

Izhaja ob 4. zjutraj.
Stane mesečno Din 25.—; za ino-
zemstvo Din 40.— neobvezno.

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Ljubljana, Knašova ulica šte. 5/L
Telefon šte. 72, ponoči tudi
šte. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 36.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Prešer-
nova ulica št. 4. — Telefon št. 493

Podružnici: Maribor, Barvarska ulica
št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta.

Račun pri poštnem ček. zavodu: Ljub-
ljana št. 11.842 — Praha číslo 78.180.
Wien, Nr. 105.241.

Ljubljana, 24. februarja.

Danes se je peljal skozi Ljubljano v spremstvu italijanskega poslanika Bodre-
ra naš zunanji minister, Dr. Ninčič po-
tuje v Rim in nato se v Pariz, da izvr-
ši samo še formalno podpis na »pri-
srčne objame«, ki navadno zaključ-
je dolgotrajne priprave za sklep me-
narodnih pogodb. To pot se napovedu-
jejo dalekosežne konvencije, ki naj ima-
jo značaj iskrenega prijateljstva ter na-
men ustvariti ožje trozveze med Ju-
goslavijo, Italijo in Francijo.

Ko smo danes videli na ljubljanskem
kolodvoru našo delegacijo na potu v
Rim, se nismo mogli otrestiti občutkov, ki
smo jih imeli tedaj, ko so se odposlanci
naše države peljali mimo Ljubljane na
»prijateljske« pogodb v Rappalo, v Sv.
Margerito in v Rim. V vseh treh sluča-
jih smo bili kot kompascenti slabejši,
ne le po diplomatični sposobnosti naših
zastopnikov, marveč tudi po naravni po-
litiki — vojaški in gospodarski situaciji
male, mlade Jugoslavije napram vele-
sili Italiji. Jedro vseh treh sklenjenih
pogodb je bilo v tem, da smo bili žalo-
stno poraženi in ponižani, a da se je
Italija neizmerno okoristila ne le nad
našo zemljo, marveč tudi nad našo
krypto.

Položaj v katerem sklepa sedaj gosp.
Ninčič z g. Mussolinijem novo pogodbo
še pojačane prijateljstva, je sicer ne-
koliko ugodnejši, kot je bil pred leti, ko
je šlo samo za razmejitve med Jugosla-
vijo in Italijo. Italija je v strahu pred
Nemčijo in išče zavezništvo proti njej.
Pri tem se moramo zavedati, da je naš
položaj napram Nemčiji bistveno dru-
gačen kot položaj Italije. Jugoslavija ni
vzela Nemcem nobenega ozemlja, tem-
več so Nemci nam vzeli slovensko Ko-
roško. Italija pa ima z Nemčijo račun
radi južne Tirolske. Navzlic temu ni
opaziti velike izpremembe v tretiranju
italijanskih državnikov z našo kraljevi-
no. Italija je vsega mogočega vesela.
Jugoslavija v njihovih očeh revna in sla-
botna država druge vrste. Vse to nas
navdaja z opravičenim strahom, da tudi
rezultat najnovejše pogodbe z g. Musso-
linijem za nas ne bo ugodnejši kot izid
vseh dosedanjih paktov, pa naj bi bila
kdeja sama na sebi še tako zdrava in
še tako potrebna realizacije. Ljudje so
tisti, ki lahko izvedejo kaj dobrega, a
tudi tisti, ki lahko uničijo najboljše stvar-
i ter napravijo mesto blaga neizmer-
no gorje.

In naj bi bila pot gosp. Ninčiča v Rim
še tako potrebna in neodločljiva ter ci-
lji, ki jo zasleduje njegova akcija, še v
tako velikem interesu tudi Jugoslavije,
vendar nas navdaja moreč občutek, da
zopet sklepamo internacionalno kupčijo
za mačka v vreči.

Razumemo, da se morajo internacio-
nalne porokbe pripravljati na širokem
trgu beograjskih Terzij, a da take da-
lekosežne državne odločitve na svojo
pest sklepa v državi le par ljudi, to ni
le parlamentarno, ne le nedemokratsko,
marveč za državo tudi opasno in lahko
usodno. Razen gosp. Ninčiča in gosp.
Pašića in njihove najbližje okolice še
danes ni nihče točno poučen, zakaj po-
tuje gosp. Ninčič v Rim na razgovor z
gosp. Mussolinijem. O tem ne ve niti
Narodna skupščina, niti ostala javnost.
Gosp. Ninčič je še na ljubljanskem ko-
lodvoru odklonil novinarjem vsako in-
formacijo, ki presega njegov oficijelni
komuniké par vrst.

Gosp. Ninčič in gosp. Pašić sta lahko
boljša diplomata kot deset Mussolinijev,
pa je povsem nemogoče, da bi v svoji
državniški erudiciji za svrhe male Srbije
je ter s svojimi dokaj zastarelimi diplo-
matskimi nazori mogla biti kos težki
nalogi, ki sta jo vzela na sebe. Zlasti
je to nemogoče, ker je notorično, da
nista baš najboljša poznavalca intere-
sov onih pokrajin in onih delov naroda,
ki so nedvomno po predstoječem rim-
skem paktu neposredno prizadeti. V ko-
liko so bili vsaj zaslišani za svoje mne-
nje Dalmatinci in zastopniki našega osta-
lega Primorja, nam ni znano, vemo pa,
da kompetentnih Slovencev v tej zade-
vi ni nihče nitičesar vprašal, daj si in
bi morala biti v zvezi s to akcijo vi-
talna vprašanja baš slovenskih delov
našega naroda. Ignoriranje Slovencev v
tako eminentnih in odločilnih trenutkih
opravičeno vzbuja sum, da se namera-
vajo — hote ali ne hote — sklepati in-
ternacionalne kupčije na račun zemlje
in krvi našega dela jugoslovenskega
naroda.

Sedanje zunanje-politične akcije naše
vlade ponovno in na ilustrativen način
dokazujejo, kako pravilna in pravična
je stara naša zahteva parlamentarnega
zastopstva samostojnih demokratov, da
treba ustanoviti v Narodni skupščini
zunanje-političen odbor, ki bi imel efek-
tiven vpliv na smer in izvajanje naše
zunanje politike. Če bi ta odbor obstojal,
ne bi mogli naši diplomati sklepati uspe-
dopolnih in dalekosežnih mednarodnih
pogodb na lastno pest. Jugoslaviji in
njenu ljudstvu bi bilo prihranjeno
marsikatero veliko razočaranje in mar-
sikatera velika in nepopravljiva škoda.
Pakti pa, ki bi se sklenili z vednostjo

Garancijska pogodba med Jugoslavijo in Italijo

»Pakt prijateljstva« se naj spremeni v zavezniško pogodbo. — Razdelitev akcijskih sfer v Srednji Evropi in na Balkanu. — Re-
vizija granice? — Rimski krogi trdijo, da razpravlja Ninčič tudi
za Čehoslovaško.

Rim, 24. februarja. s. Kakor izve vaš
dopisnik iz zanesljivega vira, bo v Ri-
mu podpisan dalekosežen jugosloven-
sko-italijanski garancijski pakt, ki bo v
vsem spominjal na pravo zvezo. Oba
sosedata bosta baje medsebojno gar-
ntirala vse meje. Pri tej priliki bodo
dogovorjene medsebojno tudi medna-
rodne akcijske sfere v Srednji Ju-
govzhodni Evropi. Prišlo bo tudi do ko-
rektur italijansko-jugoslovenske meje.

Rim, 24. februarja. o. Potovanje ju-
goslovenskega zunanjega ministra dr. Ni-
nčiča v Rim je tudi italijansko javnost
povsem iznenadilo. Italija, ki je skleni-
la z Jugoslavijo tesno prijateljsko po-
godbo, vzdržuje prijateljske odnose
tudi z jugoslovensko zaveznico, repu-
bliko Čehoslovaško. V političnih kro-
gih se zatrjuje, da dr. Ninčič ne bo raz-
pravljal samo v imenu Jugoslavije,
temveč bo obravnaval z Mussolinijem
po sporazumu z dr. Benešem vse naj-
važnejše aktualne mednarodne proble-
me. Locarno, Nemčija in priključitev
Avstrije bodo glavni predmeti rimskih
posvetovanj. Ti ministrski razgovori
bodo imeli zato izredno važnost, ker
se bodo nanašali na države z istimi in-
teresi, ki so prizadete radi vstopa Nem-
čije v Zvezo narodov. Jugoslavija, tako
zatrjujejo v rimskih diplomatskih kro-
gih, ni nič manj zainteresirana kot Ita-
lija, da se ohrani status quo, ki so ga
ustvarile mirovne pogodbe. Kampanja,
ki jo radi priključitve Avstrije k Nem-
čiji vršijo v zadnjem času s posebnim
poudarkom, bo tudi prišla na dnevni
red. Na posvetovanjih bodo izdelali
skupni akcijski načrt obeh držav. Tu
se poudarja, da je italijanska zunanja
politika odločno orijentirana v Srednjo

Evropo. Stališču Čehoslovaške so se
v Rimu v zadnjih mesecih nekoliko ču-
dili, dočim so z gotovostjo računali na
prijateljsko Jugoslavijo. Zdi se, da je
konferenca v Temišvaru razčistila po-
ložaj, in da je bilo med dr. Benešem in
dr. Ninčičem sklenjeno, kako bosta obe
državi v bodoče postonali proti Nem-
čiji. To akcijo želi sedaj voditi Italija,
ki je prelomila s svojim svoječasnim
prijateljskim stališčem do Nemčije. Ita-
lofobska kampanja Nemčije je samo
olajšala pregrupacijo evropskih sil in
spravila združenje italijanske, jugoslo-
venske in čehoslovaške diplomacije v
neposredno bližino. Značilno za novo
orijentacijo italijanske zunanje politike
je dejstvo, da je v oficijemnem časopisu
izšlo mnogo člankov, v katerih poziva-
jo Čehoslovaško, naj misli na lastne
interese, ki se sedaj popolnoma krijejo
z italijanskimi.

Z ozirom na dr. Ninčičevo potovanje
v Rim piše »Giornale d'Italia«: Probu-
jenje pangermanskega bloka ima že
svoje neizogibne posledice. Vsakdo ve,
da tvori nedotakljivost Avstrije pogoj
sedanjemu ravnotežju v Srednji in v
Vzhodni Evropi. Ako se Avstrija pri-
ključi Nemčiji, bo uničeno vse dosedanje
delo mirovniških pogodb. Italija je že iz-
javila Avstriji, da ne bo dovolila pri-
ključitve k Nemčiji. S tem se strinja
tudi nasledstvene države. V Beogradu
se kaže že dalje časa tendenca, da se
razširi z Italijo sklenjena prijateljska
pogodba in tako onemogoči nemški
»Drang nach Süden«. Prihod jugoslo-
venskega zunanjega ministra v Rim in
njegov sestanek z Mussolinijem je radi
tega izredno velike važnosti.

Minister Ninčič v Ljubljani

Spremlja ga v Rim italijanski poslanik Bodrero. — O konkret-
nih ciljih svojega potovanja odklanja g. Ninčič vsako informaci-
jo. — V soboto odide iz Rima v Pariz.

Ljubljana, 24. februarja. č. Z današ-
njim dopoldanskim brzovlakom je pri-
spel v Ljubljano zunanji minister dr. M.
Ninčič v spremstvu šefa odseka za za-
vede Zveze narodov Antika in šefa
svojega kabineta Vučkovića. Z istim
vlakom potuje v Rim beograjski ita-
lijanski poslanik Bodrero, kateremu je na-
ša vlada dala na dispozicijo poseben
salonski voz.

Na kolodvoru so pozdravili visoke
funkcionarje vel. župan dr. Baltič, di-
rektor drž. železnice dr. Borko in ita-
lijanski generalni konzul markeze Ga-
votti. Napram zastopnikom listov sta
bila minister Ninčič in poslanik Bodrero
kako ljubezna, a glede konkretnih
ciljev rimskega sestanka skrajno rezer-

virana. Njune izjave so bile le parafr-
za sinočnega beograjskega komunika-
ja, da gre za izmenjavo misli o položaju,
ki je ustvarjen v Evropi po locarnski
pogodbi. Toliko smo mogli doznati, da
se sestanek v Rimu vrši po inicijativi
g. Mussolinija. Minister Ninčič ostane v
Rimu verjetno do sobote ter bo v ne-
deljo v Pariz. Tam bo konferiral z g.
Briandom ter bo verjetno sprejel tudi
od predsednika republike.

Z opoldanskim brzovlakom sta oba
diplomata nadaljevala svojo pot proti
Trstu.

Italijanska vlada je poslala do grani-
ce svoj salonski voz, ki ga je stavila
ministru Ninčiču na razpolago.

Fašisti napovedujejo konec Ma'e antante

Angleški listi pa napovedujejo novo zblizanje Italije in Nemčije.

Trst, 24. februarja. I. Fašistovski »Popolo
di Trieste« piše ob priliki dr. Ninčičevega
potovanja v Rim: Podonavski politični krogi
vidijo v potovanju srbskega (!) politika pri-
četak definitivnega razpada Male antante.
Mussolini je strmo glasil vsa stara ravnote-
ja. Italija nekda brez veljave, je danes po-
trebno težišče evropskega življenja. Mala
antanta se je končala v Temišvaru in dr.
Beneš se ne more več varati. Ninčič in Ju-
gosloveni so razumeli, da se že deli časa
opaža v majhnih narodih podonavske Evro-
pe »detente« in da so ti narodi domeli moč
in prestiž nove Italije. Končno se ne more
pozabiti, da sta danes v evropskem življe-
nju samo dva živa naroda čuječa in priprav-
ljena na vse, t. i. Anglija in Italija. Quai
d'Orsay je prišel iz mode!

London, 24. februarja. I. »Daily Tele-

graph« prinaša senzacionalen članek, v
katerem se govori o možnosti nove or-
ientacije v italijan, politiki napram Nem-
čiji. Ugledni londonski list pravi, da
prav lahko pride do italijansko - nem-
škega sodelovanja v Svetu Zveze naro-
dov. Zadnji razgovori obeh vlad so po-
kazali, da imata Nemčija in Italija skup-
ne interese v Zenevi. Prvotna ideja, ki
izvira še od grofa Siorze in ki ji Musso-
lini nikoli ni bil naklonjen, da bi se
namreč sklenil poseben protinemški
pakt med Italijo in državami Male an-
tante, je zdaj popolnoma opuščena in
rimska vlada se misli orijentirati druga-
če. To orijentacijo, tako zaključuje
»Daily Telegraph«, mora Anglija z za-
nimanjem promatrati in nadzirati.

Interpelacije posl. Žerjava in Pivka

Beograd, 24. februarja. p. Dr. Žerjav in
dr. Pivko sta vložila vprašanje na ministra
za šume in rudnike povodom odpuščenja de-
lavcev pri Trboveljski premogokopni dru-
žbi, dalje na ministra trgovine in industrije
radi zanemarjanja ljubljanske srednje teh-
nične šole ter na poštne ministre radi
zgradbe postopka za čekovni urad v Ljub-
ljani.

in odobrenjem parlamentarnega odbora,
bi imeli tem večjo veljavo in bi se jim
tem lažje dal naziv prijateljskih paktov,
ker bi odgovarjali našim dejanskim po-
trebam in bi stal za njimi cel narod.

Tako kot se danes vodi v Jugoslaviji
zunanja politika, se je na sramoto za
politični napredek državljani vodila
v absolutističnih in reakcionarnih drža-
vah one čase, ko so potentati smatrali
samih sebe za državo.

Zopet nova komisija za osnovne šole

Beograd, 24. februarja. p. V ministertvu
prosvete je začela delo strokovna komisija
ki ima pretresati novi načrt zakona o osnov-
nih šolah.

Internacionalen kongres študentov v Beogradu

Beograd, 24. februarja. p. Od 20. do 30.
julija t. l. bo v Beogradu internacionalni
kongres študentov, na katerem se bo skle-
palo o zelo važnih dijaških vprašanjih. Beo-
grajski študenti delajo velike priprave za
ta kongres.

Seja finančnega odbora

Beograd, 24. februarja. p. Plenum finan-
čnega odbora je imel popoldne sejo, na ka-
teri se je odobrili vladni 1 milijon od presežka
dohodkov narodnega gledališča v Beogradu
za potrebe gledališča samega ter nekateri
manjši zneski za ceste v Bosni. Ostale to-
čke se niso pretresale radi dela v Narodni
skupščini.

Težave RR režima

Režimski listi napovedujejo nove volitve kot izhod iz nevzdržne
politične situacije. — Minister financ Stojadinović poda ostav-
ko? — Minister Simonović izjavlja, da o ustvarjanju srbske
fronte ni rekel niti besede.

Beograd, 24. februarja. p. Današnji
dan je bil nenavadno živahen v politič-
nem svetu. Narodna skupščina je dela-
la dopoldne in popoldne ter dovrševala
proračunske razprave v načelu. Jutri
je zadnji dan razprave v načelu, nakar
bo načelno glasovanje. V petek se bo
začela specialna debata. Odsotni mini-
stri so se danes vrnili v Beograd, tako
Simonović iz Kruševca, Stjepan Radić
iz Zagreba, dalje Jovanović, Slavko Mi-
lešić in Miša Trifunović iz Novega Sa-
da. Vsi klubi so oživeli. Važnih poli-
tičnih dogodkov pa ni bilo.

Od 4. do 5. se je vršila konferenca
radikalnih ministrov, ki je, kakor se
zdi, bila izključno posvečena neprili-
kam, ki jih imajo radikali še vedno z
radićevci. Priblizuje se dan, ko se vr-
ne dr. Stojadinović v Beograd. »Reč«
piše, da pride 1. marca in da bo podal
ostavko, da bo imel odrešene roke v
svrhu obračuna s Stepanom Radićem,
ki je razžalil osebo njegove časti.
Razpravljali so tudi o likvidaciji spora
med Simonovićem in Radićem. Si-
monović je svojo ostavko umaknil. V
posebni izjavi dementira g. Simonović,
da bi bil govoril o ustvarjanju srbske
fronte. O tem da ni rekel niti besede,
temveč da je le govoril o zgodovini
političnega dela. Pričakuje, da bo se-
daj mnogo boljše, da nam ne bo treba
biti partizani, temveč da je treba iskreno
prijeti za parlamentarno delo, o ka-
kih frontah pa da ni govora.

Beograd, 24. februarja. r. Nekateri re-
žimski listi so začeli zadnje dni zopet
pisati o skorajšnjih volitvah, ki naj bi
jih vodila sedanja vlada RR. Ta verzija
je po informacijah z jake verodostojne-
ga mesta popolnoma napačna. Zgrajena
je na resnici, da je današnja politična
situacija nevzdržna, da je sedanja vla-
da navzlic njeni ¾ večini v parlamentu

nesposobna za upravo države in za delo
v Narodni skupščini in da je neizogibno
potrebno iskati novih izhodov iz teže
situacije. Naravno je, da vlada, ki je
moralno in politično že zlomljena, in
ki je doživela poraz svoje politike na
celi liniji, ne more in tudi ne bo dobila
razčiščenja situacije potom novih volit-
ev v svoje roke. Išče se marveč nova
kombinacija, kateri bi bila poverjena
odločilna uloga čim bo proračun pod
streho. Sigurno je, da je pokret med stran-
kam za pregrupacijo še vedno trajal.
Ta pokret grozi davidovičevcem celo z
razkolom, ker postajajo odnošaji med
grupo dr. Veljkovića in ostalim delom
kluba vedno bolj napeti. Znano je, da bi
velik del davidovičevcev želel priklju-
čitev k politiki Svetozarja Pribečevića,
odnosno SDS.

Mnogo pažnje vzbujajo konference
radikalnega prvaka Ace Stojadinovića,
ki skupaj z radikalnimi prvaki išče iz-
hoda iz težav.

Danes se je mnogo opazalo, da je Stj.
Radić, ki je prišel zjutraj v Beograd, v
svojem zagrebškem »Domu« postal zo-
pet ofenziven in da zopet namiguje na
svoj stari program. Osobito se beleži
iz »Doma« razlaga sedanje taktike
HSS, ki jo priobčuje posl. Brkljačić. Av-
tor primerja taktiko HSS s taktiko nek-
danje Kossuthove stranke na Madžar-
skem, ki je morala »silom prilika« pri-
znati nagodbo, da je prišla na krnilo
države. Toda s tem ni opustila glavne-
ga cilja svoje politike (neodvisnost Ma-
džarske, op. ur.), temveč je spretno iz-
rabljajoč prilike, postopoma ustvarjala
svojo voljo... S to razlago hoče »Dom«
hrvatskemu seljaštvu dopovedati, da
HSS ni pustila svojega programa, tem-
več, da se sedaj poslužuje le druge tak-
tike, da postopoma doseže svoj stari
cilj.

Živahna seja Narodne skupščine

Radićevska zahteva: 20 odst. odtegljaj naj ostane državni bla-
gajni, uradniki so dovolj dobro plačani. — Govor posl. Kecma-
novića.

Beograd, 24. februarja. r. Današnja seja
Narodne skupščine se je pričela ob 9. do-
poldne. Po končanih formalnostih sta naj-
prej govorila posl. dr. Zanić (HPS) in Ve-
senjak (kder.) nakar je dobil besedo radi-
ćevac Anton Babić, čegar nastop je izzval
mного smeha in medčevce. Posl. Babić je
očital opoziciji, da nič ne dela in da samo
kritizira. Pri tem so se čuli klci iz opo-
zicije: »Vi ste prej trdili, da se ne dela,
zakaj sedaj sami ne delate?« Posl. Vilder:
»Kaj se sedaj med seboj prepirate, zakaj
ne delate?« Posl. Babić je primerjal seda-
njo vlado s hrusko, ki spomladi cvete in
ki na jesen rodi sad. Parlament bi bil
mnogo boljši če bi bili v njem samo selja-
ki. V parlament bi se ne smelo hoditi ob
9. dopoldne, temveč ob 4. zjutraj, kadar
gredo tudi seljaki na polje. Glas iz opo-
zicije: »Vaši ministri bi potem prišli narav-
no iz varileta v skupščino.« Posl. Ba-
bić je nato govoril o 20% odtegljaju pri
žigosanju bankovcev ter je dejal, da tega
odtegljaja ni treba vrniti narodu, temveč
naj se ta denar pusti v državni blagajni,
da bi mogla država boljše delati. Uradni-
kom ni treba izplačati dolžne razlike, saj
so dovolj dobro plačani. Posl. Vilder: »Ba-
bića bi morali postaviti za ministra.« Go-
vorila sta še davidovičevac Pera Mar-
ković ter radićevac Ivan Čelan, ki je za-
govarjal sporazum.

Za tem je predsednik sporočil vest, o
smrti ge. Jelene Trifković, matere pre-
sednika skupščine Marka Trifkovića, ki je
umrla preteklo noč v 93. letu starosti. Seja
se je nato zaključila.

Popoldne ob 5. se je seja nadaljevala.
Najprej je predsedujoči dr. Subotić nazna-
nil, da je umrl posl. dr. Ivan Lorković. Na-
rodna skupščina mu je izkazala čast, iz-
kazala sožalje rodni ter jo položila venec
na njegov grob. Nato je skupščina prešla
na dnevni red. Prvi je govoril dr. Vola
Marković, ki je stvarno kritiziral finan-
čno politiko vlade, zlasti pa vojni budžet,
ki je z ozirom na narodno moč ogromen,
pa vendar nezadosten. Vlada ni izvedla
ustave, ker ni izvedla samouprave. Situaci-
je v vladnih strankah je taka, da šef ene
stranke desavira drugega. Današnja opo-
zicija je lojalna, večina pa bo imela odgo-
vornost za to, kar ne dela, odnosno za to,
kar dela.

Nato je dobil besedo samostojni demo-
krat prota Dušan Kecmanović, ki je izne-
naden, da »seljaška« vlada prihaja s tako
ogromnim proračunom. Vrednost dinarja je
zrastla, budžet pa je vedno večji, namesto
da bi bil manjši. Konstatira veliko obreme-
nitve seljaka. Naša vlada je napram vsem
neprilikam v državi indiferentna ter niče-
sar resnega ne ukrene. Vlada za to ni ma-
časa, ker se peča s svojimi notranjimi ne-
prilikami in nezgodami, ki vedno pretrfi-
no, posebno odkar je v vladi Stepan Radić.
Vlada je bila vse poletje in jesen na po-
tovanju, na veseljah in proslavah. Ko je

začela od 20. oktobra delati s parlamentom,
se je pokazalo, da ničesar ne zmore. Tako
narod izgublja vero v ureditev naše drža-
ve. Od osvoboditve do danes smo imeli 13
vlad. To je nesrečna številka za današnjo
vlado. Zavezništva v vladi drug rugumu ne
zampata. Neka zla usoda spremlja to našo
nesrečno državo in stalno ovira njen na-
predek. Narod trpi, nezadovoljstvo nara-
šča. V drugem delu svojega govora posl.
Kecmanović obširno razpravlja o prilikah v
Bosni ter zlasti slika težak položaj seljaka
in uradnika. Pri tem je prišlo do žalostno
veseljege incidenta. Posl. Kecmanović je v
dokaz, kako bedno živi bosanski seljak, po-
kazal kos grobege ovsenega kruha, glavne
hrane bosanskih kmetov. Poslanci ozledu-
jejo corpus delicti in pristopi radićevci
posl. Seljaki, ki pokaže na kruh ter pravi:
Ta črna pšenica ni bila sejana pod našo
vlado, temveč že pod prejšnjo. Klic: Moj
bože, saj to je oves! Buren smeh v dvo-
rani. Med govorom posl. Kecmanovića je
prišlo do ostrih prekanj z radikali, zlasti
s posl. Kosto Majkovićem, ki je potem dobil
besedo, ter imel velikosrbski govor, ki je
dal povod za mnoge, deloma dovipne kon-
traverze.

Seja je bila ob pol 9. zaključena. Pri-
hodnja jutri dopoldne ob 9.

Francozi proti Bethlenu

Pariz, 24. februarja. s. V »Matinu« prote-
stira Sauerwein proti nesramnosti madžar-
skega ministrskega predsednika Bethlena,
ki se namerava udeležiti prihodnjega zase-
danja Zveze narodov. Ta moč, piše Sauer-
wein, ki je vedel za dva falzifikatorska
atentata proti prijateljski državi v Zvezi na-
rodov in jih je dopustil, ne more pričakovati
da bi mu Briand ali dr. Beneš v Zenevi
stisnila roko.

Napadalec na posl. Vazsonyija, Vannay
in Franc Molnar sta bila izpuščena iz pre-
tiskovalnega zapora. Državni pravdnik se je
proti tej odredbi pritožil. Preiskovalni sod-
nik utemeljuje svojo odredbo, češ da dejan-
sko stanje ne izkazuje nasilnega dejanja
proti kakoli oblasti in da pričakovana kazen
ni tako težka, da bi obstojal sum na mož-
nost bega obeh obtožencev. Vazsonyi je
pač član parlamentarne komisije, ni pa kot
tak noben uradni organ.

Interpelacija slovenskih avtono- mistov radi Južne Srbije

Beograd, 24. februarja. p. Poslanec dr.
Holmjec je stavil vprašanje ministru za
vere, za notranje stvari in vojsko ter mor-
narico povodom agitacije organov teh treh
ministrstev za prestop katoličanov v prav-
oslavje. Dr. Holmjec navaja, da je nad 20
delavcev katoličanov v Južni Srbiji prestopi-
lo v pravoslavje. V tem vidi opasnost za
katoliško vero, ki je po ustavi enakopravna.
Postopanje se nezakonito in zahteva, da se
to odpravi.

Dr. Ivan Lorković †

Zagreb, 24. februarja. r. Danes popoldne ob 4. je umrl v svoji vili v Tuškancu nar. poslanec in predsednik Hrv. federal. stranke dr. Ivan Lorković.

Z dr. Lorkovićem je izgubil hrvatski del našega naroda enega svojih najinteligentnejših sinov. Može globoke izobrazbe in silnih talentov je žal v preveliki občutljivosti in iz nekake boleštnega pesimizma, ki je bil posledica njegovega rahlega zdravja. V zadnjih letih krenil daleč od poti, ki jo je kot mlad mož pripravil našemu celokupnemu narodu. On je bil med ustanovitelj hrvatskega naprednega pokreta, ki se je pozneje v ideji narodnega edinstva združil z enakim srbskim pokretom ter je skupaj z njim igral vodilno ulogo v poznejši srbsko - hrvatski koaliciji. Že med vojno se je pričel dr. Lorković nagibati na stran federalistov ter je v zadnjih letih bil navdušeno a tudi moralno najjači človek v separatističnem taboru. Škoda talentiranega moža, katerega nekdanji najboljši prijatelji čvrsto vztrajajo v politiki, za katero je tudi on položil marsikateri trden kamen v temelj.

Pokojni dr. Lorković je bil rojen leta 1876. kot sin vseučiliškega profesorja. Že kot dijak je stal v sprednjih vrstah tedanje mlade srbsko - hrvatske inteligence. Skupaj s Stjepanom Radićem in Svetozarjem Pribićevićem je l. 1895. ustanovil »Narodnu Misao«, od l. 1898. do 1903. je bil urednik lista »Narodna Obrana« v Osijeku. l. 1903. pa je prevzel glavno uredništvo »Pokreta« v Zagrebu. Kot tak se je posebno javljal s svojimi članki v času velezdaniškega procesa pod banom Raichom. l. 1908. je bil izvoljen za narodnega poslanca srbsko-hrvatske koalicije v okraju Valpovo v Slavoniji ter je ostal poslanec tega okraja do prevrata. l. 1917. se je razšla hrvatsko - srbska koalicija in dr. Lorković je še tedaj zastopal idejo federalizacije. S prof. Surinjom je ponovno osnoval Hrvatsko napredno stranko. Ob prevratu je sodeloval v Narodnem Veću v Zagrebu kot eden izmed gen. tajnikov. Leta 1919. se je pridružil stari pravemu ter z njim osnoval Hrvatsko zajednico. Pod njegovim vodstvom se je tedaj osnovala zajednica z radićevci, takozvani Hrvatski narodni blok. Po sporazumu RR je dr. Lorković zapustil Radića ter leta 1925. osnoval Hrvatsko federalistično stranko.

Pogreb bo v petek ob 4. popoldne. Naj v miru počival!

Beograd, 24. februarja. p. Namesto umrlega dr. Lorkovića pride v parlament seljak Stjepan Matej iz Blata pri Splitu. Niti radićevci niti federalisti ne vedo, ali je to njihov človek. Pri federalisti vladala velika depresija, ker čutilo, da so izgubili voditelja ter da je eksistenca njihove stranke dvomljiva. Vsi poslanci federalistične stranke so odpovali v Zagreb na dr. Lorkovićev pogreb.

Tirolci proti Ramku in Mussoliniju

Velik protestni shod v Inomostu.

Innsbruck, 24. februarja. d. Včeraj se je vršil tu velik protestni shod proti izjavam zveznega kancelarja o južno-tirolskem vprašanju. Tirolci zamerijo dr. Ramku pohlevno držanje napram Mussoliniju, silno jih je razočaral njegov izraz »gornja Adida« namesto »južni Tirol«, v čemer vidijo pristanek na italijansko tezo. Razjezila jih je tudi Ramkova izjava, da je južnotirolsko vprašanje navsezadnje notranja zadeva Italije.

Shoda se je udeležilo okoli 3000 oseb. Prišli so zastopniki vseh strank in politikov. Predsedoval je podžupan Fischer. Ta je v svojem uvodnem govoru poudarjal, da ima zborovanje namen predložiti celumu svetu težke krivice, ki se gode v južnem Tirolu. Ko je govornik izrazil svoje obžalovanje, da tega ni storila tudi avstrijska vlada v primerni obliki, so zadoneli iz množice ogorčeni »fej«-klici proti dr. Ramku. Demonstracije proti dr. Ramku so se ponavljale tudi med govorom prvega govornika dr. Pembauerja, ki je napadal vlado, ker ni spravila južno-tirolskega vprašanja pred Zvezo narodov. Dr. Pembauer je izjavil: »Mi ne maramo neprestano prenašati tako postopanje. Mi hočemo vedeti, za katero ceno se je dal dr. Ramek pripraviti do tega, da je izdal stvar južne Tirolske. Mi ključemo voditi avstrijske zunanje politike: »Mi nismo v Galiciji, gospod Ramek.« Govornik je nato najostreje osebno napadal zveznega kancelarja, nakar se je obrnil proti ministru Thalerju, češ, da je ta na svojem potu na Dunaj zgubil svojo pošteno tirolsko prepričanje. Doktor Pembauer je pozival velenemška ministra Schürffa in Waberja, naj takoj izstopita iz vlade, in je izjavil: »Mi zahtevamo takojšnji odstop vlade, ki je s svojim klavnim obnašanjem pokazala, da ni sposobna zastopati interesov našega naroda. Mi čvrsto vztrajamo pri tem, da mora priti južnotirolsko vprašanje pred Zvezo narodov. Če se naša prisiljena samostojnost tolmači tako, da smo deljansko vazalna država Mussolinijeva, tedaj moramo zahtevati priključitev k Nemčiji, kar nam bo edino za jamčilo, da bodo interesi naših tlačanih rojakov onstran meje dostojno zastopani.«

Prihodnji govornik krščansko-socialni poslanec dr. Steidle je bil zmernejši v svojih izjavah, vendar je tudi on napadal avstrijsko zunanjo politiko, ki je pozabila na južno Tirolsko in se je iz-

kazala prehlapčevsko pred Mussolinijem. Vlada se ni obrnila na Zvezo narodov in dr. Ramek je zakrivil veliko napako, ko je v svojem uradnem odgovoru ponovno rabil izraz »Gornja Adida«. To je najgloblje razžalilo čustva tirolskega ljudstva. Tirolci ne zapuajo avstrijski zunanji politiki v južnotirolskem vprašanju. Zborovanje je bilo zaključeno s petjem Hoferjeve pesmi.

Sledečo brzojavko so zborovalci poslali ameriški senatorju Borahu: »Shod zastopnikov tirolskega ljudstva prosi plemenitega prijatelja miru, naj se spomni Tirolske, kateri je italijanski ministri predsednik Mussolini na očičeljen način zagrozil s fašistovskim vpadom in čigar južni, pod italijansko oblastjo stoječi del trpi nečloveške grozovitosti. Spominjamo na to, da je Wilson v svojih spominih označil dodelitev južnega Tirola Italiji kot največjo zmoto mirovne pogodbe.«

Bolgarska politika

Zanimive izjave bolgarskega poslanika v Pragi.

r. Praga, 23. februarja. Bolgarski poslanik prof. D. G. Mihailčev je imel razgovor z zastopnikom poročevalskega urada »Central European Press«, kateremu je izjavil med drugim:

»Bolgarija se stalno prizadeva, da zboljša svoje odnose s sosednimi državami, predvsem z Jugoslavijo. Lahko se reče, da se v tem pravcu opaža velik napredek. Res je sicer, da se nebo med Beogradom in Sofijo včas potemni, toda to ni nič čudnega, če se pomisli, da obstojajo važna vprašanja, ki delijo Bolgarijo in Jugoslavijo. K sreči pa obstojajo geografsko-politični in drugi temelji, ki združujejo obe državi. V teh temeljih pa je po mojem mišljenju tudi garancija za »siguren obstoj balkanskih Slovanov.«

Na vprašanje, kaj misli o H. Wendlovem članku, ki zatrjuje, da je v obeh državah resno razpoloženje za medsebojno državno ujedinjenje, je odgovoril:

»Samo to, da so se široki sloji obeh bratskih držav po težkih vojnah, ki so trajale skoraj neprestano od 1912. do 1918., naučili medsebojnega spoštovanja. Tudi je res, da bi bila »Velika Jugoslavija« od Jadranskega do Črnega morja, katere se tako rad spominja St. Radić, veliki dogodek prvovrstnega mednarodnega značaja. Toda ta slika ostane za enkrat v politiki balkanskih Slovanov podobna maksimalnemu programu socialnih demokratov.«

Prof. Mihailčev je v svojih nadaljnjih izjavah hvalil min. predsednika Ljapčeva in njegovo politiko. V mednarodni politiki zasleduje Bolgarija lojalno izpolnjevanje mirovnih pogojev, zblizanje s sosednimi državami in korektnost napram Zvezi narodov.

Pangalosova taktika

Ne mine teden, da ne bi prišlo iz Grčije kako novo poročilo, kako preganja Pangalos svoje množične nasprotnike. Te vrste časopisne vesti so postale že povsem običajne. Vendar kar se godi prav zadnji čas na Grškem, presegata tudi že dosedanje politično prakso in stavljajo politični razvoj v Grčiji v prav čudno luč.

Da preganja Pangalos svoje politične nasprotnike, je zelo razumljivo in spada takorekoč med bistvene atribute take vrste vlade, kakor je Pangalosova. Diktatura je gotovo ona oblika vladavine, ki mora računati z zelo velikim številom nasprotnikov. In sicer ne ljudomilnih. Toda taktika Pangalosova je taka, da odpira za bodočnost najneugodnejše perspektive.

Osnovna misel, ki je Pangalosova vodila, ko je vrzel parlamentarno vlado in uvedel diktaturo, sestoji v sledečem nazoru: Parlamentarizem je pokazal najslabše sadove. Politične stranke so se diskreditirale do skrajnosti; politiki so porabili mesece in mesece za prazne debate in besedne borbe v parlamentu, ki niso dovele do nikakih koristi. Dočim je država čakala v potrebi, Grčija radi brezplodne politične rivalnosti ni dobila niti svoje nove republikanske ustave, niti se ni rešilo begunsko vprašanje in nista vojska in mornarica dobili potrebnih sredstev za svojo obnovo, da bi nudili primerno zaščito državi.

To je bil Pangalosov očitek na račun političnih strank, ki jih je hotel naučiti, kako se služiti domovini. Ne more se reči, da ni logike v njem. Tudi remedura, ki jo je doslej izvajal Pangalos, ni bila brez uspehov. Izvedel je v državi izredno varčnost, obnovil javno varnost in predvsem izvedel finančno sanacijo s pomočjo obveznega notranjega posojila, sicer na način, ki je že vzbudil veliko nejevolje in tehtnih ugovorov, ki pa je vendarle pokazal mnogo uspeha. Toda enega ni dosegel Pangalos: političnih prijateljev si ni pridobil. Nasprotno; odbil ni od sebe le venizelstov, ki so bili že od začetka njegovi nasprotniki, marveč kmalu tudi republikanski blok, katerega vodja Papanastazio je prvotno hotel celo sodelovati z njim. Toda vse to je še sodilo prav dobro v njegov politični koncept, katerega osnova je odstranjenje posedanlih političnih vodij in da je Pangalos kratkoročno vzel pravico političnega udejstvovanja glavnim voditeljem političnih strank v Grčiji, je bil samo logičen zaključek vsega dotedanjega. — Če je upravičen, ostane seveda veliko vprašanje. — Toda da je moral poseči Pangalos tudi v armado in iz nje izločiti ter pregnati na samotni otok vplivne oficirje, to je usoden korak, ki bo imel nedvomno še velike posledice. Vsa grška

armada sicer politizira in častniki so razdeljeni po političnih strankah, toda obstojala je že dolgo vojaška liga, ki jo ima v glavnem za seboj Pangalos. Toda njen šef polkovnik Mamuras, ki je bil glavni diktatorjev pomočnik, ko se je izvedle prevrat zoper vlado Mihalakopulosa, se je tudi zameril Pangalosu in je moral na Santorin, Plastiras, Končilis, Hadžikiriakos, nekdanji glavni priistaš Pangalosev, vsi so že vrženi s politične pozornice.

Pangalos je mož, ki si ne zna pridobiti ljudi, marveč jih odbija. To je njegov fatum. Kakor je imel nesrečo roko v konfliktu z Bolgarsko, kjer je njegova neprevdarna prav vojaška prenatlenost povzročila Grčiji obilno škodo, prav tako, se zdi, bo fatalna tudi njegova taktika v notranji grški politiki. Dosedanji dogodki vsaj z gotovostjo napovedujejo tak zaključek.

Politične beležke

+ Proti Vodnikovim družbi. Kakor nam poročajo, so se proti novoustanovljeni Vodnikovi družbi pričeli boriti ponekod že v cerkvah. Pridiguje se proti slabim knjigam in namiguje, da se je ustanovila nova družba, ki da je naperjena proti Mohorjevi družbi in ki hoče izdajati pohujšljive knjige. In to kljub temu, da bodo prve knjige Vodnikove družbe izšle šele proti koncu leta in da se o nobeni stvari ne more izreči kritika v naprej. Način tega boja proti novi književni družbi je v resnici pristno klerikalno. Zanimivo pa je, da se klerikalna kletva izpreminja v blagoslov. Klerikalno hujšanje proti Vodnikovim družbi je zbudilo toliko zanimanja med slovensko javnostjo, zlasti pa ogorčenja, da se je že prve dni komaj ustanovljene družbe prigrisalo naravnost presenetljivo veliko članov. V desetih dneh od ustanovitve se je predvsem zaradi nesramnih napadov klerikalnega časopisja prijavilo že nad tisoč oseb za članstvo Vodnikove družbe, med njimi tudi mnogo ustanovnikov, dasi družba še ni pričela poslovati v polni meri in še ni razvila nobene agitacije. To je najboljši dokaz, da je klerikalno zabavljanje in hujšanje najboljša reklama za Vodnikovo družbo. Upamo, da ji bo tudi reklama v cerkvah precej koristila.

+ Čas je zlato. Radikalna »Samouprava« je 23. t. m. objavila članek, v katerem pravi na koncu: »Čas je drag in resen. Izguba časa, v katerem bi moralo pametno in koristno delo služiti splošni blaginji, se nikdar z ničemer ne more nadomestiti. Ta izguba v resnem in usodnem času, kakor je sedanj, more prinesiti zelo slabe posledice za narodno in državno bodočnost. O tem bi morali redno razmišljovati vsi, ki jim je ljudsko zaupanje dodelilo resno in častno naloge, da prispevajo s svojo pametjo in svojim delom k splošni dobri.« Prav lepe in zelo resnične so te besede, vedeti pa je treba, da piše »Samouprava« tako zaradi tega, ker bi radikalni radi pospešili proračunsko debato in da bi se predložili 13 milijardni proračun sprejel brez vsakih izpremenj in podrobnih razprav. Umevno je, da se vladni večini zelo muči spraviti ta proračun pod streho brez podrobnijejšega pojasnjevanja. Koliko pa vladna večina v resnici upošteva gesto, da je čas zlato, pa priča najbolje dejstvo, da ni došlo niti tistih zakonov uveljavila, ki so navedeni v besedilu sporazuma RR. Ako razen tega tudi upošteva, da je bil parlament večino časa, odkar imamo vlado RR, na počitnicah in da je večina članov vlade skoro neprestano na potovanju, — nekateri zgolj zaradi strankarske agitacije in visokih dijet —, potem seveda tudi ni čudno, da je uspeh dela sedanje vladne večine po desetih mesecih njenega obstoja še vedno enak ničli. Glavno glasilo radikalne stranke bi zaradi tega naredilo veliko pametnejše, ako bi svoje lepe nauke naslovilo na člane vladne večine, ki neprestano obeta koristne posledice sporazuma, pa do danes na podlagi tega sporazuma še ni ničesar koristnega ustvarila za ljudstvo. Res, čas je zlato,

zakaj, vladno zapravljanje časa občutijo najbolj davkoplačevalci v svojih žepih.

+ Nova Radićeva ofenziva proti notranjemu ministru. St. Radić se je opomogel od zadnjih udarcev, ki jih je prejel po svojem povratku v Beograd ter je radi maščevanja, ker so radikalni objavili besedilo sporazuma RR, v današnjem »Domu« objavil mal pravičnik za izvrševanje sporazuma v Dalmaciji. Tako piše v članku o strahovladni občinskih komisarijev v Dalmaciji, da se je pri zaključevanju sporazuma uredila tudi ta zadeva, in sicer tako, da se prvotno na podlagi zadnjih parlamentarnih volitev določi število radićevskih in radikalnih zaupnikov, ki naj bi potem izmed sebe izvolili nove občinske uprave. Radićevci so pristali na to, da se vsi za Narodni blok oddani glasovi računajo kot radikalni glasovi: »Dom« pravi, da je bil ta sporazum obnovljen in v podrobnostih izdelan v času kraljevega bivanja v Dalmaciji, in sicer so ga izdelali v Šibeniku notranji minister Boža Maksimović, minister agrarne reforme Pavle Radić ter veliki župan za severno Dalmacijo Perović. Od tedaj je minulo pet mesecev, pravi »Dom«, ostal je veliki sporazum v veljavi, mali v Šibeniku je samo prazna beseda, ker so dalmatinski radikalni, seveda sama gospoda, in dalmatinski batinaši, ki so vstopili v radikalno stranko, zaprosili v Beogradu, da bodo zapustili radikalno stranko, ako se sporazum izvede tudi z ozirom na dalmatinske občine. In tako je došlo, pravi nadalje »Dom«, da je po 7 mesecih sporazuma dalmatinski seljaški narod še vedno pod obznanom in da občinski komisariji uničujejo občinsko imovino ter gazijo vse, kar je hrvatsko. Radić zaključuje svoja izvajanja, da je edini izhod iz tega stanja izvedba občinskih volitev v Dalmaciji še tekom pomladi, pred tem pa se mora še odstraniti veliki župan Perović. Torej se zopet pričena Radićev boj proti velikemu županu Peroviću in notranjemu ministru Maksimoviću.

Osnovanje prosvetnih inšpektoratov

Beograd, 24. februarja.

Razen novega zakonskega načrta o univerzah, ki bo te dni predložen vladi, je v ministru prosvete izdelan tudi novi načrt zakona o prosvetnih inšpektoratih. Pri izdelavi tega načrta se je prosvetni minister Radić poslužil tretjega in četrtega odstavka čl. 98. ustave, ki se glasi: »Z zakonom se morelo izjemoma določiti skupne instance za iste stroke državnega in samoupravnega delokroga v oblasti. — Veliki župan je vrhovni predstojnik splošne državne uprave v oblasti, v kolikor po zakonu ne obstoje za posebne posle državne uprave posebni uradi za eno ali več oblasti.« Novi zakonski načrt ima 10 do 15 členov. Glavni njegov namen je ustvaritev manjšega števila prosvetnih inšpektoratov, katerih delokrog bi obsegal po več oblasti. Ni še definitivno določeno, koliko bo takih inšpektoratov, vendar pa se misli, da jih ne bo manj kakor štiri in ne več kakor sedem. Za sedaj se omenjajo naslednja mesta kot sedeži bodočih inšpektoratov: Beograd, Novi Sad, Skopje, Ljubljana, Sarajevo in Zagreb. Ti inšpektorati bi bili nekaki prejšnji prosvetni oddelki pri pokrajinskih vladah. Podrejeni jim bodo doslej ustanovljeni »oblastni prosvetni inšpektorati, ki jih je 17. Novi prosvetni inšpektorati bodo podrejeni direktno ministru prosvete ter bodo vršili vse one posle, za katerih rešitev ni bila pred uklenjenjem pokrajinskih uprav potrebna odobritev ministarstva. S tem bi se po mnenju prosvetnega ministra omogočilo hitreje reševanje prosvetnih zadev ter bi se izvršila tudi decentralizacija prosvetne uprave.

Po mišljenju političnih krogov nima Radićev načrt nobene stvarne utemeljitve, ker le š komplicira upravni aparat, a je povrh v protislovju z duhom obstoječih zakonov, ki prosveto decentralizirajo pri velikih županah in ne dopuščajo ustvarjanje posebnih instanc. Enotnost uprave, eden glavnih principov zdravega državnega gospodarstva, bi bila s tem še bolj porušena nego je že

itak, ko se je cela vrsta administrativnih poslov osamosvojila ter neposredno podredila ministrom (n. pr. javna dela, agrarna reforma, narodno zdravstvo). Utemeljitev da gre pri ustanovitvi prosvetnih inšpektoratov za temeljitšo decentralizacijo je naravnost iz trte izvita. Ravno nasproten efekt bi bil dosežen. Politično kopito pa je v tem, da Radić hoče preluknjati oblastno administracijo. Smatra se, da tak njegov projekt ne bo mogel doseči pristanaka vlade.

Kratke brzojavke

Voditelj grške opozicije Plastiras v Skoplju

Beograd, 24. februarja. p. Ministrstvo za notranje in zunanje stvari je prejelo brzojavko iz Skoplja, da so grškega generala Plastirasa našli v Skoplju. Po nekem poročilu je z napačnim potnim listom dne 17. t. m. prestopil mejo in iz Bitolla šel v Skopje. Potni list se glasi na ime Gjorgije Karafa trgovca iz Bolgarske. V Skoplju je bil dva dni ter je prošil grškega konzula, ki je bil prej njegov prijatelj, da se mu zampa. Grški konzul je takoj obvestil vlado v Atenah, ki je potem obvestila našo vlado. Naše oblasti so dobile nalog, da prepreči prehod Plastirasa na grško ozemlje, ki se nahaja še vedno v Skoplju svobodno, toda strogo nadzorovan. Tudi policija mu je naznanila, da bi bilo blizu zanj neugodno, ako zapusti Skopje ter mu priporočala, da ostane tam.

Kar se tiče generala Pangalosa, je naša vlada prejela obvestilo, da je zapustil Solun ter da se vrača slovesno v Atene. V svojem govoru je Pangalos naglašal veliki pomen Soluna, kateremu bo grška vlada posvetila ogromno pažnjo, da ga povzdigne, da Grška brez njega ne more biti, da mora biti Solun prvo grško mesto, ne pa drugo.

Vstaja v Sudanu

London, 24. februarja. o. Iz Chartuma poročajo, da postaja položaj v Sudanu, kjer se je uprla plemo Nuba, z vsakim dnem nevarnejši, ker se vstaki gibanje širi. Angličani se prizadevajo že 15 dni, da bi ugasnili vstajo, pri čemer imajo malo sreče, čeprav so tekom kazenske ekspedicije postrelili 35 upornikov, ujeli pa 300. Kazensko ekspedicijo so organizirali Angličani zato, ker so vstaki umorili poglavarja Nek Djebel Gulada in njegovega sina, ki sta bila zvesta podložnika Angležev. Vstaki štejejo par tisoč mož, ki se hrabro bore. Angličani so uporabili te dni letala, za bombardiranje uporniških postojank in taborišč.

Princ Karel odpotoval v Pariz

Milan, 24. februarja. o. Snoči ob 23.30 je odpotoval v Pariz rumunski princ Karel. Na potovanju ga spremljata ga. Lupescu in pobočnik Gordescu. Poučeni krogovi zatrjujejo, da se bo Karel sestal v Parizu z odposlancem rumunskega dvora z namenom, da prekliče svojo odpoved na rumunski prestol. Ta vest je z ozirom na ostavko rumunskega ministrskega predsed. Brătianu zelo verjetna.

D'Annunzio - lastnik Snežnika

Rim, 24. februarja. s. Davi je sprejel kralj v avdienci lastnika Snežnika Herman Schönburg-Waldenburga. Kralj se je razgovarjal z njim nad trideset ure, glede gospodarskega razvoja Julije in kvarnerske pokrajine in glede Snežnika. Princ Schönburg je izjavil kralju, da namerava odstopiti vrh Snežnika »snežniškemu princu« D'Annunziju za ves čas, dokler bo živel. Jutri bo princ sprejel pri Mussoliniju ter mu bo tudi sporočil to svojo namero.

Letalski promet v Italiji

Rim, 24. februarja. o. Ministrstvo za kmetstvo namerava postaviti v Italiji veliko zračno omrežje v svrhu pospeševanja zračnega prometa. Dne 7. marca bo odprta zračna črta Genova - Rim - Napoli - Palermo in bo polagoma podaljšana do Tunis in Tripolisa. Nadalje bodo postavljene zračne črte Napoli - Brindisi - Atene, Lemos - Carigrad, Genova - Barcelona, Rim - Cagliari - Milan - Curih - Zeneva - Inomost.

Češkoslovaška za odpravo vizumov

Praga, 24. februarja. k. Zunanji odbor poslaniške zbornice je odobril danes lani sklenjeno pogodbo s Poljsko radi olajšanja obmejnega prometa, kakor tudi pogodbo o ureditvi sodnih in finančnih vprašanj, ki so nastala valed razdelitve češkoslovaškega ozemlja. Odbor je dalje sprejel resolucijo, v kateri poziva vlado, naj uvde s sosednimi državami pogajanja za odpravo vizumov na potnih listih.

Zločinska tolpa v Siciliji

Rim, 24. februarja. k. »Tribuna« poroča, da je bila v pokrajini Palermo odkrita zločinska tolpa, obstoječa iz 164 ljudi, od katerih jih je samo 45 ubežalo, dočim so ostali že zaprti. Tolpa ima na vesti nad sto zločinov, med temi nad 30 umorov. Ostali zločini so izsiljevanja, tatvine in poskusni umori. Oblast je potrebovala 12 tovornih avtomobilov, da je prepeljala zločince v Palermo.

Ali ste naročili vsaj enega znanca ali znanko na tednik „DOMOVINO“?

„BABILON GREHA?“

Vedno isti

Pred stoletjem so Vodniki davili jezuiti kot frazazona, danes pa klerikalci dušijo »Vodnikovo družbo« kot brezversko.

Naši kraji in ljudje

Doktorski jubilej Edvarda Šavnika

Dne 25. februarja 1876. leta je bil absolvirani medicince Edvard Šavnik iz Kranja promoviran na univerzi v Gradcu za doktorja vsega zdravilstva. Mladi še ne 24 letni mož je dovršil svoje študije in izpite v najkrajšem roku, ki so ga dopuščali takratni predpisi. Rojen 1852. v Kranju v znani patricijski Šavnikovi rodbini je obiskoval takratno gimnazijo v Kranju v letih 1862.-63. do 1865.-66. nato višjo gimnazijo v Ljubljani, kjer je maturiral l. 1870. Po

dovršeni gimnaziji se je vpisal na medicinski fakulteti v Gradcu. Tu je pripadal onemu krožku naših dijakov, ki so ustanovili akad. društvo "Triglav". Predpisano bolniško prakso je opravil mladi doktor na deželni bolnici v Ljubljani. Tu ga vidimo v onem krogu naših mladih rodoljubov inteligentov, ki so tvorili literarni klub. Z Jurčičem, Krsinčičem, Levstikom in drugimi so se stajali v znanem Avrovem vagonu.

Po dovršeni praksi v bolnici se je jubilar naselil l. 1877. kot zasebni zdravnik v Laškem. V kratkem času si je ustvaril dobro prakso. Tu se je tudi poročil s hčerko iz ugledne ljubljanske rodbine Terpine. Mlada soproga mu je pa umrla že leta 1884. iz Laškega je moral odriniti v Bosno, kjer je opravil službo rezervnega vojaškega nadzornika do pomladi 1879. Med njegovo odsotnostjo se je naselil v Laškem drugi zdravnik. Vsled tega se je nastanil l. 1879. v Kranju, v začetku kot zasebni zdravnik. L. 1887. je postal državni krajni zdravnik, pozneje pa višji okrajni zdravnik. Kot tak je stopil pred dvema letoma v pokoj, izvršuje pa še danes privatno prakso čil na duhu in telesu.

Kranj je pravo torišče njegovega plodnosnega delovanja. Poln rodoljublja in idealizma se je udeleževal na raznih poljih. Bil je član, večletni odbornik in predsednik Narodne Citalnice. Sodeloval je v njenem pevskem zboru. Bil je aktiven član orkestra, ki ga je ustanovil pokojni skladatelj Parina v okviru Narodne Citalnice. Kranjsko meščanstvo je zastopal dolgo vrsto let v občinskem odboru. Pri prostovoljnem gasilnem in reševalnem društvu opravlja od ustanovitve brezplačno posle društvenega zdravnika. Olepševalnemu društvu v Kranju je njegov stalni predsednik. Telovadnemu društvu Sokolu je dal svoje moči na razpolago od samega pričetka. Tu je nastopal vedno kot predavatelj v rodoljubnih tečajih in kot izpraševalec pri vadijskih izpitih. Dijaški kuhinji v Kranju je od prvega dneva, danes že 30 let, predsednik. Sad njegove neumorne žilavosti pri zbiranju prispevkov in daril je uživalo že na stotine revnih dijakov. S svojo delavnostjo je ustvaril v Dijaški kuhinji sklad kralja Petra, ki naj tvori podlago za bodoči Dijaški dom.

V Kranju se je spoprijateljil in sodeloval z raznimi uglednimi močmi v našem javnem in kulturnem življenju. Tu ga vidimo v družbi monsignora Tomažana, dr. Ivana Tavčarja, Simona Jenča, dr. Ivana Mencingerja in mnogo drugih.

Neveljavni zaslug in večno hvaležnost si je stekel kot zdravnik rezeve. Marsikdo izmed njih se spominja s hvaležnostjo trenutka, ko mu je jubilar na vprašanje, koliko je plačati za zdravjenje, odpravil račun z dobrodušnim smehom in pomenljivo gesto.

Nikjer in nikoli se ni silil v ospredje. Svojo dolžnost je vršil vedno do skrajnosti vestno in natančno. Spoštovan in priljubljen je pri vseh brez razlike stana in politične pripadnosti, čeprav se ni odmaknil nikdar za las od narodno-neprednega prepričanja. Za svoje požrtvovalno delovanje na humanitarne in karitativne polje je bil ponovno odlikovan. Sedaj je imejatelj zlate kolajne za 40letno službovanje pri prostovoljnem in gasilnem društvu ter reda sv. Save IV. stopnje.

Vem, da mu ne izkažemo nobene usluge, ko mu pridejo te vrstice pred oči. On ne ljubi hvale, zadostuje mu zavest, da je storil dobro in postal prav. Dolžni smo pa javnosti, da pred očmi v današnjem času materializma in egoizma delovanje moža, ki mora biti vzor vsakemu, kdor hoče veljati kot značaj. Sedanja generacija naj vidi, da še niso izumrli možje, ki jim rodoljublje in idealizem nista puhla beseda.

Gospodu jubilarju čestitamo najpriščneje k rednemu jubileju z željo, da bi ostal še dolgo let v krogu svoje rodbine čil in zdrav, nam pa v veselje, vzor in ponos!

Poslovilni večer gen. konzula dr. O. Beneša v Ljubljani

Jugoslovensko - češkoslovaška liga, Jugoslovski Sokolski Savez, Češka obec in Muzika dravske divizije so priredili sinoči v veliki kazinski dvorani poslovilni večer na čast češkoslovaškega generalnega konzula dr. O. Beneša.

Dvorana je bila nabito polna najodličnejšega občinstva ter zastopnic in zastopnikov vseh vrst ljubljanskega občinstva. Večera so se udeležili komandant divizije general D. Kalafatović z generalom Tripkovičem, veliki župan dr. Baltič s soprogo, rektor univerze dr. L. Pitamic z dekanom dr. M. Dolencem in mnogimi vseučilišnimi profesorji, predsednik viš. dež. sodišča doktor Babnik, predsednik gerentskega sveta dr. Puc, minister n. r. dr. Kramer s soprogo, načelnik Ribnikar, bivši prosvetni šef dr. Pestotnik, šef trgovskega oddelka dr. R. Mar, sodnik upravnega sodišča dr. Steska iz Celja, ga. Franja Tavčarjeva, ga. M. Žerjavova, ga. generala Stojadinoviča, pred. zdravniške zbornice dr. V. Gregorič, predsednik not. zbornice Al. Hudovernik, zastopnik odvetniške zbornice dr. Zirovnik, železniški direktor dr. Borko, za prosvetni oddelek inšpektor Jos. Wester, direktor P. Graseli, dir. Nar. banke Gregorič, upravnik Nar. gledališča M. Hubad, polkovnik Antonijević z gospo, višji inšpektor A. Ludvik, predsednik velesejma Fr. Bonač, tajnik Trgovske zbornice Mohorič in Pless, šef kmet. oddelka Sanci, zborniški svet Rohrman, sokolski starosta Kajzeli, podpredsednik mariborske lige dr. Reisman, dvorna svetnika Vederjak in Kliment, prota Dim. Jankovič, zastopniki mestnega magistrata, ženskih društev, akademskih društev Jadran in Triglav, pevskega društva Slavec, SDS, NSS in tako dalje.

Generalni konzul je bil sprejet po odborih in uveden v dvorano s fanfarami in živahnimi pozdravi zbrane občinstva. Po uverturi iz Smetanove Libuše moistrosko azvajani od godbe Dravske divizije je govoril predsednik Lige doktor K. Triller ter naznanil, da je Liga pravkar izvolila g. dr. Beneša svojim častnim članom ter mu je izročil krasno diplomu, ki jo je naslikal g. akad. slikar Iv. Vavpotič. Ga. operna pevka Jenikova je ob spremljevanju g. kapelnika Balatke zapela troje pesmi, nakar so govorili predsednik Češke obce dr. inž. Kasal, zastopnik godbe dravske divizije Malik, starosta J. S. S. Ganel, predsednik gerentskega sveta dr. Puc, zastopnica narodnega ženstva v Ljubljani Franja Tavčarjeva, za univerzo rektor dr. Pitamic, prof. dr. Bubnov za ruske znanstvenike, akad. Gojmir Jelenc za napredno akad. omladino in dr. Avramović za pravoslavne Jugoslovence v Ljubljani.

V čustvenih besedah se je zahvalil g. generalni konzul dr. Beneš, spominjajoč se predvsem Njegovega Veličanstva kralja Aleksandra. Odgovarjal je vsem govornikom ter naglašal, da ga je vodila vedno samo ljubezen do Slovanstva. Zagotavljal je, da Slovencev in Ljubljane nikoli ne pozabi, da ostane Ligi še nadalje oče in prosil, naj ostane zapisan v srcih Slovencev, za katere bo deloval tudi na novem mestu kot brat in vedno udan prijatelj. Spominjajoč se bratstva slovenske in jugoslovenske armade ter češkoslovaške in jugoslovenskega Sokolstva, se je posebej zahvaljeval za simpatije in podporo slovenskega novinarstva ter zaključil svoj prisrčni govor z vzklikom: Na svidenje! Ko je nazdravil predsednik doktor Triller še prisotnim zastopnikom jugoslovenske armade, češkoslovaški armadi ter dobrovoljcem obeh narodov, se je zaključil uradni del večera.

Med govori je izvrstno preneval sokolski pevski zbor pod taktirko g. Juvanca ter je svirala Dravska godba. Nato sta prav umetniško izvajala gđ. Wisakova in g. Vlček, ki sta se pravkar vrnila iz Beograda, ob spremljevanju g. kapelnika Balatke dva umetna plesa. Večer je potekel v jako animiranem in prisrčnem razpoloženju. Dvorana je bila s slikami Njegovega Veličanstva in prezidenta Masaryka ter z zelenim in dragocennimi preprogami zelo okusno dekorirana.

Žrebanje srečk loterije JSS
dne 1. marca 1926.

Danes zadnji dan „Cesaričine vijolice“
z slavno francosko filmsko zvezdo R-quel Meller.

Prihodnji film:
„FRIZIJSKA KRI“

V glavni vlogi Hans Schietow znan glavni igralec v filmu „V imenu cara“ (Lya de Putti)

Predstave pop. 3., pol 5., 6., pol 8. in 9.

Kino Ideal

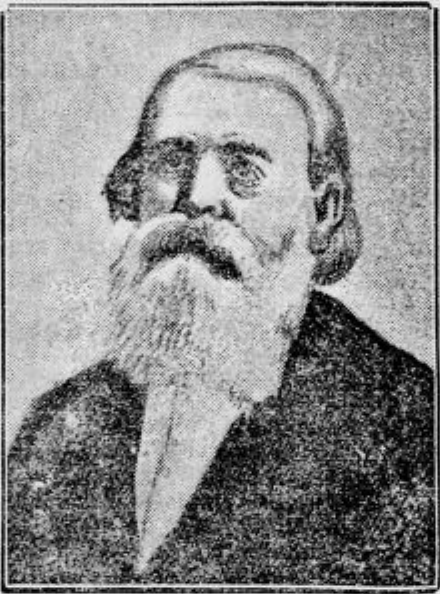

Don Juraj Biankini

bivši podpredsednik vlade, ki je bil te dni odlikovan z najvišjim češkoslovaškim redom Belega leva. Kakor smo poročali, je bil don Biankini smrtnonevarno bolan, pa je srečno okreval in je sedaj izven nevarnosti.

Proslava narodnega borca Svetozarja Miletića

V torek, dne 23. februarja se je vršila v Novem Sadu redka svečanost. Proslavljala se je stoletnica Svetozarja Miletića, voditelja vojvodinskih Srbov.

Svetozar Miletić je izšel iz one generacije tridesetih in štiridesetih let prošlega veka, ki je sanjala o slovanstvu in slovanstvu carstvu ter je videla rešitev slovanških narodov predvsem v Rusiji, kot cilj prve etape pa si je postavljala Srbijo, Piemont jugoslovenske ideje. Ta široka slovanska koncepcija je dajala vzgoj narodnostni borbi predvsem v Vojvodini kakor tudi po drugih deželah avstrogrške monarhije. Svetozar Miletić je bil nosilec te koncepcije in nacionalne misli, ki je krepila narod in ga navdajala s pogumom v dobi zadnjih sto let.

Novosadska proslava je bila kolikor mogoče veličastna. Akcijski odbor je izdal poziv vsem Srbom, Hrvatim in Slovincem. Njegovo besedilo se glasi takole:

Te dni poteka prvih sto let, odkar se je rodil Svetozar Miletić, eden največjih sinov Vojvodine, mož, ki se je kljub svojemu siromaštvu povzpel do političnih zmoglosti in znanja ter ni teh svojih sposobnosti prodajal, marveč jih je položil na žrtvenik naroda. Prošet z novimi idejami tedanjega časa, veren narodnosti in ustavnosti, se je Miletić boril že v dijaških letih za tri dve ideji. Kot takega borca ga najdemo v Budimpešti l. 1848. in 1849. Leta 1860. postane voditelj omladine, deset let pozneje pa voditelj celokupnega srbskega življa na vojvodinskih tleh. Petindvajset let je stal na tem braniku in se je v borbi za dobrobit svojega naroda popolnoma izčrpal. Njegovo delo je imelo za cilj srbsko in liberalno Vojvodino; zahtevalo je državno, ne samo okrajnjsko samostojnost Hrvatske, Slavonije in Dalmacije; zahtevalo je svobodno Srbijo, ki bo izvedla v bratskem sporazumu s Črno goro osvoboditev vseh balkanskih Slovanov. Imajoč pred seboj te cilje, je Miletić osvetljeval pota tudi drugim Jugoslovenom. Sprejel je nase vse gorje, ki je bilo namenjeno južnim Slovanom, branil je Strossmayerja v borbi proti Rauchu, pripravljaj je pomoč za Srbijo in Bosno ter je bil najprej eno leto v ječi, potem pa še tri leta v zaporu. Prej so ga zlomili kakor uklonili.

Vojvodina, hvaležna svojemu vodji in učitelju, poziva na pobudo Matice Srbske v Novem Sadu, v imenu novosadske mestne občine ter imenom novosadskih občin vse Vojvodince, da dostojno proslavijo stoletnico rojstva Svetozarja Miletića in da mu postavijo spomenik. Miletić in njegovi sobojevniki niso poznali pokrajinskih razlik med nami. V istem duhu pozivajo danes nasledniki Miletićeve borbe i Beograd i Zagreb i Ljubljano ter vsa ostala mesta in kraje, kjer živi naš narod, naj sodelujejo pri tej veliki proslavi.

Kolosalen uspeh velikega in edinega PARAMOUNT-filma

„MADAME SANS GENE“

Najboljši francoski in ameriški igralci med drugimi Gloria Swanson kot **Madame Sans Gene** in Emile Drain član Comedie Francaise kot večno živi **Napoleon Bonaparte**. — Razkošnost na všku! Izvrstno, izborna, krasno, to je pa res lepo itd. itd. . . . je šlo od ust do ust med včerajšnjim predvajanjem tega velefilma **seveda v**

kinu „**LJUBLJANSKI DVOR**“

še danes ob 3., 5., 7. in 9. uri.

Prednaznailo: **Pisma**, „ki ga niso nikdar dosegla“, po slovitom romanu baronice Heyking. 1191 a

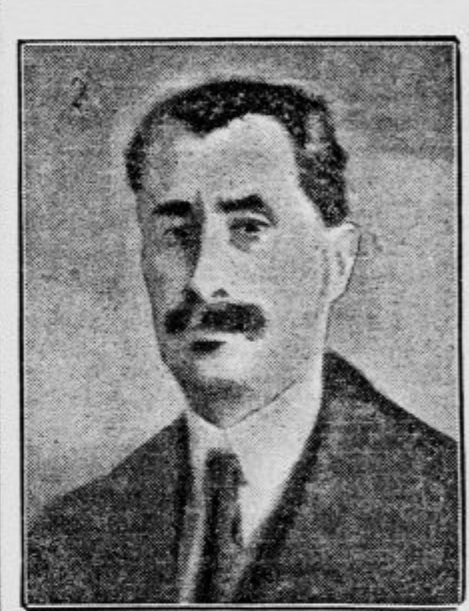
Poziv so podpisali: vojvodinski poslanec Svetozar Stanković kot predsednik; ravnatelj Radivoj Vrhovac za Matice Srpsko, Milivoj Petrovič, veliki župan; dalje zastopniki beograjske županije, Srema, B. Crkve, Velikega Bečke reka, Velike Kikinde, Zemuna, Ljubljane (gerent dr. Dinko Puc), Sente, Sombora, Splita, Sremskih Karlovcev, Subotice, Cetinja, Sarajeva itd. Podpisali so ga tudi predstavniki cerkve, pred vsemi pravoslavni škof Irinej za Bačko ter mitropolit v Vršku Hilarij, škof Maksimilijan za Sremske Karlovce, škof Georgij za Temišvar; dalje upravni odbor srbskega pravoslavne samostana karlovske mitropolitije, zastopniki So-

kolstva, novinarjev, zastopniki trgovine in industrije, ministri, narodni poslanci, univerzitetni profesorji. Akademija znanosti v Beogradu in druge korporacije.

Svečana proslava Miletićevega spomina bo dne 6. maja v Novem Sadu. Med 23. februarjem in 6. majem pa se bodo vršile slavnosti izven duševnega središča Vojvodine. S potrebnimi pojasnili postreže vsakomur Odbor za proslavo Svetozarja Miletića v Novem Sadu (Matica Srpska), ki sprejema tudi prispevke za spomenik velikemu narodnemu borcu in mučeniku za ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Minister dr. Momčilo Ninčić

Minister ver Miša Trifunović

ki zastopa zunanega ministra Ninčića v času njegove odsotnosti.

Minister Ninčić na svojem potu v Rim pri prihodu v Ljubljano.

Od leve na desno: načelnik Antić, minister Ninčić, šef njegovega kabineta Vučković, italijanski poslanik Bodrero, italijanski generalni konzul markeze Gavotti, veliki župan dr. Baltič.

Mariborski državni most

V „Mariborskih nedeljah“ je „Jutro“ že ponovno naslikalo divne panorame, ki jih nudi razgled z državnega mostu v Mariboru. Divni so zimski večeri na tem mostu, čarobne so pomladne fantazije, ko pada mrak iz Dravske dolne na splave, ki počivajo globoko pod mostom pri mariborskih Benetkah. Roke umetnika še čakajo večerne zarje nad temnim Pohorjem in solnčni vzhodi izza Slovenskih gor, ki dan na dan vžigajo novo hrepenenje daljnih lepot. Na severnih obronkih gleda iz solnčnih vinogradov avstrijska meja, nad strehami srednjeveškega „lentolaca“ pod mostom krožijo golobi. Čez cesto državnega mostu pa hiti skoro velemestno življenje z uradniki, industrijskimi delavci,

vozovj in avtomobili ob električnih lučkah.

Tik pred vojno je bilo tu še mnogo več romantične poezije. Državna cesta je vodila po globokem klancu in strmini pod sedanjo Veliko kavarno na nizek lesen most, ki ga je ob povodnjih skoro dosegla Drava s svojimi blatnimi valovi. Nov most so zato že desetletja pripravljali. Po vsej naravni logiki bi moral peljati v Kopališko ulico in so radi tega naši narodni prvoboritelji pred 30 leti začeli zidati Narodni dom ravno na oglu te ulice pri Dravi. Mariborski Nemci pa so skrbno čuvali svojo posest in so po daljših bojih s pametjo sklenili raje podreti celo kopico hiš, zasuti polovico trga, da ni šel novi most mimo Narod-

nega doma, ampak naravnost v ozko Gosposko ulico, kjer se morajo vozniški sedaj v ostrem kotu obrniti — vendarle proti Narodnemu domu. Otvorili so ta most ob velikih nemških in avstrijskih jutičnih slavnostih leta 1913. Most je državen, ker pelje čez državna cesta od meje proti Ljubljani (Dunaj - Trst).

Ob znanih krvavih demonstracijah leta 1919. so padle tudi na tem mostu žrtve.

Nasproti Velike kavarne je še lep, prazen prostor, kjer mislijo ob boljših časih zgraditi monumentalni nov magistrat, medtem ko na desnem bregu že zapira pogled več ali manj posrečena palača Pokojniškega zavoda, ki bo letos dovršena.

Poleg Narodnega doma, frančiškanske cerkve in palače Mestne hranilnice, je državni most v Mariboru gotovo najpomembnejša posebnost Maribora. Najlepši so pa večerni sprehodi na njem.

Zastopniki francoskih mest v Jugoslaviji

Ze dolgo se govori o tem, da posejijo naša mesta predstavniki francoskih občin. Prvi poset bo veljal oficijelno prestolnici Beogradu, katerega obiščejo župani in podžupani Grenoble, Lyons in Chambéry. V njihovem spremstvu dospejo tudi odposlanci francoskih pevskih društev, številni senatorji, poslanci, politiki ter predstavniki francoske trgovine in industrije.

Poset bo manifestacija iskrenosti napram našemu narodu, katerega cenijo in čislajo Francozi posebno izza svetovne vojne. Prihod delegatov je določen za dan 4. junija. Bivanje Francozov v naši državi je predvideno za tri dni. V tem času si bodo gosti ogledali Beograd in Sumadijo, pa tudi prečanske kraje.

Med gosti so doslej najavljene: poslanec Mistral, poslanec v francoski zbornici, župan Grenoble, bivši podpredsednik francoskega parlamenta ter njegova rojaka, senatorja gg. Valcer in Bronier. S temi gospodi pride tudi grenobelsko pevsko društvo «Orpheon». Iz Lyonsa pride pevsko društvo «Harmonia». V njegovem spremstvu bodo: g. Odard, poslanec Rognon, podžupan Lyonsa, ter predsednik francoskega parlamenta g. Herriot. S pevskim društvom iz Chambéryja dospe poslanec Falcoze.

Med pevci imenovanih društev obiščejo naše kraje tudi nekateri solisti pariške Velike in Komične opere. S Francozi pridejo k nam številni časniki. «Društvo prijateljev Francije» bo poskrbelo, da bodo gosti prijazno sprejeti, dobro pogoščeni in sploh, da dobe o naših krajih, ljudih in razmerah najboljše vtise. Za časa poseta se bosta vršili v Beogradu dve koncertni produkciji ter počaščenje na grobu «Neznanež junaka».

Arhiv nekdanjega cetinjskega dvora

Po begu kralja Nikole s Cetinja so zapiski pokojnega dinasta zakopali črno-gorski arhiv v nekem gozdiču, ki je bil last dvora. Med vojno se ni za tajne listine nihče brigal. Gradivo je prišlo na dan šele po vojni in po osvoboditvi jugoslovenskega naroda. Čim se je to zgodilo, je poslala vlada na Cetinje strokovnjaka v arhivalnih zadevah dr. Tihomira Gjorgjevića, ki je arhiv pregledal in uredil.

Dokumenti, ki so dolgo let ležali v zabojih pod zemljo, predstavljajo celo zgodovinsko prošlost male in živave črno-gorske dežele. V arhivu je prof. Gjorgjević našel pisma in dokumente, katere so vladarji, da jih očuvajo pred tujimi očmi in rokami, skrivali v dvoru, kjer so bili popolnoma gotovi, da jih ne bo nihče videl. Dokumenti so ležali brez reda, vseprek razmetani in mnogi jih je močno poškodovanih; deloma so jih obgrizle miši, deloma molji in črvi. Veliko škode je povzročila na njih tudi vlaga.

Najstarejši dokumenti, ki so prišli g. Gjorgjeviću v roke, so datirani iz leta 1600, torej baš točno dvajset let prej nego je bil izvoljen prvi član vladarske rodbine Petrovičev za črno-gorskega metropolit. Najboljše ohranjeni so spisi in pisma iz dobe vladanja vladke Danila in Petra I. Svetega.

Vsebinsko najvažnejši pa so rokopisi, katere je zapustil vladika Rade. Med njimi se nahaja tudi originalen tekst Njegoševga testamenta, ki je dobil tekom časa naravnost legendarni značaj. Šlo je namreč za neki denar, katerega je baje obetel črno-gorskim pripravnikom za duhovniški stan v Rusiji. Iz pomankljive korespondence med Črno goro in Srbijo je spoznat Njegošev odnos do knezom Milošem in, kasneje, z Aleksandrom Karagjorgjevićem. Ohranjeno je tudi sporočilo Njegoša o zasedenju prestola. Sporočilo je poslal knezu Milošu, ki mu je na to pismo odgovoril.

Posebno znamenita je korespondenca med Aleksandrom Karagjorgjevićem, prednikom današnjega našega kralja in med vladiko Rado. Slednji je večkrat pisal ter je izražal svoje občudovanje srbskemu vojskodu. Nekatera mesta teh pism vladike Rada so naravnost biseri srbske proze tedanjega časa. V nekem pismu prosi Njegoša, da bi se tiskalo v Beogradu njegovo «Ogledalo srpsko» ter izraža obenem željo, da bi bila na naslovi strani tega dela slika vojske Karagjorgja.

Življenjepis Njegoša bodo našli v originalnih pesnikovih diplomah mnogo gradiva za proučevanje Njegoševih osebnosti. Dragoceno gradivo hrani posebno neka diploma «Srpskog Učenog društva».

Na nekem listku, ki se je našel v arhivu med drugim dokumenti, se je našel tudi listič Njegoša, na katerem so bila zabeležena imena onih, ki so predstavljali «Gorski vijenac» v stari Biljardi. Skoda samo, da je listič brez datuma. Tihomir Gjorgjević sodi, da je to bila prva predstava dela velikega vladike, globokega pesnika in čudaškega hajduškega vladike. Celo Njegoš sam je nastopal v igri, dasi tega do danes nikjer ne beleži zgodovina.

Poleg tega je v arhivu bivšega cetinjskega dvora dovolj obširna korespondenca, ki prikazuje razmerje med črno-gorsko vladarstvo in med ruskimi konzuli v Dubrovniku in Skadru. Črna gora je imela svoj čas edino preko teh dveh mest zveze z ostalo Evropo.

Našli sta se dalje tudi dve pismi Vuka Karadžića, nekoliko kosov korespondence Ljube Nenadovića, korespondenca z Omer pašo iz l. 1852. ter podatki o Vukalovičevu pobuni v Hercegovini.

Veliko pism nudi pogled v tajne posle in spletke zvitega Nikole. Tu so zapisi raporti, ovadbe in slično. Mnogi, ki že spe večno spanje, bodo na podlagi teh pism izgubili na slavi, marsikdo, ki je še pri življenju, pa bo spremenil svojo barvo. Če se bo vsa ta korespondenca objavila.

O svetovni vojni ni v arhivu nobene listine. Vse je moralo nekam izginiti. Morda so bili ti dokumenti ukradeni, morda so še kje zakopani in trojni. Zaenkrat se ne ve o tem nič.

Slednjič obsega arhiv naravnost ogromno korespondenco zadnjega črno-gorskega suverena. Zgodovinar, ki bo brskal po teh listinah, bo na podlagi rokopisov, konceptov in beležk lahko sestavil zelo točno biografijo o tem vladarju. Na prvi pogled preseneča posebno to, da se je Nikola zanimal za vse mogoče reči, katerih bi mu nihče ne prisodil. V ostalini se nahajajo celo rokopisi njegovih pesmi, v nekem šolskem zvezku pa najdemo pripovedko «Despa». Še nenatistnejo prozo iz dobe Nemanjičev.

Slike iz Goriske

Prva slika.

V razredu šole na slovenskih tleh se vrši pouk. Učitelj je Slovenec. Višji razred je. Učenci in učitelj se poznajo že več let. Prijateljstvo je med njimi. Če se spogledajo, se že razumejo in ni treba besed.

Učitelj poučuje po laško, učenci odgovarjajo laško. Tuj jezik čudno odmeva od sten, ki ga niso navajene, besede se ne oprijemljejo srca. Tam zunaj noje dekle, ki ni vezano na šolo, mlado in svobodno: «Sem slovenska deklica.» Obrazi otrok so raztreseni, oči in ušesa poslušajo, srce je razveseljeno. Disciplina se ruši. Nekdo spregovori slovensko, drugi, tretji... Domačnost plane v razred... Tudi učitelj se ne more ubraniti skušnjave, da spregovori, kakor ga je mati učila.

Stene med razredi so tenke, okna so odprta. Laški kolega v sosednji sobi je utihnil. Slovenski je zopet vzel besede iz berila: «Italia é nostra grande Patria.»

Na hodniku so ga ob odmoru srečale oči laškega kolega in beseda ni ostala zamolčana: «Qui non si parla la lingua, scava!»

Požrl je besedo. Skozi zavest mu je drlo v plazu: denuncijant!

Druga slika.

V stanovanje učitelja je vstopilo par ljudi, ko so imeli uradne obize. V suho besedo: «Po višji nalogi moramo preiskati vaše stanovanje. Odprite nam vse.»

Učitelj je pobledele. «Qui non si parla...» mu je šumelo skozi glavo. Ni bilo časa misliti. Čas je bil samo ubogati. Kvečjemu potolažiti ženo in otroke, ki so trepetaje čakali, kaj bo.

Pričelo se je iskanje, tisto mučno premetavanje vseh podrobnosti, ki žalijo človeka, vohanje v intimnosti, brskanje po zaljubljenih pismih mladosti, ki jih hrani človek radi lepega spomina. Čez par ur je delo končano. Od vsega je ostalo v rokah policijskih organov samo par papirjev. Naredili so zapisnik, ki je bil podpisan.

«Adio!»

Ubogi človek gleda za njimi, kakor za zlom, ki je bilo le naznanjeno in v celoti šele pride.

Tretja slika.

Učitelj drži v roki papir, popisan na dolgo in široko in strmi vanj. Podpis in uradni pečat pričata, da je pismo resno.

Žena sluti hudo in vpraša: «Kaj se je zgodilo?»

«Premeščen sem.»

Sapa je zastala, prsi se niso premikale. «Premeščen? Kam?»

Imenoval je kraj, ki je zvenel tuje in ki ga ona še slišala nikoli ni.

«Med tuje ljudi.»

«Med tuje...»

«In tu imamo sorodnike, prijatelje, kupili smo si drv, najeli smo vrt... in ga obdelali. Ali vse to nič ni...»

Bile so samo zadnje besede v rezek odmev: «Vse to nič ni...»

Četrta slika:

Slovenski učitelj med tujim ljudstvom. Razred črnolasih otrok je nemiren in meri novega učitelja. Ta hodi gori in dol, ne more najti miru tudi on in nadaljuje tam, kjer je nehal: «Italia é nostra grande Patria...»

Gunnar Tolnäs

o komur smo že več pisali, pride v kino „Dvor“.

S ceste se čuje italijanska pesem, za katero se ne zmeni nihče, zakaj isti jezik je doma tudi med stenami in napolnjuje njih srca.

Kdor trpi je učitelj; val, ki ga je zaneslo od brega domovine.

Peta in ostale slike:

To ni literatura, to je resnica. Kadar bo po naših šolah izzvenela zadnja domača beseda, bo planil val tujih učiteljev v naše vasi, naše ljudi bodo raztrosili vsepovsod od severa do juga cele Italije. To pot pa brez denuncijacij, iz katerekoli krivde, brez hišnih preiskav in najdenih pisem. Zato, ker bo velel višji ukaz tako in ne drugače, da poitalijančijo deco in — učitelje.

Jer-jer.

Dopis iz Kanade

Iz Windsorja v Kanadi je prejelo naše uredništvo dopis naslednje vsebine: Dragi rojaki! Pošiljam vam teh par vrstic, da boste videli, kako živimo v Kanadi, kamor so nas izabili meseca maja 1924. agenti, ki so nam obetali zlate gradove. Peljali smo se z večjim transportom čez morje in ko smo prišli v Winnipeg, so nas razdelili po farmah. Celo leto smo delali kot sužnji in naša mesečna plača je znašala samo 20 dolarjev. Delo smo imeli samo poleti. Ko je nastopil hladnejši čas ter je trkala zima na duri, so nas farmerji nagнали, češ, da nas ne potrebujejo več in da lahko gremo v Britansko Kolumbijo. Govorili so nam, da potrebujejo tamkaj delavce v gozdovih, ko smo pa prišli tja, smo se uverili, da ni v teh krajih sploh nobenih tovarn. Vse, kar smo našli, so bile trume brezposelnih, katerim smo se pridružili še mi, ker nismo mogli dobiti zaslužka. Ker smo potrebovali ves denar, ki smo si ga prihranili za vožnjo po železnici, smo prišli v veliko zadrego. K sreči so se našli dobrosrčni rojaki, ki so nam pomagali, da nismo umrli v največji bedi na cesti. Naše ljudi pa opozarjamo, naj ne nasedajo tujim agentom, ki jim je samo do tega, da zaslužijo provizijo ter jih čisto nič ne gane, če poginejo tisoč od lakote. Svarimo rojake, naj se ne vdaajo za prepoved, da ne bodo še kdaj obžalovali svoje lahkovernosti.

Anton Rupar, Matija Bohor, Majk Pirman, Jurij Klepec, Matija Zalec, Anton Matkovič, Vinko Pirc, Fran Knovs, kanadski popotniki s trebuchom za kruhom.

Hajdukinja Stoja Markovičeva zopet prijeta

Podgorica, 24. februarja.

Snoč je orožniška patrulja pripeljala v Podgorico Stojko Markovičevno, nečakinja odmetnika dr. Vukašina Markovića, ki je 8. t. m. pobegnila iz cetinjskih zaporov, kjer bi morala odsedeti v ječi 15 let zaradi uboja.

Orožniki so na patroliranju v bližini Markovičevega rojstnega kraja Piperške Stijepe, došli v kraj po imenu Liš, kjer so na neki skali opazili dve žen-

ski in nekega moškega. Orožniški redov Rakovič je spoznal, da imajo pred seboj Stojko v družbi svoje sestre Zore in neznanega seljaka. Orožniki so se skupini oprezno približali, izdali pa so jih s svojim ropotom težki vojaški čevlji. Izpod nog se jim je sprožil po hribu kamen in v trenutku je Stoja skočila pokonci, da bi pograbila puško, ki je bila nedaleč od nje. Do puške pa ji ni bilo mogoče več priti in je s par skoki že pobegnila, ko je videla nevarnost. V istem trenutku sta njena sestra in neznan seljak pobegnili v nasprotni smeri. Po petih minutah so orožniki dohiteli Stojko in jo le s težavo ukrotili, ker se je z vso silo branila. Morali so ji zvezati roke, da bi ne pobegnila. Spočetka je skušala taiti svojo identiteto, kar pa ji ni pomagalo. Ko so jo vodili z gore, je naenkrat počila iz bližine 20 korakov puška, izza katere se je pokazala dekliska glava z robcem na glavi. Pri drugem strelu so videli dekliske lase brez robca. Že pri prvem strelu so orožniki polegali na tla in potegnili s seboj tudi Stojko. Puška v bližini je neprestano pokala nanje ter so tudi orožniki pričeli odgovarjati s streljanjem. Ko je Stojina sestra Zora izstrelila zadnjo patrono, je pobegnila, nakar so orožniki nadaljevali s Stojko svojo pot. Zanimivo je, da je Stoja grozila orožnikom med tem bojem, da je v bližini dr. Markovič, ki jih bo vse poklal. Nekateri orožniki so posledovali pobeglo Zoro, drugi pa so odpeljali Stojko v Podgorico.

Zastrupljenje z žabjimi kraki

Zabji kraki veljajo za specialiteto posebnosti vrste in njih uživanje si privoščijo ponavadi samo največji gurmani. Mi, ki jih še nikoli nismo jedli, ne moremo povedati, kakšen okus imajo in kako diše na mizi. Če pa smemo verjeti pripovedovanju, je žabje meso vredno prav toliko kakor torta najboljše vrste.

Pri nas v Ljubljani se žabe menda ne prodajajo na trgu. V Zagrebu so v tem pogledu pred nami in tam si lahko privoščijo žabje krake vsak dan. Zdaj pa poročajo zagrebški listi:

Neka služkinja je kupila po naročilu gospodinje žabje krake, da jih pripravi doma za večerjo. Prinesla jih je domov, očistila, umila, potem pa očvrkla na olju in jih zvečer prinesla na mizo. Družina je židane volje počila pripravljeno jed, ki pa se je kmalu začela puntati v želodeh. Tiste, ki so večerjali žabe, je začela tresti mrzlica, obhajala jih je slabost, želodec se jim je hotel izprazniti in po vsem životu jih je spreletela srbečica, na koži so se pojavljale

pege in vse to skupaj je povzročilo, da so se ljudje začeli bati zastrupljenja. Poklicali so zdravnika, ki je odredil, da morajo piti kuhano apnenno vodo. V težkih bolečinah je minilo ob tem zdravljenju 8 dni. Mladici so izginili otekline so splahnile in tudi srbečica je minila. Ljudje so bili izven nevarnosti.

Kakor se je naknadno ugotovilo, so kmetje, ki so prinesli žabe na trg, bržčas naložili poleg žab tudi krate, ki so strupene ter izločajo škodljive soka. Evo, kakšni nevarnosti je izpostavljen človek, če si privoščijo žabje krake za večerjo!

Pismo iz laškega okraja

V Laškem, 22. februarja.

Danes se je zglasil pri meni neki M. F. ne vem, če je vpokojen ali reduciran, aktivni ali brezposelni črni iz Trbovelj, ter mi pomolil nabiralno polo za reducirane rudarje v Trbovljah. Pola je bila signirana od občinskega urada v Trbovljah in od srekega poglavarstva v Laškem, opremljena torej od najmerodajnejših oblasti tako, da se nisem mogel ubraniti, da ne bi prispeval za žrtvo. Ka pa sem to opravil, sem le začel premišljati, kako pridem jaz, revež, do tega, da naj bi pomagal onim, ki so delali za Trbov. prem. družbo, pa jih je ta menda vsled svojih nesrečnih spekulacij, ali slabe komercialnega vodstva ali iz drugih razlogov vrgla na cesto.

In prišel sem do vprašanj, na katera si ne morem ali pa si le na tiho odgovarjam. Ali niso bili odpušteni člani bratovske skladnice, ali ne dobiijo od nje odpravnine, če se jih odpusti zgolj radi dozevnih kalamitet TPD? Ali vlada nima moči, da zahteva od TPD, naj skrbí za reducirance, dokler niso dobili kruha drugod? Ali je naša socialna zakonodaja taka, da se delavce lahko odpusti kratkoma brez vsega, potem ko so storiili vsako «dolžnost»? Ali je res javnost poklicana, da skrbí mesto TPD za te nesrečnike?

Na ta vprašanja si odgovarjam, zanika joč zadnje, da je poklicana prva TPD, ki vleče desetmilijske dobičke iz naše zemlje iz naših ljudi, da kaj stori za svoje ljudi. TPD. odpusti lahko posameznika iz upravičenih razlogov nikdar pa ne po grupah, kakor se to sedaj godi — predno ni dobila odobrenja od strani ministrstva za socialno politiko ali onega za šume in rude. Radi pogrešk nekaterih oseb v vodstvu, ne bodo trpeli stoteri naši ljudje.

Se drugo vprašanje se mi vzbuja. Kdo legitimira nabiralce, kdo jih nadzoruje? Kam gre denar, kdo ga upravlja, porazdeli? Menda ga ni okraja, ki bi toliko trpel pod nabiralnimi polami. Imamo klub temu, da smo v narodni državi, veliko narodnih davkov. Umevno. Pri vladi ne najdemo zaščite proti raznim razdiralnim elementom. So to klerikali, so Nemci, so komunisti i. dr. Mi, ki smo srečni v svoji državi, katero smo hoteli imeti in jo imamo, čeprav jo upravlja jo nevredni gospodarji, mi smo pripravljeni za vsako žrtvo. Kot take nas poznaajo in nad nas prihaja vse. Pa žrtvujemo in se žrtvujemo in najsiho čez naše moči. Morda pridemo enkrat le do zadoščenja in svojih prav — ali pa ne...

Vendar pa človek le rad ve, za kaj žrtvuje. Informacije, ki sem jih dobil o M. F. ni so najboljše. Sta občinski trboveljski urad in srečno poglavarstvo boljše podučena? Ni dolgo temu, ko je v tretji prišel k meni v vinjenem stanju mož s historijo, da je, od TPD. odpuščen, iskal dela na Francoskem, kjer pa ni bil zadojvel in se povrnil. Zdal je brez dela. Dvakrat sem ga uslišal, v tretjem pa pognal in izročil policiji, ker ne maram lenobe podpirati in pijančevanja. Mi slim, da bi mi v tem oziru dal prav vsak delavec in da imajo rudarji toliko stanovskega ponosa v sebi, da takih delomrznežev ne bodo trpeli med seboj. Tako naj bi postopale tudi naše oblasti, pa ji bodo rudarji bolj pritrjevali, kakor pa, če se izdajajo dovoljenja za beračenje ljudem, ki jih ni nikdo v to pooblaštil.

Srečno poglavarstvo zapira sedaj v Trbovljah, Hraštniku in Dolu gostilne ob rudarskih plačilih dnevih ter hudo tepe s tem naše gostilničarje-obrtnike, ki redno in pridno plačujejo svoj davek — pa tudi one posetne delavce, ki si ga ob plačilnih dnevih radi privoščijo kozarec. Naj bi se raje redukcije rudarjev izvršile tako, da bi se odpustalo pijance in razgrajče, ki s svojim ponašanjem škodujejo mnogo pridnih delavcev in obrtnikov. Koliko krivice bo s tem izostalo, koliko solz posušilo in kako se bodo zlobile socialne razmere v Trbovljah in sosednih krajih.

O

Povojne razmere. Nedavno smo objavili pod tem naslovom prižbo o razmerah v šumih laškega sreza. Sedaj nam iz uradnega vira pošiljajo k tej notici sledeče podatke: «Tekom zadnjih 5. let so se v laškem srezu pri malih kmetih dovolile v 57 slučajih njih sečnje na golo na ploskvi 63.95 ha, prebiroma pa na skupni ploskvi 97.57 ha. V svrhu zopetne pogoditve se je predpisalo kavcij v skupnem znesku 51.950 Din. Pri veleposostevih se je pa v 9 slučajih dovolil golosek na ploskvi 3.40 ha, a prebiranje na ploskvi 72.11 ha. Tekom zadnjih 5 let se je črvalo kot popolnoma pogozdeno 21 slučajev s ploskvo 422.92 ha, med katerimi je tudi všteta ploskev od sečeni izvršenih v zadnjem deceniju. V vsakem posameznem slučaju se je zadeva sečnje na lico mesta obravnava, upoštevajoč striktno ne le sestojinske temveč tudi terenske razmere, na podlagi katerih so bile določene pogodzovalne kavcije. Višina teh kavcij ni premakla in je s tem ponovno pomlajevanje zavarovano. Tudi glede obsežnega nastopa lubadarja se ni treba poročevalcu bati, ker so izvršene sečnje večinoma v listnatih ali pa v mešanih gozdiščih, kjer lubadar sploh nima stalne ugonobitve in nastopa le sem pa tja le sporadično. Sumarsko osebo celjskega urada bo, četudi obsega področje 5 srezov, a ne 3 in četudi nima niti polovice v notici navedene «pavšalne dnevne», svestno si svoje naloge, tudi v prihodnje delalo v prid napredka gozdozreje».

Pred sodniki

Nace: «Tožen sem, da sem obdolžil mešarja Jerneja, da je zaklal svojega zvestega Sultana. Res ga je zaklal, pod stroho sem videl pasjo kožo, menda žival ni sama in kožo skočila. Očitno mi, da sem to dejal Jerneju v gostinji; seveda sem mu v gostinji rekel, kje pa, saj se drugje ne vidi, ker se povsod drug drugega izogibava. Nisem pa rekel, da je Sultano mešo predelal v klobase. Ali niste nekaj pripomnili go spod sodnik? A tako, sto dinarjev da bi plačal kazni? Ne vem, kako bo. Se bom premislil. Samo prepis sodbe mi preskrbite prosim!»

Lorenc: «Krpam sem Krpan, da vestel Hml Pijan sem kolovratil po naši prelepi Zabji vasi, ko pridejo k meni trije orožniki. Pa sem dejal: «Ali se bomo?» in začel zmerjati vse tri. Bil sem pa tako pijan, da saram, vem, kako sem jih častil. Če pravi onga ovadba, da sem enega opraskal, ko sem mahnil z roko, in jih psoval, bo menda res. Da bi jim pa grozil, da jih zvežem in jim polomim kosti, ko pridem iz zapora, bo pa menda bosa, saj jaz ljubim dejanje, ne pa besed. In naposled, da po pravici povem, žaliti nisem hotel nikogar, a malo po praskal bi se pa rad, ker so me roke srbele. Stirinajest dni imam, pravite, no pa naj bo, komedij zato ne bom uganjal, saj vse minja».

Janez: «Kadar grem po lepi Aleksandrov cesti, me je vselej sram, da sem tako brezski. Ze 63 let sem star, pa še vedno nimam nič in ko gledam lepo razsvetljene tla, me posebno zaskli praznosta mojega žepa. Čemu pa vsa ta bogatija ljudem, ki je nikoli ne bodo sami porabili? Morda se me vendar kdo usmili in mi stisne nekoliko več v roko. O ti strela! Komaj v dveh lokah sem bil, pa me je že pograbil stražnik. Ti črna zavist ti! Zdal naj pa čakam 10 dni v zaporu? Dobro, čakal bom! Ampak gorje vam, pred menoj ne boste imeli več miru; takoj, ko pridem na prsto, vzamem novo fronto kar proti Mestnemu trgu, da boste imeli spet delo z menoj. Tako je, maščuje se, pa mir besedi!»

Delavec Polde nudi roko debelušni vdo vi Mancu iz Šiške: «No, le v roko mi sezi preljuba Manca, saj si mi večkrat dala je dajo in ležajo; le eno je bilo napak — rad sem te imel, čeprav sem vedel, da gorji za drugega «sočelnas». In zato, da veš, samo zato sem zadnjič prikolovratil k tebi pijan: v vinu in žganju sem vtipal svojo bolečino. Ko pa stopim v tvojo vdovsko sobico, je vse zadišalo po ljubezni, na oknu se je šopiril rožmarinček, v njegovem grmlju si vi maček Reginec, a pri mizi sedi sedeč kar tri v parih, vsaka s svojim izvoljenim in svojim kozarcem rujnega vina. Jaz pa tako sam! Nož, ki sem ga nosil v žepu, me je začel tiščati, — moj edini tovariš je hotel maščevanja, in zamahnil sem z njim proti tvojemu nezvestemu srcu, klina je obšla v belem komolcu in lunica je obsvala rdečo krvo, ki je lila v potokih na tla. Sreča me je zabolela, tako, da sem mislil, da od teka moja srčna kri. Stirinajest dni moram zdaj nositi sivo uniformo kaznjence. Ti odhajaj, pa mi niti roke ne podaj! Ne bodi huda Manca, moja lepa Manca!»

«Jaz sem dekla Berta, pošena stara mešarica! Gospodar Ivan si misli, da smo dekle kar tako; pa nismo tako, ampak takole: O povedal mi je službo in zahteval ključ od mene. Ali ni to krivica, gospa da bi imela ključ, kaj naj pa ostane zame — za gospodinjko. Pa mi jih je vzel, odletela sem v rid, udarila sem se. Boli me rana, a še bolj črna na nehalčevanju. Namesto, da bi bil gospodar vesel, da sem bila tako skrbna, mi je vzel vso mojo oblast in moral se v drugo službo. Njega sem pa naznanila, da bi bil po postavi kaznovan; a samo po postavi, ki je postavila ima prav, ne pa mi grešni zemljani. Kaj, da ste ga po postavi oprostil? O ti šembran paragraf ti! Ja, pa mora tako prav biti, ker je po postavi. Če je vsem prav, je pa nazadnje tudi meni, saj mi skoro mora biti. Pa pozdravljeni!»

Ivan Krivec, posestnik na Vranskem, je bil od vranskega okrajnega sodišča obsodjen na tri tedne zapora, ker je hodil na lov v tuj revir in nosil brez dovoljenja orožje. Z razsodbo ni bil zadovoljen in se je pritožil na okrajno sodišče v Celju. Na očitanje, da se je mastil z divjim zajcem, ki seveda ni bil njegov, je trdil, da je bil to domači zajbek. Ker tega senat le ni hotel verjeti, je potrdil prvo razsodbo. Tri tedne ne bo zajčkov.

Martina Vidmajerja, paznika v tovarni v Storah, je nekdo ponoči napadel in teko poškodoval. Dolžil je delavca Turčinovića v Storah in trdil, da ga je spoznal pri napadu. Priče so dokazale, da je bil Turčinovič v kritičnem času doma. Drugi dan po napadu je pozdravil delavca Koritnik Vidmajerja z «dobro dan». Ta mu pa odgovoril: «Ni dober dan za me, ker me je nekdo teko hudo zdelal in mislim, da je bil to Turčinovič, ker je name jezen. Daj ga malo izpeljati, da bo pristal. Če ga boš fejš izpeljal, bom pa dal za liter vina.» Celjsko okrajno sodišče mu ni moglo verjeti in je bil Turčinovič oproščen.

Alojz Bec iz Blance je hud človek in se rad z nožem kolje. Pri delu so spili štirje liter žganja že jutraj, potem pa še 15 liter v jabolčnika. Seveda so bili vsi pijani. Pa so se najprej sprili in za «spas» stopili, dokler ni postala iz šale resnica. Na vprašanje, zakaj je vrezal Derstvenška z nožem, je izpovedal A. Bec pred sodniki, da je bil pijan. Ker ima precej slabe konduite so ga zasilili za tri mesece, da se bo huda kri ohladila.

Lani meseca avgusta so pripravljali železničarji garnituro za beogradske brzovlake. Na strehi zadnjega voza, je stal delavec Jože in polival vozeve z vodo. Tedaj prisopihala lokomotiva na garnituro, zadnji vozev se premakne in ubogi Jože tebe na tla tako nesrečno, da si zlomi podlehtnik. Zdal je bil naenkrat vsega kriv Martin K. kot vodja premikačev, ki mora imeti povsod svoj nos pa vsaj dvojno piščalko in dajati signal. Martin je dejal, da je pravčasno ogledal prostor in tudi dajal znamenje, ne ve pa, ali si piščalko ali si zastavo menda z obema, Jožeta na strehi pa pač ni mogel videti. Sicer je izvedenec trdil, da bi moral signalizirati na oba načina in sicer p dnevni je predpisana zastavica in piščalka, ponoči svetilka in piščalka, vendar se so dišče ni moglo prepričati, da bi Martin kaj opustil iz malomarnosti, ker je vendar dajal znake, in ga je oprostil.

Domače vesti

* Dr. Nimčič v Trstu. Včeraj ob 16.40 je prispel v Trst jugoslovski zunanji minister dr. Nimčič in je takoj nadaljeval svoje potovanje v Rim.

* Naš novi generalni konzul v Kairu. Naš novoimenovani generalni konzul v Kairu Jovan Dučić odpotuje jutri preko Soluna na svoje novo službeno mesto v Egiptu.

* Izprememba v državni službi. Strojovski učitelj puškarske šole v Kranju Josip Uznik je trajno upokojen. Poštni uradnik Jaroslav Novotny v Mariboru pa je podel ostavko na državno službo. Pisar anarh Pečnik v ministrstvu za pošto in telegraf je v državnem zdravilišču na Golniku umrl.

* Novi ravnatelj dubrovniškega učiteljskega. Za ravnatelja učiteljskega v Dubrovniku je imenovan Vinko Lovčević, doslej profesor na splitski gimnaziji, ki je že nastopil svoje novo službeno mesto.

* Strojovski svet ministrstva za narodno zdravje. Pri ministrstvu za narodno zdravje se v najkrajšem času ustanovi stalni zdravstveni svet za proučevanje zdravil. Za člane strokovnega sveta so imenovani: univ. prof. dr. Adolf Holst, kemik Vladimir Brunet, načelnik lekarniškega oddelka Andrej Mirković, predsednik beograjske zdravniške zbornice dr. Kosta Konstantinović in lekarnar Stiša Gijala v Beogradu. Delokrog tega strokovnega sveta obsega ves teritorij naše kraljevine, po- verjena pa mu je naloga, da podaja mnenje o vrednosti posameznih zdravil, ki mu jih ministrstvo predloži na oceno.

* Volitve Delavske zbornice za Srbijo se bodo vršile 18. aprila. Volilni imenik so že sestavljeni.

* Smrt matere predsednika Narodne skupščine. Včeraj dopoldne je umrla v Beogradu mati predsednika Narodne skupščine G. Marka Trifkovića. Narodni poslanec ga položil na njeno krsto venec z napisom: »Majci svoga predsednika. — Narodni poslanec.«

* Volitve cestnih odborov. Te dni je bil definitivno rešen konflikt med ministrstvom za notranje zadeve in ministrstvom javnih del, ki je nastal, ker se ni vedelo, v čem- u kompetenco spada vodstvo volitev cestnih odborov v Sloveniji. Po dveh letih je ministrstvo za notranje zadeve pustilo in tako bo odsej ministrstvo javnih del vodilo volitve naših cestnih odborov v Sloveniji.

* Iz zdravniške zbornice za Slovenijo. Iz imenika zdravniške zbornice za Slovenijo je bil izbrisan dr. Vladimir Možgink, zdravnik v St. Jurju ob Južni železnici, ker ni zadostil točki 2.) člena I. uredb o zdravniških zbornicah.

* V našo državljansko zvezo je sprejel dr. Julij Matthey, okrožni zdravnik v Apa- čah, rojen v Gradcu, doslej švicarski državljan, skupno z ženo Berto in maletno hčerko Charloto.

* Iz uradnega lista. »Uradni list« objav- lja v 17. letišnji številki tarifno obvestilo o blagovnem prometu med Trstom in Re- ko na eni strani in našo državo na drugi strani, na kar opozarjamo zainteresirane.

* Subotica za svoje uradništvo. Širši svet mesta Subotice je sklenil, da podari mestnim uradnikom potrebna stavišča, na katerih si lahko zgrade poslopja za uradni- ska stanovanja. S časom nastane posebn- a uradniška kolonija.

* Prva železniška zveza s Črno goro. Po poročilih iz Sarajeva prično meseca aprila graditi novo železnico Trebinje-Niškić, za katero je v novem proračunu že določen potreben kredit. Na ta način dobi Črna go- ra prvo zvezo z ostalimi železniškimi omre- žjem.

* Stara pleniška palača v Splitu reno- virana. V Splitu se prihodnji mesec po- novno otvori hotel »Slavija«, ki je bil dol- go časa zaprt, ker se je zgradilo še eno nadstropje ter se je ves hotel popolnoma preuredil. Hotel, stara pleniška palača, je ohranil srednjeveške arhitektonske linije in je Split z obnovitvijo znamenite stare zgradbe mnogo pridobil na svoji lepoti.

* Napredovanje v poštini službi. V pod- ročju ljubljanske poštne direkcije je pošti- ni uradnik Franc Penko pri poštnem ura- du Ljubljana I. iz 3. skupine pomaknjen v 2. skupino II. kategorije, Ivan Komte pa je od poštnega urada Ljubljana 2 po službe- ni potrebi premeščen k poštnemu uradu Ljubljana I.

* Izstop iz našega državljanstva. Iz na- še državne zveze so izstopili: Ivan Obro- za, delavec v Frauendorf v Avstriji, pri- stojen k Sv. Stefanu, okraj Šmarje pri Jel- lah; Alojzij Dežman, delavec v Votbergu, pristojen v Lancovo pri Radovljici; Josip Pusch, zasebni uradnik v Monako- vem, pristojen v Leskovec pri Litiji, ter Jakob Katz, tovarniški delavec v Passin- gu na Bavarskem, pristojen v Vrhljane pri Mariboru.

* Seljaki si sami gradijo šole. V selih Gornji Romanovci in Bitvrdi v Južni Sr- biji so kmetje sklenili, da si sami zgra- dijo potrebne osnovne šole. Začeli so v to svrhu nabirati prispevke ter so našli med tamkajšnjim ljudstvom povolen odziv.

* Podobor Udruga rezervnih oficijev in bojovnikov za mariborsko oblast raz- pošlje te dni vsem že prijavljenim članom kakor tudi odboru osebno znanim bivšim članom mariborskega Kluba Isl. rez. oficij- ev okoliščino, da vsi potrebni obvestilji in navodili. Prosim, da tovariši — stalni na- meščenci vpoštevajo v svojem proračunu za mesec marec izdatke, zahtevane v tej okoliščini, ker brez denarja ni možno uspe-šno poslovanje. — Sprejemajo se seveda tudi novi pridatki od tovarišev, odboru osebno neznani, ali za take se zahteva, da sprejem priporočila na prigriz 2 že se- dal pri mariborskem podoboru udruženja rez. oficijev, oziroma da potrdi na prijavl- jeni odbor kake izrazito jugoslovanske orga- nizacije, da je na novo priključil se član podoborja i zatočnik ideje edinstva našega

troimenega naroda« (čl. 14 a pravil). Even- tualna ustna pojasnila se v Mariboru dode- pri odbornikih: J. Stuhcu, trgovcu (Glavni trg — trgovina Preac), Lj. Juvanciću, uradniku Nar. banke (Krekova ul.), J. Pir- cu, strok. učitelju (Deška meščanska šola, Krekova ulica), Jak. Perhavcu, trgovcu (Meljska cesta) in M. Kovačiću, prof. mo- šklega učiteljskega (Koroševa ulica). Pred- sednik.

* Za naše dijake v inozemstvu. Po od- redbi prometnega ministrstva imajo naši dijaki, ki študirajo v inozemstvu ali pa po- tujejo na študij v inozemstvo, pravico do dveh polovičnih železniških voženj na leto pod pogojem, da se izkažejo z indeksom in potnim listom; ako pa gredo prvič v ino- zemstvo, s sprječevalom zrelosti in potnim listom. Na podlagi omenjenih dokumentov dode na železniških postajah karto za po- lovično vožnjo, to pa samo v dobi od 1. septembra do 30. novembra ter od 1. febr. do 1. aprila vsakega leta.

* Nov tarif za dubrovniške takse. V mi- nistrstvu ver se pripravila elaborat za iz- premembo dubrovniških taks. Zvišala se bo pristojbina za krste, za pogrebe in pogrebe, dočim ostanejo ostale pristojbine netzpre- menjene.

* Kaj je z nagradami? »Slovenec je pred- novim letom razpisal razne nagrade za na- biralce novih naročnikov. Razpisane so bi- le tri denarne nagrade po 2000, 1500 in 1000 dinarjev za tiste, ki naberejo do 15. Janu- arja največ naročnikov, razen tega pa tudi večje število književnih nagrad. Minulo je že mesec dni, odkar je potekel rok za re- flektante nagrad. »Slovenec« pa še doslej ni objavil imena oseb, ki jim pripadajo na- grade in niti ne, ali je sploh kdo dobil na- grado. Upravičeno je mnenje, da niso na- šle niti škofova agitacija niti »Slovenec« nagrade dovolj odziva in da je klerikalna časopisna agitacija žalostno propadla. Mo- goče je tudi, da bi se pri objavi imen naj- bolj vnetih nabiralcev naročnikov klerikal- nih listov izkazalo, da so bili nabiralci sa- mo župniki in kaplani, kar bi bilo kleri- kalnim voditeljem seveda neljubo, ker bi se obenem tudi jasno pokazalo, da sioni vsa moč klerikalne stranke v zlorabi cer- kvne organizacije. Vsekakor pa bi bilo po- trebno vedeti, ali se bodo oziroma ali so se razpisane nagrade že razdelile, da bo javnost znala pravilno ceniti realnost »Slo- venec« reklame in vrednost njegovih nagrad.

* Knjige za vojaške čitalnice. Kakor po- ročajo beograjski listi, bo prosvetno mi- nistrstvo večje število poučnih knjig razde- liko podoficerskim vojaškim in žandarmer- skim čitalnicam.

* Turška razstavna ladja v Dalmaciji. Kakor poročajo iz Dubrovniča, pripe- meca maja v tamkajšnje pristanišče turška ladja s produkti turškega orienata.

* Obmejna veterinarska postaja v Bo- hinski Bistrici. Na podlagi odloka kmetij- skega ministrstva je bila te dni v Bohin- ski Bistrici ustanovljena obmejna veteri- narska postaja za izvoz, uvoz in prevz- živine in živinskih sirov in med našo drž- avo in Italijo. Postaja prične delovati v najkrajšem času.

* Velikonočni izlet »Probuda« v Italijo. Najprimernejši čas za potovanje po Ita- liji je pač velika noč. Pri nas se takrat prične zbuhati priroda iz zimskega spanja, med tem ko je v solnični Italiji v tem ča- su pomlad v najkrajšem razvoju. Že v bližini Trsta vidiš vso naravo zeleno, cve- točo. Čim južneje prihajaš, tem bolj se razveseljuje tvoje oko nad lepoto, ki se ti nudi. Jasno vedro nebo, gorko sonce, pre- klasno cvetje, vse to se združuje v ču- dovito sliko, ki se nikdar ne pozabi. Naj- lepše utise nudi Italija potniku v tem ča- su in vsled tega prihaja »Probuda« izlet v Italijo v velikih noči po naslednjem načrtu: Odhodna postaja Ljubljana, potem preko Postojne-Trsta-Mestre-Milana v Genovo (svetovno znano kopačiče in luka), nato Piza (katedrala in poševni stolp), Floren- ca (ogledovanje vseh znamenitosti), Rim (Vatikani, Quirinali, Forum Romanum, Katakombe itd), Neapoli (mesto Pompeji in ognjenik Vesuv). Vrnitev preko Foggie - Ancone-Bologne v Trst in Ljubljana, ka- mor dospemo 7. aprila ob 0.23. Vožnja po morju se opusti na željo večine radi p- mladinskih vrljav; vrši pa se vožnja ob obeh obalah Italije. Odkod je iz Ljublja- ne 26. marca ob 22.45. Prijava se še spre- jemajo tudi od nečlanov do 5. marca. Cena za vožnjo, prehrano (ne med vožnjo), prenočitve in muzej je 2500 Din. Prijava na »Probudo«, Gospodarski odsek, Ljubljana, Tehniška srednja šola.

* Komunistični proces v Beogradu. Od aretiranih komunistov jih je v zaporu sa- mo še 12, za katere je sodišče odobrilo, da se obrže v zaporu. Teh dvanajst ko- munistov je obtoženih po čl. 1 zakona o zaščiti države.

* Hotel »Triglav« v Boh. Bistrici tik ko- lodvorja je zopet odprt. Priporoča se poseb- no turistom in izletnikom za obilen obisk. Sobe vsake vrste na razpolago, znatno zni- žane cene jedi in pijače.

* Ustanovitev stanovanjske zadruge v Beogradu. V tork se je v Beogradu na sestanku ličnih lastnikov in stanovanjskih najemnikov osnovala zadruga za graditev cenitih stanovanj. Zadruga ima namen s pomočjo občine in države ter s sodejav- nim ličnih lastnikov in stanovanjskih na- jemnikov graditi cenene stanovanjske hiše, da bi se zboljšala žalostna stanovanjske

* Hotel »Triglav« v Boh. Bistrici tik ko- lodvorja je zopet odprt. Priporoča se poseb- no turistom in izletnikom za obilen obisk. Sobe vsake vrste na razpolago, znatno zni- žane cene jedi in pijače.

* Ustanovitev stanovanjske zadruge v Beogradu. V tork se je v Beogradu na sestanku ličnih lastnikov in stanovanjskih najemnikov osnovala zadruga za graditev cenitih stanovanj. Zadruga ima namen s pomočjo občine in države ter s sodejav- nim ličnih lastnikov in stanovanjskih na- jemnikov graditi cenene stanovanjske hiše, da bi se zboljšala žalostna stanovanjske

Najboljši modeli za pomlad

v damskih plaščih, kostumih in oble- kah, dunajski in pariški so cenjenim damam na ogled pri tvrdi

Fran Lukič, Pred škofijo

razmere v Beogradu. Minister socialne po- litike ter predsednik beograjske občine sta obljubila novi stanovanjski zadrugi svojo pomoč.

* Proda' šivalnih strojev. Radi pomanj- kanja prostora se prodajo šivalni stroji po- lastni cen. Po dogovoru tudi na obroke. Jos. Šelovin-Čuden, Ljubljana, Mostni trg 13.

* Trinajst vrst izbranih parlov dobite lahko na grame v drogeriji »Sanitas«, Ljub- ljana, Prešernova ulica 5.

* Poneverba na ličjski pošti. Preiskava v slučaju poneverbe poštne upravne Zor- re Borštnarjeve traja še vedno, vendar pa se zdi, da je dokazna že končna vsota po- neverenega denarja, kakor smo je navedli že v večeršnji številki. Mesarju Vrhovcu, ki li je posodil okrog 24.000 Din, je Borš- tnarjeva zastavila svojo zavarovalno polico za 100.000 Din, ki pa je skoro brez vred- nosti, ker je imelitelica vplačala šele tri obroke. Nenormalno je, kam je izgubil de- nar, ker ogromne vsote okrog 170.000 Din Borštnarjeva tudi tekom let ne bi zamola- zapravila samo v Liji, ne da bi tega za- pabila njena okoliščina. Nekateri hočejo ve- deti, da je poznala Borštnarjeva nekoga trgovca v inozemstvu, kateremu je mogla posojala denar. Zdi se, da bo stvar res pojasnjena samo v tem slučaju, ako bo hotela Borštnarjeva govoriti sama.

* Smrt dveh žen preko 100 let starih te- kom 24 ur. Mrtvaški anali v Osijeku se v ponedeljek doživeli izreden dogodek. Te- kom 24 ur sta umrli dve preko 100 let sta- ri ženski. Prva je d-sešla visoko starost 103 let. Ime li je bilo Katka Jovanović. Njen oče je bil bogat trgovec, ki je že pred desetletji umrl. Rodbina Jovanović je bila v sorodstvu s plemenitsko rodbino Bač ter preko te rodbine v daljnjem sorodstvu z dinastijo Obrenović. Značilno je, da je imela pokojnica dve sestrki, ki sta ostali tak- kora kakor ona neporočeni. Ena izmed teh je še živa ter ima sedaj 93 let. Drugi stotletni ženci, ki je isti dan umrla, je ime N. Braun. Dosegla je 101 leto. Bila je židov- skega pokolenja; radi tega je skrbela za svoj židovski cerkvena občina v Osijeku. Njen mož ki je seveda že pred desetletji umrl, je bil krošnjar ter ji ni zapustil ni- kakvega premoženja. V zadnjih letih je star- ko podpiral tudi nečak, ki živi v Parizu. Včeraj se je vrtil pogreb obeh starih, ka- terega se je udeležilo obilo občinstva, po- sebno starejša generacija. Naključje, da sta umrli obe pokojnici istega dne, sma- trajo sosedstvi v visoki starosti kot slabo znamenje, v strahu, da bo tudi njim v kratkem zapel mrtvaški zvonec.

* Z bombo radi dedščine. V Prvici v ra- čanskem srezu je Jevrem Šimšić zagnal bombo na svojo pastorko Elizabeto Ma- noljović, s katero se je prepiral zaradi dedščine. Pri tem pa je bil tudi sam teko- ranjen. Oba so morali prepeljati v bolnico.

* Napad steklih volkov na vas. Iz Pri- zrena poročajo, da so se v tamošnjem okraju pojavili kljub koncu zime številni volkovi, ki napadajo ljudi in živino. Pred kratkim je sedem volkov vdrlo v selo Vrabč pri Barbištu ter ogrozilo 10 selja- kov, med njimi dva zelo težko. Neki ženi je volk odgriznil nos in gorlo ustnice ter jo tudi težje poškodoval na več mestih. Pojav volkov v vasi je med seljaki izzval veliko paniko. Kdor je bil izven hiše, je bežal na varno in samo nekateri seljaki so imeli pogum iti na volkove s puškami. Enega volka so ubili, ostali volkovi pa so med groznim tuljenjem pobegnili na stre- ljanje v vasi. Naslednji dan so priredili lov na volkove v planini Karitniku in oko- lici. Okoli 30 volkov z mladci so pregnali na albansko stran. Ker sumijo, da so bili volkovi stekli, so vse poškodovance odpo- slali v bolnico.

* Polžkušen samomor 70-letne starke. V tork dopoldne se je skušala v Beogradu zastropiti 70 letna vdova S. Jila Katic z razstopljeno sodo, ker li je bilo odpoveda- no stanovanje. V sled pravočasne pomoči so jo rešili smrti, vendar pa je njeno stan- le zelo resno.

* Požar v beograjski Centralni banki. V ponedeljek zvečer je v beograjski Cen- tralni banki nastal požar, ki je povzročil 360.000 Din škodo. Vzrok požara je neznan.

* Požar na »Izvoru« iznišljen. Splitski zastopnik parobrodarskega transoceanske- ga društva »Ivo Račić« je prejel iz Trsta od centralne društva naslednje brzojavko: »Vse vesli o požaru na parobrodu »Izvor« so iznišljene. Račić« Seveda je iznišlje- na tudi vest, da se je komandant »Izvoja« v obupu ustrelil.

* Zrtev krvne osvete. V sumi Ljuboviji v škopijski okoliščini so našli te dni mrtvo truplo Blagoja Popovića, kateremu je bila s sekiro presnek na glava. Kakor se je do- gnalo, sta Popovića ubila brata Sava in Gale Trzić, trgovca iz Skoplja. Ubila sta ga iz krvne osvete. Oba sta že pod klju- čem.

* Tragedija dveh črnogorskih emigran- tov. Kakor poročajo iz Splita, so našli v ponedeljek opoldne v nekem privatnem stanovanju dva črnogorska emigranta, Bo- za Pavčevića in Mirona Boškovića iz Da- nilovgrada, zadušena s plinom, brez vsa- koga znaka življenja. Poklican je bil zdrav- nik, ki je ugotovil, da je Bošković že mrt- ve, Pavčević pa da še kaže znake živ- ljenja. V nezvestnem stanju so ga pre- peljali v bolnico. Oba sta bila na potu v Ameriko ter sta zvečer se pisala posu- vna pisma svojim rodbinam. Preiskava je do- gnala, da je cev za plovno razsvetljavo puščala in sta bila nesrečna Črnogorca za- strupljena s plinom.

* Skrivnostno neznane brez glavo. Ka- kor smo te dni poročali, je neki logar v sumi Klisuri pri Svinjarevcu v Slavoniji našel neznanega človeka, kateremu je bom- ba odtrgala glavo in mu truplo grozno razmesarila. Pri mrtvici se je našlo ne- koliko ukrajinskih sovjetskih znakov, vsled česar se domneva, da je bil morilec kat- komunistični agitator. Imel je potni list š- koslovaške republike, ki pa je vsled eks- plozije tako raztrgan, da imena njegove- ga lastnika ni bilo mogoče ugotoviti. O ka-

kem roparskem umoru ni mogoče govoriti, ker so pri mrtvici našli denar, žepno oro in druge vrednosti.

* Požar v Sarajevu. V zgradbi Srbske prometne banke je v tork zvečer v po- dstrešju izbruhnil požar, ki je nastal, ker se je spravljal v podstrešju neugašen pe- pel. Požar se je naglo razširil ter kljub energični gasilni akciji uničil celo streho. V stanovanjih gornjega nadstropja je pov- zročil požar na pohištvo znatno škodo. Škoda se cení na milijon dinarjev.

Če hoče moj mož

občudovati pravo materinsko ljubezen, si bo prišel ogle- dat globoko zamišljeni film

MATI IN DETE

ki ga predvaja

«Elitni kino Matica»

Iz Ljubljane

u— Dr. Benešev večer z akademijo in plesom priredi jug. napr. akademsko dru- štvo »Jadran« v petek dne 26. februarja v napr. dijaškemu domu (Tomanova ul. 3.) Začetek ob 8. Vstop je proti vabilu.

u— Vse odbornice ženskih društev t. l. »Atene«, Ciril-Metodove ženske podružnice, Društva učiteljic, Kluba Primork. Kola jugo slovenskih sester, St. Jakobčeva napredne ga ženskega društva, Splošnega ženskega društva in ženskega Pokreta se vlijudo va- bljajo na važen in pomemben sestanek v pe- tek 26. t. m. ob 16.30 popoldne v damski sobi kavarne »Emona«. — Sklicateljica Franja Tavčarjeva.

u— Geografsko društvo v Ljubljani opo- zarja svoje člane in prijatelje na III. dru- štveno predavanje, ki se vrši danes zvečer ob 6. v balkonski dvorani univerze. Preda- val bo g. dr. H. Tuma o toponomastiki, to je krajevem imenovanju s posebnim ozi- rom na naše Alpe.

u— Napredno gospodarsko in izobraže- valno društvo za dvorski okraj: 7. predava- nje danes ob 8. zvečer v knjižnici na Rimski cesti. Predaval bo prof. R. Pavlič »Heleni- na sreča in žalost. Maščevanje Grkov.« Čla- ni in prijatelji društva vlijudo vabljani. — Izobraževalni odsek.

u— »Preporodov« retorični krožek kultur- no znanstvene sekcije ima danes v četrtek točno ob 6. uri svoj tretji redni sestanek. Na spondu je nadaljevanje debate o sloven- ski narodni manjšini v Italiji. Nato predava- nje tov. Bačiča o temi: »Naša pristanlišča«. Za člane krožka točna udeležba obvezna. Ostale Preporodše opozarjamo na sobotno predavanje g. Zupaničiča ob obkajni uri. — Načelnik.

u— Nanovoosnovani zavod za straženje in zaklopanje priobčuje danes svoj oglas, nakar opozarjamo zainteresirane. 311

u— Ugotovitev. Kakor nam poročajo, Fr. Artač, svecar in medicar, stanujoč v Tesar- ski ulici 3, ni identičen s Fr. Artačem, o katerem smo v nedeljo poročali, da je imel opraviti s sodnijo.

u— Prodaja čevljev tovarn Peter Kozina & Ko. po znižanih cenah v trgovini Ale- ksandrova cesta 1 in Breg 20 se izjemno podaljša do konca tega meseca, ker se ni moglo vseh odjemalcev postreči, na kar se cenjeno občinstvo opozarja.

u— Štorklja na cesti. 24-letna delavka Emilija Hriberšek, doma iz Rajhenburga ob Savi, je prišla v tork obiskat v Ljub- ljano svojega zaročenca, ki je uslužben v Unkanski pivovarni. Ko je hodilo popol- dne po Izanski cesti, kjer je pomotoma iskala pivovarno, je nenadoma začutila po- rodne b. lečine. Z zadnjim naporom je pri- šla do bližnje Krapeževe šupe, kjer je po- rodila zdravo dete ženskega spola. Na nje- no vplje in klicanje je prišlo k njej nekaj ljudi iz okolice, ki so li za silo pomagali, nato pa iz bližnje stražnice telefonirali po rešilni voz, ki je mater ter dete odpeljal v javno bolnico.

u— Žalosten slučaj. V sredo ponoči je detektiv srečal na cesti mlado, potepajočo se dekle, ki mu je odkritosrčno izpovedala, da nima nikjer prenočišča. Izgubljenka je morala seveda oditi z detektivom na poli- cij ko ravnateljstvo, kjer je izpovedala, da se piše Justina K., rojena v Milwaukee v Ameriki. Stara le šele 17 let ter je bila večših trgovska vajenka. Njena mati, ki se je tudi izselila v »stari kraj«, živi sedaj neke pri Novem mestu, dočim se dekle klati po svetu ter se preživlja s tajno pro- stitucijo. Zdravniška preiskava v sredo do- prdne je d. gnala, da je izgubljeno dekle okuženo s sifilidom. Pred aretacijo je pre- živel aretovanka nekaj dni v neki vojaš- ni...

u— Odpeljani mostički. Razne ograje, drevesa in mostovi so predmetnim pobal- nom vedno zelo v napotje in če le morejo, skvarijo to ali ono. Pred nekaj dnevi so se spravili neki dečki nad lesene stopnice, ki so vodile z Grudnovega nabrežja na za- tvornico, sezajajo na Krakovski nasip. Stopnice so popolnoma razbili in jih vrgli v vodo, da jih je odplavila. Mestna občina je oškodovana pri tem za par 100 Din.

u— Pri zdravniku okraden. Dekoraativni slikar Peter Zelenik, stanujoč na Krakov- skem nasipu št. 10, je prišel v tork po- poldne v ordinacijo k zobozdravniku dr. Schweitzerju v Prešernovi ulici. Med tem ko se je mudil pri zdravniku, se je splazil v sobo neznan tač, ki še vedno računa z mrazom, in mu odnesel 500 Din vredno zimsko suknjo.

u— Oka mu je iztaknil. V tork popo- dne je valenec pri krznarju Stanislavu Matteju v Kamniški ulici št. 20., 15-letni Maks Koštr, izpral na dvorišču neke kože. Pri tem ga je prišel v otročji oblebnosti dražju 14-letni dijak Rudolf Ozraček. Ko-

šir je pograbil neko trsko in po nesreči oplazil Ograjnska tako nesrečno po obrazu, da mu je iztaknil desno oko. Nesrečnega so prepeljali z rešilnim vozom v javno bol- nico.

u— Hud hlapec. Trgovec Karel Polaček z Vrhlike je imel v tork zvečer na dvori- šču gostilne »pri Levu« na Gosposvetški cesti hud nastop s hlapcem Ivanom Pavši- čem, in sicer radi izprege konja. Sprva sta se oba obmetavala samo z raznimi poskomi, slednjič pa je Pavšič vzkpela kri, pograbil v hlevu gnojne vile in z nji- mi vsedal Polačka tako nesrečno po glavi, da mu je prebil nad levo temenico kožo do kosti ter mu povzročil veliko rano. Pav- šič se bo moral radi svojega dejanja za- govarjati pred sodiščem.

u— Policijske prijave. Od tork na sre- do so bili prijavljeni policiji naslednji slu- čaji: 1 tavnina, 1 telesna poškodba, 1 po- škodba tuje lastnine, 1 prestopki prekora- čenja policijske ure, 1 sum nemoralnega življenja, 1 prestopki obrtnega reda, 5 pre- stopkov cesnega policijskega reda in 4 prestopki avtomobilskih predpisov. Areta- cij se bile izvršene 3, in sicer 1 radi be- račenja, 1 radi pljanosti in 1 radi nedostoj- nega vedenja.

Iz Maribora

a— Sokolska predavanja. Mariborsko so- kolsko društvo bo priredilo ciklus predava- nja o Češkoslovaški ter zlasti o Pragi v svrhu priprave na vsesokolski zlet. Preda- vanja bodo pojasnjevala sklopične slike. V soboto dne 27. t. m. bo predaval v mali dvo- rani Narodnega doma župni starosta br. Julče Novak o Tyrševem domu v Pragi. Na spondu je tudi razdelitev diplom tek- movalcem na beograjskih medletnih tek- mah in glasbene točke društvenega orkestra Sokolu naklonjeno občinstvo opozarjamo na ta predavanja.

a— Higijenska razstava v Mariboru. Hig- ijenska razstava, ki jo je priredila v ka- zinski dvorani Ljudska univerza v zvezi s higijenskim zavodom v Ljubljani, je zbudila v Mariboru veliko pozornost in ima lep uspeh. Razstavo obiskuje korporativno di- jastvo naših srednješolskih zavodov, ki mu zdravniki in učitelji tolmačijo posamezne predmete. Razstavljeni so tudi načrti bo- doče mariborske porodnišnice in pa prepa- rati iz dermatološkega in kirurškega od- delka mariborske bolnice s statističnim materialom itd. Da se ta razstava kar naj- bolj izkoristi za popularizacijo higijene, je Ljudska univerza sklenila, da priredi v ča- su razstave še posebna higijenska predava- nja. Dermatolog primarij dr. Robič bo predaval o spolnih boleznih, in sicer: v če- trtek dne 25. t. m. ob 20. za ženske, v pe- tek 26 t. m. ob 5. za moške. G. primarij dr. Černič pa bo predaval o slepiču, golši in o raku in sicer v četrtek dne 25. t. m. ob 5. popoldne. Razen tega se bo priredilo predavanje o »Pravilni človeški prehrani«; predavatelj se še bo določil ob pravem ča- su. Tako se lahko nadamo, da bo imela higijenska razstava v Mariboru lepe in po- zitivne rezultate.

a— Higijenski tečaj v Studenčih. Kakor smo že poročali, bo Ljudska univerza pri- redila v Studenčih higijenski tečaj. Prvo predavanje, ki ga bo imel g. dr. Jurečko pod naslovom »Kako ostanemo zdravi«, bo v ponedeljek dne 1. marca ob 19. v Sok. domu. Drugo predavanje g. dr. Mariniča o tuberkulozi bo v sredo dne 3. marca ob isti uri in v istih prostorih. Oboje predavanj spremljajo filmi tako, da bodo tudi s te strani jako zanimiva. Prijatelji ljudske omike in zdravstvenega napredka v delav- skem predmetstvu Maribora, agitirajte za številno udeležbo!

a— Nadaljanje predavanja v Ljudski uni- verz v Mariboru. V petek 26. februarja ob 19.45 bo priredila Ljudska univerza preda- vanje o svetovni razstavi v Parizu l. 1925. Predavatelj bo predaval na podlagi sklopi- čnih slik, ki so deloma lastni posnetki. Prvo predavanje bo veljalo v prvi vrsti znanostni razstavi, o drugih bomo poro- čali pravočasno. V ponedeljek dne 1. mar- ca pa bo v nadaljevanju serije o francoski revoluciji predaval g. prof. dr. Anton Dol- lar o Voltairu in enciklopedistih. Ker so le- ti najbolj atakirali duhovno zgradbo ab- solutistične države in pripravljali revolu- cijo duhov, ki se je v danem trenutku iz- prevrgla v politično in vojaško revolucij- sko akcijo, je to predavanje za razumeva- nje volike meščanske revolucije nedvom- no zelo važno.

a— Novi parni valjar mestne občine je te dni stopil v funkcijo. Poskušnje so se prav dobro obnesle. Staveni urad je že prišel z delom, da čim prej popravi naše že dokaj zanemarjene ceste. Najprej pri- delo na vrsto najbolj prometne ulice, kot Koroška cesta, Tržaška cesta itd. Pričaku- vati je, da bodo še letos urejene vse naše ceste, s čemer se bodo stroški za vzdrže- vanje seveda znatno znižali in bo novi va- ljar že v par letih izplačan. Krog valjarja se kalpak zbira množica radovednežev, ki obdučuje ogromni stroj pri delu.

a— Kolesarsko društvo Perun si je na zadnjem letnem občnem z

namu mladencu prevoč in je poklical prvega stražnika, da izreče salomonsko sodbo. Stražnik pa ni razumel nikakoli šal in je vse tri odgnal na stražnico. Ker obeh gradov ne morejo obtožiti navijanja cen, se bosta morala zagovarjati radi tajne prostitucije.

Iz Celja

— Rodni sesianki članov SDS se vrše vsako sredo v klubovi sobi Celjskega doma. Začetek razgovorov in razprav je ob 20. zvečer.

— Sestane člani organizacije SDS za Celje okolice bo v četrtek dne 25. t. m. pri Leskovski (Zöchling) v Guberju.

— Občastvensko obrtno društvo ima svoj redni občni zbor v četrtek dne 4. marca ob 19. uri v Narodnem domu. Ako bi ob določeni uri ne bilo zadostno število navzočih, se vrši občni zbor istotam eno uro pozneje z istim dnevnim redom in je sklepčen ob vsakem številu navzočih.

— Podružnica Slovenskega lovskega društva ima svoj redni občni zbor v soboto dne 27. februarja 1926 ob 16. v hotelu »Balkan« v Celju. Dnevni red običajen. Pričakuje se polnoštevna udeležba.

— Vlom v Frischaulov dom na Okrešlju. Meseca novembra lanskega leta je nekdo vlomil v Frischaulov dom, pokuril drva za 500 Din in spil 20 l vina. K Plesniku v Logarsko dolino je prišel neki Robert Bayer, trgovski zastopnik v Celju. Od tod je šel na Okrešlje, kjer pa je šel nazaj, ni nihče vedel. Meseca februarja je isti Bayer ponujal v Solčavi kmetom električne naprave. Ker so ga že od prej sumili, ga je oskrbnik Pliskernikovga zavetišča Port naznanil orožništvu v Lučah. Bayer je imel sicer vse listine v redu, ni pa imel dovoljenja bivanja v naši državi. Pristojen je v občini Ljube, kraj Pizen. Imel je pri sebi razno orodje, 8 ključev in legitimacijo Sav. podružnice SPD. Obstal je, da je pokuril nekaj drva in spil 3 litre vina. Trdil pa je, da je našel Frischaulov dom odprt. Pri okrajnem sodišču v Gornjem Gradu je bil obsojen na 4 dni zapore in povrnitev stroškov, po prestani kazni pa je bil poslan čez mejo.

— Seja Zveze obrtnih društev za Slovenijo v Celju se vrši v soboto dne 27. t. m. ob 10. dopoldne v rdeči sobi Narodnega doma. Na seji se bodo obravnavale tekoče zadeve zveze in napravil načrt za uspešno delo »Zveze«.

— Pretirana reklama. Pri nekaterih celjskih trgovcih opažamo zadnji čas vse preveč kričajočo reklamo. Reklamni letaki po raznih drogih in plutih ter preveč, v mestno ozračje segači napisi še ne jamčijo vedno za solidno postrežbo. Primerne cene in dobro blago je za vsakega trgovca najboljša reklama. S tem tudi ne izjavi svojih stanovskih tovarišev, ki se takih reklamnih sredstev ne marajo ali pa ne morejo posluševati.

— Izbruh požara je naznanil večer dne 24. t. m. okrog pol 16. ure top z Miklavškega hriba iz Celja. Hkrati se je že dvignil gost dim za Starim gradom na južni strani tako, da je izgledalo, kakor bi gorela kaka hiša tamkajšnje kolonije. Na ličnem mesta sta kmalu dospeli požarna brambora iz Celja in iz Guberja; k sreči pa se je izkazalo, da je nekdo žena zažgal pod Starim gradom dračje. Zaradi suhega in nekoliko vetrovnega vremena se je ogenj začel širiti s čudovito hitrostjo po tleh in je kmalu objel tudi bližnja drevesa. Domačinom se je posrečilo ogenj zadušiti, predno je nastala iz tega večja nesreča.

— Venček trgovskih nastaviteljev se vrši v nedeljo dne 28. t. m. v mali dvorani Celjskega doma, na katerega vabilo vse ljubitelje plesa. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. Ker je čisti dobriček namenjen za brezposelne trgovske nastavitelje, se predplačila hvalječno sprejemajo.

— Za rez. oficirje! Nocoj ob 20. se vrši v oficirskem domu VI. predavanje za rez. oficirje. Priďte vsi in točno!

— Tata so ujeli. S ponočnim vlakom se je pripeljal v Celje neki trgovski potnik iz Nemčije v družbi J. Šušterja, po poklicu brivec in doma iz Ljube. Šušter se je pridružil potniku v Mariboru, kjer je obsejal osemindnevno kazen zato, ker je hotel brez dovoljenja čez mejo v Avstrijo. Spotoma je pridobil zaupanje potnika in odnesel njegov kovček v postajno šrambo. Ker nista dobila prenočišča, sta se podala v čakalnico. Po kratkem času se je Šušter odstranil, dvignil na podlagi oddajnega listka kovček in jo mahnil z njim proti Petrovcem. Ker ga ni bilo nazaj, naznanil je potnik sumljivo zadevo službojučemu stražniku. Nadstražnik Špacapan je takoj pihel s kolesom za tatčinom in ga vjel na cestni med Levcem in Petrovcem. Najbolj huda je bila za Šušterja pač ta, da je moral težek kovček zopet nesiti nazaj. Sodaj se pa pokoril in proučuje predpise o lastniški pravici.

Iz Trbovelj

— Zastoj ves trud SLS. Klerikalci se aprilo redukcij, ki se še obetajo, krčevito trudijo, da bi si skovali vsaj nekaj političnega kapitala. Medtem ko so njihove šance za občinsko volitve pred kratkim bile še polne, se je položaj čez noč temeljito spremenil. Ta sprememba je v veliko škodo njihovim računom in odtod sila jesa na socialdemokrate, ki so po Delavski zbornici in Strokovni komisiji baš v dnevi redukcij pridobili delavstvo zase.

— Radi napovedanih redukcij 1. marca vlada v vseh revijah silno razburjenje. Na vrsto pridejo poleg delavcev tudi poduradniki.

— Tukajšnja orožniška postaja je dobila dve dni ojačenja.

— Termin za vlaganje kandidatskih list za občinsko volitve so je pričel v večeršnjem dnevu in poteče v petek 5. marca.

— Kraljeva skupščina Bratovske skladnice v Trbovljah se bo vršila v nedeljo 28. februarja.

— Dramatična žola Sokolskega društva prične danes popoldne z rednim poukom.

Za žolo se je prijavilo okoli 50 gencev. Pončeval bo višji režiser ljubljanskega Narodnega gledališča g. Šest. Ker so prijavili sami inteligentni ljudje, bodo takoj

pričeli s praktičnimi poskusi in bo zato pouk nekaj docela sovrjetnega.

— Na dovolilnici postaja Hrasnikove paracija bodo spremenili tirne naprave v bližini separacije. V to svrhu se bo vršil ko-

Naši onstran granic

— Glavna skupščina »Hrvaške Citarice« na Reki se je vršila v nedeljo v druzbenih prostorih ob številni udeležbi. Otvoril jo je imenoma starega odbora predsednik dr. R. Lenac, tajnik dr. V. Ružić je poročal o delovanju odbora, blagajnik V. Mikuličič o blagajniškem stanju. Potem je stari odbor podal ostavko. Po dolgem razgovoru o sedanjih razmerah je bil izvoljen začasni odbor, ki ima nalogo, da poskrbi vse potrebne za rečno in uspešno delovanje Citarice. Ko se to izvrši, bo sklicana glavna skupščina, na kateri so izvolili stali odbor. V začasnem odboru so: N. pl. Cosulich, dr. Božetič, inž. Matijasi, dr. A. Gorup, dr. N. Sachs in B. Schwalba. Gotovo je, da Citarica odzivi in da bo krepko poslovala.

— Goriški italijanski učitelji so imeli v Gorici zborovanje, na katerem so vstopili v fašistovsko učiteljsko organizacijo. Navzočih je bilo tudi nekaj »drugorodnih« učiteljev. Govorniki so naglašali, da zanesljivo v šole med Slovenci z vsa verno »nacionalno vzgojo«.

— S poitalijančevanjem goriške okolice so se bavili v zadnji seziji fašistovski organizacije v Gorici. Navzoč je bil tudi školski nadzornik Rubbia. Fašistovski tajnik Caprara je dal navodila proti morebitnim poskusom, da bi se ustavljalo in uničevalo poitalijančevanje goriške cone... Ali nima ta gospoda malo preveč skrbi za »drugorodce«? Skoro bi bilo boljše, da bi se brigala za usodo in bodočnost goriškega mesta, kateremu se napovedujejo v gospodarskem pogledu vedno slabši časi.

— Izginila je iz Črnege kala v Istri Marija Sever in sicer že pred tremi meseci. Dolej ni o njej še nobenega obvestila.

— Naše kmetijsko ljudstvo je zelo dostopno dobremu pouku v poljedelstvu. V Ledinah nad Idrijo se je vršil kmetijski tečaj, ki se ga je udeleževalo nad 70 fantov in moč. Predaval je potovalni učitelj Savli. Od kmetijskega urada v Idriji pričakuje kmetje dobrega uspeha, seveda če bo vpošteval njihovo željo in občeval z njimi po slovensko.

— Po podzemski poti so hoteli tatovi vlomiti v zlatarno in urarno Fr. Buda na Korzu Garibaldi v Trstu. Sli so po velikem kanalu potoka, ali poskus se je izjalovil v zadnjem trenutku. Študentski nadzorovalnega podjetja Lorefice je zatekl podzemski ropot okoli 6. zjutraj ob Budovi zlatarni. Odprli so zlatarno in Buda se je prepračil, da je pod že prevrtn. Zlikovci so začutili nevarnost in zbežali.

— Prevode iz slovenskega slovnice pri naša italijanska revija »I nostri Quaderni«. Obsega odlomke iz čeških, poljskih in ru-

misijonalni ogled v torek 2. marca ob 10. dopoldne s sestankom na licu mesta. Vahljenci so k ogledu mejaši in interesenti. Načrti so na vpogled med uradnimi urami na okrajnem glavarstvu v Laškem.

skih pisateljev, potem pa nekaj novel Iva-

na Cankarja in goriškega rojaka Fr. Bevka. — Italijanska cerkev. Fašistovski glasilo »Il Popolo di Trieste« zahteva, da se morajo takoj odpovedati v nekaterih mestnih cerkvah v Trstu za postni čas določeno proovedi in križev pot v slovenskem jeziku. List opozarja škofa Fogarja, da so cerkve v Trstu italijanske. Slovenske propovedi in molitve bodo morda trpeli fašisti še kako leto v Skednju, pri Sv. Ivanu, v Rojanu, v Barkovljah, na Katinari, toda v mestu morajo prenehati takoj »v imenu miru in javne sloge«. Ako bi ta opomin nič ne zalegel, bodo motile mir cerkva demonstracije meščanov... Napočil je čas, ko izgine slovenska iz tržaških cerkva v vedno večjo čast rimske cerkve.

— Ženska volilna pravica. Tržaški župan je izdal razglas, da se vpišejo v volilni imenik za občinske in pokrajinske volitve vse one ženske, ki bodo 31. maja t. l. stare 25 let in izpolnijo pogoje zakona z dne 22. novembra 1925. Prošnjo za vpis je vlagati do 8. marca t. l. To bo lepo! Slovenci gošpodar in velik davkoplačevalec z ustano vitvijo »podeštator« izgubi volilno pravico, dobilo jo pa ženske v tržaškem starem mestu! Kaj takega je mogoče samo v motnih fašistovskih časih.

— V Grebincu pomaga tudi cerkvena oblast potujčevali slovenske otroke. Verouk v šoli je imel župnik iz grebinskega kloštra ali ker ni odobral nasilnih pomočevalnih metod v šoli, je moral napraviti prostor nemškemu kaplanu, ki se sedaj trudi z vsa svojo močjo, da odtujejo slovensko čelo njenemu rodnemu jeziku. Sedaj je šola prava potujčevalnica. Avstrijska oblast pa trdi dalje, da se ne godi korakom Slovencem nikakr krivica in da živajo vse pravice.

— Kulturne prireditve. V zadnjem času so bile na Koroskem teje prireditve: v Glavnici »Miklova Zala« dvakrat, tamkajšnje izobraževalno društvo je imelo tekoni lanskega leta 9 prireditev. Sodelovalo je tudi pevsko društvo »Gorjanci« iz Smihela. V Selhi so vzpizorili ljudsko igro »Pred vaškim znamenjem«. Pustna prireditev je bila tudi izborna. V Srečah v Rožu so igrali »V Ljubljano go dajmo« dvakrat. Društvo v Smihelu dobro deluje. V Skočjanu v Podjuni so vzpizorili »Divjega lovca«. E pur si muove!

— Sekcija fašistovske učiteljske organizacije je dobil tudi Trbiž. Poročila o ustanovitvi je bil zelo vesel školski skrbnik Reina v Trstu, ki je odgovoril, da je šola najučinkovitejše sredstvo, s katerim se navežejo novi sinovi na mater Italijo...

na 1500 m v 2:35.8 štirinajsto in na 10.000 m v 18:35.2 šeststo mesto.

Svetovni prvak je torej postal Ballangrund, drugi je bil v splošni klasifikaciji Larsen, tretji pa Evensen.

— Zimski sport na Pohorju. Na občnem zboru ISSK. Maribora, o katerem smo že poročali, je prijavil g. dr. Senjor pristop mariborske podružnice SPD k SK. Mariboru. Ta čin moramo samo pozdraviti, ker je v tem skupnem delovanju obeh društev dana garancija, da se bo mogel v prihodnji sezoni zimski sport, v polni meri razviti na Pohorju, kjer so za smučanje naravnost idealni tereni. Na Črnem vrhu bodo zgradili v ta namen primerno zavetišče.

Nov svetovni rekord v hoji na 3000 m je na pokritem tekašišču postavil Amerikanecc Willy Plant z 12:49.

— Ciklus predavanj s sklopičnimi slikami ki ga prireja »Turistovski klub Skala« v Ljubljani, se nadaljuje v nedeljo 28. februarja 1926, ob 10.30 v filharmonični dvorani (Elitni Kino Matica). Predavatelj g. Janko Miklar nam bo razkazal zanimivosti najvišje evropske gore Mont Blanc. Predavanje bo velezanimivo, zato opozarjamo nanj naše turiste, skavte, šolsko mladino in druge prijatelje prirode.

Španija za profesionalizem. Meseca maja se vrši v Madridu izredna skupščina španskega nogometnega saveza, ki se bo bavila z uvedbo profesionalizma v španskem nogometu. Savez je trdno odločen odpraviti dosedajni amaterizem.

Jaz pa pojdem v Afriko!

»Jaz pa pojdem v Afriko, pa še drugam.« mi vedno brni po ušesih, v sru, v možganih in prav povsod — odkar vem, da bomo napravili prav lepo potovanje vzdolž Jadrana in okrog celga Sredozemskega morja ter obiskali vse lepe in važne kraje, ki leže ob tem morju.

Mislil sem si že nabaviti potopise odnosno vodnike, ki pišejo o znamenitostih teh krajev, pa ne bom storil tega, ker vem iz dosedanjih izkušenj, da je največji užitek, ako človek »noter pade« in se mu same od sebe prikazujejo znamenitosti, pestre slike orientalskega življenja, eksotična narava s svojimi produkti, vse ono, kar si niti v fantaziji ni mogel predstavljati, česar se ni videl in morda nikoli več videl ne bo. Bog ne daj z Baedekerjem v roki dirjati gorindoli, sempitja, kakor čreda ovac — sedaj pa stoj! O ne; prav lepo komodno se bom sprejel po kraju, brskal po onem, kar me zanima, in pustil v strani, kar mi je manj važno, bodisi, da pri tem prezem tudi kaj prav posebnega.

To ni ne znanstveno, ne poučno, ne kupčijsko potovanje, to je dolce far niente za 22 dni, to je bivanje v pravljici deželi, kjer sem jaz kralj, kjer sem se otreseel vseh skrbi, kjer sem se odmaknil vsakdanjosti in se zamaknil v čudno življenje Tisoč in ene noči!

In kakor se bo moja duša odpočila — vse zemeljske brige bodo odpadle od nje — hočem, da se počivim moj kadaver v svežem morskem zraku, da se napolnijo pljuča z blagodejnim eliksirjem zdravilnega toplega solca, brezpranskega slanega zraka.

In na krovu homo vsi ena sama velika in srečna družina. Kdor bo delal kisle obraze, ker se bo spomnil na ničvedno brigo, ki jo je pustil na suhem, se mu bomo najprej smejali: hihi, boho, haha; in če bo še zategoval ustnice, bo spustil komandant Milan nanj mokro dalmatinsko filipko, vzeli ga bomo za roke in zarajali po krovu pristno kolo familiaris — s poveljnškega mostička pa nas bo krohotej spremljal vrli kapitan »Karadjordja«, Roman Prodan.

Glejtel! Pisati sem hotel, kako sem si zamislil naše potovanje, pa sem že v uvodu zašel v ono priručno domačnost, ki se pri takem potovanju sama po sebi razvije, ki ustvarja pristne šale in ne pusti človeka pravi nič iz objema užikov takega dolce far niente. Hotel sem namreč pisati, kaj si mislim, da bomo na zunaj videli. V resnici povedano, jaz prav nič ne vem, kaj bomo videli, vendar si pa moja že precej osuša fantazija ipak po malem lahko predstavlja, kaj bi se dalo videti in doživeti.

Veste, takole si predstavljamo ljudi možgani, ki že več kot dva meseca pred odpovanjem premelevajo te stvari. Pridirjali bomo z brzcem na Sušak in imeli kake tri ure časa do odhoda. Ta čas porabimo za ogled Sušake in Reke in za nakup onih stvari, ki jih še rabimo za toaleto. Spravili bomo v kabinah »Karadjordja« svoje stvari, preštudirali laijski red in ladjo samo, da se bomo lahko vsak čas orientirali ter se potem spravili na krov ter se seznanjali med seboj. Pa pride čas odhoda in zapodili bomo čez mostičke one ljudi, ki so spremenili svoje do Sušake in ki že zdaj niso mogli nehati z objemanjem in poljubovanjem.

»Zbogom, Jugoslavija, čez tri tedne bo spet stopila moja noga nateč« bomo vzdihnili, in ponosni »Karadjordje« bo zavil iz luke ter plul mimo Martinjeve proti jugu. Videli bomo Bakarski zaliv, ponosno Kraljevo z divnim Frankopanskim gradom v ospredju in potem plubi ob Hrvaškem Primorju mimo Crkvicev in otoka Krka, mimo Novoga, Sela in Senja.

Ladijski zvonec nas pokliče k prvi skupni večerji in tu se seznanimo med seboj. Ker smo prvič skupaj, nastopimo bolj v svečanih opravih, in poveljni izleta izreče prišeren pozdrav vsem udeležencem. Izgovori se že marsikateri resna, še več pa šaljivih besed, in prav zadovoljni smo vsi, da smo tako hitro postali domači med seboj. Kar na nosovih si že vidimo, kdo bo med resnimi, kdo nas bo zabaval in koga bomo lahko vlekli...

Po večerji nas izvoli polna luna na krov in tajstvena nočna vožnja na morju ter žuborenje in valovanje nas tako lepo umiri in osveži, deloma pa tudi utruja, da zasnavamo v kabinah v najgloblje spanje.

Drugo jutro nam pokaže rane vstajalce in krmečljave zaspance. Nekateri že celo uro polegavajo v udobnih naslonjajih na krovu, opazujejo obalo in otoke dalmatinskega Primorja, koder se vozimo, in poslušajo potnika, ki so mu znani vsi ti kraji in ki jih opisuje manj ali bolj živahno. Počasni prišerje tudi zaspanci iz notranjosti našega premikajočega se hotela, se stegujejo v lepe, topleni solncu in se dajo osvežiti od mlo pihajočih morske sapice.

»Oh, nebeško!« vzključijo, »kar zdrav sem, vsa nevtrnost me je minila!« Mlade gospe kar bolj živo gledajo svoje možičke, so se enkrat bolj nečne in ljubke napram njim kakor doma in bi jih najraje objemale na krovu iz hvalčevosti, da so jih vzeli s seboj in jim pripravili vse to lepe užitke. Vsa se čuti kakor preroben, vse bolj živahen — deloma od zanimive in zdrave morske vožnje, deloma od tega, da ga za tri tedne ne

Suzanne Lenglen kot filmska igralka. Svetovna prvakinja Lenglen je spisala teniški roman »The Love Game«, ki je pred meseci izhajal v londonskem dnevniku »Daily News«. Sedaj je dobila iz Amerike ponudbo, naj bi izdala dovoljenje, da bi se ta roman spravil v film in naj bi ona sama igrala glavno vlogo. Božanstvena Suzanne se dosedaj še ni odločila.

S. K. Iltije nogometni trening danes ob 16. uri na igrišču za l. moštvo in rezervno. Polnoštevno in točno! — Načelnik.

Draske iz garderobe S. K. Iltije naj blagovolijo lastniki dvigniti danes ali jutri med 13. in 15. uro. — Odbor.

Kolesarski odsek ASK. Primorje ima sestanek v četrtek, 25. t. m. v restavraciji Zvezda ob 19. uri. — Odbor.

ASK. Primorje. Jutri v petek dne 26. t. m. ob 20. uri plenarna seja centralnega odbora v klubovem tajništvu. Navzočnost obvezna tudi za vse načelnike sekcij. — Tajnik I.

Seja JZSS. danes zvečer ob 20.30 v kavarni Emona. Vabljeni so vsi nastavniki JZSS.

Vremensko poročilo od 24. t. m.

Kranjska gora, ob 7. zjutraj. Temperatura — 1 stop. C, barometer se dviga, pooblašeno, mirno brez vetra, sren 10 cm.

Bohinjska Bistrica, ob 7. zjutraj. Temperatura + 3 stop. C, oblačno, za zimski sport neugodno.

bo moglo doseči nujno ali neljubno opravilo. »Vsaj enkrat v življenju hočem biti za nekaj dni prost, brez vsake skrbi in brez dela.« marsikdo pomisli na tiem in blagodej na zavest ga objame v veselje, da si je to korajsko vzel, ko je doslej vedno mislil, da brez njega ne pojde nič naprej, ampak da se bo vse podrla.

In hodimo po krovu, se razgledujemo po sopotnikih, iščemo udobnega prostora za solnjenje in za razgledovanje na obe strani naše poti. Malo se razgovarjamo, malo se smejemo, malo jemo, malo pijemo — in dan se konča, ne da bi sploh šli v kabinu pogledat.

In potem zaspiamo mirno, trdno spanje kakor doma nikoli, in zjutraj nas zbudi sirena ladje, ker pristanemo v Krfu.

Kaka izprememba narave nas pozdravi na Krfu! Doma je komaj zelenelo, tu pa se pokaže vsa bujnost tropične narave: oranžje, limono in dateljni na drevmu, vse v najlepšem in razkošnem cvetju in zelenju. Ogledamo si krasni grad cesarice Elizabete in pozneje cesarja Viljema in poklonilo se manom srbskih junakov, ki so prestali Golgotno poboja čez albanske gore ter prišli sem umreti. Posetimo njih veličanski grobišče, položimo venec na njih zemljo ter si pokličemo v spomin, da so ti junaki umrli zato, da smo mi postali svobodni in lastni državi.

Potovati moramo naprej mimo dolnje Italije in Sicilije na Malto, kjer so si podjetni Angleži ustvarili strateško točko sredi Sredozemskega morja in kjer so združujejo tudi podmorski kabli. Gibraltar in Malta sta angleška last v tem morju, obvladata pa veliko.

Nismo dolgo na Malti, vse nas sili naprej v Afriko, in po nedolgi vožnji res zavijemo ob afriški obali v velik zaliv in pristanemo v Tunisu.

Zapikl namreč mojemu opisu potovanja, ker si res ne morem predstavljati, kako izgleda v Tunisu. Nekaj povsem novega nas objame, nov svet, novo življenje, nova pokrajina; pravi orient s svojimi Arabci, z morci in zamurkami. Vem: mimo od pojde kaleidoskop novih, pisanih prizorov, mauriških palač, krasnih eksotičnih vrto, pestrih noč, orientalske lenobe in flegme. Može! karji bomo gledali Arabkinje in zamurke, naše dame pa ponosne Arabce, šejke, beduine, evnuhe in hareme. Vsa bo imel dovolj novega na ogled, in če obiščemo še staro Kartagino, bomo v duhu videli Hanibala, ki stresa stare Rimljane za usesa. Oh, kaj vse bomo že v Afriki videli in doživeli, to bom že po povratku povedal, ko se bom s črno kožo vrnil v Evropo. Če bom prav prečeren, bom splezal že na kako drevo, ujel opico, ki jih nebroj skače po njem, ter jo prinesel domov. Za spremembo namreč od onih, ki sem jih doslej nevidno domov nosil...

Vzdolž afriške obale ploveč bomo potem obiskali Alžir, ki ima spet svoje afrikanke znamenitosti, ki jih bom pa poprej videl in šele potem opisal.

Skozi Gibraltar ne pojdemo, ampak se bomo obrnili proti Španiji ter med njeno obalo in Balearskimi otoki priplavali v Barcelono. Pa bo spet nekaj novega: španski življenje, črnooke Španjolke, bikoborba, menihi, nune, mule, granatna jabolka. Otdam pojdemo ob španski in francoski obali v največje francosko trgovsko mesto in pristanišče, Marseille. Tu bodo pa naši industriji in trgovci prišli na svoj račun; morda živahne Francozinje tudi. Prst na usta, izdal ne bom nič, saj se razumem na kupčijsko tajnost!

Ob nebeskolepi francoski rivierji ploveč, nas bo sprejela Nizza in svetovna igralka Monte Carlo. Da pojdem poskušat srečo, je gotovo; stavlil bom pa le rouge in noir, ker se te šanse še najbolj ugodne. Vzdolž italijanske riviere obiščemo Genovo in mimo krasnih, a za nas z grenkim pelinom spominav vezanih krajev Rapallo in St. Margherita priispemo na otok Elbo, kjer se je nekaj časa pokoril Napoleon.

Več kot dva dni ostanemo v Napoliju, da si ogledamo modro špijo Capri, od lave podstoto mesto Pompeji, in ognjenik Vezuv. Seveda bomo na licu mesta okušali tudi lacrimae Christi in druge dobrote južne Italije. Če smo si že Vezuv ogledali, bomo od daleč lahko gledali tudi Etno iz Messine na Siciliji.

Kakor je lepa dežela makaronov in lazzeronov, nam je pa politično neljubna, in veseli bomo, ko bomo spet zavili v naše vode ter se ustavi v kroni naših mest, in lepem Dubrovniku.

Sicer nas bo radio na ladji obveščalo o svetovnih in drugih važnih dogodkih, vendar bomo z veseljem planili na naše novine, da doznamo, kaj je z Radićem in kdo je med tem postal minister Slovenije in če je že nabranega dovolj denarja za Planinški dom na Mirni gori.

Za Slovence bo izhajal na ladji poseben humorističen list; zanj nam manjka le dober karikaturnist, ki ga še iščemo. In koliko bomo imeli povedati doma! Ljudje bodo odpirali usta in vpraševali: kaj, v Afriki si bil? Najbolj pa bo žal onim, ki so imeli namen iti z nami, pa so iz malenkostnih vzrokov ostali doma.

O, jaz pa pojdem res v Afriko, in če se hoče, dragi bralce, pridružiti, je še vedno čas; odpelimo se koncem aprila.

E. M.

Sport

Blasco Ibanezi

Za svetovno prvenstvo

Blasco Ibanez, najznamenitejši sodobni španski romanopisec, živeč kot vodja španskih republikancev v proganstvu v Franciji, tu s svojim briljantnim pisateljskim talentom opisuje tega za svetovno prvenstvo v tenisu, ki mu je bil pristoval.

Noben dogodek letošnje ženske sezije ob Rivijeri ni občinstva tako zelo zanimal kakor dolgo pričakovani match med Suzano Lenglen in Heleno Wills.

Teniško Carlton-klubu, na katerem se je vršila tekma, je na žalost samo navadno hotelsko tenišče, ki more sprejeti največ 4000 gledalcev.

Prišel sem tja ob devetih. Vsa okoličala je bila že nabito polna in policija je odpravila množico, ki je silno pritiskala naprej, tako da je obstojala nevarnost, da pride ograde in z naskokom zavzame vrhove. Vsi narodi sveta so bili zastopani v tem pestrem valovanju: Evropejci, Američani, ljudje s Severa in Juga, Zahoda in Vzhoda, zamorci, Indijci v modrih, rožnatih in rdečih togah in turbanih, okrašenih z bogatimi zlatimi nakitom.

Ze dve uri pred začetkom tekme so vsi prostori zavzeti. Gostje Carltona se pri oknih, vsi balkoni so zasedeni do skrajnega kotička. Posetniki sosednjih vil so napravili luknje v strehah, da ne bi povabljeni znanci izgubili ničesar od izrednega prizora, ki se pripravljiva. Vsa nov prišel dvigne nekaj opek in se pokaže do pasu. Človek bi mislil, da so to lutke na peresih ki so poskočile iz svoje klatilnice.

Nemirna množica začne plezati na pročelje hiš. Javna straža mora posesti vmes, da nezne vsiljuje. Nekaj pogumnecev zlez na vrh velikega evkalipta. Izgledajo kakor veliki ptiči. Toda drugi ptiči, s čeladno in revolverjskimi torbami, plezajo za njimi. Spet policija!

Zivahen lov in zasledovanje se prične po vejevju. Občinstvo spodaj se zabava nad nepriznako tekmo, žvižga, kriči in se smeji. To je burleska, preden se dvigne zastor.

Enajst bič. Junakinja se pokažeta, obdani od množice oboževalcev: to so novinarji in fotografi. Spoznam takoj obe šampionki. Suzana Lenglen s svojim orlovskim profilom in gugačo se hojo me spominja na mladega bikoborca, Helen Wills pa na pravi nasprotno čisto drug vtis. Takoj se opazi, da je zelo hladna in da ima svoje živce popolnoma v oblasti. Gospodična Lenglen odloži svoj rožnat plašč in se prikaže v svetlejši iste barve. Lase si je prevzela s trakom iz tila. Miss Wills, ki je slekla svoj rdeči plašč, stopa naprej boječo, deviško. Oči ji brani senčnik, ki je postal s tem dnem znameniti.

Med tem ko izmenjate prve običajne žoge, zaprem oči. Česa me spominjate ti ljubki dekleti?

Nehote na tihem rečitrnam prizor iz Homer, ko se zbudi božanstveni Odisej radi krika kraljčine Navzikas in njenih tovariš

Iz življenja in sveta

Politični procesi nekdanj in danes

O tej zanimivi temi je te dni imel dr. Walter Rode zanimivo predavanje v dunajskem znanstvenem klubu. Označil je politični proces kot hlinjenje, kjer ne velja odkrita beseda: »Odstraniti te hočemo, zato je si veleizdajalec!« — marveč se reče: »Ker si veleizdajalec, te hočemo odstraniti!« In nato je dr. Rode napored obravnaval celotno ogromno serijo velikih političnih procesov, kolikor jih beleži zgodovina iz za dob starijskih političnih perfidij in medsebojnih rovaranj do bartolomejske noči 24. avgusta 1575, ko je v Parizu in Franciji padlo 30.000 Hugonotov, dalje do revolucionarnih grozovitosti, pobojev na Irskem in posameznih obravnava, ki so dvignile več ali manj prahu kakor klasična Dreyfusova afera.

In končno: Kako je bilo v Avstriji? Procesi, ki jih je stara Avstrija vodila proti vstajajočim političnim osebnostim bodočnosti, pomenijo po izjavi predavatelja borbo propadajočega monarhije proti lastnim političnim dedičem. Veleizdajalec so premagali veleizdajalec! Toda žrtve divizijskih sodišč utrjujejo načelo, da države, ki se vzdržujejo z istimi sredstvi, s katerimi so bile ustanovljene, končno morajo propasti. Vojna sodišča so v Avstriji deklarirala narode za politične sovražnike in so končno pri njih napravila tisto, kar je predmet vsakega političnega boja, namreč ozemlje. Politični procesi v stari Avstriji za časa svetovne vojne so bili odločilni za njeno lastno bodočnost. Avstrija jih je izgubila napram onim duhom, ki jih je sama priklicala.

Tudi v današnji dobi še mrgoli aretacij, konfiskacij, obsodb in usmrtnic. Soporito se junaki na liniji najmanjšega odpora. Fašistovski umori v Italiji, kontrarevolucija na Madžarskem in drugo je le recidiva v barbarske čase. In nezakonitost domovinskih junakov ni nič drugega kakor dopustitev umora v borbi proti političnemu nasprotniku. Navzlic besnenju Justic na kot vodilno načelo človeške družbe stoji pravica liki zvezdnato nebo nad neurjem in viharji.

Monstre-proces proti plemenitašu Lützowu

Skandalozna pravstvena afera perverzega plemenitaša Lützowa, ki že dve leti daje opravka sodnim organom in ogorčeni javnosti, je stopila v zaključno fazo. V ponedeljek se je namreč pred berlinskim sodiščem pričela razprava, ki bo pretresala obtoženčve delikte in do kraja razgalila njegovo početje.

Obtožnica očita dr. phil. baronu Lützowu, da je kot ravnatelj vzgojevalnega zavoda sadistično zlostoval in abnormalno zlorabljal 75 gojencev, vse to pod pretvezo vzgojnega kaznovanja.

K tej senzacionalni razpravi je vabljenih okoli 500 prič in se bo proces predvidoma vlekel cele tedne. Starši zlorabljenih dečkov so pripušeni in sodelujejo pri obtožbi. Računati pa je, da bo javnost deloma izključena.

Obtoženi baron Lützow, starejši mož neznanega pomena in nekoliko komične zunanosti, taji vse očitke obtožnice in se sveto sklicuje, da je vse, kar je storil bilo zgolj v interesu in mejah njegove vzgojne metode. Takoj ob pričetku razprave sta njegova zavezovalnika stavila predlog, da se Lützow izpusti iz zapora, ker se ni bati pobege. Tribunal je po polurnem posvetovanju ugodil predlogu in Lützow se je plasiral poleg svojih zagovornikov.

Pri zaslišanju je baron Lützow takoj razvil veliko živahnost v obrambi. Na dolgo in široko je opravičeval svojo pedagogiko s pretepanjem neposlušne mladine, sklicujoč se pri tem, da je nekoč sezval stariše gojencev k zborovanju in da so soglasno pritrdili, da je šiba za mladino potrebna. Ekscesi, ki mu jih očita obtožnica, pa so zgolj plod osebnih nasprotstev in zlobno inscenirane gonji proti njegovi osebi, kar ima razlog v diferencah, nastalih med njim kot

ravnateljem zavoda in nekaterimi učnimi močmi. Z njegovim zagovorom je bila razprava v ponedeljek prekinjena in se nadaljuje jutri, v četrtek.

Angleščina v avstrijskih gimnazijah

Dunajsko prosvetno ministrstvo je izdalo odlok, s katerim se preureja dosedanj način poučevanja tujih jezikov na avstrijskih gimnazijah. Od šolskega leta 1926/27, dalje postane v štirih višjih razredih gimnazij angleščina relativno obližat učni predmet. Poučevalo se bo tedensko po dve uri, namen tega pouka pa je, seznaniti avstrijski naraščaj v srednjih šolah z modernim jezikom, ki mu prinese v življenju velike koristi.

Odlok, ki uvaja angleščino kot obližatni predmet, pa govori tudi o možnosti drugega jezika, ki je pač dopusten po uvidevnosti ravnateljstev v posameznih zavodih. Vendar povdaria prosvetno ministrstvo, da se direktije srednjih šol kolikor mogoče drže določila glede angleščine. Ni pa še določeno, če odpade mesto na novo uvedene angleščine pouk katerega drugega jezika, ki se je dosedaj obližatno predaval.

Ruski zdravniki

V prvi polovici februarja je končal v Moskvi zdravniški kongres, ki je razvil grozno sliko sedanjih razmer v sovjetski Rusiji. Zdravniki v večjih mestih imajo le 38% predvojnega zaslužka, zdravniki na deželi pa beračijo. Država ne skrbi za bolnice in zdravnik je odvisen od kmetov, zavarovalnice in vsakogar, ki hoče zapovedati. Neki zdravnik, okulist, s sijajno 15 letno prakso, ravnatelj velike bolnice za oči je dobil 4 mesece ječe za prestopke pisarniških slug. Drugi zdravnik ni ozdravil psička žene gubernijskega komisarja narodnega zdravlja in je tudi dobil dva tedna ječe radi zanemarjanja službene dolžnosti. Ni čuda, da reče potem navaden kmet, župan, zdravnik: »No, ozdravi mi mrho (konja), če praviš, da znaš ljudi zdraviti. Če pa pogine, ti ne bomo dali mesec dni nič kruha, boš presneto tenko piskal!« Nekoč je obdoližala bolniška blaginja celo zdravniško komisijo pijanstva tako, da so jim preiskali želodec.

V celi sovjetski Rusiji je 42.000

zdravnikov, med njimi 15 tisoč brezposelnih. Istočasno je mnogo nezasedenih zdravniških službenih mest. Stari zdravniki beže z dežele, da ne poginejo lakote in pa ker so siti kmečke ošabnosti. Sramujejo se pa tudi lastne brez-pomoči, ker nimajo obvez, orodja in zdravil. Novi zdravniki (med njimi je 70 odstotkov žensk) pa se bojijo iti na kmete. Kmetje tudi upravičeno ne zapajo mladim zdravnikom. Tako glasi poročilo medicinskega »robotnika« Petrova v »Krasni Gazeti«.

Viljem in demokracija

Cesarski prognanik v Doornu daje zopet opravka ameriškim novinarom, ki na dolgo in široko javljajo, da je opustil vlogo siromaka, ker se nadeja bogastva iz Nemčije. Na njegovem dvorcu v Doornu se množi razkošje; sprejemi, kosila in soareje baje prekašajo po siljaj slične prireditve na nekdanjem cesarskem dvoru v Berlinu. Viljem zopet obnavlja veliki imperatorski stil, račune pa bo bržčas le moral sam plačati.

Značilno za Viljemovo obnovljeno nadutost pa je tudi spominsko pismo, ki ga pravkar objavljajo berlinske novine. Arhiv mesta Mühlhausen namreč premore več rokopisov srednjeveških cesarjev, pa je nedavno padlo v glavo nekemu starovernemu občinskemu očetu, da se je do Viljema obrnil s prošnjo, naj tudi on napiše par vrst za arhiv. Viljem je ustregel in poslal naslednje lastnoročno napisane Platonove besede:

»Demokracija se odlikuje z nenasitno pohlepnostjo po bogastvu in materialnih stvarih ter zavoljo denarja zanemarlja vse drugo!« Plato. — Doorn, 17. januarja 1926. — Wilhelm I. R.»

Temu cesarskemu pozdravu dostavlja berlinske demokratske novine naslednji komentar: Ne vemo, čemu bi se človek bolj čudil: ali predrznosti, s katero so tu zlorabljene Platonove netočne prestavljene in iz celote iztrgane besede, ali pa lastni ironiji, s katero Viljem v času nenasitne lastne in kneževske pohlepnosti po odpravninah izpada proti demokraciji? V petek bodo mestni očetje v Mühlhausenu razpravljali, ali naj se Viljemovo pozdrav uvrsti v arhiv. Levičarji so ogorčeni in zahtevajo, da se pismo vrne cesarskemu beguncu v Doornu. To bi bilo edino na mestu.

Najlepši film te sezije!

Tako je glasno govorilo navdušeno in do solz gignjeno odlično občinstvo, ki je pri včerajšnji slavnostni premijeri napolnilo dvorano pri vseh predstavah velefilma materinske ljubezni in plemenitosti srca:

'Mati in dete'

Prekрасna igra, ki so ji vsi z napetostjo in nepopisnim zanimanjem sledili je segla vsakemu globoko v srce.

HENNY PORTEN

Sijajna umetnica svetovnega slovesa je kot mati v tem krasnem filmu nepozabna. — Izvrstna godba, ki jo pri vseh predstavah izvaja naš priznani prvovrstni umetniški orkester zasluži še posebno hvalo. — Predstave se vrše točno ob: 4. 1/26., 1/28. in 9. uri.

Predprodaja vstopnic od 10 do pol 1.

Prednaznanilo: PAUL RICHTER kot Korsar Pietro.

Elitni KINO MATICA

vodilni kino v Ljubljani. — Telefon 124.

Vampir s puško

Strahovita panika je zajela mesto Omaha v Zedinjenih državah. Ze nekaj dni trepeče staro in mlado v skrbj za življenje.

Kaj se godi? Neznana misteriozna oseba je začela ponoči streljati nič hudega sluteče meščane. Na ulici, na sprehodih, skozi okna, v stanovanjih. Doslej je padlo že sedem oseb, smrtno zadetih v glavo ali prsi. In vendar vampirja s puško še niso iztaknili.

Poslednja žrtev, železniški detektiv Ross Johnson, je dobil kroglo v prsi ravno, ko je o polnoči hitel v službo na kolodvor. Smrtno zadet se je privlekel na peron, kjer je mogel izpovedati le še to, da strelcov ni bilo slišati, marveč se je čul samo udarec petelina. Vampir je namreč na Johnsona izprožil šestkrat, štiri krogle so zadele, posebno usodna pa je bila poslednja, ki se je vrnila tik pod srce.

Mar torej vampir uganja svoje zločine s kakim novim izumom morilnega orožja, z neslišnimi streli, ki so že dolgo ideal banditov in apašev. Ali pa je to samo početje blaznosti, pa se streli preslišijo v večnem šundru ameriškega mesta?

Vse te misteriozne okoliščine spravljajo mesto Omaha v strahovito paniko. Ze nekaj večerov so ob nastopu mraka vsa okna zaprta s žaluzijami in obitelji se zvečer združujejo v dobro zapahnjene skrilih prostorih, ki vampirju ne nudijo nikake tarče. Profesor dr. Searles, ki je opustil to mero previdnosti, je bil v svoji vili ustreljen skozi okno, ko je pri pisalni mizi urejal svoje spise. Policija je vsa na nogah, toda vampir se zaenkrat skriva neverjetno oprezno.

Suha Norveška

Norveška je prepovedala alkoholne pijače že l. 1918., in sicer na temelju glasovanja vsega ljudstva, ne pa na podlagi vladne odredbe. Mala severna kraljevina si je s tem sklepom naložila težka bremena. Sploh nudijo njene izkušnje dragocen vzgled tudi za druge države.

V nasprotju z Jugoslavijo ne proizvaja Norveška vina, zato pa izvaža svo je pridelke: ribe, les, katran, železo predvsem v južne vinorodne države: v Francosko, Italijo, na Portugalsko in na Španjo. Prepoved alkohola je izzvala srdit carinski boj. Norveška se je morala končno vdati in uvaža sedaj letno na 10.000 litrov likerjev in konjaka, ki ga ne sme izvoziti v tretjo državo. Nekaj tega blaga porabi vojska, nekaj bolnice, večina pa ga leži v državnih skladiščih kot mrtev kapital. Dolga carinska vojna s Francozi in Španci je znatno poslabšala tečaj norveške krone in je tudi ovirala domačo industrijo: spret ni tekmeči so izpodbili v tem času norveške pridelke na tujem trgu. Narastla je brezposelnost in Norveška je postala zavetišče skandinavskih komunistov. Razen tega je povzročila prepoved alkohola nečuvno povišanje števila zločinov v pijanosti. Od kraja so pričeli grešiti zdravniki in lekarne: prodali so ali popivali dnevno na stotine litrov špirta in postali so bogati v kratkem času. Nove stroge postavbe so zatrlje to zlorabljanje, a težko je priti do živega kmetom, ki naredijo špirt iz sladkornja, žita, krompirja zunaj v planinah ali v pragozdovih. Policija je podesetorila število detektivov, a vendar dokazuje statistika, da je narastla uporaba špirta trikrat in pol (za 350 odstotkov) v primeri z nekdanjim »mokrim« časom. Množilo se tudi slučajih zastrupljanja po slabem špirtu.

Največ pa stane državo obalna stra-

Miss Hellen Wills v akciji

V zvezi z opisom teniškega matcha izpod peresa romanciérja Blasca Ibaneza, ki ga objavljamo v sportni rubriki, pri-
našamo še to sliko, ki je bila iz Cannesa brzojavno poslana v Pariz. Hellen Wills v hladnokrvni akciji;
portret zmagovalke Suzane Lenglen.

Carl Sandburg: Tri zgodbe o motorogi zlatorogi

I. Bliksa Bimbrowa in moč motoroge zlatoroge.

Ko je Bliksa Bimbrowa rasla, je iskala sreče. Ako je našla podkev, jo je prinesla domov, privezala trak okoli nje ter jo obesila na zid v svoji sobi. Opazovala je mesec skozi prste pod lakotom preko desne rame, nikdar, nikdar in nikoli pa ne preko levega ramena. Poslušala je in zbiralala vse, kar so pripovedovali Peter, Pavel ali Savel o svizcu ali marmotici ter o vprašanju, je li svizec videl svojo senco, ko se je drugega svečana prikazal iz svojega zimovišča.

Ce se ji je sanjalo o čebuli, je vedela, da bo drugi dan našla srebrno žlico. Ce se ji je sanjalo o ribah, je vedela, da bo drugo jutro srečala neznanca, ki jo bo poklical po njenem krstnem imenu. Ko je postajala večja, je iskala sreče.

To vam je bilo veliko šestnajstletno dekle s krili, segajočimi do čevljev, ko se je nekaj primerilo. Mladenka je šla na pošto gledat, je li prišlo zanjo pismo od Mirčka Krompirčka, njenega najboljšega družeta, ali pa list od Jakca Bol-

he, najboljšega tovariša, ki bi si ga pridobila za dobrega prijatelja. Jakec Bolha je bil plezalec. Plezal je na hiše donebnice in na jambore, koder so visele zastave, ter na dimnike vrhu streh, in to vam je bil imeniten krovec. Ugajal je Bliksa Bimbrowi nekaj zato, ker je popravljal slemena, še bolj pa zaradi tega, ker je znal žvižgati.

Kadarkoli je Bliksa dejala Jakcu: »Tesno mi je pri srcu — žvižgaj, da mi preženeš tesnobo«, je Jakec meni nič tebi nič zažvižgal in tesnoba je meni nič tebi nič Bliksi prešla.

Stopaje proti pošti je Bliksa zapazila igračko, motorogo zlatorogo. Stvarca je ležala na sredi pločnika. Nikdar ni izvedela in živa duša ji ni povedala, zakaj in kako je stvar mogla priti tja. »To je sreča«, si je rekla in jo naglo pobrala. In potlej jo je nesla domov ter jo privezala na verižico, ki si jo je obesila za vrat.

Sama ni znala in živ krst ji ni razložil, da je motoroga zlatoroga različna od čisto preproste navadne igrače. Taka stvar ima moč. Ako pa neka reč učinkuje nate s svojo močjo, se ji rovesem naravno ne moreš ubraniti.

Potakem je Bliksa Bimbrowa nosila za vratom poleg verižice še motorogo zlatorogo, ne vedé, da ima ta reč tajno silo

in da sila deluje ves čas.

»Brž ko naletiš na človeka, čigar ime vsebuje Ks, se boš črez ušesa zagledala vanj, to je pisano,« govori nema moč v motorogi zlatorogi.

In zbog tega je Bliksa Bimbrowa nekoliko postala na pošti, potem pa se vrnila k okencu in vprašala uradnika, je li trdno preverjen, da ni pisma zanjo. Uradnik je bilo ime Silas Baksbi. Šest tednov sta bila z Blikso Bimbrowo dobra prijatelja. Skupaj sta hodila plesat, lazit na senene dvokolnice, na skladne gostije in zabavne izlete.

Medtem pa sila v motorogi zlatorogi ni prenehala vplivati. Visela je za vratom na verižici in venomer delovala. Govorila je: »Čim naletiš na moškega, čigar ime ima dva ks v sebi, zapustiš vse in se neznansko zaljubiš vanj, to je pisano.«

Srečala je ravnateljja višje šole. Pisala se je za Frica Aksenbakska. Bliksa je povesila oči pred njim in se mu nasmihala. In šest tednov je bil dober prijatelj Bliksi Bimbrowi. Skupaj sta hodila plesat, lazit na senene cize, na skupne obeide in na zabavne izlete.

»Zakaj si ga izbrala za dobrega prijatelja?« so jo vprašali nje starši.

»Čudno moč ima,« je odvrnila Bliksa; »kratko in malo, ne morem drugače...

tako je narejeno.«

»Eno nogo ima daljšo od druge. Kako si ga moreš izvoliti za dobrega prijatelja?« so še prigovarjali.

»Narejeno je,« to je vse, kar je odgovorila.

Medtem pa je seveda motoroga zlatoroga ob verižici dejstvovala. Pravila je: »Ako se dekle nameri na moškega, čigar ime obsega tri ks, se bo črez glavo zatelebala vanj, tako je pisano.«

Pri koncertu na trgu je nekega večera zadela na Jamesa Siksbiksdijsa. Vse zaman. Povesila je pogled in se mu nasmihala. In šest tednov sta kot ljubimca skupno posečala glasbene predstave, plese, hodila na senene dvokolnice, na piknike in na veselice.

»Zakaj si ga jemlješ za dobrega prijatelja? To ti je uboga para, ki nima pare v žepu.« so ji prigovarjali roditelji. Ona pa je odvrnila: »Kaj si hočete... tako je sojeno.«

Ko je nekega dne sklanjala glavo nad steklo s sinjo vodo in poslušala odmev od nenadnih lesenih obojih kapnice, ji je motoroga zlatoroga na lancu zdrknila z vrata in padla v sinjo vodo.

»Svojo srečo sem izgubila,« je rekla Bliksa. Nato je odhitela domov in dvakrat telefonirala. Prvič je povedala Jamesu Siksbiksdijsu, da ne utegne priti

oni večer na določeni sestanek. Drugič je sporočila Jakcu Bolhi, plezaču, pokri-vaču.

»Vrni se... Tesno mi je pri srcu in rada bi, da bi mi žvižgaje pregнал to tesnobo,« to je dala vedeti Jakcu Bolhi.

In glejte si... Ako vam kedaj pride pod roke motoroga zlatoroga, čuvajte se. Ta stvar ima čarobno moč. Zbog nje bi se na vrat na nos zaljubili v prvega človeka, ki bi ga srečali, če bi bil v njegovem imenu Ks. Ali pa bi napravili druge čudne in čelarne reči, kajti kolikor takih igrač toliko čarob.

II. Jazon Smuk in zakaj je imel klobuk, palčnike in čevlje iz bele koruze.

Jazon Smuk je po svojem znanju in zvanju snažil kladeze. Rumenkasti lasje so mu vlekli na zeleno. Da ste potopili pogled v kapnico, kjer je baš dvigal vedra blata in brozge, bi bili povedali, kje stoji, in bi ga bili razločili na dnu črne rupe že kar po svetlikanju njegovih žoltkastih las, ki so vlekle na zeleno.

Včasih so se vedra brozila in blata gugala ter se mu cedila na teme. Nesnaga mu je pokrivala rumenklate lase, vlekoče na zeleno. Tedaj pa je bilo težko povedati, kje stoji, in ni ga bilo lahko razločevati v črnem dnu, kjer je čistil steklo.

ža, ki porabi milijone, ker ima Norveška dolgo in členovito morsko obrežje. Tihotapce mika velikanski dobiček. Človek, ki pošlje kakih 100—200 tisoč litrov špirta s parobrodom iz Hamburga, Bremana, Revala in srečno izkrcna blago — postane čez noč milijonar. Na Norveškem je na tisoče ribičev. Motorni čolni so tam razširjeni kakor pri nas kolesa. Vse te barčice in barke hitijo zvečer kakih 20 km od brega v nevtralnem vodovju in tukaj nič ne zaležejo novi brzi carinski parniki. Država zapleni samo do 3 odstot. vtihtapljenega blaga! Še več: podjetni ljudje so poslali na norveško obalo plavajoče parnike z bari, šampanjcem, plesalkami. Norvežani romajo v nevtralnem vodovju, oblasti pa gledajo in ne morejo pomagati. Napasti in zapleniti tak parnik na odprtem morju bi pomenilo zakrivičiti gusarski napad, zadeva bi prišla pred strogo mednarodno razsodišče! Dobra polovica prebivalstva prodaja ali kupuje vtihtapljenega blaga. Tudi marsikateri politični in carinski uradnik je že zapadel skušnjavi in sklenil zvezo s tihotapci ali prodal pod roko zaplenjeno blago. Vsi vlaki, ki prihajajo iz inozemstva, so polni špirta, potniki mečejo skozi okna steklenice, če vidijo, da se bliža revizija. Ni čuda, da se množijo glasovi, ki zahtevajo preključitev, češ, država bi si prištedila vsaj dohodek in pobirala visoko carino na alkohol, ki ga zdaj ne more obdati. Tihotapci pa seveda spadajo med najbolj vroče pristaše »suhe« politike, saj bi jim prost uvoz špirta odvzel velik zaslužek. Kratkotrajno, nudijo norveške izkušnje izjeme v vsestranske dokaze, da ima prepoved alkohola popolnoma nasprotno posledico: konzum narašča, mesto da bi se krčil.

Težko je pač prikrajšati človeka za to, kar mu je postalo strast!

Nizka odškodnina pariške plesalke

Pariška publika dobro ve, da se v tretjem oddelku civilnega tribunala običajno obravnavajo pikantne zadeve, zato je naravno, da je tudi oni dan bila dvorana polna, ko so gospodje v tem oddelku vzeli v pretes zadevo med znanima plesalkama Jeanno Chalesovo in Olgo Soutzovo.

Gospodična Chalesova je resna svenčica Terpsihore, saj je angažirana kot plesna profesorica na konservatoriju in na Theatre-Francaise. Gospodična Soutza pa je vrlo dovezna mlada umetnica v Operi in se imenitno zasluče na prstih.

Zgodilo pa se je v dneh pred pustom, da je gospodična Soutzo sodelovala pri gala-soareji v elegantnem pariškem klubu »Epant« in je nato stalo v novinah, da je mlada umetnica briljirala s svojim plesom po zamislekih profesorice Chalesove.

Chalesova je takoj vložila tožbo. Kajti, to je res, ona je zamislila dotični ples, toda ne v vsem tako kakor ga je plesala gospodična Soutzo; Chalesova na primer ni predpisala, da bi se plesalka vlegla na hrbet. To je nedostojno in sramotilno za avtorico Chalesovo in sploh, in za to zahteva Chalesova 25.000 frankov odškodnine.

Razprava je bila živa, četudi dolgovozna. Dolgovozna je bila namreč itak le zato, ker so se gospodje od tribunala zanimali za vse mogoče podrobnosti in je eden izmed njih celo predlagal, da bi gospodična Soutzo eventualno pred njimi ponovila svoj ples, kakor ga je predvajala v klubu Epant. E, zakaj pa ne! In posebno, če gre kar za 25.000 frankov odškodnine — to niso mačkine solze i morajo sodniki vestno proučiti vse okoliščine in vsa dokazila in in proti... Toda predsednik je smehljaje odklonil ta predlog in gospodična Soutzo ni zaplesala. Pač pa je njen branitelj tako spretno sukal svoj jeziček, da je tribunal namesto 25.000 frankov priznal tožiteljici Chalesovi pravico do — samo enega franka, rešujoč s tem načeloma njeno umetniško avtorsko pravo. Ampak poleg tega franka mora gospodična Soutzo plačati tudi stroške procesa, zato bo pa menda prihodnjico toliko previdnejša, da v klubu ne bo plesala po zamislekih profesorice Chalesove, marveč po lastnem talentu in lastnih kapricah.

Gledališko življenje v Parizu

G. Nisko (Bartulović) opisuje v splošnem dnevniku »Nouveau Doba« gledališko in gledališko življenje v Parizu, o katerem razvija naslednjo sliko:

Pariz ima danes 53 gledališč, 15 večjih glasbenih dvoran, nad 70 javnih in zasebnih salonov za razstave ter okoli 20 muzejev. O drugih ustanovah, ki so namenjene zabavi, naj omenim, da je v Parizu okoli 30 večjih kabaretov, 120 kinematografov, 14 velikih plesnih dvoran, več cirkusov in — da se vrnemo zopet k resnim institucijam — kakih 10 velikih knjižnic.

Zvečer je človek naravnost v zadregi, kam naj gre. Opera ima n. pr. na sporedu »Mojstre pevce«, Komična opera »Luizor«, Komedija »Fedro«, v Odeonu igrajo »Beneškega trgovca«, v katerem nastopa Cemler, v »Theatre des Arts« je na sporedu »Sveta Ivana« od Bernarda Shawa v interpretaciji Ludmille Ptolejeve, Rusinje; v dvorani »Salle Gaveau« je koncert Stravinskoga, v Champs Elysées nastopa Ana Pavlova, v Trocaderju je Wagnerjev in Beethovenov festival. Za kaj naj se človek odloči?

V gledališču so predstave vsak dan, ob četrtkih, sobotah in nedeljah so celo po dvakrat dnevno. Od 53 gledališč pa sta samo dve operni v čistem pomenu besede. To sta Velika opera in Komična opera. Opera vprižarja dela večjega stila, večinsko junaškega značaja (Wagner, Musorgski, Verdi, Gounod), Komična opera pa daje dela lirskega značaja in manjšega sloga. Peleas in Melisanda, Manon, Zongler naše preljube Gospe, Butterfly itd.) Dve gledališči, »Trilanon Lirique« in »Gaieté Lirique« gojita komično opero in groteskno opero (Lakmé, Si j'etais roi, Sevillski brivec, Offenbachove in druge opere: Bocaccio, Korneviljski zvonovi, Valčkov čar itd.). Med ostalimi gledališkimi zavodi je 10 operetnih institucij ter 38 dramskih odrov. Eno izmed največjih pariških gledališč, »Trocadero«, je zidano v stilu amfiteatra in nima stalnega oboja, marveč gostujejo v njem večji pariški ansambli. »Trocadero« ima prostora za 6000 ljudi, najdražja vstopnica velja 10 frankov, najcenejša pa dva franka.

Moderni stil pariške operete zastopajo gledališča: Apollo, Bouffes Parisiens, Mignion, Michodiere. V gledališču Edvarda VII. daje Sacha Guitry uspešno opereto »Mozarte« z glasbo R. Halna.

Zanimivo je, da je številno dramskih gledališč v Parizu trikrat večje kot število operetnih zavodov, da operne ustanove sploh izvirajo. In kar je še bolj zanimivo: obe pariški operi sta v težki finančni krizi. Komediji se godi silajno. Ravnatelj Velike opere toži, da ni denarja. Njegovo gledališče je še vedno brez vzbočenega horizonta.

Gala - večeri so v Operi vsak ponedeljek, sredo in petek. V teh dneh se sme v parter samo v fraku, smokingu in damski večerni toaleti. Komična opera pa polaga posebno pozornost na zunanost gledalških obiskovalcev ob torkih, četrtkih in sobotah. Stari Parižani, ki se nočejo vključiti tem predpisom, obiskujejo gledališke predstave ob drugih dneh, ko so predpisi blažji.

Resnica o Washingtonu.

V Ameriki se je pred kratkim dvignil val ogorčenja. Neki major, Hughes po imenu, je namreč izdal biografijo o Washingtonu. Cujte, ljudje božji, biografijo o ustanovitvi ameriških Zedinjenih držav! To ni karsibod, zlasti še, če kdo napiše tak življenjski, kakršnega je napisal major Hughes. Kajti napisal je, da Washington ni bil tak idealist, kakršnega si predstavljajo današnji Američani. Marveč je Washington pil, kadil, njuhal, stavil na dirkah in — o, groza — izdeloval whiskey!

Proti tej blasfemiji so se naravno dvignile vse odlične ameriške osebnosti. Da pomirijo razburjeno javno mnenje, so vstali visoki državni, učenjaki, zgodovinarji, filozofi in z veliko gesto oznanili v svet, da bodo na znanstveni podlagi ovrgli Hughesovne zgodovinske laži. Toda so se gospodje v svojem navdušenju malo preneglili, zakaj po vsem ne pričakovano sta stopila na plan dva docela pozabljena potomca velikega državnika in podala senzacionalno izjavo v svojem pradedu, ki je liki leden tuš v kali zamorila vse porajajoče se hiperpatritiotične ameriške izlive.

»Najina želja je,« sta dejala Washingtonova vnuka, »da izostane vsa pole-

mika o privatnem življenju najinega pradedu in ustanovitelja Zedinjenih držav. Zakaj navedbe majorja Hughesa so popolnoma točne...«

Ta izjava je pomagala. Državni, učenjaki, zgodovinarji in filozofi so vojni perov v stran in vtihtili. In utihnila je kakor na povelje tudi vsa Amerika...

Radosti turistik

Dunajska »Urania« je priredila te dni predavanje, na katerem je govoril prof. dr. Evgen Gvidon Lammer o psihološkem pomenu planinskega sporta in turistik. Naslov njegovega predavanja se je glasil »Radosti turistik, bolestna analiza«. V začetku je predavatelj ugotovil, da je pregovor »Ogledam si planine rajši od spodaj« med ljudmi po vojni že zelo redek. Zanimanje za turistik raste z vsakim dnem.

Dr. Lammer pravi, da stremi moderen človek v prvi vrsti za tem, da bi si osvojil prostor. Železnica, avtomobil, letalo, nebotičnik, vse to so poskusi, v katerih se človeška sebičnost posebno jasno razodeva. Prvo načelo človeka je danes »Jaz sem neskončen in povsod pričujoč«. Kadar stojimo na temenu visoke gore, nas obhaja čustvo brezmejnosti. Pred nami stoji vse tisto, po čemur koprim človek in kar ga navdaja z nekakšnim domotožjem. Če gledamo z višine na stvari pod nami, se zdimo sami sebi vsemogočni in nemejnjeni.

Druge radosti, ki obide človeka na vrhuncu, se da označiti z besedami: »Jaz sem središče sveta«. Ta misel pride človeku, ko vidi okrog sebe gore, kar občuti pri avtomobilski vožnji skozi gozdove in ob enakih prilikah. Vse stvari stoji pri miru — samo on gre naprej kakor ga je volja. Kljub temu, da mu je znano vrtenje zemlje okoli solca, se čuti človek zmagovalca v prostoru.

Tretja misel, ki navdaja človeka, se glasi »Jaz presegam svet«. Ta misel nas žene, da bi zadostili našemu hrepenenju po moči. Če prarodni so postavljali templje na hribih in višinah, da bi bilo zadosteno njihovu pohlepu. Četrta radost, ki prevzame človeka se glasi »Spoštovana razdalja«. Tudi ona izvira iz istih motivov kakor tretja, namreč iz pohlepa po moči.

Vso to analizo skupaj imenuje profesor Lammer »radosti tretje dimenzije« in jih povezuje do oboževanja prirode.

Ogorčenje gospe Hendersonove

Menda smo nekoč že govorili o gospe Hendersonovi. Da, to je tista dama, ki je pred letom nameravala ameriški senatu predložiti podrobno izdelan načrt, kako naj se moški higijsno oblači. Načrt ni našel pravega upoštevanja. No, zdaj se je zopet javila gospa Hendersonova, ne v interesu moške mode, marveč s protestom proti oblačenju mladih deklet.

Vedeti je treba, da gospa Hendersonova igra vodilno vlogo v krogih višjih desetstosečev v Washingtonu. Njena beseda nekaj zaleže, četudi se vedno ne upošteva. Gospa Hendersonova torej zdaj vodi kampanjo proti kratkim krilom, proti kajenju cigaret in še proti nekaterim drugim strastem ameriških deklet. Tako ne pojde dalje, pravi ona, Krila se morajo podaljšati vsaj preko meč in cigareta se mora dekletom najstrožje zabraniti, ako noče Amerika slediti vzgledu propasti starega Rima. Primera sicer nekoliko šepa, ker stari Rim ni propadel zgolj zaradi prekratkih tunik in še manj zaradi tobaka — toda ameriška patrijska javnost že razume protest gospe Hendersonove in ji polagoma pričuje.

Ampak slišati je tudi treba, kaj k temu pravijo ameriške kratkokrilke! Tale stara dama Hendersonova malo preveč viha nos! Naravno kdor ima razlog, da svoje noge skriva pod dolga krila, temu ni pomagati in ima pravico protesta proti modi. Toda sodobna dama, osebno svobodoumna Američanka, si ne da predpisovati nikakih moralnih receptov, niti ne gospe Hendersonove!

Kontroverza se je v par dneh razširila po vseh Zedinjenih državah. Zen-

ska društva so podrobno razpravljala o protestu gospe Hendersonove. Mišljenja očitno niso bila enotna; toda vedno se je vsakakor izjavila proti Hendersonki, kar pa slednje ni ustrašilo. Zlo je treba iztebiti pri korenini. V Parizu! Zato se gospa Hendersonova obrne do vseh večjih pariških modnih mojstrov, da se vendarle le zaključijo demoralizacija s kratkimi krili. Če pa to ne bo zaleglo, bo gospa Hendersonova prevedla široko propagando za osamosvojitve ameriške mode in za uveljavljanje dobrega okusa.

Tako daleč je stvar doslej dozorela. A menda jih je le malo, ki bi pričakovali, da vobče kdaj dozori dalje. Očetje in moške ne črnejo besede. In prav imajo. Sicer bodo krila še krajša in pobja frizura tudi!

Nemški uradniki in stranke

Nemško ministrstvo za promet je nedavno izdalo predpise glede obveščanja nemških uradnikov s strankami. Dekret predpisuje precej natančno, kakšno mora biti razmerje med državnim uradnikom in ljudmi, ki želijo pomoči od državnih uradov. Glasi se tako-le:

Za uradnike v službi mora veljati predvsem pravilo, da je treba strankam čim hitreje in čim vljudneje postreči. Državni uradnik mora iti stranki na roko vselej in povsod. Kadar je treba uporabljati zakon, si velja zapomniti pravilo: uraduj v duhu zakonika, ne po zakoniku! Uradnik naj se skuša v vsakem primeru postaviti na stališče stranke in se vprašati: kako bi bilo z menoj v koži človeka, ki išče pomoči od mene? Tudi vljudnost spada med dolžnosti državnih uradnikov. Naj se uradniški stan pazi, da zlasti v tem pogledu ne prekorači dopustne meje. Način nozdravljanja, odnosno odzdravljanja, bodi vedno dostojen in priazen. Neodložljive zadeve naj se rešujejo na najkultnejši način; če pa je kakšna stvar obsojena na dolgo uradovanje, naj se to stranki pojasni s prijaznimi besedami. Kadar uradnik rešuje svoje posle pisnimim pototm, naj bo jasen in kratak, da tudi v tem pogledu ne bo nobene pritožbe!

Človek in žuželke

Vsakomur, ki je kdaj opazoval mravljo ali kako drugo drobno žuželko, mu je prišlo na um, da so živali v primeru s človekom mnogo močnejše od njega. Mravlja n. pr. prenaša tovore, ki so daleko težji od nje. Tudi druge žuželke so zelo močne.

Če bi človek imel isto moč kakor navadna žuželka, bi moral z enim mahom roke podreti deblo v gozdu, ga naložiti na svoje rame in nesti domov kakor igračo. Žuželke razpolagajo s toliko močjo, da lahko prenašajo tovore, ki s 17 krat težijo kakor one same.

Majhen deček bi na ta način moral nositi breme, ki je 92,9 krat težje od njega, t. j. težja, ki bi jo zmogel, bi znašala okoli 3587 kilogramov. Če bi človek skakal z isto lahkoto in gibčnostjo kakor bolha, bi moral z enim skokom preskočiti Eiffelov stolp. Kobolica n. pr. skače s tovorom, ki je 3,3 krat težje od njene telesne teže. Človek bi na ta način moral skakati v daljino z bre-

Vprašanje in odgovor

— Kaj bi dejal tvoj oče, če bi vedel, da na skrivaš kadiš?

— Kaj pa bi dejal vaš mož, če bi doznal, da nadlegujete tujce na cesti?

menom, ki bi bilo težko 230 in celo več kilogramov. Vsi ti primeri nam kažejo, da je človek kljub njegovi domišljavi vendarle le neznamenit in droben stvar, ki mora imeti usmiljenje s samim seboj, če pomisli na svoje telesne zmogljivosti, glede katerih ga je narava daleč zapostavila v primeri z drobnimi, neznamitimi žuželkami.

× **Pofovanje skozi Sibirijo.** Železniška zveza, ki veže Rusijo s svetom ter je bila dolgo vrsto let zaprta za promet izven ozemlja sovjetskih republik, je zdaj zopet odprta za internacionalni promet. Danes je že mogoče potovati iz Berlina v Peking, kar mor dosepe v štirinajstih dneh brez skrbni in bojzani za hrano in posteljo. Iz Berlina do Moskve vozi vlak dva dneva. Moskva ima posebno zvezo s Karbinom in Mukdenom, od koder je mogoče priti v Peking v štirindvajsetih urah.

× **Spalna bolezen v Moskvi.** Prof. Mongunov, vodja klinike za tropične bolezni v Moskvi poroča o razširjenju te bolezni, vnetju mozganske mrene, ki jo povzroča neznana bacil. Povzročitelj pride v glavo skozi nos in napade živčni sistem. Bolezen ima različne oblike: eni so zaspani, drugim odpovedo roke ali noge, tretji umirajo vsled krvavitve v možganih. Znanost te bolezni še ne pozna popolnoma. Obolenim vlivajo v žile neko zdravilo, ali od 100 ljudi jih umre še vedno 12 do 15.

× **Rekordna cena za Rembrandtov sliko.** Londonski Reuterjev urad poroča iz Newyorka, da je neki Američan kupil slavno Rembrandtovo sliko »Portret mladega moža« od švedskega grofa Wachtmeistera za 410.000 dolarjev. Kupna cena je pač tudi za ameriške razmere izredno visoka.

× **Ljubozemska drama v Inostu.** V nekem inomoškem hotelu sta se v nedeljo na stanila dva mlada človeka, moški in ženska. Možu je bilo ime Teodor Penning in je bil doktor veterinarstva, dama pa je bila medicinka Gertruda Töpferjeva. Oba stala doma iz Jene na Nemškem. Policija v Jeni pa je bila obveščena, da hočeta mladenca izvršiti samomor, zato je brzojavila v Inost, most, da je treba živinozdravnika takoj postaviti pod nadzorstvo. V hotel se je podal komisar, da bi zaljubljenca spravil na varno, toda komaj je povedal, da prihaja radi kontrole potnih listov, sta počila dva strela. Z enim je Penning pogodil medicinko, z drugim je končal samega sebe. Dejanje je izvršil radi nesrečne ljubezni.

× **Sportna čast na Angleškem.** Angleži v sportu ne poznajo šala. Nedavno se je v angleškem mestu Dalkirk pripetil slučaj, ki je simptomatičen za smer, v katero plovi današnji sport. Neki trgovski potnik je namreč hotel podkupiti vratarja nekega nogometnega kluba s svoto 50 funtov (14 tisoč dinarjev), da bi propustil gole nasprotnega moštva in tako lestemu pripomogel k zmage. Stvar pa se je razbila na sportni poštenosti vratarjevi, ki je ponudbo z ogorčenostjo odklonil in javil vso zadevo sodišču. Sodišče je obtoženca obsodilo na tri mesece ječe.

× **Drzna molitev radiokonzerta v Pragi.** Iz Prage poročajo, da se je tam pripetil v nedeljo precej nesramen incident v koncertni dvorani »Lucerna«. Baš ko je sviral vojaška godba in so bili postavljeni aparati za oddajanje potom brezžične telegrafije, skočila k mikrofonu dva mlada človeka, ki sta zavpila na vse glavo v mikrofon: »Slavija je izgubila Zivel Kada!« Istega dne je namreč bila tekma med sportnima društvoma »Slavija« in »Sparta«, v kateri je Slavija podlegla v korist nasprotnikov. Kadriča je član »Sparte«, ki je zmagala. Razgrajanje je policija takoj prišla. Pri sestavljanju zapisnika sta povedala, da imata neke neznane kmetih znanke, ki je navdušena poslušalka ka radia. Tej sta hotela naznaniti izid tekme, radi česar sta pretrgala koncertno predved.

× **Arretilja dveh goljufov s čeki v Inostu.** Na inomoški pošti, na oddelku za brzojavljanje, sta bila v torek aretirana dva opasna mednarodna sleparja s čeki. Švicarska policija je že davno izdala za obema tiralo, ker je bilo dokazano, da sta izvršila več goljufij. Prvi aretiranec je po poklicu inženjer, piše se Eugen Rösslin, ter je prišel stojen v Rotenburg na Württembergu. Rosslinov tovariš je doma iz Wellsa pri Zgornjem Avstrijskem in se piše Fürbauer. Ter je po poklicu tehnik. Policijski organ so našli pri obeh dvajset tisoč švicarskih frankov. Rösslin je bil radi sleparskih dejanj že večkrat na zatočni klopi v Berlinu in Lipskem in v zadnjem času ga je zasledovalo hamburško državno pravdnostno rudi ponarejenih dokumentov. Fürbauer, ki je šele 27let star, ima za seboj pisano preteklost ter se je moral že parkrat zagovarjati radi raznih prestopkov. Oba tovariša sta družno ponarejala čeki v škodo švicarskih in drugih bančnih zavodov.

Bruno Kastner

Diomira Jakobini, Vivian Gibson (nepoznana grofica Marica) Herman Picha pride o vsi v vselejgo

»Zamenjana nevesta«

Kino »Dvor«

Nekoč pa je Jazon Smuk prišel k Bimbrovim in potrkal na duri.

»Če se ne motim,« se je oglasil proti gospe Bimbrov, materi Blikse Bimbrove, »je pač res, da ste me dali pozvati, naj bi vam otrebil kapnico na vašem dvorišču?«

»To je gola resnica,« je rekla gospa Bimbrova, »in tako prihajate prav kakor cvetlice, ki se razprezajo spomladi, trala-la.«

»Potemtakem se bom pa kar lotil trebiti kapnico, tru-la-la,« je odvrnil proti gospe Bimbrov. »Jaz sem pravi tič, tru-la-la,« je še pristavil in si segel z izvrstnimi prsti v rumenkaste lase, ki so vlekli na zeleno in se živo lesketali.

Začel je globliti kladeneč. Bliksa Bimbrowa se je prikazala na dvorišču. Sklonila se je nad kladeneč. Bila je tema kakor v mehu ali v rogu. Druga nisl videl kakor trdo temo v tisti luknji. Polagoma je razbrala nekaj rumenkatega, ki se je prelivalo v zeleno. Motrila je to stvar. Skoraj je zapazila, da je to glava in kečka Jazona Smuka. Takrat pa se spoznala, da se čedi vodnjak in da je Jazon Smuk na delu. Zatorej je zapela tru-la-la in se vrnila materi pravit, da je Jazon Smuk na delu.

Jazon Smuk je naposled prišel do zadnje vedrice blata in klata. Polukal je

na dno. Tam se je nekaj svetlikalo. Iztegnil je prste v mlaj in mulj ter izvlekel, kar se je svetlikalo.

Bila je motoroga zlatoroga, padla z zlate ogrlice, ki jo je Bliksa Bimbrowa nosila za šijnikom prejšnji teden, ko se je pripognila nad kladencem, da bi videla, kar se je dalo videti. Bila je natanko ista motoroga zlatoroga, ki se je blesketala in bliščala nalik znamenju sreče.

»To je sreča,« si je dejal Jazon Smuk in si osmukal prste ob žoltkastih lasih, vlekočih na zeleno. Nato je spravil motorogo zlatorogo v žep svojega telovnika in si ponavljal: »To pomeni srečo.« Malo po šestih se je tisti večer Jazon Smuk vrnil domov, v svoje stanovanje, ter pozdravil svojo ženo in svoje hčere. Vse so zagnale smeh. Smejale so se nekam boječe.

»Nekaj čudnega se je moralo zgoditi,« je velel.

»Saj si ti sam čuden,« so se vse znova nekam plaho zasmejale.

Tedaj pa so mu pokazale. Klobuk, rokavice napetnice in črevlje so mu bili od bele koruze. Vedel pa ni, da ima motoroga zlatoroga čarobno moč, ki vsevilj deluje. Vedel ni, da motoroga zlatoroga govori o njegovem žepiču: »V svojem imenu imaš K in ker ti je dana

radost in blagost, da imaš K v svojem priimku, boš nosil klobuk, rokavice brezprstnice in črevlje od bele koruze, to je usojeno.«

Drugo jutro je poveznil drug klobuk, si nataknil druge rokavice brez prstov in obul druge črevlje. Čim je imel vse to na sebi, se je izpremenilo v svetlo koruzno barvo.

Tačas si je pomeril vse svoje škrlitake, vse svoje palčnike in vse svoje škornje. A toliko da si jih je nataknil, pa so se že pretvorili v svetlo koruznico.

Krenil je v mesto v prodajalno. Knil si je nov klobuk, nove palčnike in novo obutev. Komaj pa se je preoblekel in preobul, je bil že ves od bele koruze. Torej se je odločil, da pojde na svoj posel, snažiti kladcov, s pokrivalom, s palčniki in z obuvanjem od svetle koruze.

Vaščani Kislodeljari dežele Kolerabe, kjer se vrši naša povest, so z veseljem opazovali moža, ki je korakal po cesti, idoč trebit vodnjakov. Pet ali šest ulic daleč so ga že videli, kako prihaja ter odhaja pokrit, orokavičen in obut v bilo koruzo.

Kadar je stal na dnu kapnice, so otroci gledali odzgoraj v kapnico, kako rabota. Kadar mu ni kapal kal in pal na pokrivalo in na palčnike, ga je bilo lahko zaslediti. Sijaj svetle turščice je ozarjal

in ozarjal vso notrino rupe.

Sempatja je bila kajpada bela debelač pomazana s črnim glenom in s črno grezjo. Tedaj pa, kadar je Jazon Smuk lezel vkršku, da bi se povrnil na svoj dom, ni bil sijajen videti, nikakor ne.

To je bila čudna zima za Jazona Smuka.

»To je zločin, smrdljiv zločin,« si je pravil. »Sedaj ne morem več biti sam s svojimi mislimi. Vsakdo me gleda, ko grem po cesti.«

»Če srečam pogreb, se še celo tisti, ki drže vrvi mrtvaškega prta, jamejo krotihati mojemu naglavju iz bele turščice. Če se nakretim na svate, ki gredo na gostijo, zmečejo vame ves riž, kakor da sem obrkrtu ženin in nevesta.«

»Kamorkoli se napotim, mi skušajo konji pohrustati klobuk. To zimo so mi jih konji pohrupali nič manj k tri.«

»In če se mi pripeti nezgoda, da izgubim palčnik, mi ga kure pozobliejo.«

Takrat se je nekaj izpremenilo v Jazonu Smuku. Postal je ponosen.

»Vselej sem si želel tako lepega belega kriljaka, kakršne je ta heli klobuk od svetlega ličkanja,« si je rekel. »In zmeraj sem si želel lepih belih palčnikov in lepih belih čevljev kakor ti beli palčniki in ti čevlji od svetlega ličkanja.«

Kadar so se paglavci drli »Snežak! ja-hu-la-la, snežak!« se je zadovoljil s tem, da je dvignil roko in jim pomignil z dlanjo, hoteč jim pokazati, da se ponaša s svojo vnanostjo.

»Vsi zijaajo vame,« si je dejal. »Odlično možak sem, kaj ne?« je govoril sam pri sebi.

In položil si je desnico v levico ter se rokoval, rekoč: »Prav gotovo si videl petičen korenjak.«

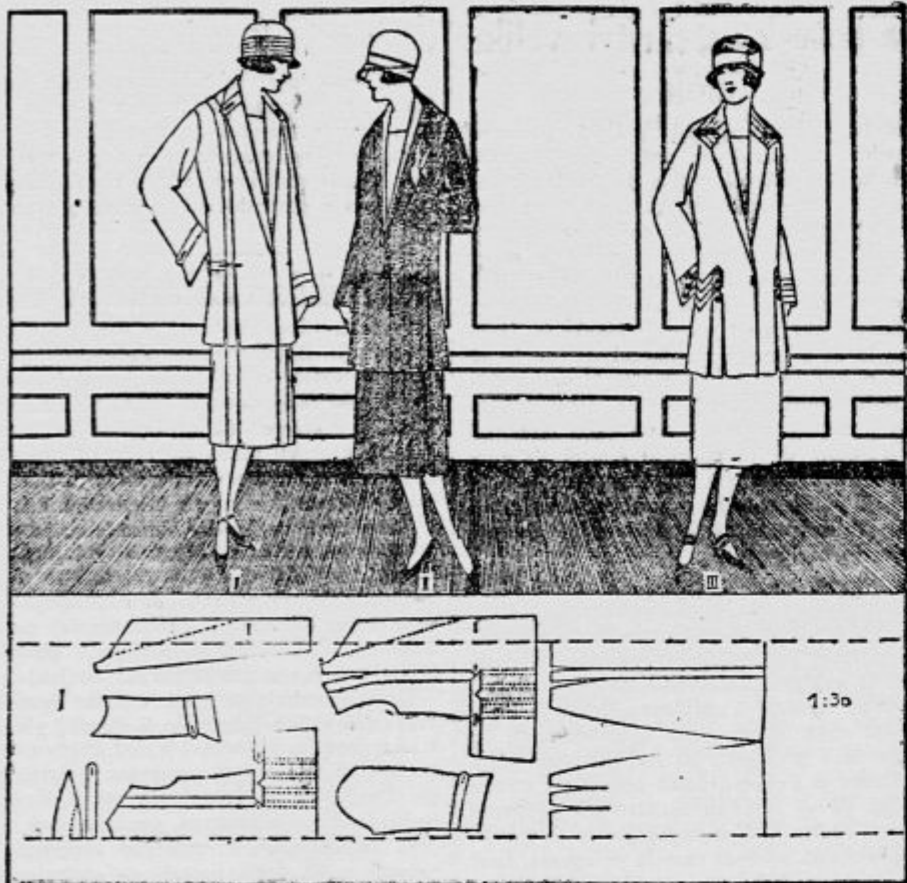
Nekega dne je sklenil vreči svoj pod suknjič v shrambo za staro šaro. V žepu je bila motoroga zlatoroga z močjo, ki je delovala in pripovedovala: »V svojem priimku imaš K, ker pa ti je dana radost in blagost, da imaš K v svojem priimku, boš nosil klobuk, palčnike in črevlje od bele koruze, tako je sojeno.«

Res je odložil oprsnik v ropotarnico. Prav nič več ni mislil, na to da tiči motoroga zlatoroga v žepiču.

Svoj životnik je kar tako dal cunjariju Cunjar in pa v taktikal brezrokavnik v vrečo na svojih plečih z motorogo zlatorogo vred in se odstranil.

Zatem je Jazon Smuk postal podobet drugim ljudem. Njegovi klobuki se niso nikoli več pretvarjali v svetlo turščico niti njegovi palčniki niti njegovi škornji. In kadar si ga opazoval na dnu vodnjaka, kako je čedil in čistil rupe, in

Moda

Enostavni pomladni modeli

V tem se menda vse strinja, da so kostumi letos več ali manj luksuzne stvari; izrazita moda vsekakor postaja obleka s plaščem, odnosno z jopico (komplet), a kostum ostane le za redke prilike neizbežen. Gotovo za dopoldan ni nič prikladnejšega kakor dobro krojen kostum, toda njegova pomanjkljivost je v tem, da se posebno elegantno ne more uveljaviti, hvala pa je za štrpac, sport in potovanje.

Letošnjih kostumov moda ne veže na nikak določen material, kajti v kolikor gre za promenadne modele, so domala dopustne vse modne barve. Omeniti je le, da so preveč svetla blaga nekoliko nepraktična, zato bo preračunljiva dama po svojem dobrem okusu izbrala srednji ton. Od vzorčastih volnenih blagov pričakuje letošnja moda zanimive novosti, meniti pa je, da se bodo najugodnejše obnesla le pri sportnih kostumih.

Naravno, da se bo linija votlih gub uveljavila tudi pri kostumih, saj bo ravno tu dosegla svoj pravi efekt, da ojači videz vitkosti. V tem pogledu naj podajo vzorci na naši sliki nekatere orientacije.

Srednji model (II.) je krojen iz desiranega materiala. Partija votlih gub na jopi in posebno na krilu ter dolgi obrobljeni ovratnik vršijo svojo vlogo v enostavni skladnosti.

Originalen v svoji umerjeni formi votlih gub s svojevrstnim okrasim blend in gumbov je desni (III.) model. Pri tem se dobro obnašajo kovinasti ali usnjeni efekti.

Prvemu modelu (I.), ki je radi preproste mladostnosti prikladen za vsako svrhu, pa je spodaj dodan krojni vzorec. Tudi tu je omeniti blende, ki se liki naramnice vijo preko ramen, veže pa jih pas okrog hrbta. Ravno te blende se iztekajo v votle gube (spredaj in zadaj!) kakor je jasno razvidno na krojnem vzorcu. (Povečaj v razmerju

1 : 30!) Tudi krilo je opremljeno z blendami, radi česar se lahko apartno kombinira tudi s slično krojenim jumperjem.

Celo klobuček k temu modelu nosi garnituro klobučevinastih trakov, spehiti s stiliziranimi kovinastimi, odnosno usnjenimi ornamentami, dočim sta klobučka k ostalima modeloma izgotovljena v visoki obliki, kakršna je na splošno določena za letošnjo pomlad.

Moški naj sami likajo hlače

(Praktični nasveti zakonskim možem.)

Zakonski možje so radi krivični. Hlače morajo biti vedno lepo zlikane in gorje ženi, če se rob slučajno poravnava in če nastane na kolenu hriboček, ali kakor pravimo: »klobuk«. Takoj je ogenj v strelji ali pa prepri v domačem ognjišču. Da bi pa sami vzeli likalnik in spravili svojo garderobo v red, to jim seveda niti na misel ne pride, pa naj bo žena z drugimi opravki še tako preobložena.

Razložujemo tri vrste zakonskih bolj-ših polovic, ki se dele zopet v tri normalne skupine. Po plačilnih razredih zakonskih žen žal ne moremo razdeliti, ker doslej še nobena država ni izdala za konske pragmatike. V prvo skupino spadajo optimistično marljive žene, ki vzamejo brez dolgovne debate likalnik in zlikajo možu hlače — zgornje ali spodnje, to je vseeno. V drugi skupini so optimistično lene. Te godrnjajo, če zahteva mož zlikane hlače, in navajajo vse mogoče argumente proti. Večinoma očitajo možu, da bi rad igral na račun njih-ovih žuljev Don Juana. Nazadnje se vendar vdajo in mož dobi namesto v soboto svoje zlikane hlače v torek ali pa v sredo. Tretja skupina je po številu največja, po delu pa najbolj skromna. To so pesimistično lene žene, ki sploh ne govorijo, temveč vržejo nepolikane hlače možu na glavo in stvar je v redu.

Tako bi bili z zakonskimi polovicami pri kraju in zdaj si lahko ogledamo hlače same. Res je, da se v starih časih brez zlikanih hlač v družbo sploh ni moglo iti. Celo spodnje hlače so morale imeti svoj predpisani rob. Sedanja moda pa ni tako rigorozna. Moški so lahko zanemarjeni — nihče se ne bo zgražal, vsaj javno ne. Malomarnost vidimo povsod. Včasih se človeku pripeti, da ima človek važne opravke, pa se mora temu ali onemu visokemu gospodu predstaviti. V takih slučajih se je treba seveda vreči v galo. Treba je imeti zlikane hlače, drugače nam gospod ravnetelj ali šef ne bo zaupal. In če spada slučajno naša boljša polovica v tretjo sku-

pino — kar ni tako redko, kakor si mislijo čitateljice, ki še niso omožene — je nesreča tu in moramo pač sami skrbeti za predpisani rob.

Če hočemo likati hlače, mora biti pri rokah nekaj trdega, kar se podloži. Likalne deske poznajo samo v bolj-ših hišah. Če torej te reči ni pri rokah, likamo pač na mizi. Poprej moramo seveda pospraviti z mize lončke in drugo tako robo, ki se rada razbije. Poleg tega je treba imeti kos blaga, ki ga položimo pod hlače. V ta namen potegnemo s postelje ruho, jo lepo preganemo in položimo pod hlače. Pa to še ni vse. Na hlače mora prititi kos tenkega, belega, mokrega in dobro ožetega platna. Ta pripomoček dobimo kjer pač moremo. Če ne gre drugače, odrežemo kos prevleke, jo namočimo v umivalniku in dobro ožemo. Žal je malo moških, ki bi znali dobro ožemati. To vidimo pogosto pri vnetju kostne mrene, ko si hoče bolnik napraviti obkladek, pa voda kar curkoma teče iz njega, namreč iz obkladka, da ne bo kdo napadeno razumel. Ko so hlače tako pripravljene za likanje — da ponovno še enkrat: ruha s postelje, na ruhi hlače, na hlačah pa dobro ožet kos prevleke — se prepričamo, da li je likalnik dovolj segret. Kako naj se o tem prepričamo? Ostaviti nanj termometer bi ne svetovali.

Pripetilo se je nekoč, da je pričakoval suplent v gimnaziji inšpektorja, pa si je hotel za ta svečani trenutek zlikati do-

na svoj »kajzerrok«. Ker pa ni poznal naših praktičnih nasvetov, je pritril k likalniku termometer. In ko je začel s tem likalnikom v naglici likati svojo gala - uniformo, se je termometer razbil in živo srebro je prišlo celo pod podlogo. Nič hudega sluteti je šel suplent v šolo, kjer je najprej učil, potem pa pozdravil inšpektorja. Spremljal ga je tudi iz razreda in vse je bilo v najlepšem redu. Potem so se zbrali v konferenčni sobi vsi profesorji in inšpektor je začel razlagati, da zdaj v gimnazijah ni več tako, kakor je bilo v starih časih.

Niti mladi kolegi suplenti ne izvršujejo svojih dolžnosti tako, kakor bi si želela država in mi, inšpektorji. V starih časih so bili suplenti marljivi in okretni kakor živo srebro. . . .

Čim je to rekel, je dvignil oni suplent roko in iz rokava se je vsulo živo srebro ter začelo plesati po zeleni mizi. Čudil se je inšpektor, čudil se je ravna-telj in z njim ves profesorski zbor. Nihče pa ni mogel pojasniti, kako se je to zgodilo. . . .

Mi pa k likalniku ne bomo privežali toplomer, temveč položimo nanj mokro prevleko in če zacvrči, lahko začnemo likati. Če pa ne cvrči in če se nič ne kadi, nesemo likalnik nazaj v žerjavico ali na štedilnik. Ko je delo končano, pokličemo ženo in ji porečemo: »Glej, kako briljantno sem si zlikal hlače!«

Ona se nasmehne in odgovori: »Res, imenitno znaš. Ali bi mi ne mogel popoldne zlikati kombinéja?«

Kino

Filmski teden

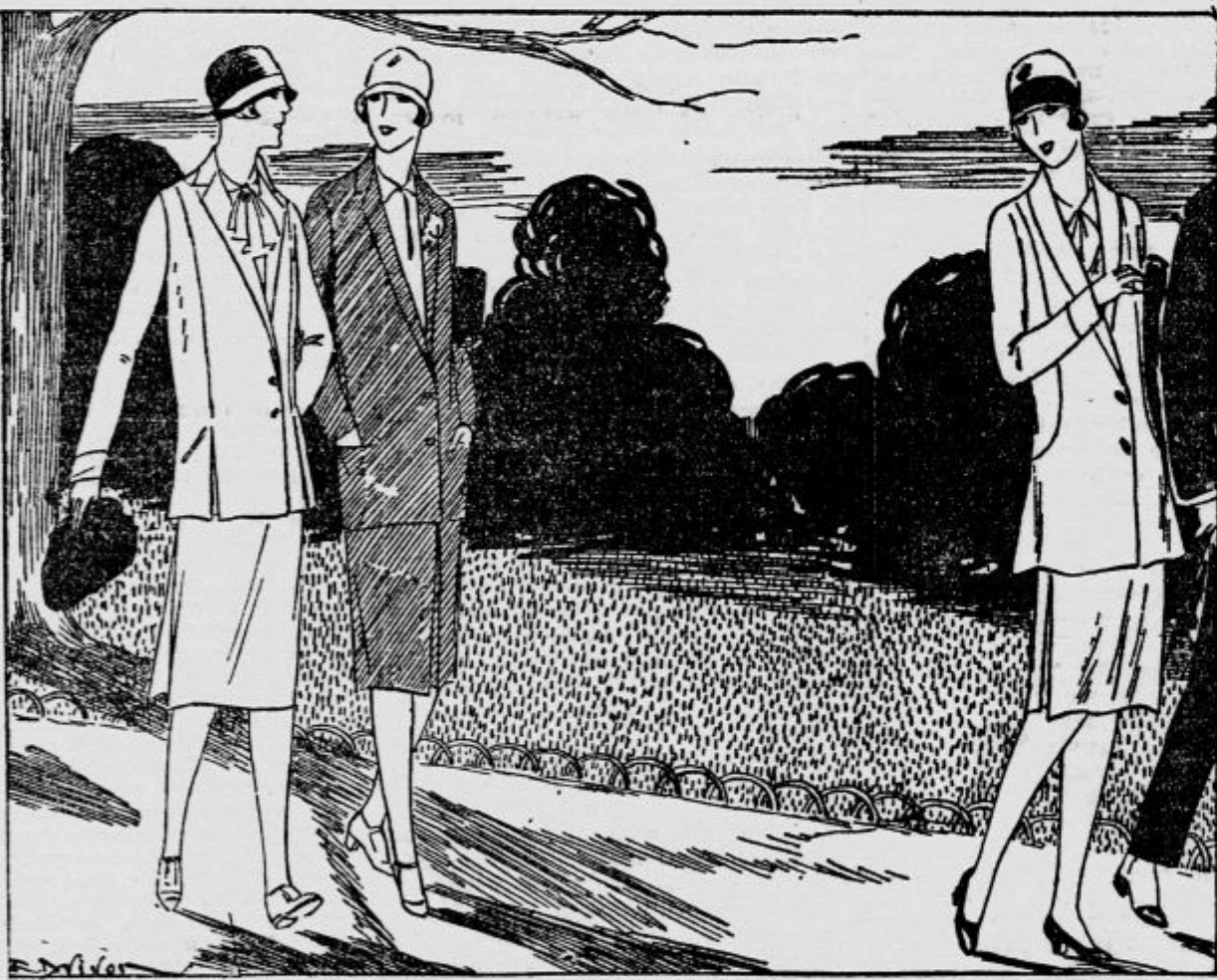
Lev Sv. Marka (Hanni Weiss, Grete Reinwald, Olaf Fjord). — Pet glavnih komponent je, poleg kopice manjših, ki so neobhodno potrebne pri produkciji dobrega filma: manuskript, režija, scenarija, igra in fotografija. Film, ki je prirejen makar po oddihnem manuskriptu, je brez vrednosti, če je slabo režiran in insceniran, če je fotografija ponesrečena in niso igralci kos svojim nalogam isto velja o ostalih štirih komponentah, le s to razliko, da bo sposoben režiser vedno znal z učinkovito scenarijo ob sodelovanju dobrih igralcev in operaterjev maskirati hibe manuskripta. Zato so tako slabo, silno redki dramatični filmi, ki bi bili res dobri v vseh pogledih. Omenili bi med njimi vnovič Chaplinovo »Pariško metrese«, »Človeka, ki dobiva klofute« (Lon Chaney), »Nebelunge«, »Atlantide«, »Petra Panna« (Betty Bronson), »Bagdadskega tatua« (Douglas Fairbanks) in večino filmov z Giorio Swanson ter Polo Negri. Ne trdimo, da so vsi ostali filmi slabi; nasprotno, mnogo je dobrih med njimi, čeprav niso popolni v vseh oziirih. Pretežna večina filmske produkcije pa je ključ brez vrednosti. Manuskript filma »Lev Sv. Marka« ni baš nezanimiv, zlasti za nas Jugoslovane, saj mu je tema vzeta deloma iz naše zgodovine. A kako je nemška režija obdelala to snov? Tako režijsko kakor scenično, igralsko in ne najmanj fotografsko stoji »Lev Sv. Marka« vrljo, vrljo nizko. Podoba je, da se je režiser naravnost trudil, da film docela diskvalificira. Drugače si vsaj ne moremo razlagati njegove »režije«. Scene v doževi palači, ki bi morale biti resne in zgodovinsko točne, silijo gledalca — tudi lajka — na pomilovalen nasmeh. Takisto gluho so aranžirani prizori iz bojev med Benečani in dubrovniškimi revolucionarji. In tako dalje. Scenarija je prav po nepotrebnem napravljena domala vsa v ateleju. Kdor je hotel v filmu videti vsaj Benetke in Dubrovnik, se je zmotil. Dve, tri slike iz Benetk, izrezane iz bogzna katerega filma — to je vse, ostalo je kulis in lepenka. In ti dolgočasni »beneški kanali!« — Igra je režiji in scenariji primerna: zvrhana mera teatralnosti in že davno preživele patetike bi bil najtočnejši izraz za to igro, ki pač ni mogla ogreti nikogar. Diegelmann — prototip nemškega Biedermeierja — v vlogi dož! Kdo bi se ne smejal, če vidi njegov pomil in široki, dobrodušni filistrski obraz z mimiko, ki bi morda prav dobro pristojala brunemu bavarskemu oštriju, ne pa resnemu in dostojanstvenemu beneškemu mogotcu! Olaf Fjord — pravijo, da je Slovenec — ni bil nič boljši. S takimi filmi se prav po nepotrebnem izigrava renomé našega rojaka, ki smo ga videli že v mnogo bolj-ših vlogah. Isto velja o igralkah in sploh o vseh vlogah do najneznatnejše. — Fotografija je silno nesrečna, motna in hladna. Ne vem, zakaj se Nemci vobče tako ogrevajo za temne in

nejasne slike, ki so ne samo povečini brez efekta, nego tudi škodujejo očem? Ali se jim morda zdi škoda luči?

Mi bi ne izgubljali na tem filmu niti besede, da nismo bili v to takorekoč izžvani. Čuli smo očitek, da so naše filmske ocene tendenciozno naperjene proti nemškemu filmu in da favoriziramo ameriško in francosko produkcijo. Dejali so nam, da je bila naša kritika »Pariške metrese« pristranska. Njim namreč Chaplinovo delo — ki mu, mimogrede omenjeno, poje panegirike vsa svetovna kritika in ne najmanj ves nemški in francoski strokovni tisk brez izjeme, čeprav mu je sicer ameriški film kot najnevarnejši konkurent trn v peti — nim Chaplinovo delo ni ugajalo, nasprotno pa baš na »Levu Sv. Marka« niso našli, oziroma niso hoteli najti nobene hibe. Smatrali smo zato za svojo dolžnost, da gornji film, dasi sicer tega ni zaslužil, po pravici in objektivno ocenimo. Prepričani smo, da bo velika večina tistih, ki so film videli — in teh je bilo neverjetno mnogo — našim besedam pritrila. Naravno, bilo pa jih je tudi dokaj, ki jim je film kar ugajal. De gustibus. . .

V zagovor našega stališča napravim ameriški oziroma nemški film (ki ga ne diktira nikakva samozaljubljenost in nevoščljivost, ker doslej žal še nimamo lastne filmske industrije v Jugoslaviji) pa še to-le: Ameriški film razpolaga z ogromnim kapitalom, ki ga zna smotreno uporabljati; z njim si je pridobil celo vrsto odličnih igralcev in režiserjev iz starega sveta, ki tvorijo z domačimi močmi naravnost neizčrpen rezervoar, napram kateremu Evropa niti oddaleč ne vzdržuje primere ne po kvantiteti, ne po kvaliteti. Američani se ne strajajo nobenih stroškov; zato so njihovi filmi tehnično vedno na višini. Imajo pa zato drugo hibo: snov jim je čisto preveč preračunana na efekt na najširše mase; oddot tudi tradicionalni happy-end, na katerega se večina naše publike pod vplivom nemške po-sil-tragike ne more privaditi. Temu nasproti pa velja poudariti, da je tudi evropskih filmov, ki bi bili prirejeni na dobrih scenarijih, precej malo, in zato si v tem pogledu nimajo Nemci in Američani nič preveč medsebojno očitati.

Dvor je predaval »Žene, ki ne smejo ljubiti« z Olafom Fjordom in Ellen Künrti v glavnih vlogah. Reklama, ki ni štedila s kar mogoče prozornimi aluzijami na pikantnost, je privabila v dvorano ljudi vseh slojev in stanov. Film ni bil slab in se je prijetno razlikoval od manjvrednega blaga s sličnimi naslovi. Če bi bila tendenca malce bolj povdarjena, bi s tem film le pridobil. — Pariški cunjar in idealu je publiki, predvsem inteligenci, močno ugajal. Kolim je komik povsem drugega tipa kakor Chaplin, Harold Lloyd, Buster Keaton itd. Njegova komičnost temelji na logičnih situacijskih zapletih, dočim je moč Chaplina in vobče ameriških komikov v nelo-gičnosti. Prva je globlja, poslednja pa

Modni pohod v novo pomlad
(Pariški modeli.)

kadar si naletel nanj na cesti, si ga spoznal po njegovih rumenkastih lasih, ki so vlekli na zeleno in so bili vsekdar posejani z blestečim sijajem. In glejte . . . ako imate K v svojem priimku, pazite se, če se vam kedaj naključno v roke motoroga zlatoroga. Ne pozabite, da je pri vsakem takem zdelu čarobna moč drugačna.

III.

Habakuk Capar, modri podgani in cirkuški ravnatelj.

Habakuk Capar se je vračal na dom. Končal je dnevno delo. Solnce je bilo zašlo. Cestne svetiljke so jele svetiti. Vlomilci so odhajali na svoj nočni posel. To ni bila ura za poštenega cunjarja, da bi trkal ljudem na duri s temi besedami: »Imate cunj naprodaj?«, ali s temi besedami: »Imate cunj, kosti, steklenic, starega železa, bakra, med naprodaj? Starega pošvedranega obuvala, ki ni za nikogar več? Stare obleke, starih plaščev, hlač, telovnikov naprodaj? Kar imate starega oblačila, vse pobere.«

Habakuk Capar se je vračal domov. V vreči iz indijskega lanu, ki je tvoril grbo na njegovem hrbtu nad cunjami, ki so tvorile grbo v cunjarski vreči, je ležal star oprsnik. Bil je isti stari oprsnik, ki ga je bil Jazon Smuk zagnal

skozi vrata Habakuku Caparju. V žepu telovnika je ležala motoroga zlatoroga, ki je imela čarobno moč.

Da, Habakuk Capar se je torej vrnil domov kakor po navadi. Sedel, da bi večerjal, zacmakal z ustnami in se mastil z ribo kakor po navadi. Nato je stopil na dvorišče, kjer je bilo pristrešje, odvezal vrečo iz indijskega lanu in razvrstil stvari po razpolih kakor vsak dan, ko je ob povratku odpiral svojo vrečo iz indijskega lanu ter urejal stvar po razpolih.

Zadnja stvar, ki jo je namestil v njen razpredel, je bil prsnik z motorogo zlatoroga v žepu. »Obleci si ga — to je prjma, ki jo je veselje gledati.« si je rekel, ko je ogledoval životnik. »Ta telovnik nosi srečo.« Vtaknil je torej desno roko v desni otvor in levo roko v levi otvor. Tako je imel roke vtaknjene v izreze starega prsnika, povišanega v vrsto nove oprave.

Drugo jutro je Habakuk Capar dejal na svidenje svoji ženi ter jo poljubil, na svidenje svoji devetmestletni hčeri. Poljubil ju je, kakor je imel navado — kar na naglo — in med objemanjem je govoril: »Ne bom dolgo kesel, če se malo zapoznim, in doma bom, kadar se povrnem.«

Da, Habakuk Capar je stopil na ulice.

A toliko da je stal zunaj, se je nekaj naključilo. Na desnem ramenu mu je čepela modra podgana in na levem ramenu mu je čepela modra podgana. Zapazil ju je samo, če ju je pogledal — drugače ni mogel.

Tiščali sta se mu tik ob ušesu. Ostro konico njunih brkov je čutil na svojem uhlju.

»Kaj takega se mi še ni pripetilo, odkar pobiram brnje,« si je mislil. »Dve višnjevi podgani mi kolčita ob ušesu, pa nič ne črhneta, čeprav dobro vesta, da na uho vlečem vse, kar bi povedali.«

Habakuk Capar je takisto korakal po prostoru med dvema ulicama ter povirikal z desnim očesom na modro podgano, sedečo mu na desni rami, z levim očesom pa je škilil na modro podgano, ki mu je ždela na levi rami.

»Če bi jaz nekomu ničal na plečih in mu držal mustače naravnost v uho, bi temu nekomu kaj povedal, da bi ta nekdo pazno poslušal utepal.« je momljaj.

Seveda pa ni vedel, da motoroga zlatoroga s svojo čarobo na ta način deluje. V žepu telovnika, ki ga je imel na sebi, je moč motoroge zlatoroge pripovedovala: »Ker sta dva KK v tvojem imenu, boš imel dve sinji podgani na plečih, to je usojeno. Sinjo podgano za

desno uho, sinjo podgano za levo uho.« Posel se je čudovito odsedel. Svoj živi dan ni Habakuk Cunjnar nabral toliko starih cap in cunj.

»Pridite še bliže — vi in vaši višnjevi podgani srečenoski,« so ga nagovarjali ljudje. Brskali so po kletih in kašah ter mu donajali steklenice, kosti, bakra, žolte med, starih škarpov in stare sleke, odloženih hali, plaščev, geg in breges in oprsnikov.

Vsak dan, kadar je hodil po ulicah z dvema modrima podganama na plečih, ki sta mežikajoč zrl naravnost predse in si grizli brke, tako da sta tupatam ščegotali očeta Habakuka Caparja v ušesa, je naneslo, da so ženske prihitele na stopnice pred vežo in ga gledale, rekoč: »Ohi, če ni čuden ta preklicani stric cunjnar in če nista čudni ti prešmentani višnjevi podgani!«

Medtem pa je zlatoroga zdelo učinkovalo s svojo čarobo. Govorilo je: »Dokler bo očeta Habakuk Capar čuval modri podgani, mu bo sreča mila, to je usojeno. . . . ako pa se mu pripridi, da proda eno obeh modrih podgan, se bo ena njegovih hčeri poročila z avtotaksnim vozačem. . . . in če se mu primeri, da proda drugo modro podgano, bo njegova druga hči vzela mladega kinskega prvaka.«

Tedaj so se nakretile strahovite stvari. Prišel je lastnik cirkusa. »Kar na roko vam izplačam tisoč dolarjev dobrega denarja v gotovini za eno izmed višnjevih podgan,« je rekel šopirno. »In pri tej prici vam dam dva tisoč dolarjev dobrega denarja v gotovini za obe višnjevi podgani skupaj.«

»Pokažite mi, koliko dobrega denarja gotovca vržeta tista dva tisoč dolarjev na enem samem kupu, ki ga more en sam človek odnesti domov v svoji vreči iz jute,« je odgovoril Habakuk Capar. Gospodar cirkusa se je odpravil v banko in se vrnil z gotovimi denarji v zelenih bankovcih.

»Ta gotovina v zelenih novčanicah je napravljena iz najtanjših svilenih cunj tiskanih po narodni vladi za narodno republiko v ta namen, da bi trg zabogatel in prosperal,« je rekel lastnik cirkusa šopirno.

»I-z-n-a-i-t-a-n-i-s-i-h-s-v-i-l-n-a-t-i-h-c-u-n-i.« je še povdarjal in molil dva prsta Habakuku Caparju pod nos.

»Sprejemem,« je dejal Habakuk Capar. »Sprejemem. To bo polna jutena vreča, natrcana z dobrim gotovcem v zelenih bankovcih. Svoji ženi porečem, da je to dala natisniti narodna vlada za narodno

je efektna. — Maciste, kralj Sardinije (Matica) je film senzacijski, avantur, roko-borbnih in sploh atletskih produkcij, v čemer so si vsi Macistovi, Aldini, Pielovi in Albertini filmi slični na las. Široka publika se zanje še vedno zanima, ker ji nudijo največ cenene, negloboke zabave. — Madame Sans Gène (Gloria Swanson, režija Léonce Perret; Paramount) je najnovejša in najboljša kreacija Glorije Swanson. Film je odličen v vseh pogledih in je vreden znamenite Paramount. Scena so bile posnete na zgodovinskih tleh, tam, kjer so se v resnici odigravale. Gloria Swanson, dala Američanka, je podala težko, specifično francosko karakterizacijo Katarine Hübscher točno, realistično in čudovito živo. Ostali igralci so dobri, dani naravno v Glorijo ne morejo konkurirati. Emil Drin kot Napoleon je izmed vseh Napoleonov, kar smo jih videli na platnu, po našem mnenju najtočnejši. — Madame Sans Gène (Matica) je star nemški film, ki smo ga v Ljubljani videli že pred tremi leti. Film reprize pač ni bil vreden. Zato smo hvaležni upravi, da ga je odstavila z dnevnega reda in prinesla najnovejši Henny Porten - film Mati in dete. Film je deležen posebnih simpatij ljubljanske publike in je dobro obiskan. Podrobnosti pa o njem kakor tudi o Cesaricinih vijolicah (Raquel Meller, Ideal) izpregovorimo prihodnjič.

Kaj igrajo drugod?

V ZAGREBU:

Viharjeva zaročnica (senzacijska ameriška drama v 6 dejanjih; Leatrice Joy, Adolphe Menjou). — Pustolovina poročne noči (Marija Mindszenti in Jacobus Mylong). — Eno minuto pred dvanajsto uro (vesela pustolovina v 7 dejanjih z L. Albertinjem). — Morski vrag (Milton Sills). — Jakobov vodnjak (po romanu P. Benoit; André Nox, Léon Mathot).

V BEOGRADU:

J'accuse (apoteoza svetovne vojne v 9 dejanjih; Romuald Joubé, Severin-Mars, Desjardins). — Lady (Norma Talmadge). — Lov za zlatom (Charlie Chaplin). — Žena proti ženi (Betty Compson). — Zakon prerije (Eddie Polo).

V GRADCU:

Papua, otok čudeza in groze (kulturni film). — Polot okrog sveta (Ellen Richter, Reinhold Schünzel, Bruno Kastner). — Mož na kometu (Luciano Albertini). — Justini umor kriminalna drama; Mary Carr). — Žena za 24 ur (Harry Liedtke, Lotte Neumann). — Rintintinovo junaštvo (avanturistična drama v 7 dejanjih). — Kralj pustinja (avanturistična drama z divjege zapada; Antonio Moreno). — Njena velika sreča (moralna družabna drama po Sudermannovem romanu; Pola Negri).

NA DUNAJU:

Ognjeni konj (Fox-film, Madge Bellamy, George G.'Brien). — Variété (Ufa-film Emil Jennings, Lya de Putti). — Borba na bobotičniku (Paramount; Richard Dix, Frances Howard). — Izgubljeni svet (First National; Lewis Stone, Wallace Beery). — Rdeča miš (Paul Richter, Ann Egge, Nissim). — Obljubljena dežela (Raquel Meller). — Avantura v ekspresu (Harry Piel). — Potjuba v temi (Adolphe Menjou).

V PARIZU:

Jean Chouan (historični francoski film). — Buster Keaton se ženi. — Don X, Zorov sin (Douglas Fairbanks). — Črni orel (Rodolfo Valentino). — Nemi tožitelj (v glavni vlogi pes Lux). — Amundsenov polot na severni tečaj l. 1925. — Raymond ne mara več žensk (Raymond Griffith). — Njegovo veličanstvo se zabava (Adolphe Menjou, Ricardo Cortez). — Dodatek vsem predstavam: Teniški match Lengien-Wills.

Charlie kot dirigent

Deset prijateljev se je zbralo tistega večera pri Chaplinu, ki jim je bil skrivnostno namignil o senzacionalnem presenečenju... Charliejevim presenečenjem vobče ni preveč zaupal, toda to pot je bil do goodek precej vsakdanji: posvetitev novega Charliejevega električnega fonografa. Po končani večerji je Chaplin vstal in se zresnil; uravnaval si je frizuro ter vrget šop svojih dolgih las preko čela; kratka, jedva zaznavna kretanja s palcem, in že sta mu manjši zdrknili doli na dlan. Nato je vzel v roko dolg svinčnik in naznanil s tenkim, cvilečim glasom:

»Braams, Madžarska koračnica«.

Tedaj smo razumeli: Charlie hoče gluhi dirigenta. In je Chaplin res stopil pred fonograf, razgrnil na mizici pred seboj nekaj pol papirja in udaril po mizici. Potem je začel, se poslušalstvu vpljudno na-

smelinil in pritisnil na električni gumb, ki je pogljal mehanizem v tek. Chaplinov obraz se je vdel v tistem trenutku prav tako blaziran in otopel napram življenju kakor katerega koli čiganskega primasa v vlemestnem baru.

Charlie je dirigiral uprav božansko. Takga dirigenta nisem videl nikjer, niti ne v dunajskih operah. Claire Windsor je polna občudovanja kakor zaverovana zrla v velikega umetnika, ki ga ni niti za hip spustila iz oči. Maurice Tourneur, ki se nikdar ne smeje, se je sprva nasmehnil, potem pa ga je zmoglo in je prasnji v homerski kirohot. In vsi drugi z njim.

Ko je bil komad končan, se je Charlie priklonil, si popravil razmršene lase, se priklonil v drugo in v tretje, da prikrile zadrego (namršljeno ali resnično, kdo ve?), stopil korak, dva nazaj, se z nogami zapletel v preprogo in padel, kakor je bil dolg in širok, na tla.

Ko se je vzvračal, je bil zopet stari Charlie. (Robert Florey, »Filmland«.)

Najbolj vroči dan v življenju Noeta Beeryja

Wallace Beery je znan ameriški igralec; zadnjič smo ga videli v Ljubljani v filmu »Robin Hood«, kjer je igral vlogo kralja Riharda Levostrežnega. Manj znan je pri nas njegov brat Noah, ki uživa onstran oceana zbog globokega realizma svoje igre velik ugled. Noah hubi opasne vloge, ki mu nudijo največ prilike, da pokaže vse, kar zna. Čitatelj pa si naj nkar ne misli, da so take vloge brez nevarnosti, češ da temelje na samih trikih. Časi trikov v kinematografiji so v splošnem že zdavnaj minili.

Noah Beery je torej pri filmu prebil že marsikatero tesnobno minuto. Toda po njegovem globokem prepričanju je bil najhujši dogodek on, ki se mu je pripetil pred sedmimi, osmimi leti na vrhu haval-sega ognjenika Kilanea, ko je George Melford snimal dramatično sceno iz filma »Rana — rešitelj«. V filmu je nastopal med drugimi poznan japonski igralec Sessue Hayakawa.

Glasom rokopa sta si morala Noah Beery in njegov partner skočiti v lase baš na obronkih velikega Kilanskega kraterja. Stvar ni bila lahka, zakaj površino obronka je tvorila ledva ohlajena lava, iz ognjenikovega žrela pa je neprestano puhtela strupena para, ki je stiskala grlo, silila na jok in dušila igralce, režiserja in operaterja.

Kar sem ob tistih prilikah doživel, je delal Beery sari, ne bom nikdar pozabil; kdor mi ne verjame, mu svetujem, naj gre na vrh kakega vulkana, naj se tam stepe s svetlim prijateljem in naj simfura zadavljeno.

Jedva je bil prizor posnet in je režiser oznanil odhod, ko smo začeli votlo bobnetje, ki nam je poglalo vso kri iz žil. Kakor bi trenil, smo pahnili po pobočju nazdol; operaterji so pograbilli aparate in so nas v dveh, treh sekudah dohiteli in pretekli. Bil pa je tudi še skrajni čas. Ves tišči dol strjenega lavnega pobočja, na katerem so se vršili naši posnetki, se je preljal in odrgal in zdruval s strašnim bobnenjem v ognjenikovo želo. Če bi se bili zakasnili za par sekund bi bili poceni prišli do prilike odjezdi se v posete k Plutonu, Satanu, Luciferu & Co. — brez povratnega listka seveda.

Noah Beeryju je bilo tistega dne strašno vroče, vroče kakor se nikoli poprej, kar mu radi verjamemo.

Barvani filmi

Ze dalje časa si je prizadevala filmska industrija, da bi našla sredstvo, kako barvati filmske slike, a vsa dosedanja prizadevanja so imela le malo uspeha. Prvi poizkus — kolorirani film — se nikakor ni obnesel. Poizkusi, ki so jih napravili na podlagi iznajdbe trobarvne fotografije, so zahtevali na eni strani prekompleksiranih in silno dragih naprav, na drugi strani pa rezultirajo projekcije, ki so nerazločne in kažejo umazane robove. Drug, sicer uporaben, sistem je iznašel Davidson, a njegov aparat zahteva predolga eksponiranja in je zato v kinematografiji skoro neraben.

Pred kratkim je našel francoski inženjer A. H. A. Heraut nov postopek za pripravo

L'ubav princeze

ALEKSANDRE?

republiko v ta namen, da bi trg zabogatel in propeval.

Zatem je poljubil modri podgani, eno na desno uho, drugo na levo uho, ter ju izročil gospodarju cirkuša.

Zategadelj se je v naslednjem mesecu njegova osemnajstletna hči omožila z avtotaksnim voziteljem, ki se je ves čas kazal tako vpljudnega napram svojim vožencem, da ni več utegnil biti ljubivni s svojo ženko. Zategadelj se je njegova devetnajstletna hči vdala za mladelega kinematografskega prvaka, ki se je tolikanj ubijal in vbadal, da bi se pokazal milega in dražestnega v kinu, da mu ni ostalo nikdar dovolj za njegovo ženo, kadar se je po končanem dnevnem opravku vračal na dom. Životnik srečnosec, ki ga je imel Habakuk Capar, pa mu je z motorozo zlatorogo vred zmaknil krmitelj avtotakse.

Poslovenil A. D.

390—
Doxa-ura
F. Čuden
Prešernova 1. Prešernova 1.

barvatih filmov. Temeljna misel temu postopku je sledeča: Vsi barvni pojavi, oz. roma barvne kompozicije temeljijo na treh osnovnih barvah, to so: rdeča, modra in rumena. Zelena, vijoličasta in oranžna so le mešanice teh osnovnih barv. Ako mešamo le tri osnovne barve v istem razmerju, nastane indifrentna siva.

Kakor Hauron pri trobarvni fotografiji, se poslužuje tudi Heraut barvnih filtrov, to se pravi, postavi pred objektiv aparata na primer rdeč filter (šipico), ki prepušča le rdeče svetlobne žarke, vse druge pa zadržuje. Slike na negativu se prav nič ne razlikujejo od navadnega fotografičnega negativu, le da so manj osvetljene, ker je rdeča šipa zadržala rumene in modre žarke. Ako zdaj napravimo še dva posnetka, enega z rumenim, drugega z modrim filtrom, nato vse tri slike razvijemo kakor diapozitive in barvamo z odgovarjajočo barvo ter položimo drugo nad drugo, dobimo popolnoma naravno sliko, kakor n. pr. pri trobarvnem tisku.

Heraut pa je šel še dalje in je izkoristil dejstvo, da človeško oko održi utis $\frac{1}{16}$ do $\frac{1}{10}$ sekunde dalj, kakor nanj upliva. Ako torej projiciramo hitro zaporedoma vse tri barvaste slike na platno, nastane v očesu utis naravno barvane slike.

Kinematografsko je problem rešen tako, da teče pri snemanju filmski trak z dvojno hitrostjo, pred objektivom pa rotira kolese, ki nosi tri barvne šipice ali filtre. Seveda je treba za vsako sliko pri običajnem snemanju napraviti tri slike za barvani film. Razviti in posušeni filmski pozitiv se nato barva s katranskimi barvili, del, ki je fotografiran skozi rdeči filter rdeče itd. Heraut je iznašel stroj, ki opravlja to barvanje popolnoma mehanično. Da se bo dal uporabiti opisani postopek tudi v širši filmski industriji, je treba zvečati hitrost filmskega traku na 32 slik v sekundi. F. L. Y.

Paberkri

Gloria Swanson, največja in najbolje plačana filmska diva na svetu, oznanja, da si bo pustila rasti lase. Vzrok tej nenadni odločitvi je bala zgolj v tem, da Gloria ljubi izpremembo. No, če bo Gloria to svojo namero izvedla, jo bodo začele posnemati vse »boljše« Američanke, in nastala bo onstran oceana pravcata modna revolucija. Da-li bo segla tudi k nam v Evropo?

Dimitrij Buchowetzki, slavni ruski režiser, ki je lansko leto zapustil Paramount, se je zopet povrnil k njemu ter namerava v kratkem snimati film s Polo Negri.

Portret Mary Pickfordove. Ze pred tremi meseci je dobil umetnik Howard Chandler Christy naročilo, da izvrši Maryn portret. Toda do danes z delom še ni pričel. Douglasova žena se namreč še vedno ni odločila, v kateri vlogi naj sedi pred Christyjem. Sprva jo je mikala vloga »Malega lorda«, potem »Mala Antica«. Nato se je odločila za »Daddy Mong Legs« in slednjič za »Polyrona«. Končno pa je vse skupaj zavrgla. Tako Mary še do danes ne ve, v kateri vlogi naj bi jo slikar portretiral. Ne pričala bi izbirčnosti o velikih ljubezni Pickfordove do vseh njenih kreacij?

Obed filmskih zvezd. Pred dnevi se je zbralo nekaj ameriških filmskih igralcev na obed. Zanimivo na tem obedu je bilo to, da je moral vsak izmed povabljencev lastnoročno pripraviti svojo jed. Tako je postregla Priscilla Dean z biskvitom, Roscoe Arbuckle (Fatty) z rusko salato, Ellen Percy z makaroni in Norma Talmadge z riževim puddingom. Constance Talmadge pa je pojedini... predsedovala.

Zobje beli in čvrsti
usta sveža in lepa
to je uspeh zobne paste

PEBECO

Za negovanje kože:
„PEBECO - Gold - Cream“

Po slovanskem svetu

Na potu k ustvaritvi velike ideje

Ideja, ki jo je sprožil poljski poslanec Dembski o carinski in politični uniji med Poljsko in Češkoslovaško, je padla, kakor vse kaže, na plodna tla, ker se ž njo neprestano bavi vsa poljska in češkoslovaška politična javnost. Sprva se je zdel ta misel tako fantastična, da so jo listi beležili kot kuriozitetu. Vsakdo je pač mislil na stare češko-poljske spore radi Ostravske in Javorine in si ni mogel predstavljati, da bi so dali ti konflikti, ki so zastrupljali prijateljske odnose med obema državama in narodoma, že v nekaj letih tako izravnati in izgladiti, da bi politični činitelji z enostranskim sodelovanjem vse javnosti lahko še sprožili načrt ne samo o politični zvezi obeh bratrskih držav, marveč celo o njih državno-pravnem ujedinjenju.

In vendar se je zgodilo to, česar ni nihče pričakoval. Pokazalo se je pač, da kri vendarle ni voda in da se slovanska srca in naj so še tako razdvojena, vendarle najdejo, ako to zahteva življenjski narodni interes. Sicer pa ta ideja o uniji med Češko in Poljsko ni nova. Kdor pozna zgodovino, ve, da so se že v preteklosti, ko sta bili samostojni še Češka in Poljska, često pojavljala stremjenja, da se iz obeh ustvari ena državno-pravna enota. Zdi se torej, da je to naravni proces, ki se sicer razvija polagoma, imel pa bo po raznih peripetijah vendarle za končni rezultat — državno-pravno ujedinjenje češkoslovaškega in poljskega naroda.

Povsem umljivo je, da z rozi stari sovragi Slovanstva — Nemci na ta pokret s srepim očesom in da se poslužujejo vseh mogočih spletk, da bi temu pokretu izpodredili tla. Zato spravljajo v javnost najrazličnejše tendenciozne vesti, ki služijo zgolj temu namenu, da bi zanesli v vrste pobornikov velike ideje zmedo in nesoglasja. Tako so v zadnjem času razširili vest, kakor da bi bila poljska vlada načelna nasprotnica češkoslovaške poljske unije. Smoter te vesti je bil prozoren: vzbuditi med Čehoslovaki mnenje, da se brezuspšno zavzemajo za stvar, ki je neizvedljiva, ker ji je načelno nasproten činitelj, ki ima pri njeni ustvaritvi sodočujočo besedo. Toda ta namen ni bil dosežen! Tej vesti je za petami sledil demanti s službene poljske strani.

Poljsko poslanstvo v Pragi priobčuje namreč v »Češkoslovenski Republiki« tole uradno izjavo: »V nekaterih časopisih so bile priobčene vesti o domnevanem stališču merodajnih poljskih vladnih činiteljev proti projektirani poljsko-češkoslovaški uniji. Poljsko poslanstvo poudarja, da poljska vlada doslej o tej stvari še ni izrekla svoje miselnosti in da ni nobeden izmed vladnih činiteljev v Poljski odklonil misli češkoslovaško-poljske unije. Zato so omenjene vesti popolnoma neutemeljene.«

Poljsko poslanstvo torej pravi, da nihče iz vlade ne odklanja misli poljsko-češke unije. Toda skoraj istočasno s to izjavo pa so priobčile brnske »Lidove Noviny« razgovor s poljskim poljedelskim ministrom dr. Kiernikom o istem vprašanju. In minister dr. Kiernik ne samo da ne odklanja te ideje, marveč jo naravnost simpatično pozdravlja, povdarjajoč, da bi bila unija med obema državama pred vsem na korist tako poljskega, kakor tudi češkoslovaškega poljedelstva.

Te dni pa se je dotaknil ideje poljsko-češkoslovaške unije tudi češkoslovaški poljedelski minister dr. Milan Hodža. Kakor njegov poljski tovariš, tako se je tudi on z vsem prepričanjem izrekel za ustvaritev te velike ideje, naglašal, da bo storjen velik korak naprej k uresničenju te ideje, čim bo Poljska sklenila trgovsko pogodbo z Nemčijo in Rusijo, ter ugotovil, da je Slovanstvo dolžno izraziti svoje priznanje in zahvalo poslancu Damskemu, ki je sprožil to veliko misel.

Iz obeh teh izjav je razvidno, da je v vprašanju unije prebit led na obeh straneh tudi že v vladnih krogih. A tudi v političnih strankah tako v Poljski, kakor v Češko-slovaški se razvija preokret preorientacije v pravcu češkoslovaško-poljske unije.

Dokaz tega je, da so celo poljski socialisti usmerili svojo politiko v pravcu te velike ideje. Poljski socialistični poslanec Niedzialkowski se je baš te dni z vso odločnostjo izrekel za češkoslovaško-poljsko unijo. Povdarjal je, da je treba z vsemi silami in z vso poštrevnostjo delovati na to, da se ta združitev izvrši, pri čemer je popolnoma postranskega pomena, kakšno

ime in naslov bo nosila ta nova državna tvorba...

Kaj smo torej še taki skeptiki in črnogledi, ako moramo priznati, da je naša ideja poslanca Dembskega dokaj ugodna tla in da ni izključeno, da bo v doglednem času obrodila tudi svoj sad. In njenih plodov se bomo s Čehoslovaki in Poljaki veselili vsi Slovani!

Dr. Bohdan Zahradnik umrl

Pretekli petek je umrl v sanatoriju na Dunaju dr. Bohdan Izidor Zahradnik, generalni ravnatelj češke Hipotekarne banke v Pragi, prvi češkoslovaški železniški minister. Umrl je v starosti 62 let. Bolehal je že del časa in pretekli teden se je napotil na Dunaj, da se podvrže teški operaciji. Incel je raka. Operacija je uspela in zdravniki so bili prepričani, da je dr. Zahradniku še usojeno dolgo življenje. Njegovo stanje se je tako izboljšalo, da je v četrtek še svoji rodbini brzojavil v Prago, da se drugega dne vrne zdrav domov. V petek zjutraj pa so našli dr. Zahradnika mrtvega v postelji. Srčna kap mu je prestopila nit življenja.

Dr. Zahradnik je igral v češki javnosti svoje dni veliko vlogo. Ko je dovršil gimnazijske študije, je vstopil v red Premonstratenzov, ki imajo svoj samostan v Strahovu pri Pragi. Bil je dolga leta vodja sloveče knjižnice tega samostana, pozneje opat svojega samostana. V politično življenje je vstopil v 90. letih preteklega stoletja, ko je bil na programu agrarne stranke izvoljen v avstrijski državni zbor. V avstrijskem parlamentu si je pridobil s svojimi izrednimi sposobnostmi zlasti kot železniški strokovnjak velik ugled. Bil je tudi izobren in temperanten govornik. Tu je stopil tudi v stike z jugoslovanskimi poslanci, katere je rad podpiral v njih stremljenju. Opetovano je vložil on sam interpelacije nanasajoče na do dogodka in razmere jugoslovanskih pokrajin. Med vojno je stal Zahradnik v prvih vrstah onih čeških politikov, ki so v najtežjih časih razvili prapor svobode proti Avstriji. Na znamenitih Divladnih slavnostih v Pragi, meseca maja 1918. je bil dr. Zahradnik tisti, ki je prvi izmed navzočih slovanskih politikov v javnem določen in neustrašno izjavil, da je prišel čas, ko morajo slovanski narodi zlasti pa Čehi razbiti vse zveze z Avstrijo in razviti zastavo svobode češkega naroda in neodvisnosti stare češke države. Po prevratu, ko se sestavila prva češkoslovaška vlada, je prevzel portfelj železniškega ministra in spretno izvedel organizacijo železniškega prometa, dasi je bil takrat tudi češkoslovaški železniški park v velikem ne-redu.

Dr. Zahradnik je bil vse svoje žive dni, dasi je bil duhovnik, napreden mož, ki ni nikdar prikrival svojega svobodomiselnega prepričanja. Iz svojih svobodomiselnih razvorov je po prevratu tudi izvajal konsekvence. Dal je slovo duhovniškemu poklicu, izstopil je iz samostana ter se oženil.

Vest o nenadni smrti dr. Zahradnika je napravila na vse narodne kroge globok utis. Češkoslovaški narod gotovo ohrani svojega prvega železniškega ministra v najboljšem spominu. Dobremu in zaslužnemu prijatelju našega naroda bodi tudi med nami ohranjen časten spomin.

O problemih slovanske politike piše, kakor je znano, češkoslovaški minister zunanjih del dr. Edvard Beneš v »Slovanskem Prehledu«. Velezanimivo je zlasti poglavje o Novoslovanstvu, o katerem je češkoslovaški državnik led razpravljati že v predzadnjih številki imenovane revije. Pisce se obirno bavi s slovanskim kongresom v Pragi l. 1908., s slovanskimi konferencami v Petrogradu l. 1909. in 1910. in s slovanskim kongresom v Sofiji l. 1910. in prihaja do zaključka, da te prireditve ne samo da niso ojačile in okrepile novoslovaške ideje, marveč so samo pripomogle k temu, da je ta ideja, spočeta l. 1908. v Pragi, doživela popoln fiasco. Glavna ideja novoslovaškega pokreta je bila zbližanje Avstro-Ogrske z Rusijo, odepcevit Nemčije od Avstrije, zaježitev njene ekspanzije na vzhod in lojalno sodelovanje Rusije in Avstro-Ogrske na Balkanu. Toda Avstro-Ogrska je ta pokret spretno izrabila v svoje svrhe in dosegla, da zbližanje z Rusijo ni bilo v korist avstrijskim Slovanom in demokratskim stremljenjem, marveč je bolj služilo dinastičnim ciljem in reakciji.

Zelo zanimivi so dokumenti, ki jih navaja dr. Beneš, da pokaže v pravi luči avstrijsko politiko. So med temi dokumenti pisma Berchtoldova, Aehrenthalova, Forgachova in Fürstenbergova, ki se nanašajo zgolj na slovanski pokret. K zanimivim dr. Beneševim izjavljanjem se še povrnemo.

moj hlapec in me spravil domov. Še tisti popoldan smo dopeljali tudi mrtvo zmijo. Merila je domala pet metrov. Odrli smo jo in še danes nosim par »veldshoens« — stepnih škornjev — obrobjenih z zmijino kožo.

Cele tedne je bilo moje telo pokrito z modrimi in sivimi oteklina, ki so jih povzročili zmijini strašni objemi, a trajalo je precej dolgo, da sem svoje živčevje spravil zopet v stari red. Toda če uvažim vse, je moja rešitev ipak bila vrlo srečna.

Vedno, ko prihaja naš strček na obisk nam prinese kaj novega. Celo skatlo »MIRIM« bonbonov in kako dobrih, nam je sedaj prinesel.

Deseti brat Slovenskih goric

Po naključju sem dobil v roke eno najmanjših knjig, kar jih je kdaj izšlo v našem jeziku: miniaturno pesniško knjigo brez avtorjevega imena, ki je redkokomu znana in ki bi jedva koga ganjala. Verzi, ki se vrste na teh majhnih straneh, so skromni kakor knjiga gama. Pesniška vrednost »Grajenskih pesmi«, kakor se imenuje ta knjižica, ne presega raznih prvencev, ki so izšli koncem sedemdesetih let v »Kresu«. Ali prav v tej skromnosti je skrit poseben čar, ki ga človek skoraj pobožno odkriva, kakor da bi tiral prve vijolice na prisojnim bregu. V »Grajenskih pesmi« je mimo lokalnega kolorita tudi nekaj jedva zaznatih potez duše, ki se je izpovedovala v poeziji sebi, svojemu idealu in krogu znancev, ki so dobili to knjižico do rok. Grajena je potok, čisto neznan potok, kakor jih je mnogo v esthi dolinah Sloven. goric. Pozabljeni verzi iz leta 1880. so bili spisan ob mirni potoki vodi, pod vrhami, z razgledom na travnike in vinograde, ki so se razgledali solncu. V njihovih okorelih rimah je skrita preprosta lepota potokov: takšno je vse, kar zraste v vlažnih sencih. Pesnik, ki je sanjari ob potoku, je bil sam neznan in tih kakor potok med vrhami in njegove bolesi so bile blažne ko potokice. Ljubil je deklico, ki se je igrala z njegovimi čustvi in je zupal ljubezni valčkom Grajene; zaplavljen v njen lik, ki je vstajal kakor nimfa nad potokom, je poslušal odmeve daljnega Balkana in vpletal v potokice ljubezni misli o domovini, o Slovanstvu, o vojni.

V teh drobni poezijah je toliko tihe nade kot v šopku februarskih cvetic, ki stoje pred mano na mizi. Poznal sem pesnika »Grajenskih pesmi« in še zdaj čuvam rokopis neke neobjavljene pesmi, ki diši po 80. letih, po »Zori« in »Kresu«, po dnehi naših očetov. Pesem se začneja:

Pomlad se bliža spet,
raduje se nje svet;
kar hodi, leze, leta,
veselje si obeta,
le ti si neveselo,
o, srce osamelost...

Pri Sv. Bolniku nad Središčem, na polnem hribu, ki odpira razgled čez domovinske in medijumske vinograde, čez dravsko ravan daleč tja do gričev Hr. Zagorja, do Ivancice in Domžale gore in dalje naokrog in ki se s svojo belo cerkvijo ob blagih jutrih in večerih razgovarja s cerkvami in kapekami daleč naokrog, je blizu hiše božje pokopališče, kjer je njegov grob. Na trobu je zapisano, da počiva pod marmornim kamnom »večni popotnik Slov. goric« pesnik in pisatelj slovenski Božidar Flegerič. O njem imamo brošuro, ki jo je izdal L. 1913, njegov prijatelj Anton Kosi in ki ji je pripojena kratka antologija Flegeričevih pesmi; življenjskega v krasno opremljenih »Ormoških spominih« notarija Geršaka, beležko o Glasjerjevi »Zgodovini slov. slovstva« in beležke po starih letnikih naših časopisov; vsi njegovi spisi so razkropljeni po listih, knjige pa so že zdavnaj razpečane.

Več kot grajska poezija je Flegeričeva usoda, ki jo lepo izraža napis na grobu: »Večni popotnik Slov. goric.« Zakaj mož je bil štajerski deseti brat, pravi Dolje, ki je pribežal na te hribe, ko je zadel s svojo družabno karijero ob črni življenja in si razbil čoln. Bivši gimnazijski profesor v Osijeku je vrnil v svoj rodni kraj in utopil dušo, ki je občutila lepoto in izmerila baš visoke, vendar pa čedne strmine manja, v kozarcu vina in frakelju silovke. Nosil je veselo voljo študentov, ki »Gaudeamus igitur« v občestne krčme Slov. goric, ki so podobne krčmami v Jurčičev Dolenjski; v župnišča, kjer so se mu posmehovali dobrodušni župniki in mu delili korce moralnih napkov, ne da bi umazano varčevali z vinom in klobasami. Napol kmet napol gospod, z debelo palico cestnega postopca in z Dantajem v razgazanem žepu, je dalj viden izgubljenega človeka. Bil je edini bohem Sloven. goric; edini, ki je vrgel od sebe vse ozire in prosto sledil svoji volji in beli cesti pred seboj. Po vnanosti in po življenjski usodi Jurčičev deseti brat, je bil Flegerič po svoji duši tih in Murgerjevih »Scènes de la Vie de Bohèmes«. Z jedkim sarfrazinom v kmeta izpremenjenega intelektualca ali kmeta v podobi intelektualca se je prerokal v krčmah z vaščani z kmečkimi gospodo, ne kažo nikdar pravega lica.

Njegova osebnost je vzrasla iz tal Slov. goric in je izražala v svojem bohemskem intelektualizmu njihovo dušo. Bil je preveč pogreznjen v malenkostne socialne razmere in preveč pod oblastjo materialne notranjosti, da bi izoral kot pesnik vsaj eno večnostno brazdo. To, kar je ostalo za njim, je le refleks duha, ki se ni mogel razviti; le prhutanje ptice v kletki. Usoda mu je določila vlogo Ahasverja v malem svetu, ki ima zgoraj svoje vinske griče, cerkve in kapele, zlede zidance in krčme pod lipami ali kostanjevo senco. Poznalo se ga vse česte in bele hiše ob njih; nočeval je čisto v kopicah sena pod zvezdovitim nebom in hodil ob rosnih jutrih bos po travniku, zapisujoč v razpoloženo the doline porojene verze. Medtem ko so na bližnjem travniku kosili, je njemu razdila trava in se spojila z vonjem katurka, kakor ga prinašalo ženske poscem. In so se rodili verzi kot pri Kolčkovu:

Na rosnj hvaldi
kmet travo kosil;
doma po navadi
pa v pečl gorl.
Rose se od dela
že kmetu lasje,
ko žena vesela
prinese cvrtje.

V njegovem bohemskem življenju se je zrcalila bolj ko v bornih, jedva nad začetniško povprečnost segajočih pesmih vesela poezija Slovenskih goric in njihovih raznoterih pejsažev. Pod Ahasverjevo pijansko masko pa je ležala ši roka duša teh goric, ki so rodili ilirsko slavčka Vraza in odzibali enciklopedijskega Miklošiča. V zadnjih letih pred smrtjo je bil večni popotnik in deseti brat slovenskih goric razpican in zanemaren kakor Dolje in v ugašajoče faunovske oči je jela legati ravnodušnost in naveličanost. Vzlic temu je presenečal župnike z dobrimi citati iz rimskih klasikov in z rek v angleščini, francoščini in italijanščini, smejoč se kakor Verlaire frakelju štajerskega absinta — slivovke.

Pisal je o možeh svojih krajev in se mu je videlo, da ljubi rodno zemljo bolj kot je umel povedati. Pisal je o središkem Volkmerju — župniku Stefanu Modrinjaku, ki je pel na začetku 19. stoletja docela v duhu Slovenskih goric:

Kaj me je skrb za cel svet?
za moje tebe trude?
Dok imam vina puno klet,
mi zlega nič ne bude.

Poučeval in opisoval je Stanka Vraza, zbiral podatke o Razlagu, Prelogu in drugih rojakih, ne da bi dosegel kaj več kot lokalni uspeh. Tragika tega desetega brata je bila, da ni našel umevanja za svoje bohemsko življenje, zakaj Slovenske gorice niso Quartier latin in med zidanicami in brazdami se njihovi poetje srečujejo s posmehom. Neumevanje ga je še bolj tiščalo k tlem. Tudi njemu je ženska postala usoda. Na koncu 70 letih, ko so se rodile »Grajenske pesmi«, je bil še dokaj dostojen, ali dolga ni zdržal. Morda se v teh slabotnih verzih za spoznanje pojavlja Ahasverjev obraz brez maske; morda je gibanje potoknih trav in rahlo šumenje vrb šepet duše, ki se je razočarala nad vso komedijo gospodstva in se je vrnila na očetovsko grudo. Ali medtem je bilo v njem že preveč intelektualizma, da bi bil mogel postati kmet in hoditi za brazdo. Tudi tu je nastopilo razočaranje; zdaj se je začela Ahasverjeva pot brez cilja in namena, pot desetega brata, ki poje v kmečkih krčmah »Gaudeamus igitur...«

Ta večni popotnik med Muro in Dravo, ki je pisal pesmi ob tihih potokih in z originalnim Byronom in Dantajem v žepu popival v kletih Slov. goric in ki je bil v življenju kakor Baudelaire brat oblakov in tovariš ptic, »ki nič ne sejejo in nič ne žanjejo«, je umrl pod rodno streho kot 66 leten starec nekega junijskega dne pred devetnajstimi leti. Pokopali so ga na vaškem pokopališču, ki je odprto jutranjemu in večernemu solncu, obdano krognikrog z vinske trto; odtod se vidijo daljni hribi z rdečimi zidanicami; vidi se Vrazov Jeruzalem in medijumska Robadija; ob lepih spomladanskih dneh pa se oglašajo v vinogradih okoli pokopališča pesmi koparčev, ki so nekoč tolikanj v nemale nesrečnega desetega brata, da je zapisal, naj ga:

pokopljajo v goricah, ker tam
zelo utrujeno telo
se hoče odpočiti...

B. Borko.

Zanimiv list iz izanske zgodovine

L. 1847 je stari grajščinski nadoskrbnik Stuchlý v Namrslju pri Zelimljah pisal grajščinskemu nadoskrbniku v Znojmu na Moravskem, naj mu pošlje za turjaste grajščine dva dobra gozdarska pristava.

Stuchlý je bil Čeh, zato je želel imeti dva pomočnika rojaka, strokovnjaka v gozdarstvu, lovstvu in knjigovodstvu.

Že koncem leta sta dospela mlada, krepka, jedva 25 letna češka mladeniča: Bušek in Minatti. Bušek je ostal v Namrslju in pomagal Stuchlému »avlati« grajščini Turjak in Namrslji. Minatti pa je prišel na Zonke nad Igom ter bil po šesti desna roka grofa Jožefa Auersperga.

Tako so bili trije Čehi priče vstanka Izancev 21. marca L. 1848 proti grofu Auerspergu. Vstaneček je trajal samo par ur pozno popoldne in zvečer. Udeležili so se ga kmetje iz Strahomerja, Vrbljenj, Iške vasi, Sarskega, največ pa z Iga (Studenca). Prišli so z vilami, cepini in sekirami; dotlej tajni lovski tatovi pa so imeli tudi poške.

Že od Stai, vasice pod gradom, hiteč so objestno streljali, vriskali in kričali: »Vivat! Zdaj gremo nad grad!«

Vsi grajščinski posli in uradniki pa Zonku so pobegnili, stafta ključarica, ki ni mogla bežati, se je skrla za uro na grajskem stolpu, le stari Stuchlý in mladi Minatti sta ostala na gradu. Toda kriki dozdnevno večstoglavne množice so preplašili starca. — »Beživa, Minatti!« je vzdrgetal nadoskrbnik v odločilnem trenutku. — »Ne, ostani!« je prosil Minatti. »Samo enkrat ustreliva s šibrami, pa zbeže kakor zajci!«

Stuchlý pa je Minattiju iztrgal puško, s solzami v očeh vzkliknil: »Za božjo voljo, nikar! in pobegnil. Starci je bil modrejši, mladenič ponosnejši. Kdo ve, bi li kmetje res ne pobegnili, ako bi bila ustrelila — ali pa bi bila starec in mladenič obležala mrtva! Tako sta Stuchlý in Minatti zbežala po hribu navzdol proti Ljubljani in kmalu srečala ulance.

Izanci so vdrl v grad, razbili pohištvo, okna, razsuli stekleni rastlinjak, pobili zrcala, razsekali parketna tla ter s huromskim kričanjem triumfalno vrzli klavir skozi okno na dvorišče; iz pisarn so pometali tjakaj tudi urbarje, zemljiške knjige in vse akte, prinašali žimnice, odeje, preproge in cele kupe platna, prediva in masla. Vse skupaj so zažrali.

Iz kleti so privlekli več kadi masti ter jih valili v dolino, prinašali pa so si tudi cele škefe vina, nato pili, peli, vriskali in plesali okoli kresa.

Dvanajst ulancev iz Ljubljane pod poveljstvom korporala se je zhalo vreščanja pijanih kmetov. Niso se unali na grad, nego so se skrili na žurnikovem obzidanem dvorišču.

Zmagoviti Izanci pa so jo mahnil v Namrslji, vdrl v dvorec, sežgali urbarje in mape, poškodovali inventar ter s triumfom odnašali sekire in verige, ki so jih jim pobrali logarji in gorniki na gozdnih tatvinah. Prej so se v kleti znova napli, preostalo vino pa iz sodov izpustili ter vanje nasuli mnogo več moke.

Nekaj kmetov je pijanih obležalo na Zonku. Ko je dospela ulanec pomoč, so te pijance zvezali, odpeljali na Ig in jih položili ob izviru studenca sredi vasi na tla. Kmalu so se vrnili Izanci iz Namrslja in vojaštvo jih je ponoči urno polovilo; kar pa se jih je pravočasno skrilo, tudi te so izdali zvezani pljanci vse do zadnjega.

Pripoveduje se, da so bili Izanci na Stuchlegu prav posebno divji. Grozili so, da ga ubijejo, ko so drveli v Namrslji. Dospeli pa so tja šele v noči in starec je bil že v Ljubljani. — Ko je Bušek začel pred dvorcem rjojenje podivjanih

kmetov in so začele padati sekire po velikih in debelih vratih (sledovi udarcev se poznajo na njih še dandanes), je baje v spalni obleki ušel skozi okno, bežal do Ižice in se v čolnu rešil v Ljubljano.

Prav strahopetno se je torej vedla vsa grajska gospoda z uslužbenci vred. Edini Minatti je bil moč. In o njem sem hotel povedati, česar še ni povedal nihče.

Župnik Vincenc Bauer v Znojmu na Moravskem je 21. decembra 1850 napisal v nemškem jeziku sledeči rojstni list:

»Iz krsne knjige župnije Sv. Križa v mestu Znojmu, Tom II., folio 189, s tem potrjujem, da je bil Alojz, zakonski sin gospoda Jana Minattija, kontrolnega uradnega pisarja na Tvojih razu (Durchlassu), in njegove žene Eleonore, hčere rajnega Mihaela Vencla, bivšega oskrbnika na Tvojih razu (Durchlassu), oba katoliške vere, dne 20. novembra 1822 rojen in naslednjega dne krščen...«

Ta Alojz Minatti je bil torej rodom iz moravske češke občine, sin očeta že davno počenega rodu in iz matere pristno češkega primka Vencel. Pohajal je v znojske tedanje nemške šole, a z roditelji in rojaki je govoril češki in nemški. Dasi je imel, kakor se zdi, čisto laški priimek Minatti, ni razumel italijanščine niti besede.

Ko so L. 1850 kaznenci, gradeči novo cesto na Turjak, zanesli na Ig koleru, se je Minatti znova izkazal moža. Le on se je poleg duhovnikov upal k bolnikom in jim je pisal poslednje volje. Takrat je Minatti hodil od hiše do hiše ter vzpodbujal ljudi, naj grejejo bolnike z vročimi neškami in jih naganjal k skrajni snaznosti. Marsikoga je rešil smrti, in Izanci so ga vzljubili.

A tudi on je vzljubil Izance ter se celo oženil z Izanko Mar, Zalarjevo, ki mu je L. 1852 rodila prvo hčer, Grofu pa je ostal izvrsten upravitelj do njegove smrti.

Minatti je bil orjak po telesu in energiji, kolerik najbolj izrazitega tipa, hkratu pa vedre, sila mehke duše. Hiša se je tresla in okna so šklepetala, kadar je izbruhnila v njem strašna jeza. Hiša pa se je tresla in okna so tudi šklepetala, kadar se je smejal. Videl sem ga, kako se je viharno vrtel na plesu, slišal, kako je zavriskal in zapel »Osmnacet časa, jaká jest to krásá«, a tudi v tla sem lezel in pričakoval vsak trenutek svojo smrt, kadar se je kakor gora vzpel nad meo, dvigal svoje pesti in grmeč kiel po češko, da ga nisem razumel nobene besede.

Kot pristen Čeh je nad vse ljubil godbo in petje. Takrat so prihajali na Kranjsko često češki muzikantje. Ljudje so jim rekali »pragarij«. Tudi na Igu so se pojavljali. V krčmi, kamor je zahajal Minatti kot mlad mož, so mu morali »pragarij« svirati brez konca, peti češke pesmi, brenkati in piskati češke plese, — Minatti pa je pel, pil, plesal ter napajal svoje bedne rojake, objestno vesel in vse blažen.

In včasih se je že svitalo, ko se je razlegal po spečem Igu hrupen marš: na čelu spreveda je korakal Minatti, za njim so svirali piskarji in goslarji, kot zadnji pa se je opotekal bobnar, ki je razbijal po oslovski koži grmeč bum! bum!

Ta veseljak pa je znal biti neizprosno strok. Nikjer na Kranjsko ni bilo toliko lovskih in gozdnih tatov, toliko pretepaštva in surovosti, pijanstva in pravdarstva, kakor na Igu. Nož in kol sta bila včasih ondi vsaktedenjski pojav. Minatti je znal divjake krotiti. Zadoščalo je, da je nad tatome zakričal, in že

se je sesedel. Največje surovine so trepetale pred njim. Lopovi so ga sovražili in so prežali nani, on pa se jih ni bal ne podnevi ne ponoči. Zakaj surovine so vedno strahopetci.

Nekaj let je bil poleg svojega poklica — oskrbnik, logar, lovec in knjigovodja — tudi poštar. Lopovi so vedeli, kdaj in kod hodi Minatti na pošto in domov. Nekega dne, v pozni uri, je stopal po ozki vaški cesti: na levi vrtovi, na desni hiše. Nenadoma mu je švignilo nekaj tik pred obrazom, priletelo v lesen ške-den in drgetaje obtičalo v deskah: bile so železne gnojne vile z dolgimi ostrimi roglji. Minatti je slišal bežeče korake, urno ustrelil v temo, a zadeli ni nikogar.

K sreči, zakaj sicer je izgrešil malo-kdaj! Pripovedovali so mi, da ni bilo boljšega strelca od njega.

Filatelija

Naše in tuje nove znamke

Nobene izdaje naših znamk niso filatelisti in tudi drugi krogi pričakovali s takim zanimanjem kot sedanj, ker je to prva v novi, z vsemi modernimi stroji in drugimi tehničnimi pripomočki opremljeni markar-nici tiskana emisija. In ta nova tiskarica, o kateri je poštna uprava objavljala polno članke, kako se nabavljajo stroji in kako potujejo komisije po klisije na Dunaj, je končno vendar pokazala vzorec svojega hvalešanega dela. Znamke, ki bi morale biti vizitnica našega domačega dela, so popolnoma razočarale, ker so le slaba kopija do-sedanjih izdaj in so radijska, barv in pa-pirja bolj podobne reklamnim listkom kot pa poštnim znamkam. Naš ogromni zaklad moti-vo, kje naj iznajdljivosti naših umet-nikov in njihova strokovna zmožnost, poleg tega pa tudi popolno razumevanje resnosti, s katero je treba pripraviti novo izdajo znamk, v filatelističnih krogih, ki so dali izraza v številnih člankih v najrazličnejših časopisih, vsi ti faktorji so podprali upanje, da bodo naše nove znamke častno predstavljale kulturno višino države in inozem-stvu. Nove znamke so pa jasno dokazale, da ne pomagajo nobena beseda in noben trud, ker naša poštna uprava z novo tiskarno vred sploh ne pozna pomena poštnih znamk. Z njih smo pa na srečo izvedeli in bo izvedel ves svet, da ta ključna kopija ni delo domačega umetnika, pač pa le iz-delek s stroji importiranega gravirja D. Wagnerja, ker je njegovo ime z naravnost izvalovalo velikimi črkami ovekovetoeno na vsaki znamki posebej. In kje tam daleč v svetu bo nepoučen filatelista mislil, da slika kaže nekega D. Wagnerja, ki pač mora biti med prvaki naše države, če ga slikamo na znamke. Na prihodnji seriji bi pa v resnici želeli slike gospodov, ki imajo pri znamkah odločilno besedo, mogoče tudi njihovih ml-ostlji-ih, sinov in hčera — pa bi se go-spodje za znamke gotovo bolj potrudili kot sedaj, ko je na njih slika njihovega gos-podarja, kralja Aleksandra.

Dne 8. marca pa izide v Avstriji nova serija dobrotvornih znamk, ki bodo v ve-ljavi do 30. aprila. Tiskane bodo v najji-nejšem bakrotisku po risbah slikarja Vil-lema Daclhauera, katere sta pod nadzorstvom mojstra Schirnböckla vrezala v jeklo Rupert Franke in Rudolf Zenziger. Serijo teh pre-krasnih znamk velike umetniške vrednosti tvorijo šest znamk s sledečimi prizori iz pes-mi o Nibelungih. 1. Temna sepjariava znamka za 3 + 2 groša: Siegfried po bo-ju z zmajem. 2. Temnomodra znamka za 8 + 2 groša: Gunther jadra na Island. V ozadju kam. grad, obdan od gorečega pasu severnega sija. 3. Skrlatnordča znamka za 15 + 5 grošov: Kriemhildin preprič z Brun-hildo pred cerkvenimi vrati. 4. Temnozelen- na znamka za 20 + 5 grošov: Donavske že-ne javljajo Hagenu usodo Nibelungov v dežel Hrunov. 5. Temnovijoličasta znamka za 24 + 6 grošov: Rudiger iz Bechelarena sprejema na mostu pred svojim gradom Nibelunge. Pod obokom mosta Donava s hribovjem na oni strani. 6. Temnooranžna znamka za 40 + 10 grošov: Dietrich iz Berna premaga Hagena.

Ves prebitek teh znamk, torej 30 gro-šov pri vsaki seriji, je namenjen za splošno varstvo otrok. Poleg tega znamke ne bodo na prodaj samo na poštah in po pro-dajalnih znamk, temveč je njih razpečava-nje dovoljeno tudi od posameznika do po-sameznika in po hišah, kjer jih bodo pro-dajale razne organizacije za varstvo otrok.

Najvažnejše na teh znamkah je pa vse-bina njih slik, ki je neprikrita manifestacija za priključitev Avstrije k Nemčiji.

Vse je torej premisseno in pretehtano, da bodo znamke imele čim večji uspeh na več strani. Državi bodo v čast in korist. A naše? ...

Katalog češkoslovaških znamk s cenami je izdal tiskar Karel Kaplanec, Praha-Vi-nohrad, Kollarova 8. Ker ima cenik razen vseh različk obdelano tudi celotno snov v najmanjših podrobnostih, bo dobrodošel vsem našim zbiralcem, posebno ker ga vsakdo dobi brezplačno.

Zeleni natisk 5 din, na 8 din, vijoličasti znamki, Ta »redkost« se je pojavila v Za-grebu in je zelo hitro dosegla izredno visoko ceno, čeprav ni nikdo vedel, kako je na-stala in koliko jo je stala. Tudi našim zbiralcem prav dobro znani strokovnjak z. generalni direktor Evgen Derocco objavlja sedaj v svojih večjih listih, da je samo na ta način mogoče tolaščiti postanek zelenega pretiska, ker barva, ki se je rabila za pre-tisk sploh ni bila črna, temveč zelenkasto-črna. Če je bila ta barva prav gosta; je natisk skoro črn. Dogodilo se je pa mogoče tudi, da je bila prišla samo zelena barva na papir in še tako zelo razredčena, da je bil pretisk nazadnje svetlozelen.

Nam ta razlaga ne more zadostovati, ker je podprta s premočnimi slučajni pogoji, ki se le redko pojavijo. Nerazumljivo je tu-di, zakaj je te slučajno nastale znamke do-

Minatti se je bil sčasoma popolno ma poslovenil in je materinščino poza-bil skoraj docela. Češko pa je štel in kiel do svoje smrti. Bil je ustanovnik prvega izanskega bralnega društva, ki ga je vladal takoj razpustila, ker so se Izanci že na ustanovnem obnem zbo-ru do krvavega stopli, ker se niso mogli zediniti, kdo naj nosi slovenski prapor, in bil je ustanovnik in prvi starosta izanskega gasilnega društva s sloven-skim poveljstvom.

Ta Minatti je glavni junak Fr. Jakli-čeve zgodovinske povesti »V gra-ščinem karmu«, ki jo je izdala Družba sv. Mohorja v 78. zvezku Slo-venskih Večermic L. 1925. O tem junaku pa prihodnjič. Poznal sem ga: bil je oče moje matere, torej moj — ded.

Fran Govekar.

bila samo zagrebška pošta, dejstvo, ki vero v oficielnost teh znamk nikakor ne more podpreti. Čudno je namreč, da se je črno-zelena ali zelenkastočrna barva samo en-krat tako silno razredčila, da je iz nje na-stala popolnoma jasna svetlozelena barva. Saj bi ta barva radi črne primesi morala biti vsaj motna ali umazana, nkdar ali pa le silno redko čisto zelena. Verjetnost te razlage je torej malenkostna, zlasti ker so se te znamke pojavile ravno v Zagrebu, kjer je največ zbiralec in trgovcev z znamkami. Če je bila torej kontrola idealno popolna, bi bilo potrebno zbrati vse znam-ke z zelenim natiskom in jih s pomočjo fo-tografskih povečav te analize barv primer-jati z originali. Te izredno težko izvedljive preizkušnje naj bi se lotilo Hrvatsko fil-društvo, ki je v podobnih slučajih vedno postopalo skrajno rigorozno. Falsifikat pre-tiska namreč lahko napravi vsak tiskar in morebiti je falsifikator zbiralec hotel s ze-leno barvo le zmotiti, da bi mislili na po-grešni tisk, ker falsifikatorji splošno že-leso čim največjo podobnost z originalom. Če torej te znamke niso potkuzniški tisk ali zloraba v tiskarni, so najbrže razlirani fal-sifikati.

Filatelistični kongres in izložba name-rava privediti filatelistični klub v Zagrebu in ustanoviti obnem Jugoslovenski fil sa-vez. V svrhu sklicanja kongresa je razpo-slal agilni Fil. klub vabila vsem filatelistom, katerih naslovi so mu bili znani. Kdor tega poziva ni sprejel, naj javi svoj naslov Fil. klubu v Zagrebu, Berniklavčeva ulica 16, da sprejme podrobnejše podatke. Prever-jeni smo namreč, da med nami ni prav no-benega resnega in pametnega zbiralca, ki bi ne gojil želje po kongresu in ustanovitvi močne zveze vseh zbiralcev v državi, brez katere naša filatelija ne bo nikdar prišla do veljave in vpoštevanja v svetu, kakoršnega resnično zasluži. Že ime sklicatelja s pre-dsednikom, majorjem Vilkom Gregoričem nam jamči, da bo klub svojo nalogo rešil čisto za nas vse. Če se pa kdo ne javi, naj klub nikakor ne izgubi poguma, saj se marsikdo morebiti formalno ne priklavi ra-vno zato, ker je popolnoma istih misli kot sklicatelj in se zato šteje med nje. In čim več je takih, tem večji bo uspeh, saj čisto najlepše zamišljene načrte le ovirajo. Go-spodje sklicatelji, kateri v cel državi uživajo popolno zaupanje na vse tepe in v njeni pripravilo, pa bo udeležba sigurno zado-stovala, da bo kongres lahko rešil nar-žla vprašanja.

Stalno filatelistično prilogo je v svoji ve-černi izdaji uvedlo tudi beograjsko »Vreme« s prav pestro vsebino. Tako je tudi prestol-ica dobila svoje fil. glasilo, katerega do sedaj cela Srbija ni imela, čeprav so ravno srske znamke naravnost vzorno obde-lane in opisane v tui literaturi. Avtor teh spisov je Beograščan z. gen. direktor Evgen Derocco, ki bo oddel tudi svoje ožje roj-ake lahko seznanil s svojimi deli.

Posebno lep fil. časopis je pod imeom »Phil. Magazin« začela izdajati svetovna tiskar Heinrich Köhler v Berlinu W8. Fried-richstr. 166. Prva številka se posebno peča s stariimi državami in klasično Nemčijo in tudi v teh že tako podrobno obdelanih de-želah odkriva polno novih zanimivosti. Ugajali bodo pa tudi drugi zelo podučljivi članki in feljtoni. Oprema na najboljšem pa-pirju za umetni tisk je vzorna, posebno se pa odlikujejo številne ilustracije po dovrš-ni reprodukciji.

Poštni muzej v Pragi v najkrajšem času otvori češkoslovaško poštno ministrstvo, ki je v to svrhu dalo na razpogo tri ve-likke dvorane svoje palače. V muzeju bodo razstavljeni vsi predmeti, ki so v zvezi s razvojem poštartva in deželah češkoslo-vaške republike. Najzanimivejše bodo zbirke poizkusnih tiskov prvih čeških zna-k po načrtih slavnega slikarja Muehe, dalje vse češke znamke v celih polah z vsi in po-sebnostmi in tudi najkompletnejša zbirka znamk pošte čeških legionarjev v Sibiriji, ktere so se posluževale tudi Jugoslovni.

Tudi pri nas je že davno ustanovljen tik muzej v Beogradu, pa ga še nikdo ni videl.

Da najboljši je to znaj,
Colombo Ceylon čaj!

VI BODETE VEROVALI!

da eden par nogavic z žigom
in znamko (rdečo, modro ali
zlato)

»ključ«
traja kakor štirje pari drugih
ako kupite eden par. Dobivajo
se v vseh prodajalnah.

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama

Začetek ob 20. uri.

Četrtek, 25.: »Profesor Storicin«. A. Petek, 26.: »Pegica mojega srca«. Gostovanje v Celju. Izven.
Sobota, 27.: »Obrt gospe Warrenove«. F. Nedelja, 28.: ob 15.: »Nasla kiz«. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izv. Ob 20.: »Deseti brat«. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izv.

Ljubljanska opera

Začetek ob pol 20. uri.

Četrtek, 25.: Zaprto.
Petek, 26.: »Večni mornar«. E. Sobota, 27.: »Trubadur«. Gostovanje baritonista Frana Dragun-Culica. D. Nedelja, 28.: ob 15.: »Aida«. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izv. Ponedeljek, 1.: Zaprto.

Celjsko mestno gledališče

Petek, 26.: »Pegica mojega srca«. Gostuje ljubljansko dramsko gledališče.

Mariborsko gledališče

Začetek ob 20. uri.

Četrtek, 25.: »Hlapec Jernej in njegova pravica«. D. (Kuponi.)
Petek, 26.: Zaprto.

Razstava Slavka Tomerlina

V Jakopičevem paviljonu se odprla danes dopoldne ob enajstih kolektivna razstava slik g. Slavka Tomerlina. Razstavljalec je rodom iz Slavonije ter je razstavil doslej že kakih štiridesetkrat. Zadnje razstave je imel v Zagrebu, Karlovcu in Slavskem Brodu.

G. Tomerlin je po značaju svojih del naturalističen slikar in njegova specialna stroka je folklor. Odrasel je na slavonskem selu, katerega je tako vzljubil, da mu je ostal zvest tudi v svojem poklicu. Njegovi motivi so zelo pestri in živl. Kritika ga je ponovno imenovala slavonskega Urpka, dasi je njegova tehnika povsem različna od znanega češkoslovaškega umetnika.

Razstava g. Tomerlina obsega devetdeset del. Prevladujejo olja. Razstavljeni le sicer tudi nekaj akvarelov, toda te vrste tehnike ne goji slikar skoraj nič več. V glavnem je g. Tomerlin slikar slavonske vasi. Zanimajo ga selaki v slikovitih narodnih nošah, narodni običaji, skupine na seimih in svatbah, seljaki pri delu in na oddihu. Na razstavi je tudi nekaj portretov in pokrajini ter lepo številno olj z našega morja.

Razstava ostane v Ljubljani odprta deset dni. Občinstvo vabimo, da si v tem času ogleda in ga zagotavljam, da bo odhajalo domov z najprijetnejšimi vtisi.

Gledališče v Ljubljani

Drama

»Ana Christie.« zadnja dramska novost v Ljubljani, z odra ne ostavlja tolikšega vtisa, kakor iz knjige. Publiku se ni ogrela, nastopno sprejela le to ameriško dramsko naravnost hladno. Krivda je pač deloma v vsebini, deloma v igranju.

Saj je istina, da je O'Neill ob svoji košnji smoli velik idealist. »Dobrota plava nad temi morji in prava krščanska ljubezen žari iz njega.« Res. Gledalcu pa le vendarle nekam površno utemeljeno dejstvo, da je Ana »moralna« v javno hišo in da je vzdržala v njej dve leti. Medicinič sodilo o takih ženskah čisto drugače: ali so bolne, moralno gnile ali lene in željne le dobrega življenja brez težkega dela. Izjeme so silno redke. Ko Ana izjavlja, da se hoče vrniti v javno hišo, dasi ji tega poleg ljubitega očeta ni treba več, se nam še prav posebno zmahe vera v njeno zadrževanje, kako se ji je zamislilo minolo življenje in kako se je očistila in prerodila.

Toda gre predvsem za umetniško verjetnost. A te nam ga. Nablocka ni podala. Ruska umetnica predstavlja švedsko dekle pač s slovansko mehkobo in sladkobo. V njeni igri je preveč sentimentalnosti in jokavosti, ki bi bila umestna popolna frigidnost, velika trpkost ter borbena femininska samozavestnost. Tudi v njenem očetu, ki ga predstavlja g. Cesar, je preveč jokavosti in cimerkavosti. Zato je bil glavni prizor v 2. dejanju med Aninim izpovedjo ob splošnem zdihovalju bolj zoprni, kakor tragičen. Ta ubranost igre le za moderni ameriški komad in severnjaške značaje po moji sodbi škodovala vsi predstavi.

Kajpada s tem ne odrekam g. Nablocki priznanja za tehnično sijajno izvajanje igranja; svojo ulogo je opravičila z mnogimi lepimi in zanimivimi detajli. Tudi g. Cesar dobro karakterizira; petanost v prvem dejanju igra z okusom bojazljivo podrejenost ženski prav naravno; zlasti pa je

pokazal nadarjenost v tretjem dejanju, ko začne na kovčeru sedeti brez plah pogovorov o vremenu. Odlična Rakarijeva je dobra, uporabna igralka. Svojo Marto podaja malce pregrebo, tudi zunanje preveč zanemarjeno, in plemenitost, čustvovanje bi nekoliko podčrtala.

Izvrsten Mat je g. Levar, tip iz bron, a veder, blag. Pazljal le na razločnost govornice in na izražanje bolesti brez grimas in vzdihov. Ostale manjše vloge so prinesli g. Lipah, Medven, zelo resničen natak, Murgeli in Joško prav zadovoljivo.

Posebno zanimivo je uprizorjeno tretje dejanje na krova ladje pod zvihri jadri in napetimi vrvmi. To prizorišče — le nekoliko pretrenno — se je g. režiseru P. Golji obneslo znamenito. Manje posrečena je kajuta, ker so okna in strop previsoko, a stopnice prestrme.

Opera

Wagnerjev »Večni mornar« je pri ponovni premieri in repitzi dosegel naravnost senzacionalen uspeh. Moč in globina glasbe zamuzeta neodoljivo, spretna in okusna Sestava orkestrirer ter izvrstno izvajanje solistov, orkestra in zbora pa sta dala predstavi kvaliteten sijaj, kakršnega od »Aide« nismo uživali.

Prva predstava, kritično vzeta, je stala še pod razumljivo nervoznostjo in morda mestoma tudi tremo. Intonacija, tempa, dinamika in igra niso bili niti na odru niti pod njim vedno gotovi ali zanesljivi. O luči ni govoriti, ker le režiserju marsikaj skvarila. V uverturi le bilo še to in ono predebelo, mazano. Sam Hofandec spočetka ni bil dovolj miren in siren, a zlasti nesamostojna je bila Senta. Itd.

Tako je stala prva repriza, ker so odpadli vsi ti dodatki, nerazumno višje. V orkestru, žal, še prešibko, bi si želeli zlasti več godal; posebej violin. Toda za naše razmere je bil orkester prav dober in njegovo izvajanje glase, zlastiše. Tudi zbor le pel naravnije, manje — kako bi rekel? — manje solarsko, zadržano. Naš zbor z njegovimi zdravimi, zvonomi glasovi je bil vedno odlična stran slovenskih opernih predstav. Tu je stal zopet na višku. Se posebej naj pohvalim moške člane, ki se tudi po maskah zanimivo individualizirajo in živahno igratio.

Izmed solistov gre vse priznanje g. Holckovu, ki poje ogromno, zlasti v prvem dejanju sila naporno, v neoremičnosti pač mučno partijo Hofandec s svojim impozantnim, ves orkestralni vihar prodirajočim, v višinah zmagovalnim, v sredini izredno prijetnim, a tudi v nižinah izdatno gostim baritonom zares silajno. Takega večnega mornarja naša opera še ne pozna. Brez omejevanja izvrstna je bila godca. Zaludova kot Senta, Pevka briljantnih, kakor olje melkih in lahkih višin. Izjemalec glasu v vseh registrih le pokazala tudi za naš ljudski okus dovolj srca in duše.

Brez teh dveh pač niti največja umetnica pri nas ne doseže uspeha. Zaludova je pravzaprav še zelo mlada pevka a brez dvoma velike bodočnosti. Ima že velik repertoar, njen glas je krasen, sila dovršena, igra prijetna, a nadaljna praksa bi prinesla sposobnost, da čustva izraža jasno in dojmljivo.

G. Betteito kot Daland imonira glasovno in z igro; njegovo fraziranje in izgovorjanje besedila le vzorno. Humornost je pri repitzi primerno omeil. Reakcija mu le vsekakor originalna. G. Orlov kot Erik bi zadovoljeval, ako bi bil razumljiv in signifikant; material mu je ugoden in velik. Odlična, Potuček ova kot dočinja je popolnoma na mestu in g. Mohorčič kot krmar v prvem in tretjem dejanju prav simpatičen, kakor vselej vreden.

Tako je ustvaril g. Balatka za našo opero zelo častno predstavo, ki smo z njo lahko zvrhoma zadovoljni.

Po Danilovem jubileju. Ljubljana se je umirila. Tudi druga jubilejna predstava, na kateri se je v skrajšani obliki ponovilo slavljenje g. Danila, je potekla med navdušenjem publike in tovarišev. Se nikoli nismo proslavljali v Ljubljani 50letnega delovanja igralkicevega, in kdo ve, kdaj ga bodo drugič? Zato je bila proslava Danilovega jubileja nov dogodek v zgodovini slovenske prosvete. To dejstvo opravičuje prekipevanje in radost gledališkega občinstva, ki je v priznanju tovariševih zaslug čutilo zadoščeno za lastno, marsikje in marsikdaj omalo važno delo in trud.

Naše občinstvo pa je pokazalo, da pravilno cenil zvestobo in požrtvovalno vztrajanje domačina, ki je iz čistega idealizma posvetil svoje življenje slovenski Taliji ter stopil na slovenski oder že v dobi, ko je bilo celo v Ljubljani slovenstvo prezirano. Biti ponosen Slovenec, je bilo takrat še ju

naštvo, še l. 1879, torej tri leta po Danilovih odskih začetkih, je Josip Stritar v dunajskem »Zvonu« označil ljubljanske narodne razmere takole:

»Slovenski časopisi nam prinašajo dolge vrste sestavkov, v katerih se bridko toži, kako se nemščina edlejšje bolj širi po mestu, posebno v središču Slovenije, v beli Ljubljani. Izobraženi svet, zlasti ženski, občuže že skoraj samo v nemščini med seboj, v govoru in pismu. Po čitalnicah, na narodnih veseljih čuti je skoraj zgolj nemške glasove. Omikani Slovenci se stranjuje svojega materinega jezika, in med njimi niso zadnji naši narodni prvaki. Slovenski jezik je zopet samo za posle udraba, t. j. za hlapec in dekle, ne za posle v obratu in javnem življenju.« (V., št. 7.)

Biti v teh časih slovenski igravec, je pomajalo pač biti zavedneje naroden, kakor je bila naša najboljša inteligenca. Ljubiti slovenski jezik so učili takrat naši igralci celo — narodno pravke! In med pionirji slovenskega narodnega ponosa in samozvesti je bil tudi g. Danilo. Večna zasluga naših prvih igralcev je, da so z odra učili ljubljansko občinstvo lepe, čiste slovensčine, in slovensko gledališče je poleg slovenske knjige in slovenskih novin iztrebiljalo ljubljansko nemškustvo. N. i. oder je bil učilnica slovensčine ter hkratu trdnjava, iz katere se je osvajala Ljubljana in vsa domovina.

Resnico piši, vestni zgodovinar! L. 1917. sem pisal o Danilovi 40letnici odrskega delovanja; te dni 1926 pa o njegovem 50letnem jubileju skoraj z istimi besedami. Prvič v »Slov. Narod«, zdaj v »Jutru«. Glede datuma si z Danilom namreč nisva na jasnem. Da je Danilo že par let pred l. 1876 nastopal kot dijak, kot statit v nemški in slovenskem gledališču, je gotovo. Gre namreč, kdaj je nastopil prvič na odru pogorelega gledališča v večji vlogi, menda v »L. woodske siroti«. Ali 19. novembra 1876, ali 10. decembra 1877? Kritika v »Slov. Narodu« ne omenja Danila, ker je bil pač začetnik. Gledališki listov pa ni.

Vsekakor je Danilo služabnik Talije že preko 50 let, in od srca želim, da bi mi bilo čez deset let mogoče še tretjič pisati isto, kar sem napisal o njem že dvakrat.

Pri popisu proslave na odru pa sem prezrl morda najvažnejšo čestitko: gđ. Viko Podgorsko, našo rojakinjo in odlično umetnico zagrebškega Narodnega kazališta. Prav v zadnjem času je imela zopet velike uspehe, med njimi zlasti z Ivano Shawovo »Sv. Ivane« (Orleanske). Najmlajša, a v Jugoslaviji menda najbolj ugledna slovenska igralka Podgorska z vncem v roki pred najstarejšim slovenskim igralcem — lep prizor. Naša opera ima mnogo gostov; zakaj ne povabi uprava vsaj nekaj gostov drame, zlasti Podgorske?

Fr. G.

»Hlapec Jernej in njegova pravica« na mariborskem odru.

Maribor, 20. februarja.

V sredo dne 17. februarja je vprizorilo mariborsko gledališče v proslavo 50letnice rojstva Ivana Cankarja dramatizacijo njegovega najmočnejšega dela »Hlapec Jernej in njegova pravica« po M. Skrbinsku. Dasi je napisal Cankar več lepih dram in komedij, katerih se nismo videli na našem odru (zakaj ni bila n. pr. vprizoritev »Lepe Vede«) se je odločilo vodstvo drame za Skrbinsko dramatizacijo. Brez dvoma je mikal g. režiserja inscenacijski problem »Jerneja«, katerega je rešil s pomočjo ekspresionistične inscenacije, ki za Maribor ni več novost. Vprašanje pa je, če odgovarja ekspresionistična inscenacija duhu in stilu tega dela. Dvomimo, ker je »Jernej« tako domača slovenska stvar, zrasla iz grude, ki se le proti koncu dvigne v neko nadnaravno sfero. Tu bi bil na mestu inscenacijski slog, ki bi, kakor delo samo, iz realističnih korenin raste v simboliko. Sicer pa je inscenator to najbrže sam uvidel, ker ni bil dosleden v izvajanju ekspresionističnega sloga. Pohvalno omeniti bi bilo lučne efekte ter posamezne slike (št. 3, 4, 8); ostale so deloma zgružene. Dramatizacija ima le eno vlogo — Jerneja, katerega je igral g. Bratina simpatično. Dokazal je znova, kje leži njegova moč, kakšne vloge so njegove. Morda bi bilo oprekljavno, če bi bilo prehrsko, premo revolucionarno. Ostale osebe le štati, rajo, so le okvir ter se ne morejo razviti. Samorazlo so se dvignile preko miljeja edino poteputh (g. Kovič J.), župnik (g. Grom) ter deloma študent (g. Zeleznič).

Delu se pozna, da je bilo dolgo in skrbno pripravljeno, dočim se nam nudijo veselo igre pogostokrat v naglici in površno izdelane. Intervali med večjimi komadi so predolgi ter nastane vprašanje, če bo pri tem tempu sploh možno dati ves repertoar. Razen tega opazamo, da se vprizorjajo ponajveč dela, ki zahtevajo mnogo oseb; o ekonomiji dela skoro ni govora. Radi priznavamo, da se je vodstvo pri večjih delih se

zone pošteno potrudilo. Te stvari sicer stanejo veliko truda, časa in denarja — a pu blike ne ogrejejo in zato gledališče ne has nejo v nobenem oziru.

Dr. I. V.

Sprememba ljubljanskega repertoarja. Vsi potrebni orkestralni skušeni je ta teden nujno potrebna sprememba opernega repertoarja. Abonentl reda B imajo prihodno operno predstavo v torek 2. marca in ne danes v četrtek, kakor je bilo prvotno napovedano. Vrstni red opernih predstav kaže zgoraj priobčeni repertoar.

Odličen gost v ljubljanski operi. V soboto dne 27. t. m. gostuje v operi znani odlični bariton Fran Draxun - Culić, ki je 15 let pel z največjim uspehom po vseh velikih odrih v Italiji. Baritonist Culić je pravkar gostoval tudi v Beogradu in Zagrebu v operah Glumachi, Rigoletto in

Trubadur. Culić, ki je rojen v Splitu, gostuje na našem odru v vlogi grofa Lune v operi »Trubadur«. Predstava se vrši za red D.

Bernard Shaw in Vika Podgorska. K. acio naše rojakinje g. Vike Podgorske v »Sveti Ivani« je gledala na zagrebškem dramskem odru tudi neka Anželjina, ki je poslala v angleške liste poročilo o njeni igri. Bernard Shaw je poročilo bral in poslal umetnici v Zagreb pisanje, v katerem se ji zahvaljuje za njen trud in izraža nado, da bo dana g. Podgorski še kakšna prilžnost nastopiti v tem ali onem njegovem komadu.

Danilov jubilej in zagrebško časopislo. Zagrebške »Novosti« od nedelje priobčilejo sliko g. Danila in njegove sopranke Avguste. Zraven prinašajo nekaj besedila, ki polajnuje Danilov jubilej.

Iz glasbenega življenja

Dunajsko pismo

Dunaj, 21. februarja.

Na Dunaju se goji zadnji čas z ljubeznijo ruska glasba. Ne samo v koncertnih dvoranah, tudi po gledaliških odrih so danes na sporedu dela ruskih kompozitov in pisateljev. 10. t. m. je doživela svoj krst v veliki koncertni dvorani baletna sulta Stravinskega »Ognjeni ptič« pod taktirko dirigenata Focka. Stravinski predstavlja danes poleg Schönberga pač prva stremilna moderne glasbe. Do svojega današnjega stila je dospel potom organskega razvoja. Njegovim prevencem se pozna vpliv Rimskega Korsakovakova. Kar izda'a tudi še partitura »Ognjenega ptiča« Debussy je vplival na tega ruskega kompozista po svoje. Od nje ga je dobil predvsem orkester bleščečo in pestro barvo. Kmalu pa se je Stravinski osamosvojil ter je začel hoditi svoja pota.

Dan pozneje, 11. t. m. je prinesla ljudska opera Stravinskega »Zgodbo o vojaku«, ki je dosegla prav lep uspeh. Režiral je to opero Marholm, bivši član Tatrovega gledališča. Dekoracija je čisto ekspresionistična. Desno na odru sedi čitalec, na levi je postavljen zbor komornega orkestra, v sredini pa je oder na odru, na katerem se predčuje gledalcem zgodba o vojaku.

Istočasno je doživela na Volksoperi premiero opera »Arlecchino« od Feruccia Busonija. V tem gledališču je gostovala zadnje tedne izvrstna sopranistka Anne Roselle iz New Yorka. Pevka ima svež, sladak in čist glas in poje z okusom. Nastopila je kot Margareta istočasno z Ordrom kot Melistom, ki je angažiran v Varšavi in le brat znamenitega baritonista Zaleskega. Potem je pela Tosco poleg prvega baritonista soliske opere Cvetana Kardeva.

Ljudska opera ima na sporedu Bohemo, Wilhelma Tella, Traviato in Arlekina, začetkom marca pa uprizori Puccinijevo »Madamame Butterfly« z japonsko pevko Teiko Kiwa, ki je v preteklih mesecih pela v Italiji, Španiji in Ameriki.

V Državni operi je stalno na sporedu italijanska opera »André Chenier«, v kateri je nastopil pretečen teden naš znameniti rojak Tino Pattiera z velikim uspehom. Ta večer sta pela v dunajski državni operi dva Jurzoslavena. Basistu Nikolii Zecu je namreč poverjena basovska uloga v tej operi.

Državna opera pripravila še Lortzingovo komično opero »Opera vaju« in Hindlov pastoralo »Acis« za vprizoritev v redutni dvorani.

Pred par dnevi je vzela slovo od opernih desk altistka Marija Outhell-Schoder, ki je delovala 26 let v bivši dvorani operi. Poslovala se le v Straussovem »Rosenkavalierju«, ki je doživela večer 150. uprizoritev in v katerem je nastopil stotič prvi basist Mayr v vlogi »Der Ochsn von Lerchenau«. Torej dva jubileja in slovo obenem.

Za te dni so v programu Državne opere: Lohengrin, Trubadur, Cavalierja in Glumachi.

V Burgtheatru je zadnji čas vse narobe. Igralci so demonstrirali proti zvižanju nagrad za nastope in skrajšanju počitnic, ki so trajale do zdaj dva mesca, na šest tednov. Tozadevna pogajanja med upravo in gledališkim društvom niso privedla še do nobene rezultata. Mnogo dunajskih listov se je izreklo proti igralcem, češ zakaj bi imeli ravno avstrijski drž. gledališč dajše počitnice kakor vsa ostala v Evropi. Nekd list celo zahteva, da se že vendar enkrat odpravi monopol ulok, ki le de desetletja ukoreninjen v tem institutu, kajti leta in leta se n. pr. uprizorjajo klasični vedno z isto zasedbo.

V gledališču v Josefstadt skoro dnevno igralo petdesetko Ivana Turgenjeva: »Natalia« ali en mesec na deželi. Glavno ulogo igra Helena Thimigova. V Johann Strauss-Theatru pripravljajo Fallovo opereto »Spaniski slavček«, ki se še tukaj ni nikoli izvajala. Glavni ulogi sta poverjeni Riti Ge-

org in operetnemu tenoristu, Jugoslovenu Loizu Ilangu.

Tudi koncertna sezona je še na višku. Rosčev kvartet le nedavno igral Puccinijevo komorni komad »Krizanteme«. Delo le kratko, obsega kakor tri partiturne strani in se proizvaža komaj 4 minute.

V pretečen teden je proizvajal Sedlakov kvartet novo Pitznerjevo kompozicijo za kvartete, ki je posvečena Maksu Schillingu in spada med najboljša Pitznerjeva dela.

Pred par dnevi se je produciral enorodni pianist Wittgenstein s klavirskim koncertom »Parergon«, ki ga le Rikard Strauss komponiral nalašč za tega nesrečnega umetnika.

Dne 19. t. m. pa je nastopila v koncertni dvorani jugoslovenska violinistka Marija Mihailović, ki je že lani na Dunaju z uspehom koncentrirala. Na sporedu so bili: Tartini, Glazunov, Reger, Saint-Saens. A4

»Boris Godunov« v Beogradu

Musorgskega glasbena drama v štirih dejanjih s prologom »Boris Godunov«, ki je pred leti ljubljano bolj malo zanimal, doseže v Beogradu izredno popularnost. Še jejo ga med umetniške dogodke prvega reda. Vsa inteligenca drvi k predstavam. Ponedeljek, ko so ga uprizorili 9ič, je bilo gledališče zopet natlačeno, in le po protekciji sem dobil vstopnico. Uprizoritev je resnično prekrasna. Dekoracije in kostumi po načrtih g. Fromana, Rusa, režija g. T. Pavlovskega, Rusa, glavne tri partije: Boris, Marina in Dimitrij v grlih g. Jurcova, Zaharove in Zinovjeva, Rusov. Vsi poklokniki umetniki! Zlasti g. Jurenjev je kot pevec kolosalnega glasu briljantne šole in igravec pristno ruskih kvalitit impozanten. V Beogradu uživa vseobče spoštovanje in občudovanje. Njegov kostim ob kronanju je stal baje težke tisočake in je zanimiva krasota za oba spola gledalcev. G. Jurenjeva naj bi povabila naša uprava čim prej na gostovanje v tej in še kakih drugih partij. Ga. Zaharova, bivša članica Velike opere v Moskvi, je pravkar pribežala v Beograd in nastopa kot gost z velikanskim uspehom. G. Zinovjev ni več mlad tenor, a nastopa z veliko rutino preiskusnega umetnika ter so zna uveljavljati tudi z izvrstno igro. Pimena poje g. Pisarevič, naš bivši član. Prav posebno prijetno me je presencovala naša rojakinja gđ. Vrhunčeva, ki je postala vrlo uporabna pevka prav žive igre in simpatičnega nastopanja. Poje kar dve partiji: dojiijo in krčmarico. Dirigent opere je tudi naš rojak g. Iv. Brezovec, ki je delo vzorno naštviral, mu dal s svojim temperamentom polet in žar ter ustvaril Beograjskem predstavo, na katero so ponosni. G. Brezovec uživa v prestolici velik ugled. Tako sem videl zopet enkrat predstavo, ki mi ostane nepozabna.

Fr. G.

Iz mariborskega gledališča. Dne 21. t. m. je gostoval v mariborskem uprizorilu operete »Stambuska roža« g. Vekoslav Jan ko, nekdanji član mariborskega gledališča, sedaj član ljubljanske opere. Pel je vlogo Ahmeda Beja. Simpatični gost, ki je glasovno mnogo napredoval, je podal svoje vlogo temperamentno ter jo izvedel muzikalno — kot baritonist — presenetljivo dobro. Bil je od občinstva burno pozdravljen.

Koncert mladostnega pianista v Beogradu. Dne 2. marca nastopi v Beogradu mladostni pianist Goldsand, ki mu je komaj dobil 14 let. Goldsand je dosegel že pred časom v beograjski koncertni dvorani velik uspeh. Topot bo sviral Mozarta, Schumann, Chopina in ruske moderniste.

Pevski večer Zlate Gjurgjenac in Drazo Hričič v Zagrebu. Ljubljenci zagrebškega občinstva ga. Zlata Gjurgjenac in g. Drazo Hričič nastopita v torek, dne 2. marca v zagrebški koncertni dvorani. Pela bosta operne arije in dvospeve klasičkov, romantičkov in modernistov.

Haydnov oratorij »Letni časi« v Mariboru in Celju

Glasbena Matica v Mariboru pripravila izvajanje grandioznega oratorija skladatelja Haydna »Letne čase«, ki se bodo prvič peli v Mariboru dne 3. marca in se bodo ponavljali tudi v Celju. Da bo razumevanje skladbe lažje, naj sledi na tem mestu nekoliko razlage.

Haydnovi »Letni časi« nam slikajo štiri glavne dele: pomlad, poletje, jesen in zimo. Nositelji glavnih vlog so: najemnik: Simon (bas), njegova hči Ivana (sopran) in kmečki fant Luka (tenor); mešani zbor predstavlja kmečko ljudstvo, lovce in otroke. Skladba je izredno mnogovrstna, ker nudi poslušalcem solospve in močnega zbore. Stvaritelji tega impozantnega dela je skrbel, da pride vsakdo na svoj račun.

Oratorij se začne z vizredjo. V par markantnih taktih nam skladatelj oriše hudo in ostro zimo ter njen prehod v preprosto pomladansko življenje. Topel veter preganja ledeno krivce in najemnik Simon z velikim veseljem spremlja izid tega boja ter izraža svoja radostna čustva z veselo pesmijo. Zima beži. Lahen vetrček, ki ga marsikaj nežno petje ženskega zbora napoveduje novo življenje; zelena, cvetoča pomlad se je oglasila v naravi. Iz zimskega spanja jo je zbudilo žarko sonce in v veličastnem zboru poveljujejo kmetje budilca naravnih sil, ko zadoni pesem »Čuj

nas, pomlad!« Novo življenje vrvi v naravi, kmetiš gre na svoje delo, katerega opeva slavna arja.

Za plugom grede si Simon zvižga ter meče zrne po brazdah. Kmalu le setev končana. Zemlja le sprejela skrite kati v svoje naročje, kmet je opravil svojo dolžnost. Narava naj pomnožuje trud, a prazno je delo brez sreče z nebes... Zato prosil kmečki fant Luka božjega blagoslova na žitna polja in livade. Tudi ljudstvo dviga svoje oči k nebu in v čisto cerkvenem tonu prosil zbor »Daj nam milost, milo nebo!«. Molitev je uslišana in Ivana pozdravlja v zboru kmečka mladina »O, kak hubek pač pogled le na ta božji svet«.

Vse je zeleno, vse cvete, poganja, jagne, ta skakljajo po travnikih, ribice žvižgajo v potoku, godba nam slika brenčeče čebele, frfotačje drobne ptičke in druga bitja. Prekipevajoče srce se dviga k nebu in kmalu zadoni veličastna fuga »Slava, hvala Tebi Bog«. Prvega letnega časa je konec. »Poletje nastopi z lutranjo zoro, kateri se umikajo nočne ptice z letanjem na vse strani. Iz daljave se oglašajo znanilci letanja ure, petelinov klci. Kmetič vstaja in hli na delo, pastir se odpravlja za svojo čredo, na obzorju se dviga vedno višje zlata solnčna obla. Z nepopisnim veseljem pozdravlja zbor sonce, kralja luči, s spevom »Čast, o sonce, čast, ti vir življenja, luči, čast...« Sonce pripeka, čelo se znoči, človek in žival komaj dihtata v veliki vročini. Vse molči, le trepetlika vjame nekaj sapice, ki beži po zraku. Nicno listje komaj

slišno zašušti v vrhovih. Le potoka, ki žubori med kamenjem, ne moti sopolica.

Naenkrat se oglaš Ivana s skrivnostnim petjem, ki predrami zaspano življenje. Toda njen spev se ne razvije in razlize čez stvarstvo temveč kmalu utihne. Na nebu se nam reč pokaže bel oblodek, ki pokvari veliko lazurno vzbočeno ploščo nad zemljo. Sprva raste polagoma, pozneje pa vedno hitreje. Že se vžigajo bliski. Sapa potzne močno in reško, da se zamajajo drevesa. Preplasheno se družil ljudstvo in v smrtnem strahu vpije: »Joi, bliza se nevihta«.

Ta del skladbe je menda najznačilnejši v celotni oratoriju. V mojstrski fugi je slišati, kako pod silnim gromom ječi in trepetu vse stvarstvo božje. Godba je tako silna, kakor bi imelo vsak hip treščiti med ljudi. Vendar strah in groza mineta. Nevihta se pomakne naprej, živina se vrača v stalo in hleve, v močvirju zaregljajo žabe in neke za mejo se oglašijo celo muren. Instrumentacija zabija kvakanja je delala Haydna največje težkoče. Slednjič pa se razprostre nad stvarstvom mirna poletna noč z zvezdami, sredi vasi zapole zvon in ljudje legajo k počitku.

Tretji del Haydnovega oratorija nam slika jesen. Skladatelj je izlil tu svoja čustva v pesem o trudu in marljivosti. Da mine čas hitreje in prijetneje, se Luka in Ivana malo podražita, na koncu pa se prelize nito petje v spv čiste in nežne Vohelni.

Glavni del »Jeseni« je posvečen lovu. Krasno in preprosto opomina kompozist lovškega psa, ki išče divjačino. Ko izvoja

sled, gre za njo naprej, ne vidi nič, ne sliši nič. Vsak klič, sleherni zvižg je brez pomena. Naposled obstoji

Socijalna politika

Delavske zbornice o razmerah v Trbovljah

Pismo centralnega tajnika DZ ministrstva za šume in ruče in soc. politiko.

Centralno tajništvo Delavskih zbornic v Beogradu je poslalo povodom delavske krize v trboveljskih revirih ministrstvu za šume in ruče in soc. politiko, da šume in rudnike sledeče pismo:

Trboveljska premožkopna družba je prišla z organiziranim napadom na rudarske delavce. Ona je odpustila 500 rudarjev in preti, da jih odpusti z 1. marcem t. l. še 3000. Od onih, ki ostanejo v delu, pa zahteva, da prizna redukcijo plač za 10% in podaljšanje delovnega časa, kar naj bi se izvršilo na ta način, da bi se uvoz in izvoz iz rudnika ne vršil več na račun delovne dobe, temveč izven iste, s čimer bi se podaljšal delovni čas dejansko na 9 ur dnevno.

Gospod minister v najkrajšem času vam pošljem podatke, iz katerih se boste uverili, da se ta napad, na rudarje, kojih položaj je notorično zelo bešen, ne da obrazložiti z drugim ekonomskim razlogi, temveč edino s težnjo trboveljske premožkopne družbe, da izkoristi trenutno slabo konjunkturo v svrhu povečanja svojih dobičkov.

Rudarji, ki jih je zaposlenih v premožkopni imenovane družbe okrog 9300, so nad postopanjem družbe vznemirjeni, kar je spričo preteče brezposelnosti razumljivo. Zahtevajo soglasno, da se ne sme njihovega dopustiti, pač pa pristanejo v skrajnem slučaju na to, da bi en del delavcev vsak mesec po teden čisto praznoval, samo, da bi se preprečilo odpuste in obvarovalo propasti one, ki bi jih odpust zadel. Ako trboveljska premožkopna družba niti na to ne pristane, potem je njen cilj popolnoma jasen.

Ogromno je prirodno bogastvo, ki ga je država prepustila trb. prem. družbi, pri kateri je dve tretjini akcij v rokah inozemcev in je baš država glavni njen odjemalec, kajti njen konzum na premožkopno znaša nad 50%. Država torej lahko prepreči to katastrofo rudarjev in je tudi nujno potrebno, da je prepreči.

Gospod minister! Prosim Vas za nujno intervencijo. Pred vsem Vas prosim, da v prvi vrsti odločno prepreči odpuste rudarjev in da ukrene vse potrebno, da se vse že odpuščene zopet sprejme v delo in ako je za trb. prem. družbo nujno potrebno, da se produkcija omeji, da izvede družba organizacija omejitve.

Sprejmite gospod minister zagotovilo mojeja spoštovanja.

Za Centralno tajništvo Delavskih zbornic:

Dr. Živko Topalović,

Beograd, dne 22. febr. 1926.

Socijalno zavarovanje in higijena

V nedeljo, dne 21. t. m. se je vršilo v Trbiču drugo predavanje ljubljanskega okružnega urada za zavarovanje delavcev o higijeni in socijalnem zavarovanju. Delavci so pokazali za predavanje veliko zanimanje in so naposled kinodvorano do zadnjega kota tako, da je moralo mnogo ljudi radi pomanjkanja prostora oditi.

Predavanje je otvoril zastopnik OUZD ki je navzočim pojasnil namen takih predavanj in težnj urada. Namen urada ni dati članom ob obolenju le hranarino, ampak mora predvsem skrbeti za njih čimprejše ozdravljenje z vsemi sredstvi moderne medicine. To je tudi želja vsakega resno bolnega člana. Danes pa uradu to ni mogoče vsled visokih izdatkov na hranarino, o kateri mislimo, da so pod pretežno boleznijo upravičeni do nje vsi oni, ki so postali brezposelni ali pa so celo delamrži in nimajo drugih dohodkov. Taki člani so indirektni povzročitelji smrti mnogih svojih tovarišev. Če bi simulanti ne izrabljali urada, bi mogel v kratkem času s številnim gospodarstvom ustanoviti lastno zdravilišča in bolnice, kar bi bilo bolnikom v mnogo večjo korist kakor izplačevanje hranarine, ki jim ne zadostuje niti za najslabšo prehrano. Ako bi se tuberkulozen član oddal pravočasno v zdravilišče, bi se rešil gotove smrti, ki ji podleže sedaj povečini vsled pomanjkanja dobre redline hrane. Zato je dolžnost vsakega delavca, da v svojo lastno korist ovadi uradu sumljive bolnike, ki v času prejemanja hranarine delajo ali celo pijančujejo in ozdravljenje zavlačujejo. To naznaniti ni ovaditveno, ampak velevažno gospodarsko in socijalno delo v zaščito lastnega delavskega imetja, namenjenga le za bolnike in ponesrečence. Dolžnost urada ni podpirati brezposelne, če tudi je njihov položaj obžalovanja vreden, ker za to zavarovanje nima nikakih zakonitih sredstev. Stvar delavskih organizacij je, da si to zavarovanje izposlušajo.

V svojih izjavanjih je zastopnik OUZD tudi poudaril, da znašajo izdatki za zdravila letno nad 3 milijone Din in torej ni utemeljeno mnenje, da predpisujejo uradovi zdravniki le manjvredna zdravila. Uradovi zdravniki smejo in morajo predpisovati vsa najboljša učinkujoča sredstva, ker je tudi v interesu urada, da član čimprej ozdravi. Seveda ne sme zdravnik predpisovati specialitet, če jih lahko nadomesti z enako učinkujočim, cenejšim sredstvom. Med specialitetami in navadnimi zdravili običajno ni druge razlike, kakor da so zadnja eksperimentirana v najnovejši obliki in so za to cenejša. Pri specialitetah je pa treba poleg zdravil plačati še različne ne-
učinkujoče primese, ki vplivajo samo na

okus, lepe stekleničke, etikete, stroške za reklamo itd., kar je dostikrat dražje, kakor zdravilo samo.

Zdravnik drž. higijenskega zavoda g. dr. Mis je predaval o kulturi telesa in važnosti higijene za pobijanje nalezljivih bolezni. Najbolj nevarni prenašalci nalezljivih bolezni so nesnaga, prah in zaprti sobah in muhe. Za to mora vsak človek skrbeti za pogosto umivanje rok in telesa, za prezračevanje sob in pokončavanje muh.

Po zaključnem predavanju so se delavci v živahnih pogovorih razšli in je marsikomu postalo jasno, zakaj je en ali drugi v njegovi družini umrl na nalezljivi bolezni.

Socijalno zavarovanje v Nemčiji

V Nemčiji se je nedavno razvil boj za preobnovo socijalnega zavarovanja. Delodajalci zahtevajo, naj se socijalno zavarovanje z ozirom na težavni gospodarski položaj omeji, češ da ne zmoroje bremen in da ovira njihovo konkurenčno zmožnost. Nasprotno pa zahtevajo delojemalci, naj se sedanje socijalno zavarovanje še razširi, pri čemer se sklicujejo na podražanje življenjskih potrebščin, na zmanjšano kupno vrednost marke, na izgubo prihrankov, na zmanjšano možnost samopomoči ter odporne sile. Razen tega se pojavlja zaradi naraščajoče brezposelnosti vprašanje preskrbe brezposelnih.

V tem boju za socijalno zavarovanje je državno ministrstvo dela predložilo nedavno državnemu zboru spomenico, ki vsebuje zelo važne podatke o sedanjem stanju socijalnega zavarovanja v Nemčiji in o njegovih nalogah. Največjo škodo je socijalnemu zavarovanju povzročila inflacija, radi katere je izgubilo ves svoj kapital in obratno premoženje. Po stabilizaciji marke se je leta 1924 in leta 1925 predvsem delalo za obnovitev gmojnega položaja socijalno-zavarovalnih ustanov. Reči se mora, da se je v tem pogledu zelo mnogo doseglo.

Stroški celotnega socijalnega zavarovanja so znašali l. 1924 skupno 2015,9 milijonov mark, za l. 1925 se cenijo na 2343,1 milijonov, medtem ko so leta 1913 znašali 1430,5 milijonov mark. Zvišanje izdatkov napram predvojnemu času je tembolj očitno, ako se upošteva, da se je državno ozemlje Nemčije zmanjšalo. Vzrok je dejstvo, da se je znatno razširilo bolniško zavarovanje posameznikov kakor rodbinskih članov.

V bolniško zavarovanje spadajo v Nemčiji vsi delavci in nastavljeni z letno plačo do 2700 mark. Leta 1913 je bilo zavarovanih 14,4 milijonov oseb, l. 1924 pa 19 milijonov, skoro tretjina vsega prebivalstva Nemčije. Zavarovalna sredstva se zbirajo z dokladami, katerih določitev je naloga samouprave pod nadzorstvom občin in dežel. Vsi prispevki leta 1924 so znašali 961 milijonov mark, 200 milijonov več, kakor pa je bilo proračunano, in skoro 450 mil. mark več kot l. 1913. Statistika izkazuje, da je v industriji vsak drugi delavec, pri kmetijstvu pa vsak tretji zavarovanec enkrat na leto bolan. Povprečno traja bolezen zavarovancev po 20 dni. Doba boleznij in odstotek obolelih sta znatno večja kakor pred vojno. Državni prispevek za porodnice in svoje zavarovancev je bil z zakonom iz l. 1924 zvišan ter je znašal leta 1925 20 milijonov mark.

V invalidnem zavarovanju je zavarovanih 16—17 milijonov delavcev proti invalidnosti in za slučaj smrti. Število rentnikov — invalidov, vdov in sirot — znaša 3 milijone napram 1 milijonu leta 1913. Torej se je to število po vojni potrojilo, čemur je vzrok znižanje invalidne starosti kot tudi sprejetje vdov in sirot vojnih udeležencev v zavarovanje. Invalidna renta, za katero prispeva država po 6 mark na mesec, znaša povprečno v cel državi 25 mark, za industrijske delavce po 30 marka na mesec. Tedenski prispevki za zavarovanje v slučaju onemoglosti znašajo v 5 razredih od 20—140 fenigov na teden (pred vojno 18—50 fen.). L. 1924 so znašali prispevki za inv. zavarovanje 360 milijonov mark (l. 1913: 290 milijonov). Prvih devet mesecev l. 1925 — znašali prispevki 376 milijonov mark. Izdatki v l. 1925 se cenijo na 370 milijonov in državni prispevek 155 milijonov.

V zavarovanju nastavljenecv, v katerega spadajo vsi nastavljeni z letno plačo do 6000 mark, je okoli 2 milijona oseb zavarovanih proti onemoglosti v poklicu in za slučaj smrti. Prispevki se plačujejo mesečno od 2 do 20 mark v šestih plačilnih stopnjah. Od zadnjega leta znaša pokojnina najmanj 40 mark na mesec, za trgovskega nastavljenca povprečno 50 do 55 mark, za delovodjo 60 do 65 mark, in razen za vsakega otroka pod 18 leti mesečni prispevek 7,50 mark. Število onih, ki prejemajo rento, znaša 77.000, ker je splošno v veljavi 10 letna zavarovalna doba za upravičenost do rentnine, bo pa naglo naraščalo. Za l. 1925 se cenijo skupni dohodki na 174 milijonov mark. Izdatki za rente, zdravljenje itd. pa na 67 milijonov. Posebna pozornost se posveča preventivnemu zdravljenju. Leta 1924 se je izmed 40.000 prošenj v tem pogledu ugodilo 24.000.

Nezgodno zavarovanje za delavce in nastavljenecv v gotovih obrtih in v vseh kmetijskih obratih obsega 780.000 obrtnih podjetij z 9,4 milijona zavarovanci, ter 4,5 milijona kmetijskih obratov z 14 milijoni zavarovancev. Razen tega spada v to zavarovanje tudi obrati dežel, občin in države s 900.000 zavarovanci. V obrti in industriji se na leto ponesreči

vsak 25. zavarovanec, v rudnikih vsak deseti, v kmetijstvu vsak stoti, toda vsak drugi slučaj nezgode upravičuje do prejemanja nezgodne rente. Sedaj prejema okroglo 600.000 poškodovancev nezgodno rento in okoli 120.000 rodbinskih članov ponesrečencev. Breme nezgodnega zavarovanja nosi podjetnik. Prejšnje osebo jamstvo je izpremenjeno v zadružno. L. 1925 je bilo treba izplačati 191 milijonov mark.

Za rudarstvo je zaradi povečane nevarnosti dela ustvarjena z državnim rudarskim zakonom posebna organizacija, ki je l. 1925 štela v pokojninski blagajni 700.000 članov, v bolniški blagajni pa 800.000 članov. V Porurju znaša delavska pokojnina po 25 služ. letih 80 mark na mesec, pred vojno pa je znašala po 30 službenih letih 40 mark. L. 1925 je bilo 9500 invalidnih rudarjev, razen tega pa 95.000 vdov in 100.000 sirot. Celotna obremenitev rudarstva se cenil v l. 1925 okoli 313 milijonov mark. Zanimivo je, da odpade od starostnih pokojnin 9 desetih na Porurje in le ena desetina na ostalo nemško rudarstvo, če tudi zaposluje skoro isto število delavcev kakor Porurje.

Po vojni se je k prejšnjim panogam socijalnega zavarovanja pridružila tudi preskrba brezposelnih, ki je slična bolniškemu zavarovanju. Tozadevna bre-

mena nosijo delodajalci in delojemalci. Podpore so prilagode meznim in krajevnim razmeram in so se zadnje 2 leti znatno zvišale. Brezposelni moški v starosti 21 let z ženo in 2 otrokoma doživlja v Monakovem in v Berlinu dnevno 246 fenigov, kar pomenja 82 odstotkov poviška napram prejšnjim 140 fenigom. Dne 15. novembra 1925 je bilo 471.333 podpirancev z 570.090 rodbinskimi člani, ki so prejeli doklade. Skupni stroški se cenijo za l. 1925 na 250 milijonov mark. Z ozirom na to, da je danes pol-drugi milijon brezposelnih, izdatki stalno naraščajo, kar predstavlja zelo težaven problem, ker pojav brezposelnosti ni začasen.

Zveza nemških industrijcev cenil breme socijalnega zavarovanja na 2,7 milijarde ter trdi, da tega nemško nar. gospodarstvo ne more prenesti. Vsekakor je to ogromna vsota, vendar pa je upravičeno mnenje nemške vlade, ki ga izraža v svoji spomenici in ki pravi, da je socijalno zavarovanje javno-pravno prisilno sredstvo za vzdrževanje zdravja in delovne moči in da bi bila brez njega življenjska eksistenca delavcev in nastavljenecv v svojem bistvu ogrožena. Socijalno zavarovanje ustvarja boljše temelje življenja zmognega gospodarstva, ker dviga fizično in moralno življenje delovnega ljudstva.

Moderna tehnika

Avtomobilska razstava v Bruslju

Letošnji «salon» prinaša sicer malo izrecnih novitet, zato pa tem dovršeneje modele posameznih vrst. Posebno bogata na različnih tipih je francoska industrija, ki jo zastopajo firme Peugeot, Pauhard in Renault, vsaka s petimi modeli; celo Citroën, Fordov rival v Evropi, je prinesel dva tipa, za 5 in 10 HP. V motorji gradnji se opaža tendenca zmanjšati cilindrski volumn in obenem zvišati specifično delazmožnost stroja. Znatno prodira stransko nameščanje ventilov, skoro polovico razstavljenih voz ima ventile ob strani. Tudi stroji brez ventilov so zastopani po renomiranih tvrdkah Pauhard, Minerva, Peugeot, Voisin in Willys. Belgija prinaša brezventilni stroj tvrdke Imperia, ki ima približno 1 l cilindrske vsebine in 3500 tur. Štiricilindrski voz še vedno prevladuje, — v razstavi je 60 odstotkov štiricilindrskih voz, 30 odstotkov šestcilindrov in le 7 osemcilindrskih strojev.

Med novimi aparati je treba omeniti pred vsem filtre za zrak in olje, ki jih prinašajo predvsem Američani in ki utegnejo bistveno podaljšati življenjsko dobo avtomobilov. Kompressor ima le francoski B. N. C in Amilcar in sicer turbokompressor sistem Cozette, ki sesa plin iz uplinalca in daje 1100 ocm-stroju urno hitrost 160 kilometrov.

Edini zračnohlajeni motor na razstavi je francoski 8/12 HP S. A. R. A., ki mu tehnično izvrstno uspešno puhalo nadomešča hladilnik in ventilator.

Konstruktivno interesanten je Wegscheidermotor, ki ima 16 majhnih cilindrov v enem bloku (svetla odprtina 33,8, vdvig 52 mm volumn 750 cm). Motor ima 5000 obratov. Pri tako visokem številu bi bila izguba žive sile po trenju velika, da bi Wegscheider ne montiral cel blok na kroglične ležaje. Motorju se pa v ostalem obeta le historično-razvojni pomen.

Kot vozovi za splošno uporabo dominirajo 1200—1500 ccm-stroji, dvocilindrski voz je najbolj priljubljena turna tipa, ki jih prinašajo Ballot, Bignan, Bugatti in drugi. Višji cilindrski modeli, kakor jih imajo predvsem ameriški stroji, se v Evropi očitno ne moreje udomaćiti.

Hlačenje se vrši pri mnogo vozovih po termosifonu ki ga je skozi leta sem propagiral in zastopal Renault pozneje tudi Ford. Renault je termosifon uporabljal z izbornim uspehom tudi na najmočnejših tipih; vendar prevladuje v evropski industriji še sistem hladilnika s pumpo. V zvezi s hladilnikom so mnogokrat naprave za predgrevanje, posebno povdarjene pri Minervi, Amilcar, l. dr.

Vžigani aparati prihajajo še vedno pretežno iz Nemčije, četudi delajo Američani s polno silo na tem, da bi si na tem polju ustvarili lastno industrijo in nemškimi ekvivalentne izdelke. Na trgu pa se še vedno opaža, da plačujejo vozove, opremljene z nemško Bosch napravo boljše kakor druge stroje.

Sklop, ki je pred 18 leti zagledal luč sveta, — sklop na več plošč se je skoro docela umaknil sklopu na eno ploščo, kakor ga je svojčas prvi prinesel de Dion Bouton. Vedno pa je še dosti vop opremljenih s stari sklopom na konus. Kolesje je v pretežni večini štirivodno — izvzemši amer. stroje, ki imajo dvovodnega. Belgiski Excelsior in slično Renault gradijo vozove, katerih kolesje je ločeno od sklopa montirano na kardanskem vretenu; konstrukcija, ki bje dosedanjemu nazoru, da je najugodnejši aranžma emotni strojni blok, v obraz.

Slabši cest je bilo vedno dosti in vojna jih ni popravila, sam avtomobil jih kvaril, tako ostane problem dobrih vzmetov vedno nov. Najbolj se je menda obneslo ploščato ravno pero, posebno pri bitih vozovih, kjer se vda catlever stranskim užitkom. Renault in Lorrain Dietrich nameščata zato vzmetje, nagnjeno na notranjo stran. Povprečne vzmeti so pri lahkih vozovih jako prišibljene. Druge firme zopet obesijo voz direktno v karoserijo; imajo kolesa drug od drugega neodvisna. Posebno karakteristične v tem pogledu so Lanceta, Lizaire Frères in Steyr — žal, da manjka med njimi češkega Tatra. Steyerjev nov tip ima na zadnjih kolesih neodvisne osi, diferencial pa z romom zvezanega Lizaire prinaša voz s štirimi medseboj neodvisnimi kolesi; spredaj in zadaj

so jako močne prečne vzmeti, ki so pritrjene na osmihi krakih; močni tečajji, ki vpeže šasi z osjo, izpopolnijo sistem.

Zavore so pri večini vozov na vseh štirih kolesih — ali zato, ker so res udobne ali zato, ker je moderno, — je odprto vprašanje. Jako razširjena je Perrot-zavora. Štirikolesna zavora ima slabo lastnost, da utruji vozača, ako jo mora dalje časa uporabljati; tako je nastal zavora tipa Servo. Nekatere firme uporabljajo podpritisnik motorja, druge mehanično silo kardanskega vretena za zaviranje. Studebaker prinaša hidravlično Servo-zavoro. Chrysler pa glavno zavoro z glicerinskim pritiskom.

Opremlni material je razvil velškansko industrijo; aparati za eliminiranje sunkov, pumpe za mazanje in oljanje, termometri za hladilnike, merski kazalci za bencin, žarnometi, svetilke t. dr. so v lčni obliki iz Francije, Italije in Amerike dospeli v velškanskem številu. Tu je mnogo novega, posebno kar se tiče lahke montaže in demontaže takih novih aparatov.

Karoserijska industrija je deljena prekosleje v dva tabora: lahka karoserija z mehko prevleko in karoserija iz jeklene pločevine, ki tekmuje, katera bo toplejša in mirnejša.

Razstava je obsegala 180 prijavljenih tipov, zastopane so bile tudi Češkoslovaška, Avstrija in po vojni prvič tudi Nemčija.

F. L. Y.

Transformacija mehaničnih nihajev v električne

Splošno znano je, kako velikim nevarnostim so izpostavljeni parniki na širokem morju, ako zadenejo nenadoma na nepričakovane ovire, na primer ledene gore, ki priplavajo, kakor dokazujejo neštete katastrofe, prav v vozne proge velikih ladij. Če dalje časa so se bavili s problemom, kako bi konstruirali aparat, ki bi nekako občutil oviro, kakor občuti riba s posebnim organom razlike valovanja v svoji okolici. Posebno energično so počeli iskati sredstva za spoznavanje ovir od leta 1912 sem, ko se je potopil velikan «Titanic».

Dalje časa je bilo iskanje brezuspešno. Končno so našli nekako rešitev v akustičnih valovih. Znano je, da se akustični valovi v gotovih razmerah odbijajo in vračajo kakor odmevi. To se zgodi pa le ako je objekt, ki se ob njega zadenejo v primeri z dolžino vala dosti razsežen; ako je pa objekt premajhen, se val le odskladi. Pa pojav opažamo dnevno na cestah, kjer slišimo jasno ropot iz paralelne ceste, ne pa odmeva lastnih korakov od zidov. Da bi dobili odmev akustičnih valov od ledenih gor je zato jako neverjetno, domala nemogoče. Ledene gore bi morale imeti tedaj 10 do 20 krat večji obseg.

Rus Kilovski se je tedaj domislil, da ni merovalna absolutna veličina objekta, ampak razmerje, ki vlada med dolžino vala in med razteznoštim objekta. Sklepal je pravilno, da mora dobiti odmev, ako skrajša temu primerno valove svojega aparata. Znano je, da je val ali nihaj tem krajši čim višja je nihalna frekvenca. Kilovski je uporabljal nihaje, ki ležijo že preko meje onih, ki jih še domneamo kakor ton, torej preko 36.000 nihajev na sekundo. Je vprašanje kako moremo doznati nihaje z okroglo 40 točno frekvenco na sekundo. Princip je kal enostaven. Kilovski je spoznal da taki valovi spadajo že v frekvenčne meje električnih nihajev. Mogoče mora biti torej vzbuditi in doumeti take «ultraakustične» valove» potom električnih tokov, ki bi transformirali električne nihaje v mehanske, oziroma obratno. Primarno uhanje vzbura kondenzator iz slude. Plošče tega kondenzatorja menjajo ob različnih naponih svojo distanco v hitrosti menjavanja napona; ako so v dotiki z vodo, nastane v vodi ultraakustično valovanje, ki potuje naprej, se odbije in vrne, kjer ga sprejme drug kondenzator, čigar ploščice se pod vplivom nihajev tudi zblížajo in oddaljujejo, tvorče v kondenzatorju indukcijske toke, ki jih je lahko doznati z radio-sprejemalom.

Tak kondenzator iz slude je pa jako neekonomski. Potrebni bi bili silno visoki naponi, da bi se posrečilo prožne vodne valove s tako minimalno amplitudo premeniti v električne.

Temu odpomore ženjalna ideja znanega francoskega teoretika-fizika Paul Langevin. Langevin je uporabljal namesto slu-

Ljubav princeze Aleksandre

?

?

de kremen in je na ta način zvečal amplitudo. Kremen je namreč piezoelektričen (Piezoelektrika je tok, ki ga proizvaja pritisk na kristal), ima toraj lastnost, da se pod vplivom pritiska električno nabije. V kondenzatorju iz kremenja nastajajo toraj nihaji (izpremembe) električnih nabojev na eni strani po zblížanju oziroma oddaljevanju ploščic, na drugi strani pa tudi po pritisku, ki ga izvaja kondenzator na kremenove ploščice. Langevin je poskušal tudi, da bi nihaje povečal in sicer tako, da bi mehanskim nihajem vzporedil električne. Iz elastičnosti teorije je znano, da ima plošča iste gostote in ploščine tem večjo lastno frekvenco, čim debelejša je. Žal je nemogoče, najti kremenove plošče debeleje, ki bi odgovarjale frekvenci 40.000 na sekundo.

V stremljenju, da bi to oviro premagal, je napravil Langevin aparat, ki obstoja iz kremenjakovih ploščic in obdajajočih jih jeklenih plošč; izkazalo se je, da take kombinirane plošče delujejo prav tako, kakor da so iz homogenega kremenjaka; predstavljajo toraj enotno piezoelektrično substanco. Langevin naziva take plošče Triple-quartz-acier. Te plošče, izdelane v primerne kondenzatorje omogočajo z lahko sprejemanje odbitih valov, ki signalizirajo obdobje v razdalji 5 do 10 km, na premikajočih se ladjah pa na 3 do 5 km.

F. L. Y.

Sokol

Starejši Sokoli na vsesokolskem zletu v Pragi

Na letošnjem vsesokolskem zletu v Pragi bodo sodelovali kot telovadci tudi starejši Sokoli, to so člani, stari nad 35 let. Privrkat budo ločeno nastopili od mlajših bratov na vsesokolskem zletu, in sicer z vajami s palicami. ČOS hoče, da pokažejo svojo sokolsko disciplino tudi oni bratje, ki sicer javno ne nastopajo pri telovadnih nastopih, vendar pa posejajo društveno telovadbo ter je med njimi še mnogo dobrih in izurjenih telovadcev. Toda ne samo to želi pritegniti vodstvo češkega Sokolstva, aprak vse, ki so starejši in ne morejo izvajati enakih vaj kakor mlajši. Tu se jim to omogoči, zato je načelnstvo ČOS priredilo zanje posebno vaje, ki niso težke in jih bodo vsi obvladali, ako se oprimejo vezbanja.

Jugoslovensko Sokolstvo je proglasilo letošnji praski vsesokolski zlet kot svoj zlet. Nedvomno je, da se bo zletu udeležilo tudi lepo število naših starejših članov, ki ne bodo izvajali težkih prostih vaj in seveda še manj orodne telovadbe. Zato je pa njihova dolžnost, da nastopijo pri vajah s palicami. Kakor rečeno, vaje niso težke in se jih bodo starejši člani z lahko učenostjo naučili. Objavljene so v «Prednjaku» 10.—12. številka iz leta 1925. Starejši člani nastopijo pri teh vajah v slavnostnem sokolskem kroju brez surke. Z ozirom na to, da si članstvo ne pokrvari kroja pri deževnem vremenu, je načelnstvo ČOS te vaje nekoliko izpremenilo — nadomestilo je namreč po klet z lažjimi gibi in so ti popravki objavljeni v «Prednjaku» št. 1. iz leta 1926, radi tega so pa vaje tudi še olajšane.

Bratje, ki nameravajo posejiti vsesokolski zlet, naj torej ne zamudijo prilike, da ne bi tudi javno sodelovali na zletu. Čas je, da se podaste v telovadnice in da pričnete z vadbo teh vaj. Do zleta nas ločijo še štirje meseci, v katerih se vsak še lahko nauči vaje. Seveda odlašati pa ne kaže, zakaj za vsako vajo — če jo hočemo izvesti tako, kakor se mora izvajati na vsesokolskem zletu — je pač treba en mesec dobre vadbe in v celem so štiri sestave. — Pri prvih prijavah češkega Sokolstva za zlet je prijavljenih 5000 starejših članov za nastop s palicami. To bo lepo število, ki bo pa do zleta gotovo še naraslo. Ne bilo bi lepo, ako jugoslov. Sokolstvo ne postavi tudi nekaj starejših bratov na zletišče, toda vsaj v takem številu, da nas ne bo sram. Naši bratje bodo izvajali skupno s češkimi.

Vestnik Gorenjske Sokolske župe. Izšla je prva številka župnega Vestnika, ki ga dobi članstvo brezplačno po pošti. Ker pa društva niso poslala naslovov, se jim prva številka Vestnika ne more dostaviti. — Glasom sklepa župne glavne skupščine plačajo vsa župna društva po 6 Din od članstva in župni tiskovni sklad, zato pa prejemajo Vestnik brezplačno. — Dokler društva ne pošljejo naslovov članstva, župa Vestnika ne more razoslati. Društva, zganite se!

Zadnji dnevi pred žrebanjem savezne loterie

V ponedeljek, dne 1. marca t. l., se vrši nepreklicno žrebanje velike loterie Jugoslovanskega Sokolskega Saveza z glavnim dobitkom 50.000 Din v gotovini. Kdor hoče poskusiti srečo, ima še priliko, da si kupi srečke, ki se prodajajo v trafikah in bankah po Ljubljani, pa tudi vsako sokolsko društvo jih ima v prodaji. Vsaka srečka stane 10 Din.

Bratje in sestre, porabite zadnje dni pred žrebanjem za razprodajo srečk. Nihče naj ne vrača srečk, vsak naj vse proda. Denar za razprodane srečke mora biti oddan najkasneje dne 1. marca na pošti. Bodite točni, da ne bo zmešnjav in neprilik po žrebanju.

Sokolčindjavič. Tako je naslov knjižice, ki jo je pravkar napisal in izdal br. Velimir Popović, sokolski prednjak v Beogradu. Knjiga vsebuje tri sestave prostih vaj v zvezi z rajalnimi nastopi za sokolsko dečo. Sestave so primerne za sokolske akademije in podobne prilike ter so bile vse izvajane že v Beogradu; ena pa celo že leta 1917. v begunskem taboru v Solunu z dečo iz Južne Srbije. Vaje so lahke in okusno sestavljene ter bodo marsikomu prav prišle pri izbiri sporeda za mladinske sokolske akademije. — Pisec je posvetil knjižico gospej Mabel Gruičević, ki je s svojo človekoljubnostjo omogočila beograjski sokolski mladini, da gre vsako leto na letovanje izven Beograda. Predgovor je napisal br. dr. Miko Gradojevič. — Knjižica se naroča pri br. Velimiru Popoviću v Beogradu, Kariodirjeva 87.

Gospodarstvo

Ustanovitev mlekarske zadruga v Črni pri Prevaljah

Kljub splošnim neugodnim gospodarskim razmeram in splošnemu pomanjkanju denarnih sredstev se je v najzgodnejšem planinskem delu mariborske oblasti ustanovila zelo važna gospodarska organizacija, ki obeta postati vzpodbudna za ves planinski in gorati okoliš prevaljskega, slovenjegraškega in gornjegraškega sresa. Osnovala se je v Črni pri Prevaljah mlekarska zadruga, prva gospodarska organizacija te vrste v tem okraju. Kdor pozna gospodarske prilike pogoje in potrebe planinskega dela mariborske oblasti, vé spričo stagnacije lesne trgovine in prodaje klavne živine prečiniti in uvaževati pomembnost mlekarstva ter prvega začetka organizacije v produkcijski in predelavi mleka. Saj je mlekarstvo ona kmetijsko-gospodarska panoga, ki postaja na pr. v Mežiški dolini spričo velikega konzuma in povpraševanja v domačih industrijskih centrih najrentabilnejši način kmetijskega obratovanja. Trenotno bo organizacija mlekarstva v tamošnjem okolišu imela pred vsem namen kriti domačo potrebo po mleku in mlečnih izdelkih. Dali pa so vsi pogoji da se produkcija v mlekarstvu zviša do one stopnje, da bodo prišli mleko in razni mlečni izdelki v poštev tudi za izvoz. Ako bomo v intenziviranju našega kmetijstva dospeli enkrat tako daleč, bomo lahko rekli, da je storjen prvi korak do blagostanja, do boljše ga gnetnega položaja in do boljše gospodarske in splošne naobrazbe našega planinskega kmetovalca. Takrat se bo tudi gospodarski in socialni položaj našega kmetu približal pravičnemu, ugodnemu in uglednemu položaju njegovih stanovskih tovarišev v Švici, na Holandskem in v Skandinaviji.

Glavna zasluga za ustanovitev prve mlekarske zadruga v Črni gre delovnemu občinskemu odboru in županu-tovarnišku. Nu delavcu, ki gospodarske potrebe svojega okoliša umeva z izredno bistri. Pa tudi političnemu oblastvu z g. poglavarjem Ko ropcem na čelu gre zasluga, da se je zadruga oživila tako hitro in v vsem obsegu.

Prva posvetovanja glede ustanovitve mlekarne v Črni so se vršila 2. t. m. Referirali so srežki poglavar g. Koropec, srežki ekonom g. Wernig in veterinar g. Stibler. Ustanovni občni zbor se je nato vršil že 21. t. m. Ob izredno veliki udeležbi okoliških kmetovalcev, zastopnikov domačega delavstva in meščanov sta referirala ekonom g. Wernig, kot odposlanec srežkega poglavarja in znani mlekarski strokovnjak g. Anton Pevc iz Radovljice.

Novoustanovljeni in prvi mlekarski zadrugi v našem okolišu — v blagor našega kmetijstva in naše industrije — mnogo uspehov!

Promet na ljubljanski borzi v januarju

Statistični podatki ljubljanske borze za januar t. l. nam prikazujejo naslednji blagovni promet (v oklepajih vrednost) 210: in mleviski proizvodi: pšenica 10 vagonov (300.250 Din), turščica 64 vagonov (965.600 Din), oves 7 vagonov (138.500 Din) moka 6,5 vagona (331.250 Din), otrobi 1 vagon (14.000 Din), proso 1 vagon (21.500), skupno 89,5 vagona (1.761.100 Din); les: skupno 20,5 vagona (892.630 Din). Celokupni blagovni promet je torej znašal 299 vagonov v vrednosti 2.653.730 Din proti 385,5 vagona v decembru 1925, kar pomeni padec za 86,5 vagona, dočim februar t. l. beleži zopet obilen porast.

Celokupni efektni promet je dosegel v januarju t. l. 997 komolcev v vrednosti 179 tisoč 925 Din in je bil nekoliko večji, kakor v decembru lanskega leta.

Produkcija in trgovina s hmeljem v Češkoslovaški

Na opetovane časopisne trditve, da se v Češkoslovaško uvoženi inozemski hmelj izvažajo zopet v ostalo inozemstvo pod oznako božateškega hmelja, nam je češkoslovaški konzulat v Ljubljani poslal obsežno pojasnilo, ki vsebuje v glavnem naslednje:

Omejenje trditve so popolnoma neosnovane, kajti v CSR producirani hmelj je podvržen zakonitemu obveznemu žigosanju z oznako kraja, kjer se je pridelal.

Hmelj se goji v češkoslovaških pokrajinah od davnih časov in se je svoječasno pride loval raztreseno po številnih krajih, danes pa je omejena njegova gojitve in na nekoliko za hmeljsko rastlino prikladnih okoliših, na Češkem in Moravskem. Znan po svoji iz vrstni kakovosti je zlasti žateški hmelj.

Svetovni sloves tega hmelja je dal povod temu, da je neredna trgovina začela prodajati raznovrsten inozemski hmelj kot žateški oziroma češki. Baš zato, da se take zlorabe prepreči, je bilo po preobratu v CSR uvedeno obvezno žigosanje hmelja z oznako izvora, ki je stopilo v veljavo 1. 1922. Glavna načela te odredbe so naslednja:

Ves v CSR pridelani hmelj, ki pride na trg, mora biti žigosan z navedbo države (CSR), letnika, produkcijskega okrožja in občine. Ustanovljena so bila v to svrhu naslednja hmeljska produkcijska okrožja: žateško (imenovano po Zatu; nemško Saaz), roudniško (Roudnice), usteško (Ustek); nemško Auscha), dubsko (Dubá; nemško Dauba), tršiško — edino na Moravskem (Tršice pri Olomucu).

Obseg vsakega produkcijskega okrožja je točno omejen z oznako občine, ki pripada vsakemu okrožju. Samo te občine se smejo posluževati označbe češki hmelj: žateški, roudniški, usteški, dubski; moravski hmelj: tršiški.

Za vsako produkcijsko okrožje je ustanovljena posebna javna hmeljska žigosarna. Ži-

gosarne spadajo pod nadzorstvo kmetijskega ministrstva. Z nadzorovanjem je poverjen stalni hmeljski komisar.

Mešati domači hmelj z inozemskim je zabranjeno. Enako je prepovedano mešati hmelj različnih produkcijskih okrožij. Dovo ljeno je mešati samo domači hmelj istega letnika in istega okrožja pod kontrolo žigosarne.

Izvor hmelja določenega za izvoz v inozemstvo, mora biti overovljen z znamko pod točno določenimi pogoji. Besedilo in format overovljenih listin sta z vladno naredbo točno določena. Overovljene listine posameznih okrožij se razlikujejo le po barvi: za žatec modra, za Roudnice rdeča, za Ustek žolta, za Dubo vijoličasta in za Tršice zelena.

Hmelj, ki se ponuja pod raznimi oznakami kot češkoslovaški, a nima izpolnitih omejenih pogojev overovljenja, ni češkoslovaškega izvora. Take označbe v svrhu prevar neinformiranega kupca, so zakonito zabranjene.

Zagrebska razstava avtomobilov

Silno pojačanje svetovne avtomobilske industrije je najboljši dokaz, kako veliko je povpraševanje po vseh vrstah motornih vozil. Danes ni več avtomobil samo luksuzno temveč prometno sredstvo največje važnosti posebno za trgovski svet. Vsakdo, posebno pa trgovski krogi morajo računati da nes s časom. V tem pogledu imajo avtomobili velike prednosti pred železnico, ker avtomobil omogočuje hitrost, komfort in polvolni prevoz blaga ali potnika v vse kraje in po vseh cestah. Avtomobil ni vezan na čas kakor železnice. Edino le avtlatika mu bo v bodočnosti resna konkurentinja.

Naloga avtomobilskih izložb, odnosno sejmov, je da se pokaže najnovejši razvoj avtomobilske tehnike, obenem opozore potnike in interese, kako velike važnosti je avtomobil za moderno življenje. Tu si lahko interesent, ki si želi nabaviti motorno vozilo, razgleda in da pod strokovnim vodstvom razkazati si tipe, ki najbolj ugaajo njegovim zahtevam in željam. Pri tem si ve liko prihrani na času, ker mu je mogoče na licu mesta in v neposrednem stiku s prodajalcem zvedeti vse potrebno bodisi glede cene kakor tudi glede odplačevanja, kar se stori tem potom mnogo lažje kakor pa z dolgotrajnim dopisovanjem.

Tretji sejem odnosno izložba avtomobilov ki jo bo priredil Zagrebski zbor od 21. do 28. marca t. l. v Zagrebu, na kateri se hoče jo udeleževati vse važnejše tvornice avtomobilov in njihovih delov, bo odlična revija sedanje avtomobilske industrije. (O tej razstavi daje potrebne informacije »Vera« trgovska družba z o. z., Ljubljana, Aleksan dрова 8.)

Veliko zanimanje, ki vlada za to prireditve tu kakor v inozemstvu, kaže že naprej na njen uspeh.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (24. t. m.)
Pšenica: baska, 3 vagoni 285. Turščica: baska, za maj 15. vagonov 143; baska, glavna proga, nova, 3 vagoni 114; sremska pariteta Indija, za maj 4,5 vagona 132,50. Tendence nespremenjene.

Zagrebski tedenski sejem (24. t. m.)
Događ domaće živine srednji. Bosanska živina je bila zastopana samo v slabši kakovosti. Za inozemstvo se je kupovala le drobna živina. Tako je bilo kupljenih okrog 5 vago nov prasev za Nemčijo in Belgijo, zaradi česar so se prasci podražili. Cene slabših vrstam živine so padle za 1 dinar pri kg. Drugače nespremenjeno. Konjski sejem je bil dobro obiskan. Kupovalo se je za Slove nijo in Italijo, a tudi medsebojna kupčila je bila precej živahna. Cene konjev so padle. Notirale so za kg žive teže: voli 1. 9,50—10,50, II. 8—8,50, III. 6,50—7,50, bosanski II. 6,50—7,50, III. 5—6, krave domače I. 7—8, II. 3,50—6, III. 2,50—3,50, bosanske II. 4—5, junci I. 9—11, II. 8—9, junice I. 7—8, II. 4—6, teleta 7—10 (zaklana 10—14), svinje domače mesne 12—13,50, sremske 13,50—14,50 (zaklana domače 14—15,50, zaklane sremske 15—16,50), prasci do 1 leta 11,50—13 Din. Konji 2500—15.000 Din po kakovosti. Krma seno I. 100—112, II. 75, stisnjeno 80—90, lucerna 112—150, slama 75—100 Din za 100 kg.

Dunajska borza za kmetijske produkte (23. t. m.)
Ameriške borze so bile zatvorene zaradi narodnega praznika. Liverpool in Winnipeg sta javila nespremenjene tečaje. Na Dunaju razpoloženo v splošnem mirno, vendar so ponudbe v težji pšenici in rži manjše, a povpraševanje po obeh predmetih večje. Domača pšenica dražja za pol šilinga in marchfeldska rž za četrt šilinga. Ostala rž cenejša za četrt šilinga. Cenejši je tudi domači oves, in sicer za pol šilinga. Notirajo vključno blagovnoprometni davek brez carine za 100 kg v šilincih na debelo: pšenica: domača 40—40,50, madžarska potiska 44—46,50, rž: marchfeldska 27,25—27,75, ostala 25,25—25,75; oves: domači 27,50—28,50.

Dunajski svinjski sejem (23. t. m.)
Događ 14,351 komadov, od tega iz Jugoslavije 1874. Mlačen promet. Debele svinje cenejše za 10—20 grošev pri kg. mesne samo mestoma cenejše za 5 grošev pri kg. Za kg žive teže notirajo: debele svinje 1. 1,90—2 (izjemno do 2,10), srednje teške 1,85—2, kmečke 1,80—2, stare 1,70—2,20 (2,25—2,30) šilinga.

Aktivnost naše trgovine z Italijo. Po italijanskih podatkih je v prvih 11 mesecih 1925. uvozila Italija iz Jugoslavije za 684,21 milijona lir blaga, a izvozila je v Jugoslavijo blaga za 543,44 milijona lir. Jugoslavija je v trgovini z Italijo v omenjenem času to rej aktivna za 140,77 milijona lir.

== Za tvornice porcelanskih izloztorjev v Jugoslaviji. Kakor poročajo listi, se neid nemški industriji bavijo z mislijo ustanovitve tvornice porcelanskih izloztorjev in tehničnega porcelana v Jugoslaviji. Takšno podjetje bi bilo pri nas zelo rentabilno.

ker se vsi ti izdelki morajo sedaj uvažati iz inozemstva. Država potrebuje letno za 20 milijonov dinarjev izloztorjev, a potrošnja bo še naraščala, ker se bo telefonsko brzojavno omrežje vedno bolj širilo.

== Padanje cen zemljišč v Vojvodini. Iz Novega Sada poročajo, da cene zemljišč v Vojvodini zelo padajo. Tekom enega leta so padle za več kakor 50%. Vzrok temu je v zmanjšani rentabilnosti kmetijskih posestev.

== Uduženje lastnikov mlinov v Vojvodini. V Novem Sadu so imeli lastniki vojvodinskih mlinov konferenco, na kateri so sklenili ustanovitev svojega lastnega udruženja s sedežem v Novem Sadu.

== Interesom za izdelovanje plošč iz keramike. Neka tvrdka v Nemčiji, ki se bavi s specijalno z izdelovanjem keramičnih plošč, in to posebno onih iz steklene ga cementa, nadalje iz marmorja, umetnega steklenega marmorja itd. išče odkupca licence za kraljevino SHS za izdelovanje navedenih plošč. Za odkup kakor tudi za vsa tozadevna-potrebna navodila in pojasnila glede izdelovanja zahteva tvrdka enkratno omškodnino v znesku 500 dolarjev. Po zatrdilu tvrdke bi bilo prikladno priključiti navedeni keramični obrat kakemu že obstoječemu podobnemu obratu, ker bi se rentabilnost s tem znatno višala in bi priključitev obratovanja nikakor ne motila. Naslov tvrdke, ki to licenco ponuja, je dobiti v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

== Občni zbor bo imela družba Združene opekarne, d. d. v Ljubljani 10. marca ob 16. v družbenih prostorih v Ljubljani.
== Likvidacija. Zadruga Vorschusskassen verein für die Ortsgemeinden Rosswein, Pivola und Oberköttsch. G. m. u. H. v Razvanju, je prešla v likvidacijo. Upniki se pozivajo, naj se zgledajo pri zadrugi.

== Določitev naroka za prisilno poravnavo. Za razpravljanje in sklepanje o prisilni poravnavi v zadevi prezadolženca Franja Resnika, trgovca pri Gornji Sv. Kungoti, se določa narok na 27. t. m. ob pol 10. pri okrožnem sodišču v Mariboru.

== Konkurz je razglašen o imovini Marje Stermanove, posestnice in hotelirke v Ljuto meru. Prvi zbor upnikov pri okrajnem sodišču v Ljubljani bo 1. marca ob 10.

== Glasnik za štednjo, kredit i osiguranje. februarška številka je izšla te dni z raznovrstno vsebino, nanašajočo se na snov kakor je že razvidno iz naslova časopisa. Omenjamo samo v slovenščini pisani članek dr. Radoslava Pupaša: Kako nam hranilnice in posojilnice pospešujejo štednjo. Nadalje je napisal dr. Bogumil Vošnjak članek o svojem očetu Mihaelu Vošnjaku. Letno stane č. sops 150 Din. Administracija se nahaja: Marsovska ulica 30 v Zagrebu.

== Privredni Arhiv. Primi smo januarsko svesko ove odlične privredne revije koja ovim brojem stupa u drugo godišnje svoja izlaženja. U ekonomsko-finanjskom djeelu donosi niz vrlo zanimljivih i poučnih članaka, među njima: Ivo Bilošević: Zakon o suzbijanju skupocje; St. I. Lubentiski: Uredjenje mediusaveznickih dogovora — Vučković — Oko budžeta; J. A. Kalinić — Madžarska afera s falsifikatima; Gutentag — Posmatranje o trgovini žitom; S. P. — Gospodin Doumer: te vanredno interesant članak našeg stručnjaka na polju mjenbenog i čelkovnog zakonodavstva, g. Ivo Biloševića. — Protestni rok za mlenice dospjele u praznike. U djeelu: Sudačka riješenja in zakoni donosi Privredni Arhiv niz zanimljivih i važnih osuda znamenitih inostranih Tribunalu. Jamarska sveska donosi porred toga sve najnovije odredbe iz deviznog pravilnika, takodne odredbe kao i kurzeva egzotičnih valuta i banknota, kalendari za stečajeve. Januarskom broju bio je priložen: Sadržaj prvog godišta t. j. 1925. Moramo da priznamo, da je Privredni Arhiv u g. 1925. pružio čitalačkoj publici, a naročito pravnicima, bankovnim institutima te sekre tariatima ind industrijskih preduzeća, vanredno zanimljivu i poučnu gradnju. Privredni Arhiv može s punim pravom zahtijevati, da bude stavljen u red najboljih naših ekonomsko-finanjskih publikacija. Godišnja pretplata stoji Din 180. Uprava i uredništvo nalaze se Zagreb. Samostanska ulica 11/II. Mi s naše strane ovu reviju čitajući našoj privrednoj javnosti najtoplije preporučamo.

== Dobave. Direkcija državnih železnica v Ljubljani sprejema do 26. t. m. ponudbe za dobavo 1100 kom. nalučnikov in 3150 m³ presejalnega gramoza; do 2. marca za dobavo 6000 kg U-železa, 2 garnitur elementnih pregrevanih cevi, 12 komadov kolesnih obroboev, 100 komadov krtac, 100 komadov slamnatih podnožnic. Pogoji na vpogled pri ekonomskem odelenju te direkcije. — Direkcija državnega rudnika v Kakanju sprejema do 6. marca ponudbe za dobavo 2000 kg strojnega olja. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: 22. marca pri intendantu ri Vrbske divizijske oblasti v Banji Luki glede dobave 14.780 kg petroleja; pri upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave belega svilenega papirja; pri direktil državnih železnica v Zagrebu glede dobave kompletnih izogibališč. Predmetni oglasi so v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani na vpogled. Direkcija državnih železnica v Ljubljani sprejema do 2. marca ponudbe za dobavo armaturnega bronu; do 5. marca za dobavo 3102 kg bakrene ploče vine; do 12. marca za dobavo 100 kg smirkovega peska. Pogoji na vpogled pri ekonomskem odelenju te direkcije. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: 7. marca pri direktil pomorskega saobračaja v Splitu glede dobave dežnih plaščev in oblek pri glavnom sanitetnem skladišču v Zemunu glede dobave 10.000 komadov torbic za patrone; 23. marca pri direktil pomorskega

oglas je v Zbornici za trgovino, obrt in indu strijo v Ljubljani na vpogled.

== Položaj na žateškem hmeljskem tržišču. Iz Zate poročajo: Na hmeljskem trgu precej mirno. Kupčijskih zaključkov malo. Zadnje dni so se gibale cene med 4000 do 4200 KČ. za fino blago do 4300 KČ za 50 kilogramov izključno prometni davek. Enako je razpoloženje na nürnbergskem trgu. Cene nespremenjene.

== Načrt italijanskega izvoznega zavoda. Iz Rima poročajo, da je finančno in gospodarsko ministristvo sklenilo ustanovitev izvoznega zavoda, ki bo obsegal izvoz vseh kmetijskih in industrijskih proizvodov. Ta ukrep ne pomenja samo ustvaritve enotne fronte proti inozemstvu, nego tudi kontrolo domačega tržišča ter upostavo tesnejših stikov med proizvajalci in potrošniki.

== Insolvenca avstrijske mlinske tvrdke. Z Dunaja poročajo, da je postala insolventna velika gradiliščanska mlinska tvrdka Viktor Schwarz.

== Porast aktivnosti nemške zunanje trgovine v januarju t. l. Iz Berlina poročajo: Nemška zunanja trgovina v januarju izkazuje izvozni prebitok v znesku 87 milijonov mark proti 36 milijonom mark v decembru 1925. Uvoz je v januarju močno padel, dočim se je izvoz nekoliko povečal.

== Sejem v Solunu. V Solunu se bo vršil mednarodni sejem od 15. do 31. maja t. l. Zastopnik za Jugoslavijo je g. Periclee Varveris, Beograd, ki daje interesom vse potrebne informacije.

== Mednarodni sejem v Poznanju. V Poznanju (Poljska) bo mednarodni sejem od 2. do 9. maja t. l. Sejem ima informacijsko sekcijo, ki daje brezplačne informacije vsem inozemskim trgovcem in industrijalcem. Na sloj je: Miejski urzad targu Poznanskiego, Poznan, ul. Glogowska 42.

Borze

24. februarja.

LJUBLJANA. (Prve številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih kupčijski zaključki.) **Vrednote:** investicijsko 78—80, vojna škoda 279—281, zastavni Kranjske 20—22, komunalne Kranjske 20—22, Celjska posojilnica 200—205, Ljubljanska kreditna 200—220, Merkantilna 100—102 (102), Prašedion 978—985, Slavenska 50—0, Kreditni 175—185, Strojne 0—125, Trbovlje 392—400, Vevče 110—0, Stavbna 90—100, Seštr 115—120. — **Blago:** les: bukovni železniški pragovi: 2,51 do 2,60 m, 13½ x 12½ x 14 cm 110 vagonov 31—30 (30), 2,45 m, 12½ x 22 x 12½ cm, fco vag. nakl. postala 20 vagonov 25—25 (25); deske, smreka, jelka, 20 mm, 4 m, III, od 16 cm n. fco vag. Postojna tranz. 460—0; gabrovi hlodi (bel gabar) od 2,50 m napr., 28 cm prem., napr. zdravi, ravni, fco vag. nakl. post. 425—0; hrastovi plohi obrobjeni, 43 mm, 2,65 m in 53 mm 2,80 m, vse od 18 do 30 cm, fco vag. postojna tranz. 0—1300; bukovni testoni mon te, fco vag. n. p. 0—480; smrekovi hlodi od 25 cm prem. napr., 4 m dolgi fco Domžale 4 vagoni 250—250 (250); lipovi hlodi od 3 m napr., od 30 cm napr., fco vag. nakl. post. 0—500; orehovi plohi, od 2 m napr., od 30 cm prem. napr., fco vag. nakl. post. 0—1100 hrastovi plohi neobrobjeni, I. II. 90, 100, 110, 130 mm, od 2,50 m napr., fco mela 1050—0; prem o g: nespremenjen samo po nudbe; poljski pridelki: zaključki: pšenica 76 kg, 2% fco vag. nakl. post 1 vag. 287,50—287,50 (287,50); turščica času prim. suha, gar. do meje fco Post tranz 1 vagon 156—156, (156). Družjače nespremenjeno, sa mo ponudbe.

ZAGREB. Bančni papirji nespremenjeni; Promet v vojni škodi je bil enako precej slab. Prometno blago se je trgovalo na večerajšji višini. V terminih ni bilo zaključkov. Dinar nespremenjen. Zagrebsko devizno tržišče brez posebnih sprememb. Blaga dovolj. Skupni promet 8,3 milijona dinarjev. Notirale so devize: Dunaj 799,4—803,4, Berlin 1352,6—1356, Italija izplačilo 228,03—229,23, ček 0—228,5, London izplačilo 276,19—277,39, ček 276,02 in pol — 277,22 in pol, Newyork ček 56,67 in pol — 56,97 in pol.

Vremensko poročilo

Meteorološki zavod v Ljubljani, 24. februarja 1926

Višina barometra 308,8 m

Kraj	Čas	Barom.	Temper.	Rel. vla g o/o	Smer vetra in brzina v m	Oblat nost 0—10	Vrsta padavine	
							ob opazovanju	v mm do 7 ure
Ljubljana (dvorec)	7.	772,9	2,0	86	SSE 0—1	8		0
	8.	773,3	3,0	85	SW 0—1	10	mezglno	
	14.	770,7	1,01	57	ENE 0—1	8	mezglno	
	21.	770,6	8,1	67	mirno	9		0
Zagreb . . .	8.	771,9	7,0	81	E 1,5	10		0
Beograd . . .	8.	772,2	5,0	83	mirno	3		0
Sarajevo . . .	8.	772,6	2,0	92	mirno	10		0
Kopljice . . .	8.	770,6	7,0	87	S 1,5	10	dež	dež 6,0
Gruž-Dubrovnik	7.	768,4	1,0	38	mirno	0		dež 0,1
Praga	7.	769,6	5,0	—	mirno	10	dež	dež 0,3

Solnce vzhaja ob 6,43, zahaja ob 17,40, luna vzhaja ob 15,30, zahaja ob 5,11.

Dunajska vremenska napoved za četrtek: Pretežno jasno, milo. Slabi vetrovi.

NARODNA TISKARNA

IZVRŠITE TISKARSKA DELA V VSAKI MNOŽI NI IN SICER URADNE TISKOVINE. CENIKE KUVERTE RAČUNE HRANILNE IN ZADRUŽ NE KNJIZICE POROČNA NAZNAKILAVABI LA CIRKULARJE VSTOPNICE ETIKETE MR TVAŠKA NAZNAKILAVITKE A ČASOPISE IN VSA V TISKARSKO-STROKO SPADAJOČA DELA OKUSNO IN CENNO S NAROČILA SPREJEMATA TUDI NARODNA KNJIGARNA PREŠERNOVA ULICA ŠTEVILKA 7 TELEFON ŠTEV 304

LJUBLJANA KNAFLJEVA UL 5

Največjo zalogo razne aluminijaste ter emailirane posode dobiš le pri tvrdki

Stanko Florjančič
trgovina z železnino

Ljubljana Sv. Petra c. 35.

Naše zrakoplovstvo

O razvoju jugoslovenskega zrakoplovstva je dal pred nekaj dnevi asistent našega konstruktorja inženjerja g. Fize, g. Vladimir Tišma naslednje podatke:

Da je jugoslovensko zrakoplovstvo v primeru z onim zapadnih držav v razmeroma tako primitivnem in začetniškim stadiju, je razlog pač v tem, da Jugoslavija bila primorana usmeriti svoj razvoj v drugo stran, opuščajoč zrakoplovno polje tehnike, ker sploh v tej strojni tehniki nima velikih tradicij. Nobeno zrakoplovstvo Srednje Evrope ni čakalo tako dolgo na oni najnaprednejši trenutki, kakor naš jugoslovensko. To je trenutke, ko čreje zrakoplovstvo svojo posebno značilnost, svojo lastno konstrukcijo, ki jo izvrši iz svojega naroda.

Jugoslovensko zrakoplovstvo je začelo tako dogodek šele preteklo leto. Tudi je bila namreč izvršena v Novem mestu konstrukcija šef-konstruktorja našega zrakoplovnega polka inž. Fize. Tem dejstvom se jugoslovensko zrakoplovstvo ne more smatrati več za odvisno na svojem polju. S tem trenutkom, ko je bila dogotovljena nova jugoslovenska konstrukcija aeroplana, se je naše zrakoplovstvo dvignilo visoko v vrsto ostale svetovne aviatike.

Nedvomno je, da bo tudi naš beogradskega Aero-kluba v Pragi, kjer sto-

pi v najožje stike z odličnim in vrlo naprednim češkoslovaškim zrakoplovstvom, znatno omogočil hitrejši razvoj naše aviatike, ko nam je že enkrat dana trdna podlaga originalne domače gradnje aeroplanov.

Plinarniški kongres v Zagrebu

Kakor smo že včeraj poročali, se je kongres preteklega tedna vršil v Zagrebu prvi jugoslovenski kongres, ki je nad vse pričakovano dobro uspel. Kongresa so se udeležili polnočevalci predstavnikov teh podjetij, kakor tudi mnogi inozemski plinisti strokovnjaki.

Zastopani so bila mesta: Ljubljana, Maribor, Zagreb, Celje, Osijek, Koprivnica, Split, Subotica, Novi Sad, Sarajevo, Brod na Savi, Bjelovar in Vinkovci. Kongres je poselil med drugimi tudi svetovnoznani plinski strokovnjak profesor dunajske tehniške visoke šole dr. H. Strache. V soboto dopoldne so se sestali udeleženci v kavarni hotela »Esplanade«, nakar so se odpravili v mestno hišo, kjer jih je nad vse izkušeno sprejel zagrebški župan in arhitekt Heinzel. Po sprejemu se je vršil ogled zagrebske plinarnice, nakar so si sedela dopoldne ob 15. v mestni posvetovalnici zelo zanimivo strokovno predavanje. Predavali so: inž. Črnešević iz Zagreba o razvoju plina, inž. Bartel iz Ljubljane o plinskih obratih, inž. Tomić iz Maribora v naših prenosovnih vrstah s posebnim ozrom na dvoplinne obrate, inž. Bellentin iz Osnabrucka o plinomerih, inž. Horvatič o najnovejših metodah kemi-

nege predelavanja premoga in inž. Ravhekar o zemeljskem plinu.

Predavanjem sta prisostvovala med drugimi tudi zagrebški župan in rektor univerze. Razmotrila se je uporaba dvoplinskih sistemov predvsem za mala mesta ter priporočala večja uporaba inozemskega črnega premoga, ki ima napram domačim premogovnim vrstam nekatere prednosti. Kakor se je izkazalo, uporablja že večina plinarni razem domačega tudi inozemski črni premog, medtem ko so nekatere plinarnice, med temi tudi Ljubljana in Maribor prešle izključno na uporabo inozemskega črnega premoga. Dokaj zanimivo je predavanje o porabi zemeljskega plina, ki se namerava vpeljati po 104 km dolgem plinovodu iz Bujevice v Zagreb, kar pa je zaenkrat vsled velikih stroškov še neizvedljivo.

Zvečer je priredila zagrebška mestna občina vsem udeležencem slavnostni banket, ki so se ga udeležili tudi župan in nekateri mestni senatorji. V nedeljo se je vršila nato v plinarni interna konferenca strokovnjakov, kjer so se razmotrila razna prečja vprašanja, popoldne pa so si vsi gostje ogledali še mestno elektrarno in vodovod, nakar se je kongres zaključil. Prihodni kongres se vrši L. 1927. v Osiaku.

Dopisi

TOPLICE PRI NOVEM MESTU. Dolenjske Toplice so izven kopalske sezone mal in neznaten kraj, v katerem pa je krepko razvito društveno življenje, ki mu seveda prednjači malo in z raznimi težkočami se boriče sokolsko društvo. V letošnji zimski

sezoni je priredilo več dobro uspešnih prireditelj. Preteklo nedeljo 21. t. m. nas je razveselilo z Gunglovo dramo v 4 dejanjih »Sin«. Igra je bila dobro nastudirana in igralci so nastopili s sigurnostjo. Bil je res lep utesek. Reči se mora, da so bili na svojem mestu in da so se uživali v svoje vloge. Dober uspeh in splošna zadovoljnost občinstva naj vzbudijo brate in sestre Sokole k nadaljnjemu vztrajnemu in nesebičnemu delu.

BELOKRAJINA. Nastopilo je lepo pomladansko vreme in naše ceste so se malo posušile. Cestni odbor se tako oddahne od raznih pritožb. V Črnomlju imamo pre malo stanovanj in poslovnih lokalov. Imamo pa lepo bolnico. Zakaj se ne poskrbi, da se bolnica odpre ali pa se opusti kot nepotrebnost? Imamo dva dobra zdravnik in bolniki hodijo k njima od daleč. Zaposlenih imamo v mestu nad 200 delavcev, ki morajo hoditi v bolnice v Novo mesto ali Ljubljano. Ali bi se ne mogli zdraviti doma? ... Naše mesto potrebuje olepšave. Ulice naj dobijo imena, zasadijo se sence drevesa, poskrbi se za igrališče otrokom, napravijo parki. En sam redar je premalo. V zdravstvenem pogledu se mora marsikaj ukreniti. Svinjaki in struščice ne smejo biti leglo kužnih bolezni. Za zdravstveni odsek je odprto široko polje. Napredovati moramo z duhom časa, a ne plesti kotec kot je pleo otec.

IZ SEMICA. Dne 23. t. m. je dosegel naš g. župnik pri sreskem pogovoru, da se je vršil komisijski ogled župnišča, ki

bi mu ga imele zgraditi vse štiri občine župnije Semič. To bi bili novi davki! Že tako težko dihamo pod davčnim bremenom in kdor nas še obdavi, nas spravi na boben. Ako je g. župnik župnišče premajhno, naj se premakne v svoj dom, za katerega mu je cela župnija zlagala. Ako na župnišču ni kaj v redu, naj ga popravi nemški viteški red, ker je njegova last. Mi si moramo sami popravljati svoje hiše in poleg tega skrbeti za družino. Ako teče res g. župnik na glavo, je to le njegova krivda. Pravočasno bi se dalo z malim popraviti, ne pa čakati na nas uboze kmete in sklicevati se na avstrijski zakon iz leta 1863., ki tvori nekako tlako v prid nomškemu viteškemu redu. G. župnik naj si zapomni, da sedaj ne pojde več tako, kakor takrat, ko je pobiral za Orlovski dom. Nismo lutke! Onim, ki se pehalo za zgradbo župnišča, svetujemo, da odnehajo, ker so preveč od nas kmetov odvisni. Čepito!

Izjava. »Jaz Dragotin Kveder, ravn. v Ptuju izjavljam, da so vse vesti, ki sem jih raznašal o poslovanju in Nabavilni zadrugi državnih namestencev v Ptuju, popolnoma neosnovane in neresnične ter se vsem članom upravnega odbora posebno pa gosp. Josipu Gorup, Albertu Primcu in Edvardu Praprotniku zahvaljujem, da so mi odpustili oz. odstopili od zasebne obtožbe. — Dragotin Kveder, ravnatelj v Ptuju. 3/9

Darujte za Školski Tabor!

JOŠKO ŠEPEC

SLAVICA PAPEŽ-KNAFLIČEVA

poročena

22. II. 1926.

Sladka gora

Brežice

Zavod za straženje in zaklepanje v Ljubljani

pri katerem bodo službovali upokojeni varnostni organi prične z marcem poslovati. Ustnena in pisarna naročila se sprejemajo v pisarni veleposla objekta D, od 16. do 19. ure.

Ljubiteljem potpisov in opisov

tujih dežel toplo priporočamo

Hearn — Baukart

Knjiga o Japonski.

Poleg opisa japonske in dežele mične povesti, ki razkrivajo japonsko dušo.

Breširana knjiga velja Din 28.—, v celo platno vezana Din 38.—.

Izdala jo je

Knjigarna Tiskovne zadruge v Ljubljani.

Prešernova ul. nasp. glavne pošte.

L. Mikuš

LJUBLJANA, Mestni trg 13

Izdelovatelj dežnikov

Na drobno

Zaloga sprehajalnih pallo

Stari dežniki se nanovo preoblikujejo.

Zahvala.

Ob nenadni izgubi našega nepo-
rabnega sina in brata

Mirka Šuntajsa

smo sprejeli od vseh strani obilo
iskrenega sočutja, kar nam lažja
našo nelagodje.

Posebno se zahvaljujemo gg. zdrav-
nikom dr. Jenšteru iz Trbovelj in dr.
Neubergerju iz Hrastrnika za požrtvo-
valno lečenje in za tolažilne besede o
prišli bolezni, nadalje vsem darovalcem
vencov in cvetja, ter vsem prijateljem
in znancem, kateri so blagopokojno
spremili v tako častnem številu na nje-
govi zadnji poti.

Trbovlje, 23. februarja 1926.

Žalujoci ostali.

Zahvala.

Ob nenadni izgubi naše iskreno ljubljene mamice in
stare mame, gospe

Marije Lobe

ki je, mesto obhajati zlato poroko, morala po volji Vsemo-
glačnega ravno ta dan končati, svojo zemsko pot — zahva-
ljujemo se tem potom najtopleje, pred duhovščini za častno
spremistvo, pevskemu zboru pod vodstvom g. nadičtelja
Intiharja za ganljive žalostinke ob oprimi grobu, nadalje
za vsa nam določena sočutja in vsem ostalim, ki so
blagopokojno v tako obilnem številu sprejeli k večnemu
počitku. — Bog plačaj!

Krka pri Stični, 24. februarja 1926.

Žalujoci družini: Lobetova in Grošljova.

Mali oglasi

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne
namene občinstva, vsaka beseda 50 par.
Najmanjši znesek Din 5.—

Ženitve, dopisovanje ter oglasi strogo trgovskega
značaja, vsaka beseda Din 1.—
Najmanjši znesek Din 10.—

Nepredeliv

razumevanje jugoslov.
inženjerja i arhitekta
sekcija Ljubljana
vsi štiri

redni občini zbor
se vrši v soboto 27. febr.
od 20. uri v družini
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Wendek privatn. na-
meščencev v Celju
(nastavljenec) za vrli
28. februarja v
družini doležiak
v Ptuju, kjer je stiel doležiak
kongresni trg 111
polje »Kasine«. 4290

Kontoristinja

samoizjiva, v vseh plačil-
skih poslih vezirana moč
z znanjem strojne in sa-
mostojne slovenske-nemške
korespondence, se išče za
takoj. Istotam se sprejme
starejša prodajalka za tr-
govino s mehanikom blagom.
Reflektira se le na pre-
starejšo moč, ki je popo-
stoma izvečljana v hrani
stroja. Plača dobra, hrani
in stanovanje v bliž.
Ponudbe na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Za slikarstvo nadar-

jenega dečka
sprejme v učenje na 3 leta
ob svoji oskrbi, Josip Bo-
šić, Svabičeva ulica 15. I.
(Trstovo). 4371

Službe

Mesarski pomočnik
išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Mesarski pomočnik

išče mesto na takoj v Ljub-
ljani ali Celju. Cenjena po-
nudeba na upravo »Jutra«
pod »Priznana moč«. 4308

Postrežnica

samoizjiva, priroda in po-
stoma, valjena vsakega dela,
ki zna kuhati in šivati, išče
službo, najraje v Mariboru.
Gre tudi za hitrejšo ali kaj
slabše. Ponudbe pod šifro
»Samostojna« na področje
»Jutra« v Celju. 4308

Gospodična

samoizjiva, priroda in po-
stoma, valjena vsakega dela,
ki zna kuhati in šivati, išče
službo, najraje v Mariboru.
Gre tudi za hitrejšo ali kaj
slabše. Ponudbe pod šifro
»Samostojna« na področje
»Jutra« v Celju. 4308

Gospodična

samoizjiva, priroda in po-
stoma, valjena vsakega dela,
ki zna kuhati in šivati, išče
službo, najraje v Mariboru.
Gre tudi za hitrejšo ali kaj
slabše. Ponudbe pod šifro
»Samostojna« na področje
»Jutra« v Celju. 4308

Gospodična

samoizjiva, priroda in po-
stoma, valjena vsakega dela,
ki zna kuhati in šivati, išče
službo, najraje v Mariboru.
Gre tudi za hitrejšo ali kaj
slabše. Ponudbe pod šifro
»Samostojna« na področje
»Jutra« v Celju. 4308

Gospodična

samoizjiva, priroda in po-<

Sax Rohmer:

Rdeči detektiv

— Poslušaj, stari norec, mu je dejala s tihim glasom, s teboj sem končala, opica! Da! Jaz sem umorila Lucija! Da! Jaz sem ga umorila. Moj je bil... dokler mi ga ta rdeča in bela lutha ni vzela. Veseli me, da sem ga umorila! Či ga jaz ne morem več imeti, naj ga tudi ona nima! A kljub temu sem bila blazna.

Pogledala je spet Kerryja in potem nadaljevala:

— Zveži ga in uspavaj ga. In, razumeš Sin, med nama dvema je vse končano. Ti greš svojo pot, jaz pa svojo. Zame ni smrdeča Rumena reka. New York bo dosti dober, dokler ne bo spet varno vrtniti se v Buenos Ayres.

Tu je kavka veselo zažvižgala in svoji kletki, ki je stala na mizi. Sin Sin Wa jo je smehljal gledal, kavka pa je začela posnemati udarjanje kastanjet.

— Da, da prijateljček moj, mu je dejal kitajski. V Ho-Nanu bodo rekli, da si sam vrag in da sem jaz čarovnik. Čim manj koga ljudje poznajo, tem lažje so mnenja. Da zna čarati, dragi moj Tling-a-Ling.

Gospa Sin, ki se je naglo otresla vpliva opija in je spet postala čisto trezna, je nemirno pogledala svojega moža.

— Povej mi, je dejala, kaj se je zgodilo? Kako je prišel sem?

— Majhen pes ga je privedel semkaj, je zamrmral Sin Sin Wa. Fanta zunaj je udaril po glavi in mu odvzel ključče.

— Govori manj in rajše delaj!, je odgovorila gospa Sin. In če že moraš govoriti, govori kitajski. Zveži ga.

Pokazala je s prstom na Kerryja.

Sin Sin Wa je skril svoje roke v dolgih rokavih in šel proti vratom, ki so vedla v notranjo sobo.

— Samo razumna govorica nas razlikuje od drugih živali, je mrmral kitajsko.

Vstopil je v notranjo sobo in začel odvijati dolgo, tenko vrv iz kupa drugih stvari, ki so tam ležale in v katero je bila zamotana. Gospa Sin je stala poleg moža, ki je ležal na tleh, in ga opazovala. Niti Kerry, niti Sam Tuk nista kazala, da bi bila pri življenju. Ko

53

je Sin Sin Wa odvijal meter za metrom vrvi na tleh pri postelji, v kateri je ležala Rita Irvin v svojem dolgem svašnem snu, je tiho prepeval čudno pesem, in sicer v Ho-Nanskem narečju, ki ga je on sam razumel:

Sea, hudobna žena (tako je pel), žena mnogih čudnih ljubavi...

Sea demon...

Glej, Rumena reka izvira iz nosnic Boga gora...

Sea, izdajalka moških...

Kri je na njenih obrvih.

Glej, izdajalka je izdala. Smrt ji sedi pri komolcu.

Glej, Rumena reka nosi telo na svojem valovju...

Mrtvi moški čujejo njeno skrivnost...

Sea, demon...

Sea, hudobna ženska. Smrt ji sedi pri komolcu.

Črni jastrebi jo obletavajo...

Glej, Rumena reka izvira iz nosnic Boga gora...

Ko je Kerry nepremično ležal pred nogami Sama Tuka, je naglo a trezno premišljeval. Prišel je k zavesti trenutek prej, predno je gospa Sin bila stopila iz notranje sobe. Marsikdo, med njimi tudi Seton paša, bi bil nezaupno opazoval, kako je Kerry globoko vzdihnil in se malo premaknil. Višji nadzornik si je bil pa popolnoma svest, da je Sin Sin Wa pravi genij in da se nikakor ni motil v tem, da se pripravlja Kerry za napad.

Kerry je dobro vedel, da njegovi možgani čisto logično mislijo, toda obenem si je bil svest, da nikakor ne more slediti mislim Sin Sin Waja. Vedei je, da Sin Sin Wa ni tako neumen, da bi verjel, da je še vedno onesveščen. Prepričan je bil, da bo lahko ukanil židinj, toda imel je skoraj praznoverno spoštovanje do kitajčeve spretnosti. Trih z odprtim opijevim zabojem mu je bil le še presveče v spominu.

Kerry je redko nosil strelno orožje seboj, kakor večina london-skih detektivov. Popolnoma je zaupal svojim golim pestem, ki so jim, če je bilo treba, pomagale njegove nagle noge. V trenutku, ko ga je blazna ženska hotela napasti z bodalom in jo je bil Sin Sin Wa zagrabil za zapetije, je že hotel preiti k napadu. Ko je pa začel, da je Kitajec naenkrat začel govoriti angleško, si je premislil, in slišal

je izpoved, ki je položila rabljevo zanjko okoli tilnika gospe Sin. Ležal je mirno in se čudil.

Zakaj je prisilil Sin Sin Wa svojo ženo, da se sama izda? Tako se je na tilnem spraševal Kerry. Morda da reši Marena? Ali pa da reši gospo Irvin... ali svojo lastno kožo?

Vse to je bila za Kerryja strašna uganka. In kdo naj bi bil prav, zaprav Kazma? Da leži gospa Irvin skoraj gotovo uspravna z opojninami v skrivnostni drugi sobi, o tem je bil Kerry prepričan. Njegova glava ga je bolela od udarca in kar šumelo mu je po njej. Toda mislil je jasno in bil je pripravljen na vsako nevarnost.

Da bi lahko Kitajca uspešno pobil na tla, o tem ni dvomil; žensk se sploh ni bal, četudi so morda bile morilke. Toda računati je moral še na dva druga nasprotnika: na skrivnostnega Sama Tuka in na razsvetljavala kaka svetilka. Tulenje parne sirene na bregu se mu

Skozi prste, ki si jih je držal pred obrazom, je Kerry z zaprtimi očmi opazoval, kaj se godi okoli njega. Naenkrat je pa oči naglo zaprl. Sin Sin Wa je prišel prepevajoč iz sosednje sobe, držal v eni roki vrv, v drugi pa pištolo.

— Policaj mora spat ali pa mora umreti, je zamrmral angleški, komaj slišno, a vendar tako glasno, da ga je lahko Kerry razumel.

Vrgel je vrv svoj ženi in ji dejal:

— Zveži ga. Jaz stojim na straži s pištolo.

Kerry se je napravil mrtvega, kajti Kitajčev glas mu je grozil in ga svaril.

39. poglavje.

Prazna ladjedelnica.

Sumljivi del kitajskega predmestja so stražili kot trgnjavo v srednjem veku, ko se je Seton paša vnovič znašel v tej tako žalostno slavni okolici. Govoril je z različnimi stražami, a ni zvedel nič posebno zanimivega razen, da nihče ni videl višjega nadzornika Kerryja, izvemši trenutka, preden se je zmračilo. Seton, ki je še pred kratkim bival pod milejšim podnebjem, se je kar tresel, ko je gledal temne, prazne ulice, izprane od dežja, in ki jih je le tu in tam razsvetljavala kaka svetilka. Tulenje parne sirene na bregu se mu je zdelo, da se sklada z rastočim mrakom. Največji optimist bi bil izgubil svoj pogum v taki okolici.

ČAJNA ROČKA zlata

visoko plemenita in najfinjša zdraviljska mešanica v najdostopnejši popolnosti, edina obstoječa čajna mešanica najfinjših cvetov in nepekastih, v izdatnosti, v porabi ne dražja kot srednje vrste.

Osebni auto

velik, 40 HP, sedem sedežni Steyr, jako dobro ohranjen, malo izvožen, v izbornem stanju s kompletno opremo

takoj ugodno prodam.

Inserenti naj se javijo pod šifro „Auto 36“ na upravo Jutra. 1128.

Radio-telegrafist

dobi stalno mesto pri podjetju v Ljubljani. — Reflektira se samo na prvovrstno moč. — Pismene ponudbe z referencami na upravo „Jutra“ pod „Radio telegrafist“.

ZLATA JAMA.

Stara, dobro uvedena trgovina z železnino v velikem mestu Slovenije je na prodaj. Vprašanja pod „Zlata jama“ na upravo „Jutra“ 879

RAZPIS.

„Hera“ stavbna registrir. zadruga z o. z. v Ljubljani razpisuje za vsa zidarska, tesarska, krovna in kleparska, mizararska, steklarska, pečarska, slikarska, plesarska, ključavničarska in instalacijska dela pri gradnji eno-dvorednih hiš.

Ponudbe je vložiti v soboto, 13. marca 1926 med 15. in 17. uro v pisarno združnega gradbenega vodstva v Dalmatinovi ulici 11.

Pojasnila, splošni in podrobni pogoji za vlaganje ponudb in pripomočki za sestavo proračuna se daje v pisarni gradbenega vodstva dne 2. marca in 3. marca 1926 vselej med 15. in 17. uro. Ističasno bodo ponudnikom dani na ogled načrti. Kompletan izvod pripomočkov in pogojev se bode izdajal proti povračilu dejanskih stroškov.

Združba si izrecno pridržuje možnost, da bo oddala deo ne glede na višino ponujene celokupne vsote.

Ljubljana, dne 17. februarja 1926.

Underwood

Telefon 980

pisalni stroj je dosegel svetovni sloves nad 2.000.000 strojev v prometu in rabi

Zastopstvo:

LUDVIG BARAGA, LJUBLJANA
Selenburgova ul. 6

III 27 a

Telefon 980

Vsled ugodne nabave surovin smo
znatno znižali cene

nogavicam

1104-a

in drugim

pleteninam

P. n. trgovce prosimo, da zahtevajo cenike, ter se priporočamo

M. Franzl & sinovi

Ljubljana, Privoz 10.

Poštni predal 44.

NAJBOLJI LEK ZA KURJE OČI

„SMRT ŽULJEVIMA“

Zahtevajte samo originalni „Smrt Žuljevima“! U apotekama in drogerijama 1 zvoji 10 Dinara. LABORATORIJA LAMICO, Beograd, Kondina 11, 61-a

Pogubo vsaki družini prinašajo nalezljive bolezni. Kako se jih ubraniti izveste iz knjige Dr. Josip Tličar:

Boj nalezljivim boleznim

Cena s poštnino vred Din 1950

Naročila na knjigarno Tiskovne zadruge v Ljubljani.

»Jutrov« roman

LUCIFER

kateraga skozinsko napeta vsehina, prepletena s fantastičnimi zapletitvami od začeta do konca, ki prinaša tako navdušenost čitatelja, da ga ne more odnesti od knjige. Vsi, ki so ga čitali, in oni, ki niso imeli te prilike, naj si ga takoj naroče za domačo knjižnico.

30lj zabavati Vas ne more nobena knjiga! Vseane stane ... 55 Din Broširana pa ... 45 Din

Priloga: novo izdajo Jakko Kersnikovič romanovi

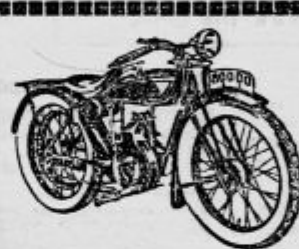
Cyclamen

Broš. 22 Din, vez. 27 Din, pošl. 125 Din

Agitator

Broš. 18 Din, vez. 23 Din, pošl. 125 Din

Izdala jih je Tiskovna zadruga v Ljubljani

DKW

4 PS idealno motorno kolo za vsakega. Stane samo Mk 850.—. Zahtevajte prospekt in pojasnila, katere Vam brez kupne povelje pošlje **Fran Vrsič, Maribor, Urbanova 19.** — Išče mo rajonske zastopnike 1186-a

Zdravje je pol bogastva.

Za uspešno duševno in telesno delo ter za uspeh v življenju sploh, je človeku predpogoj telesno zdravje. — Ne mučite svojega telesa pri vsakem koraku z trdimi usnjatimi petami, ker one povzročajo močne potrebe. — Nosite tudi VI PALMA-KAVČUK potplate in pete. Vi se potem ne boste hoteli nikakor več odreči ugodnemu in elastičnemu koraku. — Palma-kavčuk pete so trikrat tako izdržljive in še ceneje kot usnje. 59 a

Ocarinjenje

vseh uvoznih, izvoznih in tranzitnih pošilk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi Raiko Turk, carinski posrednik. Ljubljana, Masarykova cesta 9., nasproti carinarnice. Vse informacije brezplačno!

Zahvala.

Za mnogobrožne izraze iskrenega sočutja ob prerani smrti nad vse ljubljene soproga, očeta, brata, svaka in strica gospoda

Franceta Zgonc

izrekamo v imenu vseh sorodnikov, znancev in prijateljev vsem in vsakomur najlepšo zahvalo. Posebna zahvala rečastim duhovščini, č. g. patru Engonu za tožilne besede ob zadnji uri, čast sestrar. kakor tudi „Olepševalnem društvu“ v Rožni dolini, Zadrugi pleskarjev in ličarjev, zaslojstvu zadruge gostilničarjev in kavarnerjev ter vsem onim, ki so mu bili v tolažilo ob njegovi bolezni. Iskrena hvala tudi vsem darovalcem vencev in šopkov ter vsem onim številnim udeležencem, ki so spremili blagega pokojnika k večnemu počitku. 1190

Vsem povni Bog stotero!

Ljubljana, dne 21. februarja 1926.

Zaljujoča soproga:

Marija Zgonc s hčerko.

Zahvala.

Vsem onim, ki so poznali in ljubili mojega pokojnega soproga, gospoda

notarja Frana Presečnika

in mu na ta ali oni način izkazovali svojo ljubav ter s tem lepšali njegovo življenje, bodi izrečena moja in mojih ubogih otrok iskrena zahvala.

Vsi, ki ste mu poklonili toliko cvetja, katerega je tako zelo ljubil, in spremljali blagopokojnika na njegovi zadnji poti na Vranskem in v Gornjem gradu, vsi, ki ste se spominjali mene in moje rodbine s sočutjem, sprejmite mojo sično zahvalo.

Im noma izrekam iskreno zahvalo rodbinam dr. Šerkovi na Vranskem, Plavšakovi v St. Jurju, Agnola-Stancer v Ljubljani in notar Košeninovi v Gornjem gradu, ki so mi v najtežjih dneh mojega življenja storili toliko dobrega, da ostanem vedno dolžnica.

Zahvaljujem se „Vranski Vili“ za ginljivo zapete žalostinke, enako pevcem v Gornjem gradu, govornikom gg. dr. Šerku in notarju Košenini za v srce segajoče besede v slovo ob odprtem grobu, Vranskem Sokolu za častno stražo, Sokolu v Gornjem gradu ter požarni brambi na Vranskem in v Gornjem gradu.

Vransko, dne 23. februarja 1926

Vera Presečnik.